T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KORAL ÇALGAN' IN HAYATI VE TÜRKİYE'NİN EVRENSEL MÜZİK YAŞAMINA KATKILARI

Ender Can DÖNMEZ

HAZİRAN-2011

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

KORAL ÇALGAN' IN HAYATI VE TÜRKİYE'NİN EVRENSEL MÜZİK YAŞAMINA KATKILARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ender Can DÖNMEZ

Danışman
Doç. Dr. Ahmet Serkan ECE

BOLU–2011

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Ender Can DÖNMEZ'e ait "Koral Çalgan'ın Hayatı ve Türkiye'nin Evrensel Müzik Yaşamına Katkıları" adlı çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. 16/08/2011

Akademik Unvan, Ad ve Soyad		**İmza**
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Ahmet Serkan ECE	.....
Üye	: Prof. Dr. Uğur ALPAGUT	.....
Üye	:Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU	.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Aileme

TEŞEKKÜR

Araştırmanın henüz başında, Koral Çalgan ile yapılacak görüşme için soruların hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen ve fikirleriyle yolumu aydınlatan Arş. Gör. Aydın ÖRDEK'e, belgelerin toparlanması ve dijital ortama aktarılması konusunda yardım eden ağabeyim Başar DÖNMEZ'e, belgelere sağladığı katkı dolayısıyla Doç. Dr. Görkem ÇALGAN'a, çalışmanın incelenmesi ve Koral Çalgan'ın müzik yazarlığının, solistliğinin ve eğitimciliğinin irdelendiği bölümlere görüşleriyle destek veren yazar Ahmet SAY'a, araştırmanın başından sonuna kadar desteğini esirgemeyen, Çalgan hakkında en müstesna bilgi ve belgeleri bizimle paylaşarak, çalışmanın doğru yönlendirilmesini sağlayan ve Koral Çalgan'ın eğitimciliğinin anlatıldığı bölüme görüşleri ile katkı veren Doç. Bige Bediz KOÇAK'a, Çalgan Ailesine ve 70 yıllık hayatına dair tüm bilgi ve birikimlerini paylaşmanın yanı sıra, 45 yıllık meslek ve sanat hayatına ait tüm bilgi ve belgeleri de bizimle paylaşarak devasa bir arşivle buluşmamızı sağlayan, çalışmanın en doğru şekilde ilerlemesi için gerekli inceleme ve düzeltmeleri yapan, her türlü yardım ve desteğini her an yanımızda hissettiğimiz Prof. Koral ÇALGAN'a, yüksek lisans dönemimin her aşamasında yanımda olan, bilgi, birikim ve yardımlarını cömertçe kullanan, araştırmanın amacına ulaşabilmesi için fikir ve tecrübeleriyle yol gösteren, çalışmanın her aşamasında benimle aynı heyecanı paylaşan danışmanım Doç. Dr. Ahmet Serkan ECE'ye ve bu çalışmanın meydana gelmesinde katkıları bulunan hatırlayamadığım herkese teşekkür ediyorum.

Ender Can Dönmez

Haziran- 2011

İÇİNDEKİLER

İTHAF iii
TEŞEKKÜR iv
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR DİZİNİ viii
ETİK KURALLAR ix
ABSTRACT x
ÖZET xii

BÖLÜM I
I-GİRİŞ 1
1.1. Problem Cümlesi 3
1.2.Alt Problemler 3
1.3.Amaç 4
1.4.Önem 4
1.5.Sayıltılar 5

BÖLÜM II
II-KURAMSAL TEMELLER ve İLGİLİ LİTERATÜR 6
2.1. Kuramsal Temeller 6
2.1.1. Biyografi türü ve çeşitleri 6
Biyografi 6
Otobiyografi 6
Monografi 7
Portre 7
2.2. İlgili Literatür 7

BÖLÜM III
III-YÖNTEM 10

3.1. Araştırma Modeli 10
3.2. Evren 10
3.3. Örneklem 10
3.4. Veri Toplama Teknikleri 11
3.5. Verilerin Çözümlenmesi 12

BÖLÜM IV
IV-BULGULAR 15
4.1. I. Alt Probleme İlişkin Bulgular 15
4.1.1. Çalgan Ailesi 15
4.1.2. Çocukluk 27
İlkokul yılları 32
4.1.3. Gençlik 35
Konservatuar yılları 35
Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda geçen ilk yıllar 45
Almanya yılları ve Köln Devlet Yüksek Müzik Okulu 48
Türkiye'ye dönüş ve askerlik 62
4.2. II. Alt Probleme İlişkin Bulgular 65
4.2.1. Viyola solistliği 65
TRT Ankara Oda Orkestrası 73
4.3. III. Alt Probleme İlişkin Bulgular 74
4.3.1. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Başyardımcılığı 74
4.4. IV. Alt Probleme İlişkin Bulgular 77
4.4.1. Müzik yazarlığı 77
4.5. V. Alt Probleme İlişkin Bulgular 83
4.5.1. Orkestra şefliği 83
4.6. VI. Alt Probleme İlişkin Bulgular 86
4.6.1. Eğitimciliği 86
Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı 86
Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı 88
Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı 90

BÖLÜM V

V-SONUÇLAR ve ÖNERİLER 99
5.1. Sonuçlar 99
5.2. Öneriler 100
KAYNAKÇA 102
EKLER 109
"A" Dizisi 110
"B" Dizisi 112
"C" Dizisi 116
"D" Dizisi 123
"E" Dizisi-Fotoğraflar 195

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1- Koral Çalgan'ın Gazete Yazıları 78
Tablo 2- Koral Çalgan'ın Dergi Yazıları 80

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, Koral Çalgan'ın Hayatı ve Türkiye'nin Evrensel Müzik Yaşamına Katkıları başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 07.08.2011

Ender Can Dönmez

ABSTRACT

This study aims to manifest Koral Çalgan's contribution toTurkey's music life as an educator, a soloist, a conductor,a writer and a director besides giving information about his family, his childhood, the art ambiance he was grown up, his education progress based on his own statements.

As it introduces Koral Çalgan's contribution to Turkey's universal music life, this study is a sample case scan model. In this study, qualitative research data collecting technique including "interview", "semi structured interview" and "documentary scanning" were used. The results were analysed by descriptive statistics, one of qualitative data collecting techniques.

The results of this study:As viola soloist he presented some viola compositions of Turkish and foreign composers for the first time in in our country and all over the world.He provided viola to be a solo instrument in our country's concert hall by his concerts and viola recitals, was the first sample of Turkish viola soloist to be performed. He took place in the various chamber orchestra and symphony orchestras by contributing to contemprary Turkish music and viola education in both national and international concert performances.

As a viola educator, he continued post graduate studies with his hundreds of student who had been educated before and provided the development of music education and art of music by founding conservatory.

As being a music composer he contributed to music composing and the viola repertoire by having written four books, 76 music compositions and 15 articles published in various kinds of magazines.

Besides founding and conducting the orchestra of both students and academicians of the conservatory that he worked, he also contributed to music art as a conductor by conducting the professional symphonies that he had been invited.

During the period he worked as a director in Ministry of Culture, he provided the art education to spread by his studies on opening of the new art schools ın our country.

By his studies aiming the productivity of many kinds of art branches, he provided the new works on different types of art. He also contributed to the development of the music art in our country by being a director in the conservatories he worked.

Key words: Koral Calgan, Viola Education, Viola, Music Education, Biography

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Koral Çalgan'ın kendi ifadelerinden yola çıkarak ailesi, çocukluğu, yetiştiği sanat ortamı, eğitim süreci gibi konular hakkında bilgiler vermenin yanısıra eğitimci, solist, orkestra şefi, yazar ve yönetici olarak Türkiye'nin müzik yaşantısına sağladığı katkıları ortaya koymaktır.

Bu araştırma, Koral Çalgan'ın Türkiye'nin evrensel müzik yaşantısına sağladığı katkıların ortaya konması sebebiyle bir örnek olay tarama modelidir. Araştırmada, veri toplama araçları olarak, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden, "görüşme" tekniğinin "yarı yapılandırılmış görüşme" türü ve "belgesel tarama" tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ise nitel veri analizi yöntemlerinden "betimsel analiz" yoluyla çözümlenmiştir.

Elde edilen verilerin analiz edilmesiyle, Çalgan'ın viyola solisti olarak Türk ve yabancı bestecilere ait bazı viyola eserlerinin, ülkemizde ve dünyada ilk kez seslendirilişlerini gerçekleştirdiği konserleri ve viyola resitalleri ile viyolanın solo bir çalgı olarak ülkemizdeki konser sahnelerinde yer almasına ve viyola solistliğinin ülkemizdeki ilk örneklerinin sergilenmesine, gerek yurtiçi gerekse yurtdışında gerçekleştirdiği konserler ile ülkemizi viyola solisti olarak temsil etmesiyle ülkemiz viyola sanatına ve solistliğine, bununla birlikte çeşitli oda ve senfoni orkestralarında viyola sanatçısı olarak yer almasıyla ülkemizde çoksesli müzik sanatının gelişmesine ve tanınmasına katkı sağladığı,

Viyola eğitimcisi olarak, yetiştirmiş olduğu yüzlerce öğrenci ile ülkemizde bir viyola ekolünün oluşmasına ve ülkemizde 2 adet konservatuarın kuruculuğunu üstlenerek müzik eğitimine ve müzik sanatının gelişimine katkı sağladığı,

Müzik yazarı olarak, yazmış olduğu 4 kitap, 76 müzik yazısı ve çeşitli dergilerde yayınlanmış 15 adet makale ile müzik yazarlığına ve kitaplığına katkı sağladığı,

Kuruculuğunu üstlendiği konservatuarlarda gerek öğrencilerden gerekse öğretim üyelerinden oluşan orkestralar kurup yönetmesinin yanı sıra davet üzerine pek çok profesyonel orkestraları da yöneterek ülkemiz müzik sanatına şef olarak katkılar sağladığı,

Kültür Bakanlığı bünyesinde yönetici olarak görev yaptığı dönemlerde, ülkemizde yeni sanat kurumları açılmasına yönelik çalışmalarıyla sanat eğitiminin yaygınlaşmasına, çeşitli sanat dallarında üretkenliği amaçlayan çalışmalarıyla ise farklı sanat alanlarında yeni ürünlerin ortaya konmasını sağladığı ve çalışmış olduğu konservatuarlarda yöneticilik görevleri ile ülkemiz müzik sanatının gelişimine yönetici olarak da katkılar sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koral Çalgan, Viyola Eğitimi, Viyola, Müzik Eğitimi, Biyografi.

BÖLÜM I

1. Giriş

Ülkemizdeki ulusal müzik okulları, Musiki Muallim Mektebi ve Ankara Devlet Konservatuarı'nın hizmete girmesi sonucunda, çağdaş değerler içeren bir müzik eğitiminin verilebilmesinin önü açılmıştır. 1826 yılında II. Mahmud'un kurmuş olduğu Mızıka-i Hümayun'un müzisyen kadrolarının, müzik alanındaki birikimlerini Cumhuriyet dönemine taşımaları, hiç kuşkusuz bu sürecin ilk yapı taşlarını oluşturmuştur. Kurulan ulusal müzik okullarının ilk hocaları bu kadro içinden çıkmıştır.

Atatürk'ün başlatmış olduğu müzik devrimi neticesinde, Avrupa'ya eğitim için gönderilen, Türk Beşleri olarak bilinen genç bestecilerimiz, Avrupa'dan getirilen eğitimcilerle çalışan solistlerimiz ve diğer müzik eğitimcilerimiz, bu kurumların çatısı altında öğretmen olarak görev yapmışlar ve ulusal müzik okullarının daha ileriye götürülmesine katkı sağlamışlardır. Eğitimci olmalarının yanısıra gerek besteci, gerek solist, gerek orkestra şefi, gerekse sanatçı olarak da hizmet veren bu kadro, kendilerinden sonra gelen müzisyen kadroyu yetiştirmiş, bir anlamda ulusal bir müzik ekolü yaratma yolunda öncü olmuşlardır.

Söz konusu okullardan mezun olan ikinci kuşak müzisyenler ise ülkemizde müziğin pek çok farklı alanında hizmet vermişlerdir. Orkestralar, tiyatrolar ve operalarda sanatçı olarak görev alanların yanısıra orkestra şefi, solist, yazar, müzik öğretmeni olarak hizmet verenler olmuştur. Bu kurumlarda yetişen kişiler bugün Türkiye'nin önemli müzik kurumlarında hala çeşitli mevkilerde görev yapmaktadırlar.

Türkiye'de müzik eğitiminin ve çoksesli müziğin gelişimi açısından oldukça önemli hizmetlerde bulunmuş bu kadroların, ülkemizdeki çoksesli müziğin oluşturulması, yorumlanması ve öğretiminin yapılması konusunda yaptıkları işler,

müzik tarihimizin önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştur. Müzik tarihimiz açısından önemli işler başarmış bu kişilerin yaptıklarını gelecek kuşaklara aktarmak ise kültür mirasımızın tanınması ve korunması açısından önemli bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hangi bilim ve sanat dalında olursa olsun, yaptıkları ile bir toplumun gelişimi, değişimi adına, tarihe önemli notlar düşmüş kişilerin hayatlarını, çocukluktan başlayarak ele alan eserler ortaya koymak, gerek olayların geçtiği zaman dilimini anlamaya, gerekse araştırmaya konu olan kişi ya da kişilerin felsefesini, kişiliğini ve düşüncelerini daha net bir şekilde ortaya koyarak, eserlerinin gelecek kuşaklar tarafından gerektiği şekilde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu katkı sayesinde bir kişinin etrafında bir dönemin analizinin yapılabileceği gibi, yapılan işlerin bırakıldıkları yerden daha ileriye götürülerek geliştirilmesi de sağlanabilecektir.

Bu konuda ülkemizde, en az çalışma yapılan bilim alanlarından bir tanesi müziktir. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmaların neticesinde, müzik alanında yapılan biyografik çalışmalar ve yazılan biyografik özellikli kitapların daha çok ilk kuşak bestecilerimize yöneldiği anlaşılmıştır (Ece, 2007). Sahne önünde, yapılan çalışmaları sergileyen solistlerin, perdenin arkasında yer alıp, işin mutfağında bulunan müzik eğitimcilerinin hayatlarının irdelenip, bir başvuru kaynağı olarak sunulması ise genellikle ihmal edilmiştir. Yazılan biyografik özellikteki kitapların çoğunluğunun ise bazı vakıfların ve kişilerin özel uğraşları ve yönlendirmeleri neticesinde ortaya çıktıkları anlaşılmaktadır. Klasik batı müziği tarihi göz önüne alındığında, batı müziğinin oluşmasında ilk dönemlerden günümüze kadar geçen süreçte katkı sahibi olmuş, besteci, yorumcu, hatta enstrüman yapımcılarının dahi hayatlarına yönelik olarak araştırmalar yapılmış, elde edilen bilgiler tüm dünya insanları ile paylaşılmıştır. Ülkemizde ise durum batıda yapılan çalışmalara nazaran çok geridedir.

İlk kuşak bestecilerimize gösterilen bu ilginin, onların yetiştirmiş olduğu besteci, solist, orkestra şefi, müzik eğitimcisi, müzikolog ve araştırmacı-yazar kişilere gösterilmemiş olması, bu alanda önemli bir boşluk yaratmıştır. Bu boşluktan ötürü, müzik tarihimize yönelik olarak yapılacak bir araştırmada, ilk kuşak bestecilerimizden

sonra, ülkemizde müzik alanında yeni bir şeyler yapılmamış olduğu kanısına kapılmak içten değildir.

Bu düşüncelerle yola çıkılan çalışmada, ilk kuşak müzik eğitimcilerimizin yetiştirmiş olduğu kişilerin başında gelen Koral Çalgan'ın hayatı, yaşadığı tarihsel süreç, olaylar, kişiler ve belgeler çerçevesinde ele alınmaya çalışılmıştır. Ülkemizin yaklaşık yarım yüzyıllık müzik eğitimi ve müzik sanatı tarihine dair, bu sürecin oluşmasında önemli katkıları olan Koral Çalgan'ın hayatı üzerinden kesitler sunarak, araştırmayı okuyacak kişilere bilgiler verilmek istenilmiştir. Bunun neticesinde problem cümlesi şu şekilde ifade edilmiştir:

1.1.Problem Cümlesi

Koral Çalgan'ın mesleki ve sanatçı kimliğini oluşturan evreler ve Türkiye'nin evrensel müzik yaşantısına sağladığı katkılar nelerdir[1]?

1.2. Alt Problemler

1. Koral Çalgan'ın hayatındaki (ailesi, çocukluğu, gençliği ve eğitim süreci) önemli noktalar nelerdir?
2. Koral Çalgan'ın solist olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?
3. Koral Çalgan'ın yönetici olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?
4. Koral Çalgan'ın yazar olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?
5. Koral Çalgan'ın şef olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?
6. Koral Çalgan'ın eğitimci olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?

[1] Evrensel: 1. Tüm insanlığı ilgilendiren. 2. Dünya ölçüsünde, dünya çapında. (http://tdkterim.gov.tr/bts/, 24.08.2011'de erişildi).

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Koral Çalgan'ın kendi ifadelerinden yola çıkarak ailesi, çocukluğu, gençliği, yetiştiği sanat ortamı, eğitim süreci gibi konular hakkında bilgiler vermenin yanısıra eğitimci, solist, orkestra şefi, yazar ve yönetici olarak Türkiye'nin müzik yaşantısına sağladığı katkıları ortaya koymaktır. Türkiye'nin müzik yaşantısına başta viyola solistliği ve eğitimciliği olmak üzere, müziğin birçok alanında hizmet vererek katkıda bulunmuş olan Koral Çalgan'ın bilinen yönlerinin yanısıra bilinmeyen yönlerinin de araştırılarak, gereği şekilde tanınması ve viyola eğitimcisi, solisti olarak, ülkemizin viyola eğitimindeki ve sanatındaki yeri ve öneminin saptanması amaçlanmıştır.

1.4. Önem

Bu araştırma, yapılan literatür taraması neticesinde, Türkiye'nin müzik yaşantısına katkıda bulunmuş, yaşayan veya hayatta olmayan Türk solistler, besteciler, müzik eğitimcileri vs. üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların sayıca azlığı ve bu konuda bir boşluk olması bakımından, müzik eğitimcilerine, müzik bölümleri öğrencilerine, müzik yazarlığı yapan yazarlara ve müzik tarihi araştırmacılarına, Koral Çalgan'ın kendi ifadelerinden hareketle, Cumhuriyet dönemine ve öncesindeki döneme ait sanat kurumlarının, açılan müzik eğitimi kurumlarının, çoksesli müzik sanatının ve müzik yaşamının ülkemizdeki gelişimi ve bu kurumlarda görev almış müzik eğitimcileri hakkında bilgi vermesi bakımından, ülkemizdeki viyola eğitimi sürecinin, viyola ekolü oluşum sürecinin ve solo bir konser enstrümanı olarak viyolanın, Türkiye'de konser sahnelerinde yer alma sürecinin görülmesi bakımından, Koral Çalgan'ın hayatı üzerinden bir dönemin sanat ve sosyal yaşantısının biyografi penceresinden incelenmesi bakımından, Türkiye'de, başta viyola eğitimciliği ve solistliği olmak üzere, müziğin pek çok alanında hizmet veren Koral Çalgan üzerine ilk kez bir çalışma yapılması ve Koral Çalgan'ın hayatı üzerine inceleme yapmak isteyen araştırmacılar için kaynak niteliği taşıması bakımından önem taşımaktadır.

1.5. Sayıltılar

Araştırmada uygulanan inceleme yönteminin, araştırmanın amacına ve problemin çözümüne uygun olduğu ve görüşme yapılan kişi ve kişilerin sorulara içtenlikle yanıt verdiği sayıltısından hareket edilmiştir.

BÖLÜM II

2. Kuramsal Temeller Ve İlgili Literatür

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. Biyografi türü ve çeşitleri

Biyografi

Edebiyat, sanat, siyaset, ticaret vb. alanlarda haklı bir üne kavuşmuş, tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını okuyucuya duyurmak amacıyla yalın bir dille, tarafsız bir görüşle yazılan inceleme yazılarına hayat hikâyesi (biyografi) denir. Ünlü kişilerin hayatlarını konu alan, bunları roman tarzında işleyen edebî yazılara biyografik roman denir (Karasoy, Yavuz, Kayasandık ve Direkci, 2005:368).

Otobiyografi:

Kişinin kendi hayatını anlattığı yazıya otobiyografi denir. Otobiyografide doğumdan itibaren otobiyografinin yazıldığı ana kadar yaşananlardan anlatmaya değer olanlar yazılır. Edebiyat, sanat, siyaset, spor vb. alanlarda ünlü bir kişi; diğer insanlarca bilinmeyen yönlerini, başarısını nelere borçlu olduğunu ve nasıl kazandığını anlatmak amacıyla otobiyografisini yazar (Karasoy, Yavuz, Kayasandık ve Direkci, 2005:368).

Monografi:

Ünlü bir kimsenin hayatını, kişiliğini, eserlerini, başarılarını ayrıntılarıyla ele alan veya bilimsel bir alanda özel bir konu ya da sorun üzerine yazılan inceleme yazısına monografi (tek yazı) denir. Monografide herhangi bir yer, bir eser, bir yazar, tarihî bir olay, bilimsel bir alana ait bir sorun özel bir görüşle veya bakış açısıyla değerlendirilebileceği gibi bir konu üzerinde derinlemesine bir inceleme de yapılabilir (Karasoy, Yavuz, Kayasandık ve Direkci, 2005:368).

Portre:

Bir kimseyi karakteristik özellikleriyle okuyucuya tanıtmak amacıyla yazılan edebî yazılara portre denir. Kişinin sadece dış görünüşünün (boyunun, yüzünün, giyinişinin, hareketlerinin...) anlatıldığı portreye fizikî portre; iç dünyasının, alışkanlıklarının, duygularının, fikirlerinin, zayıf taraflarının… anlatıldığı portreye ruhî portre (tinsel, moral portre) denir. Çoğu zaman fiziki portre ile ruhi portre iç içe verilir (Karasoy, Yavuz, Kayasandık ve Direkci, 2005:369).

2.2. İlgili Literatür

Yapılan literatür çalışmalarının sonucunda ülkemizde, müzik sanatının farklı dallarında hizmet vermiş kişilerin (şef, solist, eğitimci vs.) hayatlarının detaylı olarak irdelendiği çalışmalar bulunmuştur. Bu araştırmanın literatürü 3 bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde Koral Çalgan'ın hayatıyla ilgili çalışmalara yer verilmiş, bunu sırasıyla ülkemiz müzik yaşamına hizmet etmiş diğer sanatçıların yaşam öykülerinin ve eserlerinin derinlemesine incelendiği biyografik çalışmalar, kitaplar ve son olarak da birden çok sanatçının kısa yaşam öykülerinin, eserlerinden örneklerin yer

aldığı araştırmalar ve/veya eğitim süreçlerinin irdelendiği ansiklopedik çalışmalar yer almaktadır.

Yapılan literatür taraması sonucunda Koral Çalgan'ın yaşam öyküsü ve çalışmaları hakkında bilgi veren iki çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda Çalgan'ın kısa yaşam öyküsü (Say, 1992 ve 2010) ve konservatuardaki öğrencilik yılları ifade edilmektedir (Çalgan, 1998).

Araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olan çalışmalar dışında, dolaylı olarak ilişkili olan, birçok bilim ve sanat dalında yapılmış araştırmalar bulunmuştur. Bu araştırmada, diğer bilim ve sanat dallarında yapılan biyografik çalışmalar, araştırmanın dışında tutulmuş ve sadece müzik alanında hizmet vermiş Türk bestecilerinin, solistlerinin, müzik eğitimcilerinin, vs.nin hayatlarının ayrıntılı irdelendiği çalışmalara yer verilmiştir.

Araştırma konusu ile dolaylı olarak ilgili olan, ülkemizde batı müziği alanında hizmet vermiş Türk Bestecileri;

Ekrem Zeki Ün (Gedikli, 1982), Muammer Sun (Görsev, 1988; Göğüş, 1993; Yener, 2006), Necil Kazım Akses (Başeğmezler, 1994; İlyasoğlu, 1998; Uluçınar, 2003; Çalgan, 2007), Ulvi Cemal Erkin (Çalgan, 1991 ve 2001, Tekok, 1993), Nevit Kodallı (Okyay, 1998; Sarmaşık, 1998; Öztürk 2002; İlyasoğlu, 2009), Ahmet Adnan Saygun (A. Adnan Saygun'a Armağan 1991, Alapınar, 1993; Refiğ, 1991 ve 1997; Giray, 2003; Koçak 2005; Aracı, 2007; Yıldız, 2007), Hasan Ferid Alnar (Okyay, 1999), İlhan Usmanbaş (İlyasoğlu, 1994 ve 2000), Ferit Tüzün (Kahramankaptan, 2001) Bülent Tarcan (İlyasoğlu, 2006), Bülent Arel (Ali, 2002), İlhan Baran (Kahramankaptan, 2010), Cemal Reşit Rey (Ali, 1996; İlyasoğlu, 1997; Güner, 2000),

Müzik Eğitimcileri;

Mithat Fenmen (Özmenteş, 1999), Halil Bedii Yönetken (Sağlam, 2001), Kemal İlerici (Tanır, 2001), Kamuran Gündemir (Karaesmen, 2002), Faik Canselen (Okyay, 2004),

Solist ve şefler;

Ayla Erduran (İlyasoğlu, 2002; Karaesmen, 2007), Hikmet Şimşek (Kütahyalı, 2003), Suna Kan (Hekimoğlu, 1997), Leyla Gencer (Oral, 1995), İdil Biret (Birkan, 2004), Saadet İkesus Altan (Şahinoğlu, 1999), Ferhunde Erkin (Ali, 2000) Gülsin Onay (Yediğ, 2008), gibi solist, şef, besteci ve müzik eğitimcileri ile ilgili yapılmış çalışmalar bulunmaktadır.

Bu çalışmaların yanısıra ülkemizde Batı Müziği alanında hizmet vermiş, şef solist, besteci ve eğitimcilerin toplu olarak yaşam öykülerinin, eserlerinin ve çalışmalarının anlatıldığı İlyasoğlu (1989, 1998 ve 2007), Aydın (2003), Ece (2006 ve 2007) tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

Ülkemizde Batı Müziği alanında hizmet vermiş/veren besteci, şef, solist ve eğitimcilerin yaşam öykülerinin incelendiği biyografik içerikli çalışmaların yanısıra, araştırma ile dolaylı olarak ilgili olan, ülkemizde gerek halk müziği, gerekse sanat müziği alanlarında hizmet vermiş sanatçı, besteci vs.nin yaşamlarının incelendiği Saadeddin Arel, (Öztuna, 1986) Dede Efendi (Öztuna, 1987), Abdülkaadir Merağı (Öztuna, 1988), Abdülkadir Nasır Dede (Aksu, 1988), Tanburi Ali Efendi (Ekmen, 1989), Suphi Ziya Özbekhan (Özerden, 1991), Buhurizade Mustafa Itri Efendi (Gürpınar, 1991), Muzaffer Sarısözen (Elçi, 1992; Altınay, 1993), Mesud Cemil (Yücebıyık, 1992), Bestekar Rıfat Bey (Yamaner, 1993), Hüseyin Fahreddin Dede (Kaya, 1993), Udi Nevres Bey (Başar (1995), Münir Nurettin Selçuk (Kulin, 1996), Sadi Yaver Ataman (Or, 1997), Neşet Ertaş (Tokel, 2002; Yamak, 2003), Musikinas Zeki Altun (Ergür, 2003), Arif Sağ (Kalkan 2004), Ahmet Gazi Ayhan (Kaymakçıoğlu, 2009) tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

BÖLÜM III

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Koral Çalgan'ın hayatından önemli kesitlerin yer aldığı, eğitimcilik, sanatçılık, yazarlık ve yöneticilik yönlerinin irdelendiği ve Çalgan'ın Türkiye'nin evrensel müzik yaşantısına sağladığı katkıların ortaya konması sebebiyle bir "örnek olay tarama" modelidir.

"Örnekolay tarama modelleri evrendeki belli bir ünitenin (birey, aile, okul, hastane, dernek vb.nin), derinliğine ve genişliğine, kendisini ve çevresiyle olan ilişkilerini belirleyerek, o ünite hakkında yargıya varmayı amaçlayan tarama düzenlemeleridir. Bunlara "monografi" çalışmaları da denir." (Tütengil, 1975, aktaran: Karasar, 2006: 86)

3.2. Evren

Bu araştırmanın evrenini, Koral Çalgan'ın ailesi, yaşamı, eğitimciliği, yazarlığı, orkestra şefliği, yöneticiliği ve viyola solistliği alanında yapmış olduğu çalışmalar oluşturmaktadır.

3.3 Örneklem

Bu araştırmada, araştırmanın özelliği gereği örneklem seçilmemiştir.

3.4. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden, "görüşme" tekniğinin "yarı yapılandırılmış görüşme" türü ve "belgesel tarama" tekniği kullanılmıştır.

Görüşme:

"Görüşme, araştırma da cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir." (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008:158). Yine Büyüköztürk vd. (2008:160)'ne göre, "Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir"

Görüşme tekniği kullanılarak Koral Çalgan'ın kendisi, arkadaşları, meslektaşları ve öğrencileriyle randevu alınmış ve görüşülen kişilere yarı yapılandırılmış görüşme soruları sorulmuştur.

Belgesel Tarama:

> Madge (1965)' ye göre, varolan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Tarananlar: geçmişte olguların anında iz bıraktığı resim, film, plak, ses ve resim kayıtlı bantlar, araç-gereç, bina heykel vb. kalıntılarla, olgular hakkında, sonradan yazılmış ve çizilmiş her türlü mektup, rapor, kitap, ansiklopedi, resmi ve özel yazı ve istatistikler, tutanak, anı, yaşam öyküsü vb.leridir (Aktaran: Karasar, 2006: 183).

Belgesel tarama yöntemi ile kütüphaneler ve şahsi arşivler taranmış, cd kayıtlarının analizleri yapılmış, Koral Çalgan'dan, öğrencilerinden, meslektaşlarından, kütüphane ve şahsi arşivlerin taranması sonucu elde edilmiş belgeler, mektuplar,

kitaplar, ansiklopediler, resmi yazılar, gazete ve dergi yazıları incelenmiş ve tasnif edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlenmesi

Bu araştırmada elde edilen veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden "betimsel analiz" yoluyla çözümlenmiştir.

"Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır." (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224)

Araştırma için görüşmecilere sorulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları genel olarak üst başlıklardan, genel sorulardan oluşturulmuştur. Görüşmelerde ele alınan ilgili konular hakkında daha detaylı bilgi almak için sorulan sorular ise genellikle görüşmelerin doğal seyri içerisinde ortaya çıkmış ve araştırmacı tarafından görüşmecilere sorulmuştur. Bununla birlikte görüşmecilerin ilgili sorulara verdikleri yanıtlar çeşitlilik göstermiş, ilgili konuyla bağlantılı başka konularda aynı soru başlıkları altında cevap olarak yer almıştır. Bu nedenlerden ötürü, önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme soruları içerisinde yazılı olarak yer almayan bir takım sorulara ait yanıtlarda araştırma içerisinde yer almıştır. Görüşmelerin doğal seyri içerisinde başka soruların ortaya çıkması, önceden hazırlanmış bir soru çerçevesinde, sorulan soruya ait yanıtların yanı sıra pek çok farklı konularında yanıtlarının alınması gibi gerekçelerden ötürü, ekler bölümünde araştırma için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına yer verilmemiştir.

Görüşme sırasında kayıt alma suretiyle elde edilen veriler, daha sonra araştırmacı tarafından düz metin haline getirilmiş, yukarıdaki tanımda ifade edildiği gibi, görüşleri alınan kişilerin yanıtlarını çarpıcı biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılar yapılmıştır. Görüşleri alınan tüm görüşmecilerin, görüşme sorularına verdikleri

yanıtlardan, doğrudan alıntı yapılan bölümler çalışma içerisinde gösterilirken, görüşmecilerin ismi, alıntı yapılan bölümün üst kısmında yer verilmek suretiyle belirtilmiştir. Görüşmeci isimlerine çalışma içerisinde bu şekilde yer verilmesinden dolayı, kaynakça hazırlanırken doğrudan alıntıların yapıldığı kişiler ve yapılan görüşmeler bu bölümde ayrıca belirtilmemiştir. Bulgular bölümünde yer alan bilgiler, Çalgan'dan ve diğer görüşmecilerden alınan notlar ve verilerden oluşturulmuştur.

Bulgular bölümünde, Koral Çalgan hakkında elde edilen veriler sunulurken, her başlık altında verilen bilgilerin, kronolojik sıralamasının bozulmamasına dikkat edilmiştir. Bununla birlikte alt problemler oluşturulurken Çalgan'ın hayatıyla paralellik kurularak detaylandırılmış, Türkiye'nin sanat hayatına katkıları her alt problemde geniş bir şekilde verilerek sonuca ulaşılmıştır. I numaralı alt probleme yanıt aranırken, Çalgan'ın ailesi, çocukluğu ve gençliği ayrı başlıklar altında irdelenmiş, II, III, IV, V ve VI numaralı alt problemlere ilişkin ayrıntılı yanıtların arandığı bölümlerde, Çalgan'ın yetişkinlik döneminde yapmış olduğu çalışmalar anlatıldığı için ayrıca bir yetişkinlik başlığı kullanılmamıştır.

Ekler bölümü oluşturulurken, Türk bestecilerin Koral Çalgan'a ithaf ettiği ve yine Türk ve yabancı bestecilere ait viyola eserlerinin Çalgan tarafından ülkemizde ilk seslendirildiği konser programları, afişler ve bu konserlere ait gazetelerde çıkan yorumlardan sadece bir tanesine yer verilmiştir. Çalgan'ın bu konserler dışında kalan diğer konserlerinden de, örnek teşkil etmesi bakımından afişler seçilip, bu afişlere ekler bölümünde yer verilmiştir.

Çalgan'a ait yüzlerce sayfa doküman taranmış, incelenmiş konulara ait belgelerin gösterimi, ekler bölümünde ifade edilirken harfli kodlama kullanılmıştır. I numaralı alt problemin "Çalgan Ailesi" başlığı altındaki belgeleri için "A", "Çocukluk" için "B", "Gençlik" için "C", II, III, IV, V ve VI numaralı alt problemlere ait belgeler için "D" ve fotoğraflar için "E" harfi kodlama için kullanılmıştır. Aynı konuya ait birden fazla belge için aynı ek harfi yanında, ayrı yan kodlamaya gidilmiştir. (Örnek: Ek C1, C1a, C1b vb.) Değişik tarihlerde Koral Çalgan hakkında farklı nedenlerden ötürü (konser, yöneticilik, eğitimcilik vb.) gazetelerde çıkan haberlerin sadece bir tanesi

alınmış, yalnızca önemli görülen bazı konularda birden fazla gazete yazısına, Koral Çalgan'ın yazmış olduğu kitaplar hakkında çıkan eleştiri niteliğindeki gazete yazılarından, örnek teşkil etmesi bakımından, her yazılan kitap için birer tane gazete yazısına yer verilmiştir. Yine orkestra şefi olarak çıkmış olduğu konserler için, yönetmiş olduğu her farklı orkestra konserine ait örnek teşkil edecek bir tane afişe yer verilmiştir. Farklı dönemleri yansıtan belge niteliğindeki fotoğraflar ise, ekler bölümü içerisinde, fotoğraflar başlığı altında sunulmuştur.

BÖLÜM IV

4. Bulgular

4.1. I. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Koral Çalgan'ın hayatındaki (ailesi, çocukluğu, gençliği, yetişkinliği) önemli noktalar nelerdir?

4.1.1. Çalgan ailesi

Prof. Koral Çalgan'ın yaşamına ilişkin ayrıntılı bilgiler sunulmaya çalışılan araştırmanın bu bölümünde, Çalgan Ailesi'nin köklerine ilişkin bilgilerden yola çıkılarak, gidilebildiği kadar eskilere gidilerek bu müzikçi aile tanıtılmaya çalışılmıştır. Ansiklopedilerde ve konser programlarında yer alan, Koral Çalgan'a ait özgeçmişler genellikle şu cümle ile başlar: "Prof. Koral Çalgan kuşaktan kuşağa değerli müzikçiler yetiştiren bir aileden gelmektedir." Değerli müzikçiler yetiştiren bu aileyi tanımak için günümüzden 5 kuşak geriye yani Koral Çalgan'ın dedesine ve büyük dedesine kadar gitmek gerekmektedir.

Çalgan'ın büyük dedesi Flütçü Habib Bey ve dedesi Klarnetçi Süleyman Bey, Osmanlı Sarayı'nda Mızıka-i Hümayun'da görevli subaylardır. (Bkz: Ek A1, A1a) Büyük dedesi Habib Bey'den öncesine ait bilgiler bulunmamaktadır. Çalgan'ın dedesi Süleyman Bey'e ait bilgiler de oldukça kısıtlıdır. Çalgan, özel olarak, dedelerinin nüfus bilgilerine ulaşmak için yapmış olduğu çalışmada, nüfusta sadece babaannesinin kaydına ulaşabilmiş, büyük dedesi ve dedesi hakkında bir bilgiye ulaşamadığını ifade etmiştir. Nüfus bilgilerine ulaşılabilen aile üyelerinden Babaanne Dürdane Hanım 1 Temmuz 1893 tarihinde, Bulgaristan'ın Stara Zagora (Eski Zağra) bölgesinde

doğmuştur. Stara Zagora 1372 yılında Osmanlı idaresine girmiş, farklı kültürlerden kalan tarihi miraslarından ötürü şehir, Zağra-i Atîk (Eski Zağra) olarak adlandırılmıştır. Osmanlı hâkimiyetinin devam ettiği dönem içerisinde ismi Stara Zagora olarak değiştirilmiştir. Bugün Bulgaristan'ın 6. büyük ili olarak geçmektedir. Şehir çeşitlenmiş bir sanayiye, Roma ve Osmanlı hamamlarına ve özellikle opera alanında köklü bir kültürel geleneğe sahiptir. Üniversite şehri olarak da dikkat çeken şehir, şairleriyle de ünlüdür.

Stara Zagora doğumlu olan Dürdane Hanım 24 Temmuz 1941 yılında, 48 yaşında İstanbul'da vefat etmiştir.

Hiç kuşku yok ki Çalgan Ailesi hakkında en gerekli olan bilgilerin başında babadan oğula intikal ederek, bugünlere kadar taşınan müzik mesleğinin nerede, nasıl ve hangi kurumlarda sürdürüldüğüne ilişkin tarihi bilgiler gelmektedir. Bunun için ilk nesil Çalgan'ların yetişmiş olduğu Mızıka-i Hümayun'un tarihi, müziği meslek olarak seçmiş bir ailenin ilk eğitim kurumu olması açısından önemlidir.

II. Mahmut zamanında, 1826'da Yeniçeri Ocağı ile birlikte mehterhane de kaldırılarak yerine Avrupa'daki örneklerine benzer bir askeri bando kurulmasına karar verilmiştir. Bu amaçla 1827 yılı başlarında şimdiki İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Taşkışla binasında çalışmalara başlanmıştır. Çalışmaya başlayan bu topluluğun ismi Mızıka-i Hümayun'dur.

> Böylece Osmanlı toplumunda çoksesli müziğin gündeme gelmesi ve kurumlaşması, bu Avrupa örneği bandoyla gerçekleşmiştir. Padişahın çağrılısı olarak 1828'de İtalya'dan İstanbul'a gelip son 28 yılını burada geçiren Giuseppe Donizetti (1788–1856), saray bandosu, orkestrası ve öğretim elemanlarıyla ayrı ayrı ilgilenerek Batı'da ki örneklerine uygun bir kurum yaratmıştır. Mızıka-i Hümayun ilk konserini Rami Kışlası'ndaki bir bayram töreninde, 19 Nisan 1829'da Sultan II. Mahmud'un önünde verir. (Çalgan, 2001:17)

İki yıl içinde orkestra çalgılarıyla takviye edilen orkestra, vals, mazurka, polka gibi parçaların yanısıra, operalardan düzenlenen eserler de çalmaya başlamıştır. Böylece ilk senfonik müzik örnekleri ortaya çıkmıştır (Çalgan, 2001).

"Çoksesli müziğe ilginin giderek artması, aralarında Liszt ve Vieuxtemps gibi dünyaca ünlülerde bulunan birçok sanatçının, İstanbul'a gelerek konserler vermesine yol açmış ve Avrupa'dan bir sanatçı trafiği başlatmıştır" (Çalgan, 2001: 17) II. Mahmut zamanında Mızıka-i Hümayun ismi ile kurulan kurum, sonraki dönemlerde başa geçen padişahlar tarafından da desteklenmiş ve çalışmalarına devam etmiştir.

Donizetti Paşa 1856'da öldükten sonra, yerine İstanbul'daki bir İtalyan opera topluluğunun orkestra şefi Callisto Guatelli atanmıştır. Sonrasında Mızıka-i Hümayun'un şefliğine (komutanlığına) Donizetti'nin öğrencisi Necip Paşa getirilmiştir. Necip Paşa'dan sonra komutanlığa sırasıyla İspanyol asıllı d'Arenda Paşa, Miralay Saffet Bey (Atabinen), Zati Bey (Arca) ve Zeki Bey (Üngör) atanmıştır.

Saffet Bey (Atabinen) gerçek anlamda orkestranın ilk Türk şefi, Zati Bey (Arca) ise ilk Türk koro şefidir. Orkestranın tarihinde ilk senfonik müzik çalışmaları Saffet Bey döneminde başlamıştır. Beethoven 7. Senfoni, Haydn, Massenet ve Hector Berlioz'un senfonik eserleri bu dönemde seslendirilmiştir (Okyay, 2009).

Saffet Bey'den sonra orkestranın başına geçen Zeki Bey (Üngör) ise müzisyen bir aileden yetişmiştir. Dedesi orkestra bünyesinde oluşturulan Faslı Cedit bölümünün kurucusu Santuri Hilmi Bey'dir. Zeki Bey 11 yaşındayken Mızıka-i Hümayun'a girmiş ve Saffet Bey döneminde orkestranın ilk Türk başkemancısı olmuştur. İlk kez bu dönemde bir Beethoven senfonisi seslendirilebilmiştir. 1917 yılında saray orkestrasının şefi olmuş ve Aralık 1917-Ocak 1918 aylarında Viyana, Berlin, Budapeşte, Sofya, Münih ve Dresten'i kapsayan bir turne ile orkestraya ilk yurtdışı konserlerini verdirerek tarihe geçmiştir. Zeki Bey'in orkestra şefliği döneminde Mızıka-i Hümayun'da yetişmiş iki Türk kemancısı orkestranın başkemancılığı görevini yürütmüşlerdir. Bu iki isim Basri Bey ve Halil Onayman'dır (Okyay, 2009). Halil Onayman, ilerleyen yıllarda Koral Çalgan'ın babası Turgut Çalgan'ın, Zeki Bey ile birlikte hocalığını yapacaktır.

Çalışmalarını Mızıka-i Hümayun ismi ile sürdüren kurum, Sultan Vahdettin'in ülkeyi terk etmesi üzerine Halife Mecid Efendi'ye bağlanarak, 1922 yılında Makam-ı Hilafet Muzıkası ismini almıştır. Bu kurum içerisinde bando, orkestra ve fasıl heyeti bulunmaktaydı (Okyay, 2009).

Makam-ı Hilafet Muzıkası, 1924 yılının başlarında İstanbul'da, Rumeli göçmenleri yararına bir konser verir. Mustafa Kemal Atatürk aynı konserin Ankara'da da tekrarlanmasını ister. Bunun üzerine Zeki Bey yönetimindeki orkestra Ankara'ya getirilir ve 11 Mart 1924 tarihinde Milli Sinema Salonu'nda ilk konser verilir. 2 Nisan 1924 tarihinde orkestra ikinci konserini de gerçekleştirir (Okyay, 2009).

Bu iki konser üzerine orkestranın Ankara'ya taşınmasına karar verilir. 27 Nisan 1924'te tümüyle Ankara'ya getirilen Makam-ı Hilafet Muzıkası, Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti adı ile yeni görevine başlar (Okyay, 2009). Bu köklü kurum 1924 yılında Ankara'ya taşındığı güne kadar, sanatsal niteliğini ülkenin içinde bulunduğu tüm olumsuz koşullara rağmen korumuştur.

> Mızıka-i Hümayun'un Türk müzik tarihindeki başka bir yönden önemi de, Türkiye'de çoksesli müzik alanında ilk ciddi çalışmaları başlatması, müzikçi ve müzik eğitimcisi kadrolar bakımından belli bir birikimi cumhuriyet dönemine aktarmasıdır. İstanbul'da halka açık ilk müzik okulu Darülhenan'ın açılmasından (1917) sonra, yaklaşık 100 yıllık bir geçmişi bulunan saray orkestra ve bandosunun Atatürk'ün buyruğuyla Ankara'ya getirilerek (Nisan 1924) Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti adı altında etkinliklere başlaması, aynı yıl Musiki Muallim Mektebi'nin açılması (Eylül 1924) söz konusu kadro birikiminin sonuçlarıdır. (Çalgan, 2001: 18)

Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti adıyla çalışan topluluğun bando ve senfonik orkestra bölümleri, 1932 yılında yürürlüğe giren bir yasa ile orkestranın askeri örgütlenmesine son verilerek, Riyaseti Cumhur Armoni Mızıkası ve Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası adlarını alarak birbirinden ayrılmıştır. Daha önce Milli Müdafaa

Vekâleti'ne (Milli Savunma Bakanlığı) bağlı bulunan kurum, yasa ile birlikte bando bölümü yine Milli Müdafaa Vekâleti'ne bağlı kalmış, Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası ise kadrosu ile Maarif Vekâleti'ne (Milli Eğitim Bakanlığı) devredilmiştir. Bu yeni yapılanma sonucunda Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası'nda görevlendirilen Mızıka-i Hümayun'dan yetişme müzikçiler sivile ayrılmışlardır. Bugün varolan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın çekirdeği, söz konusu bu filarmoni orkestrasıdır. Orkestranın ismi 1957 yılında çıkarılan bir yasa ile Riyaseti Cumhur Senfoni Orkestrası (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) olarak değiştirilmiştir. Çalgan Ailesi'nin ilk kuşak müzisyenlerinin yetişmiş olduğu Mızıka-i Hümayun'un kısa tarihçesi bu şekildedir. Mızıka-i Hümayun'a Çalgan Ailesi içerisinden ilk giren Habib Bey olmuştur.

Habib Bey, Koral Çalgan'ın babası Turgut Çalgan'ın dedesi, dedesi Süleyman Bey'in ise babasıdır. Mızıka-i Hümayun'da flüt sanatçısıdır. Koral Çalgan büyük dedesi Habib Bey için şunları söylemektedir:

> Babam dedesiyle ilgili bazı şeyler anlatmıştı. Şimdi belleğimi zorluyorum ama çok az şey kalmış. Zaten babam dedesini ya hiç görmemiş ya da çok küçük yaşında kaybetmiş. Babam da benim gibi, dedesi hakkında babası ne anlattıysa o kadarını biliyordu. Habib Bey tam bir saray beyefendisiymiş. Ya rütbesi nedeniyle ya da konumu nedeniyle eve atlı arabayla gidip gelirmiş.

Çalgan'ın büyük dedesi, ailenin ilk Mızıka-i Hümayun üyesi flüt sanatçısı Habib Bey ile ilgili bildiklerimiz sadece bunlarla sınırlıdır. Asıl anekdotlar ailenin bir diğer müzisyen büyüğü olan dede, Klarnetçi Süleyman Bey ile ilgilidir. Çalgan, dedesi Süleyman Bey ile ilgili olarak şunları aktarmaktadır:

> Babamın dedem hakkında anlattıkları çok ilgimi çekerdi. Babamın anlattıklarıyla, hiç görmediğim dedemin fotoğrafları birebir örtüşürdü. Dedem aynı zamanda İstanbul'un sayılı pehlivanlarındanmış. Güreştiği yıllarda çekilen bir fotoğrafı var ki; vücut, ense ve pazılar,

> "Allah kimseyi bu adamın karşısına çıkartmasın" dedirten bir görüntü. Kendi sandalıyla balığa çıktığı zaman, kürekle boğazda gitmediği yer kalmaz, boğazın o ünlü akıntıları onun için bir sorun yaratmazmış.

Sadece müzisyenliği ile değil aynı zamanda yiğitliği ile de tanınan Süleyman Bey ile ilgili bir başka anıyı Çalgan şöyle anlatmaktadır:

> Dillere destan olmuş bir öyküsünü yalnız babamdan değil, yakın arkadaşı Lütfü Belgin'den de dinlemiştim. İşgal kuvvetleri İstanbul'un her yerine dağıldıktan sonra, Ortaköy'deki bazı evlerden sevinç çığlıkları duyulmuş. Bu taşkınlık yapan evlerden kimine dedem bizzat kendi tanık olmuş, kimini de eşi dostu haber vermiş. Ertesi gün tüm bu evleri teker teker dolaşıp herkese şunları söylüyormuş:
>
> -Hiç merak etmeyin, bu sevinciniz fazla uzun sürmeyecek, asıl şenlik bu kendini bilmezler İstanbul'dan kovulduğu zaman yapılacak. O zaman tekrar geleceğim, bekleyin.
>
> Ayağında çizmeleri resmi elbiseyle geçerken ki halini, dilden dile dolaşan güreşleriyle kanıtladığı acı kuvvetini, dediğini gözünü kırpmadan yapabilecek yiğit kişiliğini, Ortaköy'de bilmeyen yok. O nedenle bazı şeylere güvenip biraz şımaranlarda Süleyman Bey'in bu çıkışı bir tedirginlik yaratıyor.
>
> Nitekim beklenen gün geliyor ve işgal kuvvetleri kaçarcasına İstanbul'u terk ederken dedemin elinde pek çok fener evleri tek tek ziyarete başlıyor. Kapıyı çalıyor, açan kişiye feneri uzatarak; "bu fener evin dışına asılacak ve sabaha kadar yanacak" talimatını veriyor. Ortaköy'ü bir bayram yerine döndürüyor.

Yiğitlikte de namı duyulmuş olan Süleyman Bey 10 Temmuz 1935'te, 48 yaşında dünyaya veda etmiştir. Hayata veda ettiğinde 48 yaşında olmasından yola çıkarsak Süleyman Bey'in 1887 yılında doğmuş olduğunu da söyleyebiliriz.

Koral Çalgan'ın hayatı üzerinde en büyük etkiyi bırakan kişi ise hiç kuşkusuz babası Turgut Çalgan'dır. Turgut Çalgan 1912 yılında dünyaya gelmiştir. Dönemin ünlü kemancılarından orkestra şefi Zeki Bey (Üngör) ve Halil Onayman'dan dersler alarak yetişmiştir. Mızıka-i Hümayun'un Atatürk'ün emriyle Nisan 1924 yılında Ankara'ya getirilmesi üzerine, aynı kurumda öğrenci olan Turgut Çalgan, henüz çocuk yaşta İstanbul'dan Ankara'ya gelmiştir. Turgut Çalgan o döneme ilişkin olarak, Koral Çalgan'a şunları söylemiştir:

> Biz öğrencileri Ankara Tren Garı'na ait bir binaya yerleştirdiler. Çevremiz bataklıktı ve diz boyu çamurdu. Ankara'nın soğuğundan, etraftan topladığımız çalı çırpıyı yakarak korunmaya çalışırdık. İstanbul özlemi dışında, halimizden pek şikâyet etmezdik. Çünkü bizler, İstanbul'da düşman işgalini yaşamış, Kurtuluş Savaşı'na, daha sonra da Cumhuriyet'in kuruluşuna tanık olmuş, Atatürk gibi bir lidere sahip, geleceğe güvenle bakan gençlerdik.

Bu şartlar altında Ankara'da yaşamaya başlayan Turgut Çalgan ilk olarak Ankara'ya gelişinden 1 yıl sonra 1925 yılında, henüz 13 yaşındayken orkestra üyesi olmuştur. O dönemde orkestrada çalabilecek düzeye gelen Mızıka-i Hümayun öğrencileri orkestraya alınmakta ve sınıf rütbelerine göre maaş verilmektedir. Bu dönemde orkestra üyesi olan Turgut Çalgan, ilk maaşıyla da kendisine, uzun süredir hayalini kurduğu güzel bir bisiklet almış ve babası Süleyman Bey'den de şu sözlerle 13 yaşındayken ilk ciddi uyarıyı işitmiştir: "Sen artık orkestrada çalabilecek düzeye gelmiş koca adam oldun, alacak başka bir şey bulamadın mı? Kaldır şunu, bir daha gözüm görmesin."

Babasından bisiklet yüzünden esaslı bir azar işiten Turgut Çalgan, bu kez de ikinci maaşı ile kimsenin kızmayacağını düşündüğü İngiliz kumaştan kendine çok

pahalı, güzel bir sivil elbise yaptırmıştır. Günün birinde bir rastlantı sonucu bu sivil kıyafetler içerisinde Turgut Çalgan'ı gören orkestra şefi Zeki Üngör, uzun uzun süzdükten sonra Turgut Bey'e dönerek şunları söylemiştir: "Ben koskoca bir albayım, üstelik bu yaşa kadar ben bile böyle bir elbise yaptırmadım, sen ne zaman büyük adam oldun kerata."

Henüz 13 yaşındayken babasından bisiklet yüzünden azar işiten Turgut Bey, bu kezde hocasından elbise nedeniyle azar işitmiştir. 13 yaşında orkestra üyesi olup maaş almaya başlayan Turgut Çalgan'ın çalıştığı yılların memuriyete sayılması ise 18 yaşında itibaren başlamıştır.

1932 yılına gelindiğinde, daha önce aynı kurumda görev yapan bando ile orkestranın birbirinden ayrılması gündeme gelmiştir. Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti adıyla çalışan topluluğun bando ve senfonik orkestra bölümleri, Riyaseti Cumhur Armoni Mızıkası ve Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası adlarını alarak iki ayrı kurum haline gelmiştir. Doğal olarak yaylı çalgı çalanların tümü sivile ayrılmış ve Turgut Çalgan genç bir üsteğmenken resmi elbiselerine veda etmiştir.

Turgut Çalgan 1934 yılında Şükriye Hanım'la evlenir. Şükriye Hanım 1916 yılında İstanbul'da doğmuştur. Eşi Turgut Çalgan gibi doğma büyüme Ortaköylü'dür. İkisi de aynı mahallenin çocuklarıdır. Nüfus cüzdanında ismi Şükriye olarak yazmasına karşın, yakın çevresi tarafından ismi Şükran olarak bilinmektedir. Lise mezunu olan Şükriye Çalgan bir süre T.C. Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmıştır. Eski Türkçe'ye son derece hâkim olan Şükriye Hanım, genel müdürlük arşivindeki önemli eski Türkçe evrakları yeni Türkçe'ye çevirme işlerini de üstlenmiştir. (Bkz: Ek B1, B1a). Şükriye Hanım 1934 yılında Turgut Çalgan ile hayatını birleştirmiş ve bu evlilikten Ayşen (Cuhruk) ve Koral Çalgan dünyaya gelmiştir

Ailenin ilk çocuğu olan Ayşen sağlık sorunları nedeniyle eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır. 19 yaşına geldiğinde hukukçu olan eşi Mahmut Cuhruk ile evlenmiştir. Meslek yaşamı boyunca hâkimlik ve savcılık görevlerini sürdüren Mahmut Cuhruk, 1986 yılında Anayasa Mahkemesi Başkan Vekilliği'ne, 1988 yılında aynı

mahkemenin başkanlığına getirilmiştir. 2 yıl sonra yaş haddinden emekli olmuştur. Ayşen Cuhruk ise ev hanımı olarak yaşamını devam ettirmiştir.

1934 yılı içerisinde Çalgan Ailesi için bir başka önemli nokta ile karşılaşılmaktadır. Tarihler 21 Haziran 1934'ü gösterdiğinde, Atatürk devrimlerinden olan soyadı yasası yürürlüğe girmiş ve her vatandaşın öz adından başka birde soyadı taşıması zorunlu kılınmıştır. Bu durumda, Çalgan Ailesi'nin de kendisine bir soyadı seçmesi gerekmektedir. Soyadı seçimi için Koral Çalgan şunları söylemektedir:

> O tarihte bizimkiler de, her gün yaptıkları işi çağrıştıran Çalgan soyadını, babamın önerisi ve dedemin oluru ile almışlar. Aslında Çalgan sözcüğünün sözlük anlamı, yatağı taşlık olan ve gürültüyle akan su demek. Bu Çalgan soyadı gelecek kuşaklar için mesleki bir tercih olarak belki bir işaret olacak, belki de başka bir mesleğin sahibi olacak gelecek kuşaklara, atalarının ne iş yaptığına ilişkin bilgi verecek. Şimdi ki duruma bakılırsa, birinci şıkkın ağırlık kazandığı yolunda…

Baba Turgut Çalgan, böylece ailenin bundan sonra taşıyacağı soyadının fikren mimarı olmuştur.

1930'lu yıllarda, Almanya'da Hitler rejiminden kaçan birçok sanatçı ve bilim adamı Türkiye'ye sığınmıştır. Sığınmacı sanatçılar arasındaki müzisyen kadroların bir bölümü Ankara'daki Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası'nda görev yapmaya başlamıştır. 1936–37 yıllarında orkestranın konser programlarında yer alan kadrosuna bakıldığında toplam Türk sanatçısı sadece 38 kişidir. Ancak yabancı sanatçılarla takviye edilerek senfonik eserler çalınabilmektedir. Yaklaşık bu tarihlere kadar orkestrada keman çalan Turgut Çalgan, orkestra şefi ve aynı zamanda hocası olan Zeki Üngör'ün ısrarı üzerine viyola çalmaya başlamıştır. Turgut Çalgan'ın Viyola grubuna geçmesiyle, orkestrada viyola çalan Türk sayısı 3'e çıkar. O tarihlerde viyola grubu şu kişilerden oluşmaktadır:

Türkler: Hulusi Karsel, İzzet Albayrak ve Turgut Çalgan
Almanlar: Fritz Handschke, Friedrich Malke, Otto Hichkiti ve Gerhard.

Saray orkestrasının Aralık 1917-Ocak 1918 aylarında ilk kez bir yurtdışı turnede konser vermesini sağlayan şef Zeki Üngör, Turgut Çalgan'ı viyolacı yaparak Çalgan Ailesi içinde 3 kuşak devam edecek bir geleneği de başlatmıştır.

Turgut Çalgan Mızıka-i Hümayun'da yetişmiş, 1925 yılında henüz 13 yaşındayken, o zamanki adıyla Riyaseti Cumhur Musiki Heyeti sanatçısı olmuş, daha sonra Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası, son adı Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndan 1969 yılında 57 yaşında emekli olmuştur. Bir süre daha çalışmaya devam etmiş, o yıllarda orkestra şefi olan Prof. Lessing onu bırakmak istememiştir.

Dedesi, babası yıllarca Osmanlı Sarayı'nda çalışmış, sarayın kendine özgü yaşam biçimini, kurallarını özümsemiş bir aile içerisinde yetişmiş, İstanbul işgalini görmüş, Kurtuluş Savaşı'na tanık olmuştur. Yeni Türk Devleti'nin kurulmasının tüm coşkusunu yaşamış, Atatürk gibi büyük bir devlet adamını tanımış, onu yakından görmek ve sofrasında bulunup, O'na keman çalmak onuruna sahip olmuştur.

Tüm bu tarih serüveninin bir parçası olarak büyüyen Koral Çalgan bu süreç için şunları söylemektedir:

"Babamın, çocukluktan emekli olana kadar geçen her evresi bir anı deposu ve canlı tarih hazinesiydi. Bu anıları hiç sıkılmadan defalarca anlattırarak büyümüş olmanın iç dünyamda açtığı yeni ufuklar, mesleğime başka bir gözle bakıp, daha çok sarılıp sevmeme neden olmuştur."

Ankara Türk Filarmoni Derneği yayın organı Filarmoni dergisinin Nisan 1970 tarihli sayısında, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndan emekli olan bazı sanatçıların kısa özgeçmişleri yayınlanmıştır. Turgut Çalgan için şunlar yazılıdır:

> Dedesi ve babası müzisyen olan Turgut Çalgan 1912'de İstanbul'da doğdu. 1925 yılında Ankara'da orkestraya girdi. Evvela Basri Bey, Burhan Duyal ve Halil Onayman'dan keman dersi alarak 14 sene keman çaldıktan sonra orkestra şefi olan Zeki Üngör'ün ısrarı ile viyolaya geçmiştir. Viyolada kendini yetiştiren Çalgan, uzun yıllar viyola şef yardımcılığında çalıştıktan sonra 1969 Martında kendi arzusuyla emekliye ayrılmıştır. Viyola grup şef yardımcısı olan Koral Çalgan'ın babasıdır (Göktürk, 1970:6)

1969 Mart ayında orkestradan emekli olan Turgut Çalgan'ın sağlığı 1986 yılının sonlarına doğru iyice bozulmuştur. 30 Kasım 1986 günü, gece yarısına doğru Turgut Çalgan hayata veda eder. Ertesi gün yıllarca görev yaptığı Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu'nda yapılan törenin ardından, Cebeci Asri Mezarlığında 1 Aralık 1986 günü toprağa verilir.

Babasının ölümü üzerine Koral Çalgan şunları söylemektedir:

"O güne kadar böylesine büyük bir acı yaşamamıştım. Babamı, hocamı, meslektaşımı, sırdaşımı, dert ortağımı, dostumu, en iyi arkadaşımı kaybetmiştim."

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın 5-6 Aralık 1986 tarihli konser programında, Turgut Çalgan'ın fotoğrafının altında şu haber yer almıştır:

> ACI KAYBIMIZ
>
> Cumhuriyet tarihimizin çoksesli müzik alanında üst düzeyde yetiştirdiği orkestra sanatçısı olabilme onuruna sahip olarak, görevine başladığı 1925 yılından emekli olduğu 1969 yılına kadar aralıksız olarak 44 yılı aşkın bir süre viyola grubunda görev yapan ve bir süre de viyola grup şefi olarak çalışan değerli ağabeyimiz, seçkin insan Turgut Çalgan'ı kaybetmenin derin üzüntüsü içindeyiz. O, Cumhuriyet'ten sonra orkestramızın yeniden kuruluşunda yer almış değerli bir sanatçı olarak Türk müzik yaşamına büyük hizmetler

> vermiş, Atatürk'ün çağdaş düzeyde öngördüğü sanat ve kültür ilkelerinin yurt düzeyinde yaygınlaştırılmasında ve sevilmesinde öncülük yapanlardan biri olma şerefine erişmiştir.
> Sanat aşkıyla, sanat disiplininin beraber yürütülmesinin gereğine inanmış bir insan olarak, kişisel yaşantısında bunu kendine ilke edinmiş, bizlere ışık tutmuş, örnek olmuştur.
> Aziz hatırası önünde saygıyla eğilirken, merhuma Tanrı'dan rahmet dileriz.
> Ruhu şad olsun. (CSO, 05.12.1986 tarihli konser programı)

Koral Çalgan, babası için şunları söylemektedir:

> Babam tüm yaşamı boyunca onlarca şefle çalışmış, yüzlerce soliste eşlik etmiş deneyimli, iyi bir orkestracıydı. Ve 44 yıl boyunca orkestranın haftalık olağan konserlerinde, yurtdışı ve yurtiçi turnelerinde, binlerce konser programında adı vardı. Yıllarca işini en iyi şekilde yapmaya çalışmanın, Atatürk devrimlerine ve Cumhuriyet kazanımlarına sahip çıkmanın mutluluğu içinde yaşlanmıştı. Hiç kuşkusuz bunların yanısıra onu mutlu eden özel yaşamına ilişkin olaylarda vardı; benim yetiştiğimi görmüş ve beşinci kuşak müzisyen olarak torunlarının da yetiştiğine tanık olmuştu.

Koral Çalgan babasının vefatından yaklaşık 5 yıl sonra 25 Şubat 1991 günü de annesi Şükriye Çalgan'ı kaybetmiştir.

Çalgan'ın aile büyüklerinin köklerine ait bilgiler bu şekildedir. Koral Çalgan ise, askerlik dönüşü Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası viyola sanatçılarından Sumru Güner ile evlenmiştir.

Güner, 1960 yılında İzmir Devlet Konservatuarı'na girmiş, daha sonra yüksek müzik öğrenimini Ankara Devlet Konservatuarı'nda sürdürerek, 1968 yılında Jules Higny'nin öğrencisi olarak mezun olmuştur. (Say, 1992) Bu evlilikten 16 Ağustos 1972

tarihinde oğlu Görkem, 08 Aralık 1976 tarihinde ise kızı Gizem (Doğanay) dünyaya gelmiştir. Görkem ve Gizem Çalgan, aile geleneğini devam ettirerek müzik ile uğraşmayı tercih etmişlerdir. Gizem Çalgan ilkokul dördüncü sınıfa geldiğinde Ankara Devlet Konservatuarı'nda yarı zamanlı keman öğrencisi olmuştur. Sonrasında Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde master öğrenimini tamamlamıştır.

Görkem Çalgan ise küçük yaşlarda keman çalmak istemiş ve ilk derslerini babası Koral Çalgan'dan almıştır. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı'ndan mezun olmuştur. Yüksek lisans ve sanatta yeterlilik programlarını tamamlayarak 2007 yılında yardımcı doçent, 2009 yılında ise doçentlik unvanı almıştır. Pek çok solo konserlerde ve orkestra konserlerinde yer alan Görkem Çalgan, Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda Yaylı Çalgılar Anasanat Dalı Başkanı ve Viyola Sanat Dalı öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

> Çalgan;
> Oğlum Görkem 16 Ağustos 1972 günü, kızım Gizem ise 8 Aralık 1976 günü dünyaya geldi. Müzik konusunda biraz daha fazla etki altında kalmış olabilirler. Çünkü anneleri Sumru Güner'de Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası viyola sanatçısı idi. Şimdi ikisi de evli. Kızımın bir oğlu var. Yaşamıma renk ve sevinç katan dünya tatlısı bir torun sahibiyim. Görkem'in henüz çocuğu yok. Bir gün çocuğu olur da, altıncı kuşak müzikçi olarak devreye girer mi, girse bile görebilir miyim bilemiyorum?

Gizem ve Görkem Çalgan kardeşler, Koral Çalgan'ın da bahsettiği gibi anne ve babalarının müzisyen oluşlarından etkilenmişlerdir. Ailenin 5. kuşak müzisyen üyeleri olarak geleneği devam ettirmişlerdir.

4.1.2. Çocukluk

Koral Çalgan 08 Nisan 1940 yılında Ankara'da dünyaya gelmiştir. O dönem Çalgan ailesi 20 Temmuz 1935 yılında dünyaya gelmiş olan kızları Ayşen (Cuhruk) ile

birlikte, Ankara'nın Cebeci Dörtyol ve Samanpazarı arasında kalan Hamamönü semtinde, bahçe içerisinde, iki katlı eski bir Ankara evinde yaşamaktadır. Hamamönü o dönemlerde daha çok Ankara'nın yerlileri ile orta sınıf gelir grubuna mensup insanların ikamet ettiği bir semttir.

Koral Çalgan, II. Dünya savaşının arifesinde dünyaya gelmiş ve gerek Dünyada gerekse Türkiye'de savaş öncesi oluşan ekonomik sıkıntıları yaşamıştır. II. Dünya Savaşı ile birlikte geçen çocukluk günleriyle ilgili olarak şunları anlatmaktadır:

> İkinci Dünya Savaşı'nın tüm olumsuzlukları Türkiye'nin üstüne kâbus gibi çökmüştü. Savaşın en kötü günleriydi. Ekmek vesikayla veriliyordu; yanılmıyorsam günlük kişi başı üç yüz gram olarak hesaplanıyordu. İnsanlar doyabilmek için günlük öğünlerine patates, kuskus, makarna ve bulgur gibi yiyecekleri takviye etmek zorunda kalıyordu. Babam, ekmek karnesi denilen ve pul pul bölünmüş tabakadan bir tane koparıp beni fırına yolluyordu.
>
> Babam sabahları erken kalkıp sobayı temizlerdi. Gece yarısı sönmüş sobanın külleri arasından, henüz tamamı yanmamış kömürleri ayıklar, bahçedeki kömürlükten yeni kömürler ve çıra getirerek sobayı tekrar yakardı. Ben ve ablam uyanmadan bu işlem tamamlanır, sıcak bir odada uyanarak üşümememiz sağlanırdı. İş bununla bitmez, yılda bir buçuk ton kömür hakkınızı idare etmek zorundaydınız. Kömür çoğu kez, Ankara'nın soğuklarıyla baş edemediği için yetmezdi.
>
> Buzdolabı denilen şeyin nasıl bir alet olduğunu bile bilmezdik. Her evin en serin köşesinde tel dolap denilen ve içine yemek konulan dolaplar vardı. Yemekler günlük pişerdi. Tel dolapta özellikle yaz günleri iki gün bekleyen yemekler bozulurdu. Hamamönü'nde yaşadığımız o dönemde belleğimde kalanlar, Ankara'nın, bir ölçüde de Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı hakkında ipuçları veren bir

görünüm sergilemesi açısından ibretle anılması ve unutulmaması gereken yıllardı.

Ekonomik gereksinmelerinizden tutun da, sosyal yaşantınızı kolaylaştıracak hemen herşeyden yoksun, yokluklar ve sıkıntılar içinde geçen bir yaşamdı. Hem kendimin hem de çocuklarımın şimdiki sosyal yaşantısına bakınca o tarihlerde annelerimizin babalarımızın neler çektiğini şimdi daha iyi anlıyorum.

İlgimi çeken, unutamadığım bir başka olayda zaman zaman uygulanan karartma geceleri idi. Her evde normal perdelerin dışında simsiyah perdelerde asılı dururdu. Karartma duyurusu yapıldığında herkes siyah perdelerini çeker, dışarıya ışık sızmasını önlemeye çalışırdı. Bazı zamanlar mahalle bekçisi kapıyı çalar, falan pencereden ışık sızdığını bildirir, önlem alınmasını isterdi. Bu uyarılara kulak asmayanlar cezalandırılırdı.

Sokağa çıkmam annem tarafından kesinlikle yasaklanmıştı. Bahçede kendi kendime oyunlar oynardım. Ara sıra dışarıda çocukların sesini duyunca aklım sokakta kalır ama çaresiz yine kendi dünyama dönerdim. Ablamla ortak eğlencelerimiz vardı. Kavun, karpuz ve benzeri şeylerin çekirdeklerini bahçemize diker, her gün su vererek çıkmasını beklerdik. Bir de ayakkabı kutuları içerisinde, komşu bahçelerinden bulduğumuz dut yaprakları ile ipekböceği yetiştirirdik.

Evimizin bahçesinde kendi kendime icat ettiğim oyunlardan biride tahtaların üzerine teller çakarak müzik aletleri yapmaktı. Onlardan ses çıkarmaya çalışır, öğlen orkestra provasından dönen babama büyük bir iş başarmış gibi gösterip aferin alırdım.

En büyük eğlencelerimden birisi de babamla birlikte hafta sonları kovboy filmlerine gitmekti. Bu benim için iki ödül demekti. Birincisi

> kovboy filmlerini çok seviyordum, ikincisi ise babamla birlikte vakit geçirmekten çok keyif alıyordum. Yanlış anımsamıyorsam o tarihlerde Ankara'da Samanpazarı'ndan aşağıya inerken Sümer ve Sus sinemaları ve Ulus Meydanı'na doğru da Yeni Sinema vardı. Bu üç sinemanın birinde mutlaka kovboy filmi yahut Lorel Hardi ve Şarlo gibi bana uygun bir film oynuyor olurdu.
>
> Ankara'daki sosyal yaşantımızın diğer bir parçası da annem ve babamın katıldığı, Ankara Palas'ta, Cumhuriyet Bayramı'nda düzenlenen balolardı. İki kardeş bizimde katıldığımız yılbaşı gecelerini Gar Gazinosu, Ankara Palas veya Ankara'nın ünlü eğlence yerlerinden biri olan Turan Lokantası gibi yerlerde geçirirdik. İki kardeş tango ve vals yapmayı buralarda öğrendik.

İkinci Dünya Savaşı'nın getirmiş olduğu ekonomik ve sosyal zorluklar, tüm memlekette olduğu gibi, Koral Çalgan'ın hayatında da kendini hissettiriyordu. Savaşın sosyal hayatta meydana getirdiği zorlukların, Koral Çalgan'ın çocukluğunda sağladığı en önemli etki, belki de kendi kendine oynadığı oyunlarda yapmış olduğu küçük çalgılardı. Küçük Koral Çalgan'ın müzikle ve enstrümanlarla ilgilenmek isteyişinin ilk göstergeleri bu oyuncaklar olmuştur. Bu ilginin somut halde ortaya çıkması ise eve bir piyano hocasının ders vermek için gelmesiyle olmuştur.

Çalgan, 4–5 yaşlarındayken babası Turgut Çalgan'ın; "Mösyö Mina" diye hitap ettiği bir Musevi vatandaşı, evin küçük kızı Ayşen'e piyano dersleri vermek üzere eve gelir. Bu dersler küçük Çalgan'da çalgı çalmanın nasıl bir şey olduğu merakını uyandırır.

Çalgan şunları söylemektedir:

"Ablam ve Mösyö Mina'nın ders yaptıkları odada sessizce başka bir şeylerle ilgileniyormuş gibi yapıp, Mösyö Mina'nın ablama söylediklerini can kulağıyla

dinlerdim. Ders bittikten sonra, ablama öğretmeye çalıştığı küçük, basit ve güzel ezgileri piyanonun başında tekrar ederdim."

Bu olaya tanık olan Çalgan'ın annesi, her dersten sonra küçük Koral'in aynı şeyleri yaptığını görünce, büyük bir heyecanla durumu önce baba Turgut Çalgan'a, daha sonra da piyano hocası Mösyö Mina'ya bildirir. Bunun üzerine piyano hocası, abla Ayşen'e yaptığı derslerden sonra Koral Çalgan'la da ilgilenmeye başlar. Yapılan derslerde Mösyö Mina, piyanoda küçük ezgiler çalar ve aynısını şarkı söyler gibi Çalgan'ın da tekrar etmesini ister. Koral Çalgan farkında olmadığı, kendisine oyun gibi gelen bu sınavlardan başarı ile geçmiş ve müziğe karşı yeteneği olduğu ilk olarak bu şekilde keşfedilmiştir.

> Çalgan müziğe yönelişini ve etkilenişini şu şekilde anlatmaktadır:
> Türkiye'de beş kuşaktır, profesyonel anlamda müzikle ilgilenen başka bir aile örneği olduğunu sanmıyorum. Gerçekten bu açıdan ilginç bir süreçtir. Bu yönlendirmeyle gelişen bir süreçte değildi. Ancak etkilenmemekte mümkün değildi. Dedemin babası, dedem ve babamın müzikçi olması ve evdeki albümlerde bu insanların üniformalar içerisindeki görüntüleri beni etkilemişti. Özellikle babamın askeri öğrenciyken elinde çalgısıyla çekilmiş fotoğraflarına uzun uzun hayranlıkla baktığımı anımsıyorum. Ama beni asıl etkileyen, belki de müziği sevmeme neden olan, babamın beni küçük yaşlardan itibaren orkestra provalarına götürmesi olmuştu. Ses çıkarmadan pür dikkat saatlerce hiç sıkılmadan provaları izlerdim.
>
> Babam Turgut Çalgan, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyesi idi. Viyola ve keman çalardı. Üstelik bana çok çekici gelen birde avcı tarafı vardı. Sadece kuşları vurmaya odaklanmamış, doğa aşığı, iyi bir kara ve deniz avcısıydı babam. Konseri olduğu akşamlar frak giymiş babam ile ava giderken av giysileri içindeki babam, çok farklı iki görüntü sergilemesine karşın bu iki hali de beni çok etkilerdi. Mahallede ki arkadaşlarımın babalarında bu özelliklerin hiç biri yoktu.

> Yani onların babaları ne kemancı ne de avcıydı. En farklı baba, benim babamdı. Mutlaka babam gibi olacaktım (Çalgan, 2001:9).

İlkokul yılları

Koral Çalgan, 1948 yılında Hamamönü'nde bulunan Alpaslan İlkokuluna başlamıştır. Bazı sağlık problemleri nedeniyle okula 1 yıl geç yazılır. Ablası Ayşen 1 yıl önce aynı okulu bitirmiş ve ortaokula başlamıştır. Çalgan'ın başladığı okulun müdürü ve başöğretmeni Adviye Kayral, sınıf öğretmeni ise Safinaz Güllü'dür.

İlkokula başladığı dönemdeki öğretmeni ve okul müdürü başöğretmen için Çalgan şunları söylemektedir:

> İlkokul öğretmenim sanki çocukları sevmeyen biri gibi gelirdi bana. En çalışkan öğrenciye bile aferin dediğini, kafasını okşadığını görmedim. Kim bilir kadıncağızın ne dertleri vardı, asık suratlı, mutsuz bir görüntü sergilerdi. Belki o yüzden olacak onu gülerken hiç görmemiştik. Bu yüzden, çoğu kimsenin aksine ilkokul öğretmenim bende akılda kalacak bir iz bırakmadı.

> İlkokul yıllarımdan belleğimde kalan tek öğretmen okulun müdürü Adviye Kayral'dı. Okulumuzun müdürü Adviye Kayral sert bakışlı, disipline son derece önem veren bir başöğretmendi. Bizler derse girerken kapısının önünde durur, bazı erkek öğrencileri yanına çekerek, iki parmağının ucuyla saçlarını tutar, şayet uzunsa derhal kestirilmesini, ertesi gün okula bu şekilde gelinmemesini söylerdi. Belki de bitlenmeye karşı alınması gereken bir önlemdi. Bazen de yine önünden geçerken ceketimizi iliklememiz konusunda bizi uyarırdı. Önünden ceketimizi iliklemeden geçemezdik. Okulumuzdaki tüm çocukların ortak korkusu, oldukça disiplinli bir öğretmen olan başöğretmenimiz Adviye Kayral'ın karşısına çıkmaktı.

> 1970'li yılların sonlarına doğru Suna Kan ve Faruk Güvenç çiftine akşam yemeğine davetliydik. Aynı blokta oturduğunu sonradan anladığım efsane başöğretmenim Adviye Kayral ile karşılaşmış sarılıp öpüştükten sonra "senin başarılarını gazetelerden okuyorum ve seninle gurur duyuyorum " demişti.
>
> Yaptığı her uyarıyı, ceza gibi gösterip, aslında ceza olmayan korkutmaca oyunları olduğunu, daha sonraki eğitim yaşamımızda ne kadar işe yaradığını birbirimizin göz bebeklerinde okumanın mutluluğu içinde bir gün daha uzun görüşmek dileğiyle vedalaştık. Başöğretmenimiz Adviye Kayral'ı saygıyla anıyorum.

Çalgan 3. sınıfa geçtiğinde Kemal Eroğlu isminde bir öğretmen okulda mandolin kursları vermeye başlar. Koral Çalgan'da bu kurslara katılır. O, keman çalmak istemektedir ama nihayetinde keman olmasa da artık elinde bir çalgısı vardır. Büyük bir hevesle ve kendi gayretleriyle kısa sürede bu çalgıda ilerler.

Bu konuda Çalgan şunları söylemektedir:

> Öğretmenimizin verdiği basit okul şarkılarını bırakmış başka notaların peşine düşmüştüm. Anafartalar Caddesi'nde bir müzik mağazası vardı. Biriktirdiğim cep harçlıklarıyla orada bulunan yaprak notalardan alırdım. Beethoven "Menuet", Schumann "Rüya", Schubert "Serenad" ve Bizet "Carmen" gibi ünlü eserleri satın alır, evde kendi kendime çalışırdım. Fena da çalmazdım heralde ki, babam güler, yüzünde memnun bir ifade olurdu. Bu arada bir müzikçinin oğlu olmam ve benden önce mandolin kursuna başlamış olan çocukların epey önüne geçmiş olmam nedeniyle, bayrak törenlerinde okul korosunun söylediği İstiklal Marşı'nı da ben yönetir olmuştum.

Ancak küçük Koral Çalgan'ın tüm isteği keman çalmaktır. Hatta bu konuda ilkokuldan sonra konservatuara girmek istediğini, aksi takdirde okumak istemediğini

söyleyerek kendince küçük tehditlerde savurmaya başlamıştır. Baba Turgut Çalgan oğlunun keman çalma isteğine daha fazla karşı koyamamış ve keman çalmasına izin vermiştir. Koral Çalgan için beklenen gün nihayet gelmiştir.

O dönemi Koral Çalgan şu şekilde anlatmaktadır:

> Bir gün babam, "gel bakalım otur karşıma" dedi ve hiçbir zaman aklımdan çıkmayan, kaderimi değiştirecek bir konuşma yaptı. Konuşmasında kemanın çok zor bir çalgı olduğunu, çok çalışmak gerektiğini, iyi bir kemancı olmadığım takdirde bütün yaşamım boyunca mutsuz olacağımı, sıradanlığın bu meslekte geçerli olmadığını, ancak bu konuda kararlı bir tutum sergilersem benimle keman derslerine başlayabileceğini söyledi. Dünyalar benim olmuştu. Sevinçten havalara uçuyordum. Boynuna atladım ve "Söylediklerinizin hepsini çok iyi anladım, çok çalışıp sizi utandırmayacağımdan emin olabilirsiniz" dedim. Bu arada benim için aldığı kemanı da görmüş; bayram için alınmış yeni ayakkabısıyla uyuyan çocuklar gibi hissediyordum kendimi.

Bu arada küçük Koral, dördüncü sınıfı bitirip beşinci sınıf olmuştur. Bir yıl boyunca babası Turgut Çalgan ile keman derslerine devam etmiş aynı zamanda "Bono" isimli bir solfej kitabından da dersler yaparak, çabuk nota okuyabilmesi ve deşifresinin kuvvetlenmesi konusunda da yardım almıştır.

Çalgan, 25 Haziran 1953 tarihinde Alpaslan İlkokulundan iyi derece ile mezun olmuştur (Bkz Ek B2). Kendi ifadesiyle, ne aşırı yaramaz ne de aşırı çalışkan, oyun da oynayan, ödevlerini de yapan, ne fazla övgü alan ne de fazla şikâyet getiren bir öğrenci olmuştur.

İlkokulun bitmesiyle birlikte beklenen gün gelmiş, konservatuarın sınav tarihi belli olmuştur. Koral Çalgan okumayı çok istediği konservatuara gidip kaydını bizzat kendisi yaptırır. Hayatında bir dönüm noktası burada yaşanır.

4.1.3. Gençlik

Konservatuar yılları

Koral Çalgan, 1953 yılında konservatuarın giriş sınavını tam not alarak kazanır ve okula yatılı olarak kabul edilir. Büyük dede Flütçü Habib Bey, Klarnet ve Saksafon sanatçısı dede Süleyman Bey, Viyola sanatçısı baba Turgut Çalgan'ın ardından, 4. kuşak olarak genç Koral Çalgan'da, konservatuara girmiş ve bir nevi Çalgan Ailesi'nin geleneği haline gelen müziği, meslek olarak edinmiştir.

Çalgan'ın da gerek öğrenci olarak gerekse öğretmen olarak bulunduğu Ankara Devlet Konservatuarı için, kuruluş aşamasında Paul Hindemith'in önerileri doğrultusunda Musiki Muallim Mektebi öğrencilerinden 86'sı sınavla konservatuar öğrencisi olarak seçilmiştir. Seçme sınavının yapıldığı tarih 6 Mayıs 1936 konservatuarın kuruluş günü olarak kabul edilmiştir. Öğretim ise 1 Kasım 1936'da başlamıştır (Çalgan, 2001).

Koral Çalgan'ın konservatuara girdiği dönemlerde, konservatuara ilkokuldan sonra girilmekte ve ilk yıla ihzari sınıfı denilmekteydi. Hazırlık sınıfı anlamına gelen ihzari sınıfını başarıyla bitirenler şimdiki altıncı sınıftan öğretime devam etmekteydi. İhzari denilen bu sınıfta hem yıl ortasında, hem de yılsonunda iki eleme sınavı yapılmakta ve ancak bu sınavı geçebilenler konservatuara asli öğrenci olarak alınmaktaydı.

İhzari sınıfını başarı ile tamamlayan Koral Çalgan, asli öğrenci olarak konservatuarda Necdet Remzi ATAK'ın keman öğrencisi olmuştur.

Necdet Remzi Atak (1911–1972), Türkiye'nin harika çocuk diye tanımlanan ilk kemancılarındandır. Müziğe küçük yaşta kendisinden bir buçuk yıl büyük ablası Ferhunde Remzi (Erkin) ile İstanbul'da yaşayan ünlü Macar kemancı Karl Berger'den ders alarak başlamış ve ilk konserini 1920 yılında, Galatasaray Lisesi salonunda ablası eşliğinde vermiştir. Dinleyiciler arasında bulunan işgal kuvvetlerinin komutanı, 9 ve 11

yaşında olan bu iki çocuğun Türk olamayacağını söylemiş ama yanılgısını anlayınca öfkesini ve şaşkınlığını gizleyememiştir (Çalgan, 2001).

Karl Berger (1894–1947) ve öğrencisi Necdet Remzi Atak'ın, Türkiye'nin keman eğitimi ve sanatı için ekol oluşturma yolunda oldukça önemli rolleri vardır.

Karl Berger'in hocası, önemli keman etütleriyle isim yapmış olan keman virtüözü ve pedagogu Çek Ottokar Sevcik'tir (1852–1934). Sevcik'ten dersler alan Karl Berger, 1919 yılında İstanbul'a yerleşmiş, Ressam Aliye Berger ile evlenmiştir. İstanbul'da kaldığı süre içerisinde keman dersleri vererek, Türkiye'de batılı anlamda keman okulu oluşmasını sağlamıştır. Ders verdiği öğrencileri arasında Nadir Nadi gibi isimler vardır. Sevcik keman ekolünü Berger'den sonra Türkiye'de, öğrencisi N.Remzi Atak sürdürmüştür. Atak'ın öğrencisi olmuş sanatçılarımız İlhan Özsoy, Ruşen Güneş ve Koral Çalgan bu ekol ile yetişmişlerdir (Say, 2006).

Çalgan, hocası Atak hakkında şu bilgileri vermektedir:

> Necdet Remzi Atak'la tanışmaya gittiğimde bir şok yaşamıştım. Bireysel ders yapan hiçbir hocanın böyle büyük bir odası yoktu. Odanın duvarlarında yüzlerce fotoğraf vardı. İlk konserinde çekilmiş fotoğraflar, konser afişleri, öğrencileriyle olan fotoğraflar, sonuç olarak yaşamının her dönemini yansıtan yüzlerce fotoğraf karesi sarmıştı her yeri. Başka bir değişle her taraftan keman fışkırıyordu. Hocanın değişiyle bu sınıfın bir mabet olduğunu, ancak içinde ateşi ilahi olan kemancıların yetiştiğini söylüyordu. Necdet Remzi Atak'ın insanı hemen etkisi altına alabilen büyüleyici bir tarafı vardı.
>
> Pazar sabahları kendi odasında yılda en az iki-üç kez sınıf konserleri düzenlerdi. Kendi de dâhil olmak üzere en küçük öğrencisinden en büyük öğrencisine kadar herkes çalardı.

> Necdet Remzi Atak'ın kendi iç dünyasının sınırları içinde gizemli bir yaşamı vardı. Sabahları çok erken okula gelir, önce kendi çalışır sonra öğrenci kabul ederdi. En geç öğlen saat oniki de okuldan ayrılırdı. Öğleden sonra genellikle sinemaya giderdi.

Keman solistliği de yapmış olan Necdet Remzi Atak'ın şu sözleri, eğitimciliği namına oldukça önemlidir: "Sahnedeki solist, dünün çalışmalarını sergiler, eğitimci ise gençliğin elinden tutarak yarına yürüyen insandır; yarını düne tercih ederim"

Necdet Remzi Atak'ın yanısıra, Türkiye'de cumhuriyet dönemi çoksesli müzik yaşantımızın öncüleri olarak kabul edilen Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferid Alnar, Ahmet Adnan Saygun, Necil Kazım Akses, Ferhunde Erkin, Halil Bedii Yönetken, Mahmut Ragıp Gazimihal, Mithat Fenmen gibi 1930'lu yıllardan başlayarak, müzik yaşamımızda besteci, öğretmen, orkestra şefi ve sanat kurumları yöneticisi olarak hepsi alanında iyi yetişmiş değerli isimlerde konservatuar bünyesinde öğretmen olarak bulunmaktaydılar. Konservatuarın bu müzisyen kadrosunun yanısıra, kültür derslerini de önemli isimler yürütmekteydi. Bunlardan bir tanesi de müdür başyardımcısı ve edebiyat öğretmeni, şair Cahit Külebi'dir (1917–1997).

Çalgan, hocası Külebi hakkında şunları söylemektedir:

> Eski bir öğrencisi olarak, benim yazı yazmamı çok önemsiyor, dikkatle okuduğu kitaplarım ve makalelerim hakkında çok değerli öğütler alıyordum. Kimi zaman övücü ve yüreklendirici sözleri sayesinde yazmayı hala sürdürüyorum. Birlikte olduğumuz zamanlarda çekilen fotoğraflarımız ve bana imzalayıp verdiği kitapları, benim için bir servet değerinde olup, çocuklarıma bırakacağım en değerli şeyler arasında özenle saklıyorum.

Edebiyatçı Cahit Külebi, Çalgan'ın ilerleyen yıllarda yazılar yazmasına öylesine önem vermekte ve yazılarını beğenmektedir ki, günün birinde Çalgan'a "Sen bırak bu müziği, sen yazar ol." diyerek bu beğenisini dile getirmiştir.

Konservatuarın müdürü Mithat Fenmen'dir. Fenmen, kırk üç yıl piyano öğretmenliği yapmış, aralarında Fazıl Say, İdil Biret, Gülsin Onay ve Güher-Süher Pekinel kardeşlerinde bulunduğu yeni kuşak piyanistlerin yetişmesinde önemli bir rol oynamıştır. "Piyanistin Kitabı" ve "Nota Okuma Kitabı" adlı iki pedagojik kitabın yanında, "Müzik Görüşleri Dergisi" ile müzik yaşamımıza yayın yoluyla da katkılarda bulunmuştur.

> Çalgan:
> Mithat Fenmen, tüm yaşamım boyunca tanıdığım en alçak gönüllü, en kibar sanatçılardandı. Kimseyi incittiği görülmemişti. Okulda en küçük öğrenciye bile siz diye hitap etmesi, sevgi ve saygıyla yaklaşmanın erdemleri konusunda aldığımız ilk dersti. Solo konserleri, orkestra ile konserleri, öğrencileri, Ankara devlet Konservatuarı Müdürlüğü, Opera Müdürlüğü ile dopdolu geçen müzik yaşamının yanısıra, Ankara'ya gelen ünlü yabancı solistlere, aynı zamanda pek çok yerli soliste hiç nazlanmadan eşlik ederdi.

Okulun solfej hocası Halil Bedii Yönetkendir (1899–1968). Yönetken, Prag Konservatuarı'nda yetişmiş, eğitimci, folklorcu, derlemeci, müzik yazarı, eğitim müziği bestecisi ve flüt sanatçısıdır.

Müzik teorisi ve müzik tarihi derslerinin hocası müzik yazarı, müzikolog ve eğitimci Mahmut Ragıp Gazimihal'dir (1900–1961).

> Müzik eğitimcisi, müzik yazarı ve müzikolog Gazimihal, müzik yaşamımızda kaynak değeri olan çok sayıda kalıcı eser bıraktı. Yerli ve yabancı çeşitli gazete ve dergide 3000'i aşkın yazısı yayınlandı. Titiz bir araştırmacı olan Gazimihal, müzikolojik değeri bulunan çok sayıda kitap yazdı, Türk Çalgıları, Türk Halk Oyunları ve bunlara ait maddelerin etimolojileri üzerinde araştırmalar yaptı. Bu araştırmalarıyla çeşitli müzik sözlüğü ve ansiklopedilerine adı geçmiştir. (Çalgan, 1991:9)

Çalgan:

Ondan gerek öğrenciliğimizde, sanat yaşamımızda bize yol gösterici, ışık tutan çok özel bilgiler edindik. Gazimihal kitaplarını el yazısıyla 150-200 sayfalık çizgili defterlere dolmakalem ile yazardı. Çalışmalarına tanık olduğum bazı kitapları için yedi, sekiz defter doldurduğunu bilirim. Yerli ve yabancı çeşitli gazete ve dergide yüzlerce yazı, onlarca kitap yazmış bir insanın kaç defter doldurduğunu varın siz düşünün. Bizim kuşak, belgelerin değerini, bunların titizlikle saklanması gerektiğini, bir konu üzerinde yoğunlaşarak bir arşivin nasıl oluşturulacağını ve bu birikimin bir makale veya kitap konusuna kaynak olacak çalışmanın nasıl yapılacağına ilişkin ilk bilgileri Mahmut Ragıp Gazimihal'den öğrendi.

Konservatuarın ortaokul devresinin ardından, lise devresinde dersler çeşitlenmiş ve yoğunlaşmıştır. Çalgı, eşlik, koro, orkestra, oda müziği, armoni, form bilgisi ve enstrüman bilgisi bu derslerden bazılarıdır.

Enstrüman Bilgisi dersi öğretmeni Hasan Ferid Alnar'dır (1906–1978). Türk Beşleri olarak bilinen ilk kuşak bestecilerimizden olan Alnar, yazdığı Kanun Konçertosu ile yerel bir çalgıyı, batı müziği ölçülerine göre değerlendiren ilk Türk bestecisi olma özelliğini taşımaktadır. Aynı zamanda başarılı bir orkestra şefidir.

Çalgan:

Tüm orkestra çalgılarının özelliklerini ve transpoze gibi çok yararlı bilgiler ediniyorduk. Nitekim yıllar sonra orkestra şefliği yapmaya başladığım zaman edindiğim bu bilgilerin çok yararını gördüm. Hasan Ferid Alnar, zaman zaman ders dışına çıkar, ünlü şeflerin özelliklerinden, tanınmış büyük orkestraların nasıl çaldıklarına ilişkin bilmediğimiz çok ilginç şeyler anlatırdı. Zevkle dinler, müziğin o büyülü evreninde bizleri dolaştırarak ufkumuzu genişletirdi.

Armoni ve form bilgisi dersi öğretmeni İlhan Usmanbaş'tır (1921-…). yeni müzik teknikleri kullanarak eserler yazan, çağının ilerici bestecisi olarak adını duyurmuş, Türk Beşleri'nden sonra yetişen ikinci kuşak bestecilerdendir.

> Çalgan:
> Son derece bilgili ve o bilgileri öğrencilerine aktarmak konusunda da o derece başarılı bir öğretmendi. Örneğin Armoni dersinde bizleri kurallara boğmaz, öğretmek istediği armonik yapıyı çeşitli bestecilerden örnekler çalarak gösterirdi. Verdiği ödevleri tek tek kontrol eder, yanlış olan yerleri sıkılmadan tekrar anlatırdı.

Koro dersi öğretmeni Ahmet Adnan Saygun'dur (1907-1991). Saygun, Çağdaş Çoksesli Türk Müziği'nin önde gelen bestecilerindendir. Besteciliğinin yanısıra etnomüzikolog, araştırmacı ve yazar olarak bilimsel değer içeren çalışmaları vardır. Hem besteci, hem de bir bilim adamı olarak, bu iki kimliği bir arada yürütmüş, Türk kültür ve sanat yaşamına bu yönüyle de katkıda bulunmuş ender yetişen sanatçılardandır.

> Çalgan:
> Ulusal kültürümüzü, geniş anlatım olanakları olan halk müziğimizi özlerinden koparmadan çoksesli sanat müziğine dönüştürmekteki ustalığıyla evrensel boyutlu eserlerin sahibi Saygun, bu işin nasıl yapılacağını ilişkin bilimsel verileri de aynı cömertlikle vermeye çalışmıştır.
>
> Saygun'un düşünsel dünyasını besleyen Atatürk devrimleri ve sevgisidir. Saygun, aynı zamanda bir düşün savaşçısıydı. Ülkemizin onurlu bir yaşam sürdürmesinin ancak Atatürk ilkerinin korunmasıyla sağlanabileceğinin bilincinde, bu uğurda tüm bilgisiyle, inanmışlığı ve enerjisi ile de gereken her yerde sensini duyuran gerçek bir Atatürkçüydü. Müzik devriminin savunuculuğu konusunda da yüreklilik ve yiğitliğiyle hepimize örnek olması gereken bir insandı."

Saygun bir süre sonra koro derslerini bırakmıştır. Saygun'dan sonra koro derslerini Hikmet Şimşek (1924–2001) yönetmiştir.

Eşlik dersinin öğretmeni ise, ünlü bestecimiz Ulvi Cemal Erkin'in eşi ve Necdet Remzi Atak'ın kardeşi, Türkiye'nin ilk konser piyanisti olan Ferhunde Erkin'dir (1909–2007).

> Çalgan:
> Ankara Devlet Konservatuarı'nda ki son iki yılımda öğrencisiydim. Bu bireysel derslerde onu ister istemez daha yakından tanıyabilmiştim. Son sınıflara gelmiş yaylı çalgılar öğrencilerinden bir ya da iki kişiyi her yıl kendisi seçer, konçerto ve sonatların yorumu üzerine dersler verirdi. Piyano da eşlik ederek uyguladığı bu çalışmaların özünde yorum sanatının incelikleri vardı. Müzikten ödün vermez tavrını, dersi ne denli ciddiye aldığını bütün ayrıntılarıyla o yıllarda yaşamıştım.
>
> Sert bir öğretmen izlenimi verirdi. Aslında hoşgörülü, alçakgönüllü, sevecen bir insandı. Hoşgörü ve sevecenlik, derslerdeki başarı durumuna göre değişirdi. Bu nedenle onun öğrencisi, ders disiplini denen genel yaklaşımdan tutun, çalışkanlığı, dikkate ve dersi onun istediği sunuş biçimine kadar çok özenli davranmak zorundaydı. Aksi takdirde etkisi günlerce sürebilecek sert bir uyarıyla karşılaşılırdı. Ayrıca, bir sonatı veya bir konçerto üzerinde en fazla iki hafta durabilirdik. Üçüncü hafta, düzeyimize uygun yeni bir eser hazırlamakla yükümlüydük. Çalışmaya, daha çok çalışmaya yöneltirdi öğrencisini (Çalgan, 2001:37,38).

Cumhuriyetin ilk yıllarının görkemli coşkusu içinde konservatuarın kuruluşu, halkevi konserleriyle halkın günlük yaşamına çoksesli müziğin girmesi çabalarıyla, Çağdaş Müzik evreni içerisinde yer alan Ferhunde Erkin'i bütün yönleriyle birkaç cümle ile anlatmak güçtür.

> Çünkü o, sanıldığı gibi sadece çok sayıda konser vermiş bir sanatçı ve yıllarca öğrenci yetiştirmiş bir müzik eğitimcisi değil, kendisini çoksesli müzik kültürünün yaygınlaşmasına ve uygar ülkelerdeki gibi bir düzeye erişmesine adamış idealist bir müzik önderiydi.

Konservatuarda Necdet Remzi Atak ile çalışan Koral Çalgan, konservatuar orkestrasında da birinci keman grubunda çalmaktadır. Orkestra derslerini, bir süre Turgut Çalgan'ın da hocalığını yapmış olan Mızıka-i Hümayun'da yetişmiş, bir süre Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Başkemancılığı da yapmış olan asker kökenli Halil Onayman yürütmektedir. Okulda katı disiplini ile tanınan Onayman yönetiminde ki konservatuar orkestrası, başarılı konserlerin yanısıra, okulun opera ve bale bölümü öğrencileri ile pek çok temsiller vermiş ve bir öğrenci orkestrası çizgisinin üzerine çıkabilmiştir.

Lise II. sınıfta Çalgan, konservatuarda Oda Müziği derslerine başlamıştır. Oda Müziği derslerinin hocası Viyolonselci Martin Bochmann ile Kemancı Lico Amar'dır.

Lico Amar, keman solisti ve oda müziği sanatçısı olarak tanınan önemli bir hocadır. 1922 de kurduğu ünlü Amar Kuartet'in viyola üyesi, bir o kadar ünlü olan besteci Paul Hindemith'tir. Amar, Ankara Devlet Konservatuarı'na 1938 yılında gelmiş ve 1957 yılına kadar Türkiye'de hizmet vermiştir.

Martin Bohcmann 1952 yılında Türkiye'ye yerleşmiş ve Ankara Devlet Konservatuarı' nda 8 yıl boyunca viyolonsel ve oda müziği dersleri vermiştir. II. Dünya Savaşı yıllarında Salzburg kentindeki ünlü Mozarteum Orkestrası'nda viyolonsel grup şefliği yapmış ve Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda viyolonsel dersleri vermiştir.

Martin Bochmann'ın, Koral Çalgan'ın hayatı üzerinde farklı bir rolü vardır. Lise II. sınıfta, eğitim döneminin başında yaşanan bir olay Koral Çalgan'ın hayatında önemli bir rol oynamıştır. Çalgan bu olayı şu şekilde anlatmaktadır:

> Yılın başında viyolonselci Doğan Cangal, kemancılar Ethem Günöz, Gürer Aykal ve ben elimizde çalgılarımızla Martin Bochmann'ın karşısına dikildik. Martin Bochmann bizlere dönerek "bir kuartet olabilmemiz için aranızdan birinin viyola çalması gerekiyor" dedi. Kimse üstüne alınmıyor, biz kemancılar birbirimizin yüzüne bakıyorduk. Bu arada Bochmann da teker teker bizi süzüyordu. Baktı ki aramızdan bir gönüllü çıkmıyor; bir ara bana döndü ve "viyolayı sen çalacaksın, boyun da, ellerinde viyola çalmaya gayet uygun" dedi. İş benim üzerime kalmıştı. Odadan çıktık, bizim kuartet üyeleri kıs kıs gülüyorlardı.
>
> Ben kısa süren bir şaşkınlıktan sonra, "neden olmasın, yeni bir çalgı öğreneceğim" diye içimden geçirdim. Zaten babam da hem keman, hem viyola çalıyordu. Bir yandan panik, bir yandan da merak, hemen yaylı çalgılar atölyesine koştum ve kendime bir viyola seçtim. Kısa sürede üçüncü çizgi viyola anahtarını öğrendim. Ve biz oda müziği derslerine başladık. Bu arada viyolayı ilerletmek adına okul kütüphanesinden birkaç viyola eseri de aldım. Sürekli viyola çalışıyordum. Bu çalgıdan ne güzel ses, ne güzel tonlar elde ediliyor diye düşünüyor, kemanla viyola arasında gidip geliyordum. Bazen de durup dururken başıma iş açtılar, kafamı karıştırdılar diye de söyleniyordum.
>
> Bir süre sonra viyolayla aramda büyük bir aşk başladı. Önce keman öğretmenim N.Remzi Atak'ın, daha sonra da babamın onayını alarak viyolaya geçmeye karar verdim. Şimdi düşünüyorum da, hayatımda verdiğim en doğru kararlardan biriydi.

1930'lu yıllarda orkestra şefi ve hocası Zeki Üngör'ün ısrarı sonucu viyolacı olan babası Turgut Çalgan gibi Koral Çalgan'da, hocası ve viyolonsel sanatçısı M.Bochmann'ın ısrarı ile viyolacı olmuştur. Çalışmalarını yine hocası Necdet Remzi Atak ile devam ettirmiştir.

N.Remzi Atak'ın yanısıra konservatuardaki son yılında Belçikalı keman öğretmeni Jules Higny ile bir yılı mezuniyetten önce, bir yılı mezuniyetten sonra olmak üzere iki yıl çalışmalarına devam etmiştir.

Çalgan, 1962 yılında Necdet Remzi Atak'ın öğrencisi olarak "pekiyi" derece ile Ankara Devlet Konservatuarı'ndan mezun olmuştur (Bkz: Ek C1). Mezun olana kadar geçen sürede gerek orkestra içerisinde gerekse solo olarak pek çok konser vermiştir.

Mezun olduğu okulu ve o dönemin eğitim şartları için Çalgan şunları belirtmektedir:

> Bizim ihzari sınıfımız 72 kişiydi. Hem ilk yıl hem de sonraki sınıflarda pek çok kişi yapılan sınavlarda elendiği için yanılmıyorsam lise ve yüksek devre olmak üzere mezun sayımız on beş kişiyi geçmemişti. Bu sayı, nasıl bir eğitimden geçtiğimiz konusunda yeterli bilgi veriyor sanırım.
>
> Ankara Devlet Konservatuarı bizler için tam bir aile ortamında yetiştiğimiz, hala anılarımızda seçkin bir yeri olan gerçek bir yuvaydı. Üst sınıflarda ki öğrencilere abla ve ağabey diye hitap edilir, onlarda kendinden küçük öğrencilere bir öğretmen gibi davranırdı. Birinci sınıf bir lokantayı aratmayacak yemekleri, her yıl terzi tarafından ölçülerimize göre dikilen iki kat elbise, iki yılda bir palto, ayakkabı, gömlek, iç çamaşırı ve her ay verilen cep harçlığı ile pek çok kimsenin imreneceği biçimde büyütüldük. Okul yönetimi sosyal, kültürel, sanatsal beslenmemizi sağlayacak her türlü yolu açar ve tüm bunlardan yararlanmamıza, gelişmemize özen gösterirdi. Konservatuarda pek çok öğrenci istediği gazeteye abone olabilirdi. Hafta içinde gruplar halinde opera ve tiyatro temsillerine gitmemize izin verilirdi. Opera ve tiyatro yönetimi, konservatuar öğrencilerine

> her temsil için en az 20 koltuk ayırırdı. Konserlerde dâhil olmak üzere sezon içinde izlemediğimiz temsil kalmazdı."

Ankara Devlet Konservatuarı, ilk mezunlarını 3 Temmuz 1941 günü düzenlenen bir törenle vermiştir. Diploma töreninde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, müzik bölümünü birincilikle bitiren Arp sanatçısı Nazmiye Sakarya'ya ve tiyatro bölümünü birincilikle bitiren Ertuğrul İlgin'e altın kol saati armağan etmiştir.

Öğretim kadrosu, o dönemin önde gelen müzik eğitimcisi, besteci, solist, orkestra şefi ve edebiyatçılarından oluşan Ankara Devlet Konservatuarı, Cumhuriyet yönetiminin yaratısı olan önemli kurumlardan biridir. Uzun yıllar yetiştirdiği değerli sanatçılarla ülkemizin müzik yaşamına, çağdaş çoksesli müziğin ve sahne sanatlarının ülkemizde yayılıp, benimsenmesi konusunda çok önemli hizmetler vermiş bir kurumdur.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda geçen ilk yıllar

1962 yılında N.Remzi Atak'ın öğrencisi olarak konservatuardan pekiyi derece ile mezun olan Çalgan, aynı yıl Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın açtığı sınavı kazanarak viyola üyesi olur. Bu olayı Çalgan şöyle anlatmaktadır:

"Her konserinde, "acaba bir gün bende bu orkestraya girebilecek, babamla aynı yerde çalabilecek miyim?" diye içimden geçirirdim. Bir hayalim daha gerçekleşmiş, baba ocağına bir Çalgan daha eklenmişti. Bu kolay anlatılabilecek bir mutluluk değildi."

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, 8 Ocak 1963 tarihli konser programında Çalgan'ın orkestraya katılımını küçük bir ilanla duyurur (Bkz: Ek C2). 1962 yılı Eylül ayının sonlarına doğru orkestra provaları başlamıştır. Orkestranın en genç üyelerinden birisidir. Orkestranın o dönem ki yapısı hakkında Çalgan şunları söylemektedir:

> Orkestradakilerin çoğunluğu babamın yaşlarında, Mızıka-i Hümayun'dan yetişmiş benim çok iyi tanıdığım insanlardı. Üflemeli

> çalgıların grup şefleri konservatuarda hocalık yapıyorlardı. Onların çoğunu da okuldan tanıyordum. Ben öğrenciyken en küçük yaramazlığımı babama yetiştiren insanlardı. Durum öyle gösteriyordu ki; bu insanlar emekli olana kadar bizim öğrenciliğimiz devam edecekti. Bir süre sonra yanlış düşündüğüm ortaya çıktı. Gençlere son derece sevecen davranıp yardımcı oluyorlar ve belli bir saygı çerçevesinde meslektaş gibi davranıyorlardı. Ne yazık ki bu kuşağın tümünü kaybettik. Onları her zaman saygıyla anıyorum.

Çalgan'ın, hem profesyonel anlamda, hem de Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndaki ilk şefi Alman Otto Matzerath olmuştur.

Matzerath 1914 yılında Düsseldorff'da dünyaya gelmiştir. Almanya'nın çeşitli kentlerinde orkestra şefliği yapmıştır. 1962 sezonunda yalnızca bir yıl Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasını yönetmiştir (Say, 1992).

Orkestra çalışmalarında işler Çalgan için hem zorlaşmış hem de oldukça keyifli hale gelmeye başlamıştır. Haftalık konser programlarında en az 3 eser çalınmakta ve bu da onun için her hafta yeni eserler öğrenmek ve tanımak anlamına gelmektedir. Orkestra her hafta değişik bir soliste eşlik etmektedir. Bu durum, Çalgan için hedeflerinin değişimi açısından oldukça önemlidir. Çalgan;

"Kendim için koyduğum hedefler giderek tırmanıyordu. Bir zamanlar "bende bu orkestrada yer alacak mıyım?" yerine şimdi de, "bir gün bu orkestrayla bende konçerto çalabilecek miyim?" demeye başlamıştım." Çalgan'ın içinde ilk solistlik kıvılcımları kendini bu şekliyle göstermeye başlamıştır.

1963 yılında Çalgan'ın da viyola üyesi olarak yer aldığı Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Orta ve Kuzey Avrupa'yı kapsayan büyük bir konser turnesi gerçekleştirmiştir. 3 Mayıs günü başlayan ve 15 Haziran'da sona eren bu turnede, Federal Almanya'nın Tübingen, Stuttgart, Bonn ve Düseldorff, İsveç'in Stockholm, Norveç'in Oslo, Finlandiya'nın Helsinki, İtalya'nın Milano kentlerinde, şef Otto

Matrezath önderliğinde oldukça başarılı ve ses getiren konserler verilmiştir. Bu konserlere solist olarak ise kemancı Suna Kan, Ayla Erduran ve piyanist İdil Biret katılır.

Bu konserler ile ilgili yurtdışı basında çıkan bazı gazete yazıları şöyledir:

General Anzeiger, 16 Mayıs 1963 (Almanya)

"Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nı dinleyenler, Türkiye'nin politik bakımdan Avrupa'nın yanında olduğu kadar, sanat yönünden de, onunla boy ölçüşecek durumda olduğuna inandılar" (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, 1963-64 Konser Mevsimi Broşürü)

Bonner Rundschau, 17 Mayıs 1963 (Almanya)

"Türkiye, İdil Biret gibi, dünya ölçüsünde bir sanatçıya sahip bulunmaktadır. Bu genç sanatçı, bu defa memleketinin orkestrası ile birlikte, Brahms'ın Si Majör Piyano Konsertosu'nu çaldı ve büyük bir başarı sağladı." (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, 1963-64 Konser Mevsimi Broşürü)

Başarılı geçen konser turnesinin ardından şef Otto Matrezath ile orkestranın yolları ayrılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası bu süreç içerisinde şef Matzerath ile başarılı birçok konsere imza atmıştır.

Otto Matrezath'ın ardından Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın başına şef olarak Alman orkestra şefi Prof. Gotthold E. Lessing (1903–1975) getirilmiştir. 1963–71 yılları arasında orkestranın sürekli şefliğini üstlenmiş olan Prof. Lessing orkestramızın uluslararası bir düzey kazanmasında ilk aşama olan Dr. Ernst Praetoirus döneminden sonra 2. Rönesans olarak nitelenen yükseliş dönemini yaşama geçirmiştir.

Erken yaşta yitirdiğimiz değerli bestecimiz Ferit Tüzün'ün de hocası olan Prof. Lessing, Münih Devlet Müzik Yüksek Okulu'nun kadrosunda kalmak koşuluyla özel izinle 1963'te Türkiye'ye yerleşerek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Genel Sanat Yönetmeni olmuştur.

Prof. Lessing, yenilikçi ve özgün bir repertuar geliştirmiş, başta Türk Beşleri olarak anılan (A.Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferid Alnar ve Necil Kazım Akses) bestecilerimizin eserlerini yorumlamaya özel bir ilgi göstermiştir. Ayrıca o tarihlerde, konser programlarının dışında öğleden sonraları, Ankara Radyosu'nda pek çok Türk eserinin kayıtlarını gerçekleştirmiştir. Prof. Lessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası 1966 ve 1971 yıllarında iki yurtdışı konser turnesi daha yapmıştır.

Çalgan, hayalini kurduğu Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ilk büyük konserini 26-27 Kasım 1965 tarihinde şef Sedat Ediz'in yönetiminde Haendel-Viyola Konçertosu çalarak vermiştir (Bkz: Ek C3). Ulusal basında konser hakkında eleştiriler yer almıştır. Orkestrada viyola grubu üyesi olmuş, ilk resitalini vermiştir. Ancak Çalgan için herşey bitmiş değildir. Çalgan'ın aklında, hedeflerine ulaşabilmek için Türkiye sınırlarının dışında eğitim almak vardır ve bunun için tüm gücüyle uğraşır.

Almanya yılları ve Köln Devlet Yüksek Müzik Okulu

Koral Çalgan'ın Almanya ile ilk tanışıklığı 1965 yılında, her yıl düzenlenen Weikersheim Müzik Şenliği'ne yaptığı başvurunun kabulü ile gerçekleşmiştir. Weikersheim Müzik Şenliği, üç ana başlık altında toplanan, iki ay süren bir etkinliktir. Çalışmaların sonunda; opera, oda müziği ve orkestra gibi dallarda ortaya çıkan sonuçlar müzikseverlerin beğenisine sunulmaktaydı.

Çalgan, Weikersheim Müzik Şenliği için şunları söylemektedir:

> Weikersheim'de 17. yüzyıldan kalma tarihi bir sarayda kalıyor ve şenlik yönetiminin daha önce anlaştığı lokantalarda yemeğimizi yiyorduk. Buraya kendi parasıyla katılanlar olduğu gibi, benimde dâhil olduğum, yol parası hariç tüm masrafları şenlik yönetimince karşılananlar da vardı. Çalışmalar başlamadan bir gün önce çeşitli ülkelerden gelen, daha çok Alman olan kursiyerleri küçük bir sınavdan geçirdiler. İlk gün toplam 9–10 viyolacı vardı. Akşam sınav

sonuçlarını panoya astıklarında, benimle birlikte altı viyolacı seçtiklerini ve diğerlerini gönderdiklerini gördüm. Beni grup şefi olarak seçmişlerdi.

İlk provalarımız, on beş gün sonra sahnelenecek olan Beethoven'in ünlü eseri "Fidelio Operası" içindi. Orkestra şefi, Almanya'nın Hannover kentinden gelen Klaus Bernbacher adında bir Almandı. Bazen günde iki prova, bazen de sabah, öğleden sonra ve akşam olmak üzere günde üç prova yapıyorduk. Orkestra gençlerden oluşuyordu; ayrıca koro ve solistleri ile on beş günde koca bir operanın hakkından başka türlü gelinemezdi. Bu çalışma temposu her etkinlik için geçerliydi. Her etkinlik için onbeş gün çalışılacak, Weikersheim ve yakında ki diğer kentlerde de konserler yapılacaktı.

Opera için yaptığımız orkestra provaları on gün sonra bitti ve sahne provaları başladı. Operanın oynandığı ilk gece, saray bahçesinin büyük bir bölümüne, heykel ve çiçekler arasına yerleştirilmiş sekiz yüz iskemleyle olağanüstü bir görüntü içinde gerçekleşti. Verdi "Requiem", Beethoven'in "Fidelio Operası"ndan sonra, Wolfgang Amadeus Mozart'ın "Bastian und Bastienne", Alman stili komik opera diye adlandırılan sahne eseri oynandı (Bkz: Ek C4, C4a).

Opera temsillerinden sonra ikinci önemli etkinlik oda müziğiydi. Önemli diyorum çünkü bu aynı zamanda oluşturulan grupların yarışması olacaktı. Herkes kendi grubuna en iyi müzisyeni seçmeye çalışıyordu. Bu işi de, daha önce birinci keman çalmasına karar verilen kişiler yapıyordu.

Oda müziği grupları konserlerini, dinleyicilerin yanısıra ön sırada yer alacak jüri önünde verecekti. Trio, kuartet, kentet gibi yarışmaya dışarıdan gelecek gruplarla birlikte oda müziği topluluklarının sayısı

yirmialtıyı bulmuştu. Avrupa'nın en iyi oda müziği hocaları çağırılmıştı.

Bizim grup için, Bedrich Smetana e-moll (Mi minör), Maurice Ravel F-Dur (Fa Majör), Antonin Dvorak kentet A-Dur (La Majör), Joseph Haydn D-Dur (Re Majör) ve Giuseppe Verdi e-moll(Mi minör) gibi eserler seçilmişti. Çaldığımız her eseri değişik bir hoca çalıştırıyordu.

Sonunda 19,20,22,23 Ağustos tarihlerinde tüm eserleri çalmış, büyük bir heyecanla sonuçların açıklanmasını bekliyorduk. Beklenen haber fazla gecikmedi. Küçük yaşlardan beri birlikte çalışan Hollandalı bir kuartet birinciliği, ikinciliği ise bizim grup kazanmıştı. Ödül olarak adam başı bir miktar para vermişlerdi. Yarışmanın sonuçları ve adlarımız değişik Alman gazetelerinde çıkmıştı. Türkiye'ye elim boş dönmeyeceğim için çok sevinmiştim.

En son etkinlik bir haftalık yoğun bir çalışmadan sonra, 1 Eylül tarihinde şef Prof. Martin Stephani yönetiminde gerçekleştirilen Verdi'nin Requiem'idir.

Çalgan, Weikersheim Müzik Şenliği'nin bitiminden üç gün sonra İstanbul'a dönmek için Münih'ten hareket eder. Almanya'dan Türkiye'ye gelirken pek çok şeyi düşünmek için bol bol vakti olmuştur. Şimdiye kadar kendi çabaları ve keman öğretmenleri ile çalışarak viyolayı öğrenmeye çalışmıştır ancak gerçek bir viyola öğretmeni ile çalışma olanağı bulabilecek miydi? En önemlisi Türkiye'de viyola hocası olabilecek miydi, üvey evlat muamelesi gören viyola öğrencilerini kemancıların elinden kurtarabilecek miydi? İstanbul'a gelene kadar bunları düşünmüştür ve Almanya'ya geri dönüp eğitimini bu ülkede sürdürmeye karar vermiştir. Tüm bu düşünceler mezun olduğundan beri kafasında olan şeylerdir.

Çalgan;

"Bu yüzden Weikersheim'de kaldığım yaklaşık iki ay boyunca, Devlet Müzik Yüksek Okulları'nı ve viyola hocalarını sürekli araştırmış, boş durmamıştım."

Bu düşüncelerden hareketle Weikersheim'deki oda müziği hocalarından, daha önce Türkiye'ye, Ankara'da konservatuara gelerek gerek kendi kuartetiyle, gerekse N. Remzi Atak'ın tüm öğrencilerinden oluşan bir oda orkestrası kurarak konser yapmış olan ünlü "Stross" kuartetin çelisti Prof. Rudolf Metzmacher ile konuşarak, Ankara'daki o konseri anımsatmış ve kendisini tanıtmıştır. Bu şekilde aralarında başlayan yakınlığa istinaden, viyola eğitimi almak için Almanya'ya gelmek istediğini ve burs konusunda yardımcı olup olamayacağını sorar. Prof. Metzmacher kendisiyle yarın bu konuyu görüşebileceğini söyler.

> Çalgan;
> Ertesi günü iple çektim. Almanya'nın DAAD adlı bir bursu olduğunu, bu bursu Türkler için de verdiğini söyledi ve "Türkiye'ye gider gitmez bu burs için başvuruda bulun, bende buradan senin için bu büroya bir mektup yazacağım" dedi. Aslında bu burs için bir yıl önce başvurmuş ancak olumsuz yanıt almıştım. Belki bu kez olur düşüncesiyle, Türkiye'ye döner dönmez başvurumu yaptım. Pek umutlu olmasam da, istedikleri Herşeyi kısa sürede hazırlayarak beklemeye başladım.

İkinci kez yaptığı bu başvurusuna olumlu yanıt gelmiştir. İzin dilekçesi bakanlığa gönderilir ve bir yıl maaşsız izinli sayılarak Almanya'ya gitmesine onay verilir. İznini daha sonra 1 yıl daha uzatabileceğini düşünür.

Almanya'nın DAAD bursunu kazandıktan sonra Almanca öğrenmesi için "Goethe Instıtut" adlı bir dil okuluna, Blaubeuren'e iki aylığına gönderilir. Blaubeuren küçük, güzel bir yerdir. Bir ailenin yanına, evlerinin çatı katındaki küçük bir odaya yerleştirilir. Tüm sosyal yaşantısı, Almanca konuşmasını zorunlu kılacak şekilde planlanmıştır. Sabah ve öğleden sonraları üçer saat olmak üzere günde altı saat Almanca dersi görmektedir. Geri kalan saatlerde de verilen ödevleri hazırlamakta ve tüm günü Almanca ile geçmektedir.

> Çalgan;
> Benim kafam bu dil kursundan sonra hangi okulda ve hangi hocayla çalışabilecek olmam ile meşguldü. Almanya'ya gelmeden önce yaptığım araştırmalarda ön plana çıkan yerler ya Münih ya da Köln'dü. Münih'te Prof. Schimidt'in, Köln'de de Prof. Nippes'in adı çok sık dile getiriliyordu. Tanıdığım Alman sanatçılar başta orkestra şefimiz Prof. Lessing olmak üzere daha çok Prof. Ernst Nippes'in üzerinde duruyorlardı. Hatta Prof. Lessing, Prof. Nippes'e benim için güzel bir tavsiye mektubu da yazmıştı. Ancak Prof. Nippes çok dolu olduğunu söylüyor, tam olarak alırım da demiyor, almam da demiyordu. Belli ki sınavda dinlemek istiyordu. Ben yine de burs formlarını doldururken Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu ve Prof. Ernst Nippes adını yazmıştım.

Çalgan, sabahtan akşama kadar Almanca ile boğuşmakta ancak sabahları çok erken, o da özel izinle Almanca derslerinin yapıldığı binada bir, iki saat viyola çalışabilmektedir. Onun müzisyen olduğunu bilmeyen kalmamıştır. Bazen öğle tatillerinde ondan viyola çalmasını rica ediyorlardı.

Nihayet dil kursu bitmiş, Köln'de bir otele yerleşmiştir. İki gün sonra sınava girecektir. Sınav için hazırlanması gerekmektedir. Çalışmaya henüz başlamıştı ki; resepsiyondan burasının bir otel olduğunu, diğer müşterilerin rahatsız olabileceğini, bu nedenle otelde viyola çalışamayacağını kendisine bildiren bir telefon alır. Ertesi gün okulda iki saatliğine bir oda bulur ve daha ertesi günde sınava girer.

> Prof. Nippes, sınava girecek iki viyolacı daha olduğunu, sınavdan sonra benimle konuşmak istediğini, bu nedenle beklememi söyledi. O süre bir türlü geçmek bilmedi. Beni odasına çağırdığında kalbim duracak gibiydi. Çok iyi dinlememi ve bir konuda anlaşmamız gerektiğini söyleyerek, iyi kalitelerim olduğunu, özellikle viyoladan kişilikli bir ses çıkardığımı, ancak bazı teknik sorunları çözebilmemiz için, viyolaya neredeyse baştan başlamamız gerektiğini, tüm bunlara

> katlanıp katlanamayacağımı sordu. Hiç duraksamadan evet dedim. "O halde yarın gel bir program yapalım" dedi. Yarın gel program yapalım demek, beni kabul ettiği anlamına geliyordu.
>
> Kendimi sokağa atmış bilinçsizce yürüyordum, bir yandan da evet dedim ama bunun altından nasıl kalkabilirim diye de endişe ediyordum. Adam resmen sil yeni baştan demeye getirmişti. Acaba neyimi beğenmemişti, sağ elimi mi, sol elimi mi? Bunların hiçbirini soramamıştım. Daha ilk tanışmamızda yanlış bir izlenim bırakmak istememiştim.

Böylelikle Koral Çalgan, Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda okumaya hak kazanmış, bir hayalini daha gerçekleştirmiş ve gerçek bir viyola hocasıyla çalışma imkânı yakalamıştır. Uzun uğraşları nihayet meyvesini vermişti. Dersler başladıktan sonra endişelerinde yersiz olduğunu anlamıştır.

> Çalgan;
> Düzeltmem gereken şeyler için alıştırmalar veriyor, o kadar güzel şeyler gösteriyordu ki, sanki daha önce yanlış vidaladığım Herşey kendi yatağına kolayca giriyordu. Prof. Nippes viyola hocası değil eczacı gibiydi, her derde deva ilaç bulunuyordu. Yararlandığım için de beş ödev verirse, ben iki misli götürüyordum. Hoca da çok memnundu. Nippes artık çalarken viyolayla kavga etmediğimi, viyolayla barıştığımı söylüyordu.

Çalgan, üç ay gibi kısa bir sürede hocasının, düzeltilmesini istediği pek çok şeyi onun istediği biçimde düzeltmeyi başarmıştır. Herşey normale dönmüş, viyola repertuarının temel eserlerini öğrenmeye başlamıştı. Yakalamış olduğu fırsatın ikinci kez bulunamayacağı düşüncesiyle, çalışmalarına daha fazla özen gösteriyor ve şansını en iyi şekilde değerlendirmeye çalışmaktaydı.

Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu öğretim üyesi kadrosuyla da, o dönem oldukça dikkat çekici bir okul olmayı başarmıştır. Prof. Max Rotsal (keman), Prof. Gaspar Cassado (viyolonsel, oda müziği), Prof. Heinz Schröter (piyano), Prof. Siegried Palm (viyolonsel), Prof. İgor Oizm (keman) ve ünlü Alman besteci Bernd Alois Zimmermann (kompozisyon) gibi adların bulunması Köln Müzik Yüksek Okulu'nun adını dünyaya duyurmaya yetmiştir.

Çalgan'ın, Türkiye'den giden bir öğrenci ve müzik bölümü okumanın da bir nevi dezavantajı olarak yaşadığı en büyük sıkıntı, rahat çalışabileceği bir ev bulamamaktır. Türk ve müzisyen olması dolayısıyla kendisine kimse ev vermeye yanaşmamış, uzunca bir süre ev bulamamış, otellerde ikamet etmek zorunda kalmıştır. Uzun uğraşları sonunda kendine kalabilecek kötü bir çatı katı bulabilmiştir. Ancak Türkiye'den getirdiği para bitmek üzeredir ve aldığı burs ile ev kirasını ödeyince ay sonunu zor getirir olmuştur. Prof.Nippes, Çalgan'ın bu durumunu anlayınca imdadına yetişir.

> Çalgan;
> Prof. Ernst Nippes aynı zamanda Almanya'nın ünlü orkestralarından biri olan Gürzenich Orkestrası'nın (Köln Filarmoni) viyola grup şefiydi. Hoca bu orkestranın bazı konserlerine ek ücretle beni de çağırıyordu. Beni yanına oturtuyor ve bazı konserlerde birlikte çalıyorduk. Bu arada başka işlerde çıkmaya başlamış ekonomik sorun çözülmüştü. Okulun bir de öğrenci yurdu vardı. Okula kabul edilir edilmez oraya da başvurmuştum, yoğun talep olduğu için sıranın bana gelmesini bekliyordum.

Herşey yavaş yavaş yoluna girmiş, Köln'e gelişinin dördüncü ayında, okulun yurdunda yer açılmış ve oraya taşınmıştır. Yurt hem oldukça ucuz, hem de sabah 9'dan akşam 10'a kadar çalışma olanağı vardır. Üstelik ulaşımı da son derece rahattır.

Bu arada Türkiye'den, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndan bir telefon alır. Orkestranın bir turne için Avrupa'ya geleceğini ve bu turnede kendisinin de yer

alması istenir. 1966 yılı Ekim ayında, Romanya'nın Bükreş, Macaristan'ın Budapeşte, Avusturya'nın Salzburg, St.Pölten ve Viyana, Almanya'nın Münih ve Bonn, İsviçre'nin Bern ve Zürih kentlerinde konser veren orkestra da Çalgan'da yerini almıştır.

Turne sonrası Almanya'ya tekrar dönen Çalgan'ın eline "Das Orchester" adlı bir müzik dergisi geçer. Almanya'da müzikle ilgili yazıların çıktığı bir dergi olmanın yanısıra, Almanya'daki tüm orkestraların aradığı elemanlar için ilan verdiği de bir dergidir. Bu dergiyi karıştırırken Köln'de bulunan "Reinische Kammer Orchester" adlı oda orkestrasının solo viyolacı aradığını görür. Sınav tarihine on beş gün vardır. Hocası Prof. Nippes'e bu durumu anlatmaya karar verir.

Hocası Prof. Nippes'e durumu aktardığında hiç tahmin etmediği bir yanıtla karşılaşır. Hocası Prof. Nippes, genç viyolacılar için oda orkestrasının son derece yararlı olduğunu ancak şu sıralar pek çok eser çalıştıklarını ve Almanya'da orkestraların programlarının oldukça yoğun olduğunu, çok yorulacağını, altından kalkabileceğine inanıyorsa böyle bir işe girişmesi gerektiğini ve kendisi için bir sakıncası olmadığını söyler. Ancak genç Koral Çalgan için yorulmak kelimesi çok fazla bir şey ifade etmez ve hedefleri doğrultusunda çalışmak onun için vazgeçilmezdir. Prof. Ernst Nippes'inde oluru alındıktan sonra başvuru için bir engel kalmamıştır.

Çalgan bu süreci şöyle aktarmaktadır:

> Hemen gidip ayrıntılı bir özgeçmişim ile başvuru yaptım. Elime bir sürü nota tutuşturdular. Sınavda bir konçerto ile bir de Bach istiyorlardı. Elime tutuşturdukları notalar ise sezon içinde çalınacak eserlerin viyola partileriydi. Bu eserlerin sololoları varsa oraları veya güç pasajlarını çaldıracaklardı. Bu eserlerin çoğunu daha önce zaten çalmıştım. Ayrıca bu eserlerde aşağı yukarı nereleri çaldıracaklarını tahmin edebiliyordum. Örneğin, Macar besteci Bela Bartok'un, Divertimento adlı eseri baştan aşağı viyola solosuyla doluydu. Bu eseri kesin çaldıracaklardı.

> Sınav günü benden başka beş viyolacı daha vardı. Sınavda J.S.Bach'ın solo süitlerinde ikincisini ve Fransız besteci Darius Milhauld'un Viyola Konçertosu'nu çaldım. Orkestra partilerinden de besteci Dvorak ve Çaykovski'nin serenatlarından bazı yerleri ile tahmin ettiğim gibi Bartok-Divertimento'nun sololarını çaldırdılar.
>
> Sınavdan sonra Reinische Kammer Orchester'ın şefi ve sınav komisyonu başkanı Thomas Baldner'in odasında toplandık. Baldner, diğer viyolacıların teker teker ellerini sıkarak teşekkür etti ve gönderdi. Geriye bir tek ben kaldığıma göre sonuç belli olmuştu. Thomas Baldner beni kutladıktan sonra Pazartesi günü provalara başlamamı rica etti. Ertesi gün burs işlerine bakan büroya mektup yazarak, iş bulduğumu, bu nedenle burs parasına ihtiyacım kalmadığını ve o güne kadar olan katkıları için teşekkür ettim."

Böylece Çalgan, Reinische Kammer Orchester'ın solo viyolacısı olmuştur. Büyük oranda maddi sıkıntıları hafiflemiştir.

Provalar başlayıp, aylık program belli olunca Çalgan, işinin hiçte kolay olmadığını anlamıştır. Ancak bu işin geriye dönüşü yoktur. Aylık programda, haftada en az üçer saatlik sekiz prova ve 3 veya 4 konser gözükmektedir. Bu da ayda 15 ile 20 konser demektir. Bu kadar konser aynı kentte verilemeyeceğine göre geriye kalan saatler yolda geçecektir.

Nitekim konserlerin çoğu Köln'ün dışında verilir. Sonuç olarak orkestra bir turne orkestrasıdır. Yoğun bir tempoda çalışmaya karşılık, orkestranın vermiş olduğu ücret oldukça dolgundur. Bunda Almanya'da "müzisyenler sendikası" denetiminde çalışılıyor olunmasının da büyük etkisi vardır.

Tüm bu olanaklara karşın, Çalgan'ı daha çok viyola dersleri ilgilendirmektedir. Yoğun çalışma temposu nedeniyle Prof. Nippes ile bazen 15 günde bir ders

yapabilmekte ve dersler 4–5 saat sürmektedir. Çok sıkışık zamanlarda ise Prof. Nippes öğrencisini Pazar günleri eve davet edip dersleri bu şekilde sürdürmüştür.

Oldukça yoğun çalışma temposunda geçen bu günler için Çalgan şunları söylemektedir:

> Orkestra çalışmalarımdan artan saatlerimi viyola çalışmakla geçiriyordum. Bazı günler 14–15 saat viyola elimden düşmüyordu. Uzun turnelerimizde bazen bir gün ara oluyor, o aralarda nerede olursak olalım uçakla Köln'e dönüp viyola dersi yaptıktan sonra tekrar orkestraya katılıyordum. O tarihlerde çekilen fotoğraflarıma bakınca, nasıl bir çalışma temposu geçirdiğimi şimdi daha iyi anlıyorum.

Çalgan'ın Almanya'daki hayatında herşey yoluna girmeye başlamış, oldukça yoğun bir tempoda çalışmalarına devam etmektedir. Almanya'daki ilk yılı bitmiş, ikinci yıl için bakanlıktan tekrar izin istenmiştir. Ancak yanıt olumsuzdur.

> Çalgan;
> Hiç aklıma getirmemiştim ama yanıt olumsuzdu. Gelen yanıtta, belirtilen tarihe kadar görevimin başında olmadığım takdirde müstafi sayılacağımı ve mecburi hizmetten doğan borcumun tahsil edileceği söyleniyordu. Yazıyı büyük bir şaşkınlıkla defalarca okudum. Müstafi sözcüğünün ne anlama geldiğini bilmiyordum. Sözlüğe baktığımda, "kendi isteğiyle işinden çekilmiş, istifa etmiş" anlamına geldiğini anladım. Oysa izin dilekçemde açık açık "diploma yapmak istediğimi, diploma yapabilmek içinde en az dört yarıyıl okumam gerektiğini, bu nedenle bir yıl daha izinli sayılmamı" diye yazmıştım. Bu olumsuzluğa bir türlü anlam veremiyor; "benim ülkem, daha üst düzeyde diploma sahibi olarak yetişmiş bir viyolacıyı neden istemesin ki?" diye düşünüyordum. Karar verdim tekrar yazacak, yalnız bu kez işin içine otoritelerin görüşlerini de katacaktım. Nitekim okul müdürü Prof. Schröter, viyola hocam Prof. Nippes ve Ankara'daki orkestra

> şefim Lessing benim hakkımda ve eğitimimi tamamlamam konusunda çok güzel şeyler yazdılar. Bu yazıları da ekleyerek Milli Eğitim Bakanlığı'na tekrar başvurdum. Yanıt yine olumsuzdu. Sanki ülkede seferberlik ilan edilmiş, bana da çok ihtiyaçları varmış gibi davranıyorlardı.
>
> Almanya'ya gelirken babam kefil olmuştu. Bu yüzden babamı da üzeceklerinden korkuyordum. Babamla yaptığım telefon görüşmesinde; "sen canını sıkma, ben gerekirse emekliliğimi ister, alacağım ikramiyeyle mecburi hizmetini öderim, sen yeter ki diplomanı al" dedi. Çocuklar gibi ağlayarak babama teşekkür ettim. Ayrıca asla böyle bir şeye izin vermezdim, çünkü mecburi hizmetim için yapılacak taksitlendirmeyi Almanya'dan gönderebilecek ekonomik güce sahiptim. Babam her zaman olduğu gibi moralimi düzeltmiş ve güç vermişti. Evet dönmüyordum.

Bu küçük sarsıntıdan sonra herşey eskisi gibi devam eder. Yoğun çalışma temposu ve orkestra ile turneler yine tüm hızıyla sürmektedir. Orkestra konserlerinin bazen ünlü solistleri de olmaktadır. Bunlardan birisi de ünlü Rus çelist Mstislav Rostropoviç'tir. Rostropoviç önce Almanya'da daha sonra Belçika, Hollanda ve Fransa'da yapılan konserlere solist olarak katılmıştır. Orkestrayla Haydn-Do Majör Konçerto ve Çaykovski-Rokoko Çeşitlemeleri'ni çalmıştır.

Çalgan, ünlü Rus çelist M.Rostropoviç ile ilgili bir anısını şu şekilde anlatmaktadır:

> Biz yine her gün başka bir kentte konser yapıyor ve ben ne zaman fırsat bulsam otel odasında sessiz sessiz çalışıyordum. Ben Bach çalışırken odanın kapısı vuruldu; "eyvah yine şikâyete geldiler" diyerek açtım kapıyı. Birde baktım ki, elinde viyolonseli Rostropoviç; "beraber çalışalım mı?" dedi. Meğer odası benim odamın yanındaymış ve kulak misafiri olmuş. Servet ödesem böyle bir çalışma

> ayarlayamam. Adamın bir boynuna sarılmadığım kaldı. En az iki saat J.S.Bach'ın ilk üç süitini, daha çok ben ve bazen de Rostropoviç, çalarak geçirdik. O kadar yararlı şeyler söylüyor ve çalarak gösteriyordu ki, bunların çoğunu el yazısıyla kendi notama yazıyordu. Her müzik mağazasında belli bir fiyata alabileceğim nota, benim için paha biçilmez bir değer kazandı. Tüm sanat yaşamımda ben dâhil onlarca öğrencim bu notadan yararlandı (Bkz: Ek C5).

Çalgan, Almanya'da kendisi için planladığı sürenin artık sonuna yaklaşıyordu. Reinische Kammer Orchester ile yaptığı sözleşme gereği ayrılmak isteğini 3 ay öncesinden bildirmek zorundaydı. Aynı şekilde orkestra da çalışmak istemediği bir müzisyene, bu isteği 3 ay önce bildirmek zorundaydı.

Çalgan, orkestra şefi Baldner'e yazıyı uzattığında, Baldner şaşkınlığını gizleyemez. Orkestradan memnun değil misiniz, parası mı sizi tatmin etmiyor? türünden arka arkaya sorular sormaya başlar. Çalgan ise sözünü keser ve Herşeyden mutlu olduğunu ancak Türkiye'ye gidip askerlik yapması gerektiğini söyler. Ancak Baldner "İnanmıyorum, sizin gibi bir sanatçıya askerlik yaptıramazlar" diyerek şaşkınlığını belirtir ve "askerlikten döndükten sonra yeriniz her zaman hazır" der. Nitekim Koral Çalgan Türkiye'ye döndükten sonra "geri dönmeyi düşünmüyor musunuz?" diye 3 kez mektup almıştır.

Çalgan için ayrılma vakti yaklaşmaktadır. Köln'den ayrılmak için artık Müzik Okulu'nun zorlu diploma sınavına girmesi gerekmektedir. Sınav tarihi belli olmuştur. 8 Temmuz 1968 günü saat 13:30'da sınava girecektir. Sabahtan öğleye kadar bir viyolonselci, öğleden sonra Çalgan ve bir kemancı sınava girecektir.

Çalgan diploma sınavı için şunları anlatmaktadır:

> "Köln Devlet Yüksek Müzik Okulu'nda her isteyen diploma yapamıyordu. Ancak bir öğrenci, hocası vize verirse ve okul kurulu onaylarsa diploma sınavına girebiliyordu. Zaten sınav koşullarını ve

programını bilen öğrencilerin çoğu diplomadan söz bile etmiyorlardı. Belli bir düzeye gelmiş öğrencileri ya hocaları gönderiyor ya da onlar iş bulma peşinde koşuyorlardı.

Sınav programı her yaylı çalgı çalan için hemen hemen aynıydı. Örneğin benim programım; değişik çağlardan olmak koşuluyla üç konçerto, üç sonat, bir Bach, iki Paganini ve izlenimcilerden bir küçük parça. Tam üç buçuk saat sürüyordu. Ancak bana ayrılan süre üç saatti ve kesintisiz üç saat çalacaktım.

Bana eşlik eden piyanist, Güney Amerikalı Dario Gomez aynı zamanda piyano bölümünde Prof. Ludwig'in sınıfında asistan olarak görev yapıyordu. Dario, hem harika bir eşlikçi hem de çok iyi dostumdu. Daha önce birlikte konserde yapmıştık. Dario Gomez aynı okulda daha sonra profesör oldu. Dario ile bir gün sonatları çalışıyor, ertesi gün konçertoları çalışıyorduk. Çünkü vakit yetmiyordu. İkimizde çok yoğunduk. Sınava doğru geceleri de çalışarak programı hazır hale getirdik.

8 Temmuz 1968 günü saat tam 13:30'da sınava girdim ve durmaksızın 16:30'a kadar çaldım. Çok heyecanlanmama karşın, aşağı yukarı nasıl bir sınav verdiğimi biliyordum ama birisinin onayına ihtiyacım vardı. İlk onay Dario'dan geldi; "çok güzel çaldın, seni kutluyorum" dedi. Biraz rahatlamıştım.

Sınav komisyonu üç saat dinliyor ve on beş dakika ara veriyordu. Beş dakika kendi aralarında konuşuyor, sizin hakkınızda bir karar veriyorlardı. Daha sonra sizi tekrar içeri alıyorlar, başarılı olup olmadığınızı söyledikten sonra, sizinle ilgili görüşleri olanlar konuşma yapıyordu.

> Hocam beş dakika sonra gülerek dışarı çıktı ve beni içeri alarak komisyonun karşısına oturttu. Başta okul müdürü Prof. Schröter olmak üzere birkaç kişi övücü güzel şeyler söylediler. Benim aklımda kalan en ilginç eleştiri okulun en yaşlı keman hocası Prof. Rostal'dan geldi:
>
> "Çok konser yapmalısın, ancak o zaman sahne senin için korkulu rüya olmaktan çıkar ve biraz önce olduğu gibi, ameliyata girer gibi girmezsin, bir de seni mutlu etmeyen yerler olduğu zaman yüzüne yansıtma, kendine daha sonra itiraf edersin, çok iyi kalitelerin var bunları da daha pahalıya satmayı zamanla öğrenirsin, söyleyeceklerim bu kadar, Bay Nippes'i de seni de kutluyorum"dedi.
>
> Sınav salonundan çıkarken ağzım kulaklarıma varıyordu. Hocam "beni bekle bir yere ayrılma" dedi. İlk işim okulun kantinindeki telefon kulübesine koşarak babama telefon etmek oldu. İyi bir sınav verdiğimi ve diplomayı aldığımı müjdeledim. Babam da çok sevindi ve "hocana benimde teşekkürlerimi ilet" dedi.

Çalgan diplomasını almıştır (Bkz: Ek C6). Hocası Prof. Nippes ile bu başarıyı kutlarken, Prof Nippes'ten Çalgan'ı oldukça duygulandıran bir öneri gelmiştir. Prof. Nippes, yaşının oldukça ilerlediğini, birkaç yıl içinde zorunlu olarak emekli olacağını, şayet düşünürse müdürle konuşup, Çalgan'ı yanına asistan olarak almak istediğini belirtir. Beklemediği bu öneri karşısında oldukça şaşıran ve duygulanan Koral Çalgan, kendisine duyulan güvenden ötürü teşekkür eder ve orkestra şefi Baldner'e söylemiş olduğu gerekçeleri, hocası Prof. Nippes'e de söyler. Hiç kuşkusuz tek neden askerlik ya da mecburi hizmeti değildir. Prof. Nippes'e söylemese de başka gerekçeler nedeniylede Çalgan'ın Türkiye'ye dönmesi gerekmektedir.

Bunlardan en önemlisi, Çalgan'ın kendisini yetiştiren ülkesine karşı ödemekle yükümlü hissettiği borçtur. Bu kadar sıkıntıyı, öğrendiği şeyleri, birikimini Türk çocuklarına aktarabilmek adına çalışmıştır. Teklifler ne kadar cazip olursa olsun, başka

türlü düşünmenin doğru olmadığını düşünmektedir. Başarılı bir sınavın ardından geçen üç günden sonra, Çalgan tüm umutları ve önemli hedefleriyle birlikte Türkiye'ye dönmüştür.

Türkiye'ye dönüş ve askerlik

Koral Çalgan, hedefleri ve kafasında yanıt bekleyen pek çok soru ile Türkiye'ye döner. Dönüş yolu boyunca, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndaki görevine tekrar dönüp dönemeyeceğini düşünmektedir. Çünkü kendisine daha önce gönderilen yazıda, belirtilen tarihlerde işinin başında olmazsa istifa etmiş sayılacağı belirtilmektedir. İzni uzatılmamıştır ve tek suçu yüksek lisans diploması almak isteyen, işsiz bir insandır.

Türkiye'ye döndükten sonra ilk işi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na giderek, eski görevine tekrar iade edilmek istediğini belirten dilekçesini vermek olur. Bu arada mecburi hizmetini yasal faiziyle beraber ödemesi konusunda henüz bir işlem başlatılmadığını öğrenir. İlk kez Türkiye'de bürokrasinin bu kadar ağır işlemesi sevindirici bir gelişme olmuştur onun için.

Türkiye'ye döndükten sonraki süreçte yaşadıklarını Çalgan şu şekilde anlatmaktadır:

> Benim Almanya'dan döndüğüm tarihte orkestra tatildeydi. Büyük bir olasılıkla orkestra Eylül'de provalara başladığı zaman, bende kaldığım yerden eski işime devam edecektim. Tahmin ettiğim gibi provalar başlamadan önce atamam gerçekleşti. Ekim ayında da viyola grup şef yardımcılığı sınavının yapılacağı duyuruldu.
>
> Sınava dört viyolacı girdik. Diğer üç viyolacı konservatuardan devre arkadaşımdı. Sınavı ben kazandım. Babam daha önce gençlerin önünü açmak adına arkaya çekilmişti. Benim Almanya'da olduğum sıralarda sevgili arkadaşım Ruşen Güneş sınava girerek viyola grup

şefi olmuştu. Bende viyola grup şef yardımcısı olunca Ruşen ile bir süre birinci rahlede beraber oturduk. Ruşen bir süre sonra İngiltere'ye giderek Londra'ya yerleşti.

Çalgan, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda grup şefliği yapıyor, bir yandan da yurdun dört bir yanında nerede fırsat bulursa, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası ve İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile bazı konçertoların Türkiye'de ilk seslendirilişlerini yapıyor, resitaller veriyor ve radyoda sürekli kayıtlar yapıyordu. Yıllarca düşlediği, çalıştığı ve uğraştığı, Türkiye'ye hizmet etme rüyasını gerçekleştiriyor, viyolayı Türkiye'de sahne önünde solo bir çalgı olarak kullanan ilk kişilerden oluyordu. Formunun zirvesindeydi ve yeteneklerini Türkiye'nin sanat yaşamı adına cömertçe kullanmak konusunda hiçbir tereddüt yaşamıyordu.

Tüm bu çalışmaları yaparken artık askere gitme vakti gelmiştir. Bir süre kariyerine ve çalışmalarına ara verecektir. Bu süreci biran önce geride bırakabilmek için daha fazla vakit geçirmeden 1970 yılında Tuzla Piyade Yedek Subay Okulu'nda askeri öğrenci olarak askerlik hizmetine başlamıştır. Askere alındığında 30 yaşındadır. O yaşta askerlik yapmak Çalgan için zor bir durumdur ancak başka bir çaresi de yoktur. O tarihlerde yedek subay okullarında askerlik yapan öğrencilerin korkulu rüyası çavuş yapılmaktır. Diğer yedek subay okullarında olduğu gibi Tuzla Piyade Yedek Subay Okulu'nda da derslerden başarısız olanlar çavuş yapılmaktadır. Çalgan, bu korkuyla dikkatli davranır ve derslerine özenli çalışır. 1548 mevcutlu 103. dönem yedek subay okulunun çalışkanları arasında gösterilerek rütbe takmaya hak kazanmıştır.

Askerliğin birinci aşaması başarıyla geçilmiş, sıra kıta hizmeti için çekilecek kuraya, askerliğin geri kalanının nerede geçeceğini belirleyecek ikinci aşamaya gelmiştir. Ordu gereksinim duyduğu bazı meslek alanlarındaki kişileri meslek kurasına tabi tutarak oralarda değerlendirmektedir. Çalgan için de bu durum söz konusudur.

Kura çekimi için beklenen an gelir ve Çalgan kendi kurasını bir torbanın içinden kendisi çeker. Torbadan çektiği ve titreyerek okuduğu ufacık kâğıtta; "Ankara

Astsubay Askeri Mızıka Okulu Almanca ve Solfej Öğretmenliğine" yazmaktadır. Bu Çalgan için oldukça şanslı bir kuradır. Bir müzisyen olarak çalışmalarına devam edebilecek, çalgısından ve müzikten soğumadan, ara vermeden mesleğine devam edebilecektir.

Kura çekiminin ardından bir sevindirici haber daha gelir. İki yıl olan askerlik süresi, bir buçuk yıla indirilmiştir. Toplamda on sekiz ay askerlik yapacaktır ve bunun altı ayı yedek subay okulunda geçmiştir. Geriye sadece bir yıl kalmıştır.

Tuzla Piyade okulundan ayrılan Çalgan Ankara'ya gelir. Astsubay Askeri Mızıka Okulu'nda son sınıf öğrencilerine haftada iki saat Almanca, sekiz saatte solfej dersi verir. Ayda iki kez de nöbetçi subay olarak yatılı kalır. Okul komutanı Piyade Albay Süleyman Çakırer ders ve nöbetler dışında Çalgan'ın çoğu kez eve gitmesine izin vermekte, Çalgan'ın viyola çalışmasına olanak sağlamaktadır.

Askerlik dönemi Çalgan'ın korktuğu şekilde geçmez, Herşey olumlu ve düzgün bir şekilde yürür. Hatta 1971 yılının Mayıs ayında Genelkurmay Başkanlığı'ndan özel izin alınarak, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile bir yurtdışı turneye bile çıkmıştır.

Yugoslavya'nın Belgrad ve Maribor, Almanya'nın Münih, Stuttgart, Karlsruhe, Rüsselsheim, Holzmindem, Hameln, Kiel, Hamburg, Bonn ve Leverkusen kentlerinde konserler verilir. Almanya turnesi esnasında pek çok eski dostu ve hocalarıyla görüşmüştür. Bunlar arasında eski orkestra şefi Thomas Baldner ve hocası Prof. Nippes'te vardır. Hocası Prof. Nippes'le, hocasının rahatsızlığı nedeniyle telefonda görüşür. Prof. Ernst Nippes, Çalgan Türkiye'ye döndükten yaklaşık olarak dört beş ay sonra vefat etmiştir.

Ayrıca bu konser turnesi, 1969 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmış ancak bir süre daha orkestra şefi Prof. Lessing'in isteği üzerine çalışmaya devam etmiş babası Turgut Çalgan ile çıktığı son turnedir.

Turneden sonra Çalgan tekrar asker ocağına dönmüş ve bir ay sonra okuttuğu sınıfını mezun etmiştir. Görkemli bir diploma töreninin ardından kuralar çekilmiş ve Askeri Mızıka Okulu öğrencileri yurdun dört bir yanına dağılmıştır.

Askeri Mızıka Okulu'ndan mezun ettiği öğrencileri için Çalgan şunları söylemektedir:

> Hepsine tek tek sarılarak vedalaştım ve başarılar diledim. Tüm öğrencilerim güzel yurdumun dört bir köşesine dağıldılar. Daha sonraki yıllarda orkestranın yurtiçi turnelerinde hangi ile gittiysek beni buldular ve özlem giderdik. Israrla bir yerlere götürüp bir şeyler ikram edebilmek için çırpındılar. Böylesine içten tertemiz çocuklardı.

Askerlik hizmetinin tamamlanmasının ardından Çalgan için hayatında bir dönem daha kapanmıştır. Onun için aklındaki başka bir idealini daha gerçekleştirmek vakti gelmiştir.

4.2. II. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Koral Çalgan'ın solist olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?

4.2.1. Viyola solistliği

Viyolanın solo bir çalgı olarak dünya sahnelerinde yerini alabilmesi 20. yüzyılın başlarına denk gelmektedir. Viyolanın piyano, keman ve viyolonsel gibi geniş bir pazarı yoktur. Çünkü bu saydığımız çalgıların sahip olduğu zengin repertuardan viyola yoksundur. Dünyaca ünlü birkaç viyola solistinin dışında kalan pek çok viyolacı, sadece viyola solistliği yapmamakta, bununla birlikte orkestralardaki veya konservatuarlardaki öğretmen görevlerini sürdürmektedirler. Solist kimliği taşıyan kemancı, piyanist ve viyolonselcilerin aksine, viyola solisti dediğimiz zaman yanında mutlaka ikinci bir iş sayıldığı gerçeğidir. Türkiye açısından viyola solistliğini

irdelediğimizde, viyolanın solo bir çalgı olarak sahnenin önüne çıkması, Koral Çalgan ve Ruşen Güneş'in çabaları neticesinde gerçekleşmiştir.

Çalgan her ne kadar kendisine viyola solisti demese de, konservatuar öğrenciliği döneminde Ankara Devlet Konservatuarı Orkestrası ile mezun olduktan sonra ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası viyola sanatçısı iken Türkiye'nin birçok yerinde ve Avrupa'da, başta Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası olmak üzere çeşitli orkestralar ile solo konserler vermiş, bazı konçertoların, gerek Türkiye'de gerekse dünyada ilk seslendirilişlerini yapmıştır. Konservatuar öğrenciliği sırasında çeşitli etkinliklerde yer alarak, konserler vermesiyle Çalgan'ın solistlik yaşamı başlamıştır.

2 Aralık 1960 Cumartesi günü saat 15:00'de S.B.F Konferans Salonunda yapılan Konservatuar Konseri'nde J.S.Bach'ın Bourre'e I ve II, Gavotte ve Sarabando eserlerini solo olarak, Besteci G.Tartini'nin, "Largo con espressione" isimli eserini, piyanoda Ayla Ütsükarcı'nın eşliğiyle çalarak, ilk viyola konserini vermiştir (Bkz: Ek D1).

Bu konseri, 14 ve 19 Aralık 1960 tarihlerinde yapılan Konservatuar Konseri'nde, J.S. Bach-Allemande isimli eserini solo olarak, piyanoda Ayla Üstükarcı'nın eşliğinde, L.V. Beethoven-Aşk Şarkısı ve J.Haydn-Adagio isimli eserleri çaldığı konser takip etmiştir. 5 Aralık 1961 tarihinde öğrenci konserleri kapsamında bir konser vermiş, 1 Şubat 1962 tarihinde ise Ankara Devlet Konservatuarı Konser Salonunda gerçekleşen Öğrenci Konseri'nde piyanoda Ayla Üstükarcı'nın eşliğiyle, L.V. Beethoven'in Liebeslied ve Andante isimli eserlerini çalmıştır. 5 Mart 1962 tarihinde Ankara Konservatuarı Yüksek Tahsil Öğrenci Derneği Orkestrası ve Öğrenci Korosu Konseri'nde J.S.Bach-Prelude ve Gavotte, J.Haydn-Adagio isimli eserleri çalmıştır.

8 Nisan 1965 tarihinde Ankara'da, piyanoda Ayla Ütsükarcı'nın eşliğinde, baştan sona kendisine ait ilk büyük resitalini (Bkz: Ek D2), 26-27 Kasım 1965 tarihinde ise şef Sedat Ediz yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın eşliğiyle Haendel-Viyola Konçertosu'nu çalarak, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ilk

konserini vermiştir (Bkz: Ek D3). 11 Mart 1969 tarihinde Gürer Aykal yönetimindeki Ankara Oda Orkestrası ile Ankara Devlet Konservatuarı Salonu'nda, besteci K.F. Zelter'in Viyola Konçertosu'nun Türkiye'de ilk seslendirilişini yapmıştır (Bkz: Ek D4, D4a). 23 Mart 1969 tarihinde Gürer Aykal yönetiminde aynı konçertonun İstanbul'da, 27 Mart 1969 tarihinde ise şef Orhan Barlas yönetimindeki İzmir Filarmoni Derneği Senfoni Orkestrası eşliğinde aynı konçertonun İzmir'de ilk seslendirilişini yapmıştır. 1969 ve 1970 yılları arasında TRT Ankara Radyosu Stüdyo Konserleri kapsamında, Büyük Stüdyo'da pek çok oda müziği konseri ve solo konser gerçekleştirmiştir (Bkz: Ek D5). 12 Şubat 1970 Perşembe günü, piyanoda Marie-Claire Higny eşliğinde Milli Kütüphane Müzik Bölümü Salonu'nda bir viyola resitali vermiştir (Bkz: Ek D6). 6 Kasım 1971 tarihinde şef José Serebrier yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde, Macar kemancı ve besteci David Gyula'nın, Viyola Konçertosu'nun, Türkiye'de ilk kez seslendirilişini yapmıştır (Bkz: Ek D7, D7a). Bu konçertonun birde ilginç bir öyküsü vardır.

Gyula-Viyola Konçertosu'nun seslendirilmesinden birkaç hafta sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasını yönetmek üzere Macar şef M.Erdely, konuk şef olarak Ankara'ya gelir. Yıllık programda eseri görünce kimin çaldığını merak edip sorar ve Koral Çalgan'ın çaldığını öğrenir. Bunun üzerine şef Erdely, prova arasında Çalgan'ın yanına gelerek, "David Gyula benim yakın arkadaşım. Şayet konser kaydı varsa bir kopyasını rica ediyorum. Macaristan'a gidince kendisine veririm, eserinin Türkiye'de çalınmasına çok sevinecek" der. Çalgan ertesi gün konser kaydının bir kopyasını getirir. Aradan yaklaşık 15 gün geçtikten sonra Macar besteci Gyula'dan övgü dolu bir mektup alır. Konçertoyu mutlaka Macaristan'da da çalmasını, Çalgan ile tanışmak istediğini ve Çalgan'ı, Macaristan'da dinlemenin kendisi için büyük bir zevk olacağını belirtir. Ancak Macaristan'da konser gerçekleşmez. Ankara'da konçertoyu yöneten Güney Amerikalı şef Jose Serebrier aynı zamanda bestecidir. Ülkesine döndükten sonra viyola için yazdığı bir eseri, Çalgan adına imzalayarak Türkiye'ye göndermiştir.

2 Mart 1973 tarihinde şef Jean Perisson yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın seslendirmiş olduğu J.S.Bach, 6. Brandenburg Konçertosu'nun 2 viyola solosunu Semra Griffiths ile birlikte çalmıştır.

11 Temmuz 1973 günü İstanbul Festivali'nde şef Prof. Gotthold Lessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde, dünyaca ünlü viyolonselci André Navara'ya eşlik ederek, besteci Richard Strauss'un, Don Kişot adlı eserinin viyola sololarını, 21–22 Aralık 1973 tarihlerinde ise Ankara'da aynı eseri, aynı orkestra ile bu kez şef Jean Perisson yönetiminde, ünlü viyolonselci Janos Starker ile çalıp Türk müzik yaşamında yeri olan iki önemli konsere daha imza atmıştır.

8-9 Mart 1974 tarihinde şef Gürer Aykal yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile Bela Bartok, Viyola Konçertosu'nu çalmıştır (Bkz: Ek D8). 20 Ekim 1975 tarihinde şef Andrea Giorgi yönetimindeki İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile K. Friedrich Zelter, Viyola Konçertosu'nu seslendirmiştir. 31 Ekim 1975 tarihinde şef Demirhan Altuğ Yönetimindeki İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası ile David Gyula, Viyola Konçertosu'nu çalmıştır. 11 Mart 1976 tarihinde Portekiz Büyükelçiliğinde piyanoda Marie Claire Higny ile birlikte bir konser gerçekleştirmişlerdir. Bu konserle ilgili ulusal basında çeşitli haberler çıkmıştır. Bu konserle birlikte Marie Claire Higny ile 28 Mart 1976 ve 05 Ocak 1977 tarihlerinde Ankara ve İzmir'de iki konser daha gerçekleştirmiştir. 12 Ocak 1978 tarihinde Kuğu Sanat Klübü'nün düzenlemiş olduğu Barok Gecesi'nde Aykut Arıkan'ın piyano eşliği ile G.P. Telemann-Sonate Si bemol Majeur, H.Purcell-Sonate in Sol Minör, B.Marcello-Sonate Sol Majeur isimli eserleri çalmıştır. (Bkz: Ek D9).

İlk kuşak bestecilerimizden ismi Türk Beşleri arasında geçen Necil Kazım Akses'in, Koral Çalgan'a ithafen yazmış olduğu Viyola Konçertosu'nu 14–15 Nisan 1978 tarihinde şef Tadeusz Strugala yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile Ankara'da, hem Türkiye'de, hem de dünyada ilk çalınışını gerçekleştirmiştir (Bkz: Ek D10, D10a, D10b). 23–24 Şubat 1979 tarihinde "70. Yıldönümü Nedeniyle Necil Kazım Akses Gecesi" kapsamında, şef Gürer Aykal yönetimindeki İzmir Devlet Senfoni Orkestrası eşliğinde İzmir'deki, 28 Nisan 1979

tarihinde şef Gürer Aykal yönetimindeki İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası eşliğinde İstanbul'daki ve 10–11 Haziran 1980 tarihinde şef Hikmet Şimşek yönetiminde Arnavutluk'un başkenti Tiran'da Akses-Viyola konçertosunun Arnavutluk'taki ilk seslendirilişlerini gerçekleştirmiştir (Bkz: Ek D11, D11a, D11b). Yurtiçi ve yurtdışında verilen bu konserler ve Çalgan hakkında, ulusal ve uluslararası basında çeşitli haberler çıkmıştır.

Yine Necil Kazım Akses'in solo viyola için yazdığı Capriccio adlı eserini 30 Nisan 1979 tarihinde Ankara'da, "Necil Kazım Akses, 70. Yıldönümü Programı"nda ilk kez Koral Çalgan seslendirmiştir (Bkz: Ek D12, D12a, D12b). Atatürk'ün 100. doğum yılı münasebetiyle Kıbrıs Türk Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu ile Atatürk'ü Anış Konserleri başlığıyla şef Yılmaz Taner yönetiminde 3,4,6 Mart 1981 tarihlerinde Lefkoşa ve Girne'de 4 konsere imza atmıştır (Bkz: Ek D13, D13a).

14 Kasım 1981 tarihinde şef Cem Mansur'un yönetimindeki İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası eşliğinde, besteci Necil Kazım Akses'in, solo viyolonsel ve orkestra için bestelediği, ilk seslendirilişini Gürer Aykal yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile birlikte 20 Mart 1981'de viyolonsel solisti Doğan Cangal'ın yapmış olduğu "İdil" adlı eserin, viyola transpozesinin ilk seslendirilişini yapmıştır. Bu konserde Çalgan, C.M. von Weber'in, Andante e Rondo Ungarese adlı eserini de seslendirmiştir. Bu konser hakkında da ulusal basında çeşitli yazılar yer almıştır (Bkz: Ek D14, D14a, 14b). Çalgan aynı programı, 14-15 Mayıs 1982 tarihinde, şef Demirhan Altuğ yönetimindeki İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile de çalmıştır.

Çalgan her ne kadar kendisini bir viyola solisti olarak nitelendirmese de şu ilginç olay onun müzik çevreleri tarafından viyola solisti olarak nitelendirildiğinin bir göstergesidir.

Çalgan bu olayı şu şekilde aktarmaktadır:

> Bela Bartok'un Viyola Konçertosu, viyola dağarcığının güç eserlerinden biri olup aynı zamanda viyola edebiyatının

başyapıtlarındandır. Bu konçertoyu Almanya'da Prof. Nippes ile çalışmış ve diploma sınavında da çaldığım konçertolar arasında yer vermiştim. Gürer Aykal yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile 8–9 Mart 1974 günü de ilk kez orkestrayla çalmıştım.

22 Mart 1982 Pazartesi günü konservatuara derse gitmeye hazırlanırken, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndan telefon geldi; "Bu hafta Ruşen Bey'in (Güneş) konseri vardı, ancak rahatsızlığı nedeniyle gelemiyor, onun yerine 26–27 Mart tarihlerinde siz çalar mısınız?" dediler. Doğal olarak ilk sorum, "hangi konçertoyu çalacaktı?" oldu. "Bela Bartok Viyola Konçertosu ve ilk prova Perşembe gübü saat 11:00'da" dediler. Evet desem üç günde çıkıp Bartok çalmak büyük bir risk, hayır desem huyumu biliyorum, kendime yediremeyeceğim. "Bana iki saat izin verin, en geç öğlene kadar size telefon edip kararımı bildireceğim" dedim. Notayı kaptığım gibi doğru okula gittim ve öğrencilerime: "bana öğleye kadar izin verin, bir şeye bakmak zorundayım, daha sonra gelirsiniz" dedim.

Son sınıf öğrencilerime bu konçertoyu çalıştırıyor ve sınıfta onlara sık sık çalıyordum ama iş konser olunca yine de üç gün sonra çıkıp çalmak kolay iş değildi. Bu düşüncelerle konçertonun bazı belalı yerlerine baktıktan sonra, içimden; "bu iş olur" dedim ve orkestraya telefon edip çalacağımı bildirdim. Gürer Aykal yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile 26–27 Mart 1982 günü ikinci kez çaldım (Bkz: Ek D15, D15a). Yüzümün akıyla işin içinden çıkmış ve viyola öğretmeni olmanın yararını görmüştüm. Çünkü siz öğrencilere bu tür eserleri öğretirken, siz de çalıyor ve eser elinizde hep canlı kalıyor.

Konserden sonra Ruşen'e telefon edip takılmayı da ihmal etmedim. Geçmiş olsun dileklerimi ilettim ve "bundan sonra gelemeyeceğin konser olursa, lütfen daha kolay bir konçerto seç" dedim.

30–31 Mart 1984 tarihinde, "75. Doğum Yıldönümü Nedeniyle Necil Kazım Akses Konseri" başlığında gerçekleşen konserde, şef Rengim Gökmen yönetimindeki İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile Akses'in eserlerinden oluşan bir konser vermiştir. Bu konserde Çalgan, Akses'in Viyola Konçertosu'nu, orkestra ise Akses'in 4 bölümden oluşan Orkestra için Konçerto'sunu seslendirmiştir. Sonraki yıllarda Ankara Solistleri isminde bir dörtlü ve değişik oda müziği grupları ile çok sayıda oda müziği konser etkinliklerine devam etmiştir (Bkz: Ek D16).

1986 yılı Mart ve Nisan aylarında keman solisti Engin Eralp ile birlikte, 14-15 Mart tarihinde şef Losif Conta yönetimindeki İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile W.A.Mozart-Mi bemol Majör Senfoni Konçertant K.V.364 adlı eseri, 5 Nisan tarihinde "Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı 50. Kuruluş Yılı Konser ve Temsilleri" kapsamında şef Rengim Gökmen yönetimindeki Konservatuar Oda Orkestrası ile aynı programı seslendirdiği konserler ile solistlik hayatının sonuna gelmiş, en son konserini 25 Nisan 1986 tarihinde, şef Rengim Gökmen yönetimindeki Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Oda Orkestrası ile birlikte vererek, solistlik yaşamını noktalamıştır (Bkz: Ek D17).

Türkiye'de ve dünyada gerçekleştirdiği ilk seslendirişler ve viyolayı Türkiye'de konser sahnelerine taşıyarak, kendisinden sonra gelen kuşaklara viyola solistliğinin ilk adımlarını gösteren Koral Çalgan'a, viyola solisti demek yanlış olmaz. Kendisinden sonra gelecek genç kuşaklara viyola solistliği konusunda yol göstermiş, önder olmuştur.

Yazar Ahmet Say, Çalgan'ın solistliği için şunları söylemektedir:

> Türkiye, yakın tarih içinde uluslararası düzeyde iki viyola sanatçısı yetiştirmiştir: Ruşen Güneş ve Koral Çalgan. İkisi de Ankara Devlet Konservatuarı'nı bitirdikten sonra yurtdışında öğrenim görmüş, yurtdışında sanatını dinletmiştir. Ruşen Güneş, viyola sanatçısı olarak çalışmalarını İngiltere'de sürdürmüş, öte yandan konserler vermek üzere Türkiye'ye de sıkça gelmiştir. Koral Çalgan'ın kariyeri ise 1965

> yılında devlet bursuyla gittiği Almanya'da başlamıştır. Yurda döndükten sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni'de viyola grup şefi olmuş, izleyen yıllarda konservatuarlar kuran özverili bir eğitimci olarak tarihe geçmiştir. Aslında Çalgan, çalgısının ender görülen solistlerinden biridir. Türk Beşleri'nden bestecimiz Necil Kâzım Akses, "Viyola Konçertosu"nu Koral Çalgan'a adamış, eserin dünya prömiyerini ise Koral Çalgan yapmıştır. Bu konseri izleyememiştim, ancak eserin mükemmel kaydını bir fırsatla dinledim. Gerek Akses, gerek Çalgan, "viyola" adlı çalgının, üstün bir solistin elinde nasıl yüksek beceri düzeyine ulaştığını, nasıl nefis bir müzik yaratılabileceğini kanıtlamışlardı.

Çalgan kendisi ve Ruşen Güneş'ten sonra gelen kuşaklar için şunları söylemektedir:

> Bizim başlattığımız viyola konserleri bizden sonra gelen kuşaklarda ne yazık ki aynı hızda sürmedi. Bir iki denemeyle gerisini getiremeyen çok oldu. Ama şimdi gururla söyleyebilirim ki, kendi yetiştirdiğim öğrencilerimden örnek vermek gerekirse: 20 yıl İtalya'da Roma Operası'nda çalıştıktan sonra yurda dönen Safinaz Olcay, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası Viyola Grup Şefi Zeliha Özel, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı Viyola Öğretim Üyesi Doç. Çetin Aydar, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Viyola Öğretim Üyesi ve Müdür Yardımcısı Doç. Bediz Koçak, Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası Viyola Grup Şefi ve Borusan Kuartet Viyola Üyesi Efdal Altun, ve Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı Viyola Öğretim Üyesi Doç. Görkem Çalgan olanak buldukça çok güzel konserler yapıyorlar.
>
> Bu saydığım öğrencilerim dışında, şimdi yurtdışında yaşayan başka bir öğrencim Esra Pehlivanlı, İtalya'da önemli bir yarışma kazanarak Avrupa'nın pek çok kentinde konserler veriyor ve övücü eleştiriler

alıyor. Viyola çaldığım süre boyunca bu eşsiz çalgıyı, bu en iyi dostumu tanıtmaya ve sevdirmeye özen gösterdim. Şimdi aynı şeyi öğrencilerim yapıyor. Onlarla gurur duyuyorum.

TRT Ankara Oda Orkestrası

TRT Ankara Oda Orkestrası, bir zamanlar ülkemizin en tanınmış, en gözde topluluklarının başında gelmiştir. Yurtiçinde olduğu kadar, yurtdışında da ün yapmış olan TRT Ankara Oda Orkestrası, Çalgan'ın Almanya'da çalıştığı Rheinische Kamer Orchester'den sonra solo viyolacı olarak uzun süreli çalıştığı ikinci orkestradır.

Ankara Oda Orkestrası 1977 yılının başında kurulmuş ve ilk konserini 21 Şubat 1977 günü Devlet Konser Salonu'nda vermiştir. Gürer Aykal'ın şefliğini, Suna Kan'ın başkemancılığını üstelendiği orkestra toplam 17 kişiden oluşmaktaydı. Kuruluşundan kısa bir süre sonra, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı'nın maddi ve manevi koruyuculuğuna aldığı Ankara Oda Orkestrası, 1979 yılının Mart ayında hizmet sözleşmesiyle Türkiye Radyo Televizyon kurumuna bağlanarak TRT Ankara Oda Orkestrası adını almıştır.

1981'de Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılı nedeniyle Sevda-Cenap And Müzik Vakfı, orkestraya iki plak yaptırmıştır. TRT Ankara Oda Orkestrası, şefi, solisti ve müzikçileriyle, plağı yayınlanan ilk Türk orkestrası olmak onuruna sahip olmuştur.

Bazı bestecilerimiz TRT Ankara Oda Orkestrası için eserler yazarak, Türk çoksesli müzik dağarcığına yeni eserler katılmasını sağlamışlardır. Bunlardan bazıları şunlardır;

Ahmet Adnan Saygun, "Concerto de Camera"
Necil Kazım Akses, "2. Senfoni"
İlhan Usmanbaş, "Arp ve Yaylılar için Konser Aryası"
Cengiz Tanç, "Yükseliş Lirik Konçertosu"
Pinchard (Fransız Besteci), "Koral"
Helge Jörns (Alman Besteci), " 2. Keman Konçertosu"

Bu eserlerin tümünün ilk seslendirilişi TRT Ankara Oda Orkestrası tarafından gerçekleştirilerek, dünya müzik edebiyatına girmiştir.

Ulvi Cemal Erkin'in "Sinfonietta" adlı eserini en çok seslendiren orkestra TRT Ankara Oda Orkestrası olmuştur. Bu eserdeki büyük viyola solo nedeniyle Çalgan en çok aranan viyolacı olmuş ve 1974 yılında İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nın şef Lessing yönetimindeki İspanya turnesine de bu nedenle çağırılarak, bu soloyu İspanya'da birçok yerde çalmıştır.

Yurtiçi ve özellikle de yurtdışında verdiği konserler ile adından sıkça söz ettiren, hakkında yurtdışı basınında ve ulusal basında övgü dolu haberler çıkan, başarılı bir çalışma ve konser hayatı geçiren TRT Ankara Oda Orkestrası bir takım nedenlerden dolayı çalışmalarına son vermek zorunda kalmıştır (Bkz: Ek D18, D18a, D18b).

4.3. III. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Koral Çalgan'ın yönetici olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?

4.3.1. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Başyardımcılığı

1978 yılının başında eski başbakanlardan Bülent Ecevit yeni bir hükümet kurmuş ve bu hükümetin Kültür Bakanlığı'na da Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı getirilmiştir. Bakan Prof. Dr. Kışlalı, Çalgan ile birlikte çalışmak istemiş ve Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcısı olmasını teklif etmiştir.

Çalgan, bakanın teklifini, konservatuardaki viyola öğretmenliği görevini sürdürmek koşuluyla kabul etmiş ve 5 Mayıs 1978 günü göreve başlamıştır (Bkz: Ek D19). Göreve başladıktan kısa bir süre sonra genel müdür görevden alınmış ve Çalgan genel müdür vekili olarak pek çok projeye imza atmak için daha büyük sorumluluklar üstlenmiştir.

Bakanlıkta süren uzun süreli toplantılar neticesinde bir kültür politikası belirlenmiştir. Kültür politikalarının demokratik, ulusal ve halkçı olması, hizmetlerde yaygınlık ilkesine uyulması, önceden oluşturulmuş kültür kurumlarının aşamalı olarak özerkleştirilmesi ve yenilerinin de özerk olarak kurulması gibi belirlenen politikalar çerçevesinde, bakan Ahmet Taner Kışlalı başkanlığında "Kültür Yüksek Kurulu" oluşturulmuştur.

Hem bu felsefeyi hayata geçirmek, hem de her kuruma özgü ayrıntıları saptamak için oluşturulan bu kurulda şu kişiler bulunmaktadır;

"Kültür Bakanı Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı, Müsteşar Prof. Dr. Şerafettin Turan, Başmüşavir Doğan Ergun, Yılmaz Dağdeviren, Prof. Sadun Ersin, Prof. Dr. Osman Ersoy, Dr. Cihat Kınay, Prof. Dr. Emre Kongar, Aziz Nesin, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, Haldun Taner, Prof. İlhan Usmanbaş, Prof. Dr. Bozkurt Güvenç, Prof. Dr. Doğan Kuban, Nijat Özün ve Genel Yazman Fakir Baykurt."

Bu kurulda alınacak kararları hayata geçirmek için her birim adına yarkurullar oluşturulmuştur. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nü ilgilendiren Plastik Sanatlar Yarkurulu ve Müzik Yarkurulu oluşturularak ilkeler saptanmıştır.

Bu ilkeler ise, Türk toplumunun tarihsel evrimi içinde yarattığı müzik ürünlerinin saptanması, korunması ve sunulması, Türk toplumunun evrensel müziği tanıması ve öğrenmesine çalışılması, yetenekli gençlerin fırsat eşitliği içerisinde yetiştirilmesi, Türk yaratılarının dünyada tanınması gibi konulardan oluşur.

Müzik Yarkurulu şu üyelerden oluşmaktadır;

"Koral Çalgan, Muammer Sun, Hikmet Şimşek, Gürer Aykal, Prof. Dr. Gültekin Oransay, Dr. Erdoğan Oransay, Faruk Yener, Cavidan Selanik, Dr. Nevzat Atlığ, Mehmet Özbek, Doğan Şener ve İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Başkan Vekili Halil Aksoy. Bu kurul ilk iş olarak "Kültür Bakanlığı Müzik Yarkurulu

Yönetmeliği Taslağı" hazırlayarak, ileriye dönük kalıcı bir müzik politikası oluşturmaya çalışmıştır.

Müzik Yarkurulu'nun çalışmaları ilerlerken 28 Haziran 1978 tarihli Başbakanlıktan gelen bir genelge ile 1981 yılında Atatürk'ün 100. doğum yılı kapsamında, geçmişten bugüne Türkiye'yi tüm kültür birikimi ile yansıtacak bir kültür sitesinin oluşturulması ve hükümet programı içerisinde bahsedilen "Devlet Kültür Merkezi ve Ulusal Müze"nin 1981 anma programları içinde ele alınarak, kuruluşunun başlatılmasının uygun olacağı belirtilmektedir.

Bu proje kapsamında, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü olarak beste ve resim yarışması özel şartnameleri hazırlanarak iki konu üstlenilir. Bu yarışmaların sonucunda Türk kültür ve sanat yaşamına kalıcı eserler sağlanabilecektir. Bu kapsamda gençlik ve çocuklar için şarkılar, marşlar, koro eserleri, müzikli oyunlar ve bando eserleri gibi konularda yarışmalar düzenlenmiştir. İleriye dönük bu gibi işlerin yanısıra Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü olarak sonuçlandırılan bazı işlerde yapılmıştır.

1979 yılı "Dünya Çocuk Yılı" ilan edilmiş ve bu kapsamda Türk ve Dünya çocuklarının yararına sunulmak üzere Öykülü Müzik Yarışması düzenlenmiştir. İstanbul Devlet Konservatuarı'nda Tiyatro Bölümü açılması çalışmaları başlatılmış ve bölüm açılmıştır (Bkz: Ek D20, D20a). Gümüşsuyu'nda bir apartman dairesinde kiracı olarak eğitim yapan İstanbul Devlet Konservatuarı'nın, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ile yapılan uzun görüşmeler sonrası, Genelkurmay Başkanlığı'ndan alınan Agavat Köşkü'ne taşınması sağlanmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin Birleşmiş Milletlerce kabulünün 30. yıldönümü nedeniyle insan hakları konulu bir afiş yarışması ve karikatür yarışması düzenlenmiş ve bunlar sergilenmiştir.

Antalya'da Devlet Konservatuarı kurulması son aşamaya gelmişken 1979 yılında Ecevit hükümeti çekilmiş ve çalışmalar yarıda kalmıştır. Yerine kurulan koalisyon hükümeti Çalgan'ı görevinden almış, sonrasında 12 Eylül 1980 tarihinde silahlı kuvvetlerin ülke yönetimine el koymasıyla Kültür Bakanlığı Müzik Yarkurulu'nun ileriye dönük tüm çalışmaları rafa kaldırılmıştır.

4.4. IV. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Koral Çalgan'ın yazar olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?

4.4.1. Müzik yazarlığı

Çalgan'ın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda ve TRT Ankara Oda Orkestrası'nda yıllarca birlikte çalıştığı dostu Faruk Güvenç, 12 Eylül 1982 tarihinde vefat etmiştir. Güvenç aynı zamanda Cumhuriyet Gazetesi'nin müzik yazarıdır.

Beklenmedik bu durum karşısında gazetenin başyazarı Nadir Nadi, Güvenç'in eşi keman solisti Suna Kan ile görüşerek, gazetede müzik yazarlığı yapabilecek birisi olup olmadığını sorar. Bu soru üzerine Suna Kan müzik yazarlığı işini Çalgan'ın yapabileceğini söyleyerek, Çalgan'ın telefon numarasını verir. Nadir Nadi, Çalgan'ı arayarak gazetede müzik yazarlığı yapmayı teklif eder. Çalgan ilk başta müzik yazarlığı konusunda hiçbir deneyiminin olmadığını söyleyerek, teklifi kabul etmese de, Nadi'nin bu konudaki ısrarını kıramaz ve teklifi kabul eder.

> Çalgan;
> Aslında sevinmem gereken olağanüstü bir teklifti. Öğrenciliğimden beri okuduğum gazetenin, şimdi yazarlarından biri olacaktım. Başarmak için elimden geleni yapmaktan başka çarem yoktu.
> Benim gazeteye yazdığım yıllarda ne elektronik posta ne de faks vardı. Hafta arasında konser varsa izliyor, en son Cuma akşamı Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nı dinledikten sonra Cumartesi sabahı yazımı yazıp, en geç öğlen saat 12:00'ye kadar Kızılay'a, Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bürosu'na götürüyordum. Onlar da kargoyla İstanbul'a yolluyorlardı. Yazım da Çarşamba veya Perşembe günleri çıkıyordu.
>
> "Faruk'un yazdığı gibi yazabilmek" başlığını taşıyan ilk yazım 29 Aralık 1982 Çarşamba günü yayınlandı. Dört konser eleştirisinin yer

aldığı uzun bir yazıydı. Yazının başını da benden önce yazan sevgili dostum Faruk'a ayırmıştım.

Gazete yazıları, Çalgan için oldukça yararlı olmuş, yazarlık konusunda ona yeni ufuklar açmış ve kitap yazmayı ilk bu tarihlerde düşünmeye başlamıştır. 29 Aralık 1982 yılında başlamış olduğu gazete yazarlığına, 21 Mayıs 1985 tarihinde yazmış olduğu "Başkentte 1984–85 mevsiminin son ve başarılı konseri" başlıklı yazısı ile nokta koymuştur.

Çalgan, ülkemizin ve özellikle başkent Ankara'nın kültür ve sanat yaşamının nabzını tuttuğu yazılarında, konser eleştirilerinin yanısıra müzik sorunlarımızı da dile getirmiştir. 1982–1985 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde toplam 76 müzik yazısı yazmıştır (Bkz: D21).

Tablo 4-1. 1982–1985 yılları arasında yazmış olduğu yazıların tarihsel ve başlıksal dökümü

	Tarih	Başlık
1)	29.12.1982	Faruk'un yazdığı gibi yazabilmek.
2)	05.01.1983	"Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan" olağanüstü bir başarıydı.
3)	14.01.1983	Yeni yılın ilk başarılı konserinde İdil Biret ve Hikmet Şimşek vardı.
4)	22.01.1983	İki konuk Türk sanatçısı: Nezih Seçkin ile Ahmet Ediz.
5)	02.03.1983	Solistsiz konserin yöneticisi Bayan Veronica Dudarova'ydı.
6)	10.03.1983	Ender rastlanan bir bas ve iyi bir yabancı yönetmen.
7)	23.03.1983	Barış umudunu yaşatan yapıt ve Rengim Gökmen.
8)	31.03.1983	Notalardan kolye yapabilen çiçeği burnunda bir değer.
9)	05.04.1983	Çoksesli müzik dünyamızın unutulmayan birkaç kişisi.
10)	13.04.1983	Konser salonu mu, nikâh salonu mu?
11)	21.04.1983	Norveçli konuk şef Andersen Ankara'da.
12)	30.04.1983	Ustalar ve umut veren gençler.
13)	05.05.1983	Yugoslav şef Spasiç ve Meral Güneyman.
14)	20.05.1983	Şef Jaroslav Opela ve Kemancı İngrid Haus.
15)	26.05.1983	Rengim Gökmen'in ince işçiliği, Verda Erman'ın Çiçekleri.
16)	04.06.1983	Mevsimin son konseri ve bir amatör topluluk.
17)	03.10.1983	TRT Ankara Oda Orkestrası Alman basınında.
18)	14.10.1983	Ankara'daki mevsimin ilk konserinde İdil Biret vardı.
19)	20.10.1983	Doğumunu 150. yılında Brahms'ı sever misiniz?
20)	28.10.1983	Norveç'ten gelen iki konuk.
21)	03.11.1983	Cumhuriyet'imizin 60. kuruluş yılında bir müzik şöleni.
22)	12.11.1983	Bir ziyafet sofrası ve iki başarı.
23)	17.03.1983	Yorulmak bilmeyen sanatçı Fournier.
24)	25.11.1983	Konuk şef Conta ve Judith Uluğ.

25)	01.12.1983	Coşabilmek müziği bütünleyen olumlu bir öğedir.
26)	10.12.1983	Kaşla göz arası görüşür gibi.
27)	16.12.1983	Ankara Devlet Konservatuarı neden bu kadar geç açıldı?
28)	24.12.1983	Yeniden hoşgeldin usta şef Strugala.
29)	29.12.1983	TBMM üyelerine verilen özel konser.
30)	05.01.1984	Eski fotoğraflar, yeni yazılar.
31)	12.01.1984	Bizim görevimiz uyarmak, yetkililerinki önlem almak.
32)	19.01.1984	Kucak kucağa dinlenen olağanüstü bir konser.
33)	26.01.1984	Bazen yasalarda emekli olur.
34)	09.02.1984	Bir konuk sanatçı, başarılı bir konser ve de bir oyun.
35)	17.02.1984	Usta şef Karsten Andersen Ankara'da.
36)	24.02.1984	Konserlerle yüklü bir hafta.
37)	08.03.1984	Üç ünlü yapıt, üç iyi yorum.
38)	15.03.1984	Şef Kozukar ve kemancı Tunç Ünver.
39)	23.03.1984	Operamızın usta sesi Suna Korat ve Şef Jaroslav Opela.
40)	29.03.1984	Seçkin örnekler ve bekleneni veremeyen Polonyalı piyanist.
41)	13.04.1984	Uzun süre sevgiyle sözü edilecek iki mutlu kişi.
42)	20.04.1984	Yılın değil, beklide son yılların en iyi konseri.
43)	04.05.1984	9 ülkeden izlenen konser.
44)	10.05.1984	Bir Paganini ustası: Minçef.
45)	23.05.1984	Ankara Uluslararası Opera Festivali.
46)	31.05.1984	Başkentte son konser.
47)	07.07.1984	Ankara Uluslararası Opera Festivali'nin ardından.
48)	18.09.1984	Genç yetenek olmanın güçlükleri üzerine.
49)	19.10.1984	Başkentte mevsimin ilk konseri.
50)	26.10.1984	Tanıdık iki konuk sanatçı.
51)	01.11.1984	Geçtiğimiz hafta konser sayısı üçe çıkarılmalıydı.
52)	15.11.1984	Atatürk ve Müzik Devrimi.
53)	20.11.1984	Edith Volckaert'in müzik şöleni.
54)	30.11.1984	Ünlü adlar, ünlü yapıtlar.
55)	04.12.1984	30 yıllık şef Strugala ve klarnet ustası Leister.
56)	11.12.1984	Kemancı İlhan Özsoy'u da sessizce uğurladık.
57)	15.12.1984	Yoğun bir konser haftasının ardından.
58)	23.12.1984	Şimşek'in sanat muhasebesi.
59)	28.12.1984	Bildik bir yapıt ve yorumu.
60)	03.01.1985	İsmet İnönü en eski ve en büyük dinleyicimizdi.
61)	08.01.1985	Başkentte yeni yılın ilk konseri.
62)	15.01.1985	Lothar Koch'un obuası ve sıfırlı senfoninin öyküsü.
63)	29.01.1985	Gençlik Yılı'nda iki genç solist.
64)	12.02.1985	Düğünden sonra bayram.
65)	28.02.1985	"Sygın Sevi" ya da Muammer Sun'un başına gelenler.
66)	05.03.1985	İşte dört dörtlük bir konser.
67)	14.03.1985	Sevin Berk'in tılsımlı arpı.
68)	21.03.1985	Tek güne yığılan izleyici ve bir usta: Ayşegül Sarıca.
69)	26.03.1985	Ankara Sanat Festivali.
70)	02.04.1985	Üç Polonyalı ve Mahler'in "Titan"ı.
71)	11.04.1985	Baharla birlikte gelen üç başarılı müzik olayı.
72)	16.04.1985	Strugala yönetiminde bir yıl.
73)	23.04.1985	Yetenekli ellerin seslendirdiği tadına doyulmaz yapıtlar.
74)	08.05.1985	Saksafonlu 9. Senfoni'den günümüze uzanan gelişme.
75)	15.05.1985	Opera binasındaki konser.
76)	21.05.1985	Başkentte 1984–85 mevsiminin son ve başarılı konseri.

Orkestra şefi Gürer Aykal bu yazılar için şunları söylemiştir:

"Bu yazılar salt müzik içeren yazılar değil, dönemin sorunlarını da ifade eden bir duyarlılık ve üslupla ele alınmıştır." (Müziğe ve Müzikçi Yetiştirmeye Adanmış Bir Yaşam cd kaydı, 28.04.2008)

Gazete yazıları ile birlikte pek çok müzik dergisinde farklı tarihlerde, ülkemizin kültür sanat gündemini konu alan, sorunlarını inceleyen yazılar yazmıştır. Birçok panel ve sempozyumda konuşmacı olarak yer almış ve bildirileri yayınlanmıştır.

Tablo 4-2. Dergilerde çıkmış yazılarının tarih, sayı, dergi ve başlık isimleri ile dökümü

Tarih	**Dergi**	**Yıl-Sayı**	**Başlık**
15 Kasım 1985	Turkish Reviev Quarterly Digest	-	Cemal Reşit Rey- Twentieth-Century Turkish Composer
Şubat 1988	Orkestra	18/174	Işık Saçanlar
Şubat 1991	Orkestra	29/210	Ne Mutlu Hocam Size
Eylül 1993	Mavi Nota	1/9	İdil Biret Olayı, Bir Türk Piyanistin Franz Liszt'e Yanıtı
Şubat 1996	Orkestra	34/266	İşte Türkiye, İşte Müzik
Kasım 1998	Filarmoni Sanat	-/150	Konservatuar Yılları
Ocak 1999	Lirik	-	Çoğalmak
Ocak 1999	Filarmoni Sanat	-/151	Müziğin Ardına Düşen
Ocak 1999	Filarmoni Sanat	-/151	Bir Anıt Adam
Şubat 1999	Lirik	-	Müziğe Adanmış Yıllar
Ekim-Kasım 2002	Andante	1/1	Cihat Aşkın ve Küçük Arkadaşları
Aralık 2003 Ocak 2004	Andante	2/8	Hocam Ulvi Cemal Erkin
Mart 2004	Orkestra	43/350	Devlet Senfoni Orkestralarının Dünü, Bugünü, Yarını
Ekim 2009	Orkestra	48/408	Şarap Bahane, Anlayana İdil Şahane

Gazetede ve dergilerde çıkan yazılarının yanında, Çalgan'ın yazmış olduğu dört adet kitap bulunmaktadır. Bu kitaplar Ulvi Cemal Erkin'e Armağan, Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin, Franz Liszt ve M.R. Gazimihal'in Bir Araştırması "Liszt'in İstanbul Konserleri" ve Müzik Fıkraları'dır.

Çalgan'ın ilk kuşak bestecilerimizden Ulvi Cemal Erkin'in hayatını anlatan Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin ve Ulvi Cemal Erkin'e Armağan isimli kitapları kendi türünde yazılmış bir ilktir. Besteci Erkin'in hayatını çocukluğundan ölümüne değin ele alan kitaplarda, bestecinin eğitim sürecine, eserlerine, sanatına ve yaşamının önemli noktalarına değinilmiştir. Kitaplarda, Erkin'in çalışmaları hakkında açıklamalarda bulunulmuş ve Erkin'in yurtiçinde ve yurtdışında orkestra şefi ve besteci olarak katıldığı konserlere, bu konserler hakkında yurtiçi ve yurtdışı basınında çıkan haberlere de yer verilmiştir. Erkin'in hayatının çeşitli dönemlerini yansıtan fotoğraflarında bulunduğu kitaplar aynı zamanda Türkiye'de çoksesli müzik sanatının ve çoksesli müzik eğitiminin gelişimi hakkında ve Cumhuriyet sonrası dönemde, Ulvi Cemal Erkin'in yanısıra diğer bestecilerimizin de çoksesli müzik çalışmalarından bilgiler vererek, besteci Ulvi Cemal Erkin'in hayatı etrafında bir dönemin kültür-sanat yaşamına ve gelişimine ışık tutulmaktadır.

Yazar Ahmet Say, "Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin" kitabı için şunları belirtmektedir:

"Çalgan'ın kullandığı yöntem aslında çok açık: Türk Beşleri'nden bestecimiz Ulvi Cemal Erkin'in kişiliğinde, müzik sanatının yarım yüzyıllık bir zaman dilimi içindeki serüvenini aydınlatmaya yönelmek. Bir ana figür çevresinde gelişen olaylar, yani tarih!" (Çalgan, 2001:6)

Müzik Fıkraları kitabında ise Çalgan, Türkiye'de ve dünyada, müzik çevrelerinde yaşanmış pek çok olayı ve bu yaşanmış olayların içerisinde fıkralaşmış olanları kitabında toplayarak, mizah yönüyle okuyucuya sunmuştur. Kitap, İngiliz karikatürist Gerard Hoffnung'un müzik karikatürlerini de içermektedir.

Franz Liszt ve M.R. Gazimihal'in Bir Araştırması "Liszt'in İstanbul Konserleri" kitabında ise ünlü besteci Franz Lizst'in 1847 yılında İstanbul'da verdiği konserleri kendi el yazısı ile kaleme alan Mahmut Ragıp Gazimihal'in "Liszt'in İstanbul Konserleri" başlıklı araştırmasını kaleme almıştır. Gazimihal'in araştırmasının yanısıra, kitap içerisinde, Osmanlı İmparatorluğu'nda çoksesli müziğin öyküsü ele alınmış,

konser piyanisti ve besteci olarak Franz Liszt'in hayatı gibi tarihi ve biyografik konular da işlenmiştir.

Yazar Ahmet Say, Çalgan'ın kitapları için şunları belirtmektedir:

> 1990'lı yılların başlarında Koral Çalgan'la tanıştım, kısa sürede sıkı dost olduk. Bir gün onu evinde ziyaret ettiğimde, çalışma masasının iki yanında, birkaç karış yüksekliğinde üst üste yığılmış kâğıtlar gördüm. Ola ki yazı makinesiyle yazılmış bu kâğıtlar, bir kitap çalışmasıydı. Sordum, anlattı: Ulvi Cemal Erkin'in yaşam öyküsünü, besteciliğini, eserlerini ve konservatuarda piyano öğretmenliğini veren geniş bir çalışmanın bitmek üzere olduğunu söyledi.
>
> Ben 90'lı yıllarda müzik kitapları yayıncılığına başlamıştım. Ulvi Cemal'i ve onun yaşamı boyunca en büyük destekçisi Ferhunde Erkin'i bütün yönleriyle değerlendiren bu kitabı basmak istediğimi söyledim Çalgan'a. Bir yığın aksiliğe karşın bu kitap çıktı. Koral ve ben yetinmedik, birkaç ay sonra "Müzik Fıkraları" başlığı altında, eğitsel bir kitap daha yayımladık. Üç beş ay sonra da Mahmut Ragıp Gazimihal'in bir köşede el yazısıyla bekleyip duran "Franz Liszt ve Liszt'in İstanbul Konserleri" kitabını çıkardık. Bir buçuk yıl içinde yayınlanan bu üç kitabın hazırlanma öyküsü ilginçtir: Koral makine gibi çalışıyor, bense onun çalışma hızını daha da artırmak için ikide bir onun evine uğrayarak sözüm ona moral hocalığı yapıyordum. "Müzik Fıkraları" başlıklı kitap, fıkralar içinde yer alan müzikçi adlarını ve müzik terimlerini, aynı sayfanın altındaki dipnotlarla belirtiyor, bu yolla müziğe yeni başlayan öğrencilere yüzlerce müzikçinin adı ve yüzlerce müzik teriminin anlamı açıklanıyordu. Liszt kitabı ise Gazimihal'ın hazırladığı "İstanbul Konserleri" bölümüyle tamamlanamazdı. Koral bu eksikliği görerek Liszt'in yaşamı ve sanatı üzerine geniş bir çalışma yaptı, kitaba bu çalışmayı da ekledik.

1991 yılında besteci A.Adnan Saygun için Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları'ndan çıkmış A.Adnan Saygun'a Armağan adlı kitaba, Saygun hakkındaki görüşlerini bildirdiği, "Saygun Aynı Zamanda Bir Bilim Adamıydı" başlıklı yazısıyla ve 1985 yılında yazar Ahmet Say'ın sahipliği ve genel yayın yönetmenliğinde çıkan Müzik Ansiklopedisi'ne, Türk müzikçileri hakkındaki bazı maddelerde bilgiler yazarak katkıda bulunmuştur.

1993 yılında vefat eden arkadaşı, piyanist Tulga Çetiz için Şubat 1995 tarihinde biten bir kitap hazırlanmasına önayak olmuş, kitaba Çetiz için görüşlerini bildiren bir yazı yazarak katkıda bulunmuştur. Hazırlanan kitap için özel baskı yapılmış, satışa sunulmamıştır.

Çalgan'ın yazmış olduğu kitaplar müzik çevrelerinde ilgi uyandırmıştır. Kitaplar hakkında gazete ve dergilerde pek çok yazı çıkmıştır (Bkz: Ek D22, D22a, D22b).

4.5. V. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Koral Çalgan'ın orkestra şefi olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?

4.5.1. Orkestra şefliği

Ankara Devlet Konservatuarı, 1983 yılında Cebeci'deki tarihi binasından, Beşevler'deki yeni binasına taşınmıştır. Yeni binaya taşınmakla birlikte konservatuara girmek isteyen öğrenci sayısında da bir artış gözlenmiştir. Olanaklar elverdiği ölçüde de daha çok öğrenci alınmaya başlanmıştır. O tarihe kadar okulun lisans öğrencilerinden oluşan tek bir orkestrası vardır. Ancak orkestrada çalabilecek düzeye gelmiş lise devresinde okuyan oldukça fazla öğrenci vardır.

O tarihlerde konservatuar müdürü Ersin Onay, Orkestra Enstrümanları Bölüm Başkanı da Koral Çalgan'dır. Çalgan ve Onay aralarında fikir birliğine vararak lise

öğrencilerinden oluşan, Gençlik Senfoni Orkestrası adını verecekleri bir orkestra kurmaya karar verirler.

Bu düşüncelerle orkestra kurulmuş ve ilk provada çalmaları için besteci Haydn'ın bir eseri seçilmiştir. Eseri çalıştırmaları için şef olarak Hikmet Şimşek ve Sabahattin Kalender çağırılır. Önce Hikmet Şimşek, ardından Sabahattin Kalender, ilk kez orkestrada çalan çocuklara senfoninin başını çaldırmaya çalışırlar. Ancak ilk itiraz çocukların daha çok küçük olduğunu, bu yüzden çalamayacaklarını söyleyen Hikmet Şimşek'ten gelmiştir. Ardından Sabahattin Kalender vaktinin olmadığını söyleyerek orkestrayı çalıştırmayı kabul etmemiştir.

İki şefin orkestrayı çalıştırmayı kabul etmemesinin ardından bu duruma sinirlenen Çalgan, orkestranın artık kurulduğunu, bu saatten sonra orkestrayı dağıtmanın, çocukların hevesinin kırılacağı anlamına geleceğini ve buna asla izin vermeyeceğini, bu tür orkestraların Avrupa'da oldukça yaygın olduğunu, bu nedenle Türk çocuklarının da bu işi başarabileceğini anlatır. Bunun üzerine konservatuar müdürü Ersin Onay, Çalgan'ın oldukça deneyimli bir orkestracı olduğunu, yaylı çalgılardan daha iyi anlayan başka bir kimsenin olmadığını söyleyerek, orkestrayı Çalgan'ın çalıştırmasını istemiştir. Böylece Çalgan, ilk orkestra şefliği deneyimi için işin başına geçmeyi kabul etmiştir.

Almanya'da Köln Devlet Yüksek Müzik Okulu'ndaki şeflik dersi öğretmeni W.v.d. Nahmen'in genç şeflere derste anlattıkları ve uygulattıkları hala aklındadır. Bunun yanısıra orkestralarda yıllardır pek çok şefle çalışmış, yüzlerce eser tanımış, yaylı çalgıları neyin nasıl yaptırılacağını bilen deneyimli bir orkestracıdır. Başka bir deyişle işin mutfağından gelmektedir. Tüm bu tecrübelerine rağmen Sabahattin Kalender'den şeflik dersleri alarak, vuruş tekniklerini öğrenmiş ve öğrendiklerini provalarda uygulamaya başlamıştır.

Kurduğu orkestra ile 06 Mayıs 1986 tarihinde bir konser gerçekleştirir. Ancak Gençlik Senfoni Orkestrası ciddi anlamda ilk konserini 10 Aralık 1986 tarihinde vermiştir. Ulusal basında da geniş yer bulan bu konser UNICEF'in kuruluşunun 40. yılı

münasebetiyle, Unicef Türkiye Milli Komitesi'nin sunumuyla gerçekleşmiştir (Bkz: Ek D23).

Çalgan, orkestrada konser verecek solist adaylarını, okulun başarılı öğrencileri arasından seçerek, Gençlik Senfoni Orkestrası ile gerek Ankara'da, gerekse Ankara dışında oldukça başarılı pek çok konsere imza atmıştır. Pek çok festival ve şenlikte konserler vermiştir. Gençlik Senfoni Orkestrası, TRT'nin her yıl düzenlediği 23 Nisan Şenlikleri kapsamında 5 yıl boyunca TRT Korosu ve konuk dünya çocukları ile birlikte programlar yapmış, her hafta yayınlanan yirmiden fazla televizyon konseri gerçekleştirmiştir. Ankara Devlet Konservatuarı Bale Bölümü öğrencilerine üç gece Ankara Devlet Opera Salonu'nda eşlik etmiştir. Bu durum yıllarca devam etmiş ve pek çok öğrenci ilk orkestra eğitimini bu orkestradan Koral Çalgan eliyle almıştır.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Gençlik Senfoni Orkestrası ile başlayan şeflik yaşantısı, daha sonra Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın öğretim elemanlarından oluşan Yaylı Çalgılar Oda Orkestrası ve Öğrenci Orkestrası ile devam etmiştir.

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın ikinci eğitim yılında bir orkestra kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. 12 Aralık 1991 tarihinde bu orkestra ilk konserini Çalgan yönetiminde vermiştir (Bkz Ek D24).

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı Oda Orkestrası'nın ardından öğrenci orkestrası da kurulmuş ve Türkiye'nin ilk çocuk orkestrası oluşturulmuştur. Oluşturulan çocuk orkestrası ilk konserini 23 Nisan 1992 tarihinde Koral Çalgan yönetiminde, Yunus Emre Kampüsü Sinema ve Gösteri Salonu'nda vermiştir (Bkz: Ek D25).

Bursa Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda da tıpkı Eskişehir'de olduğu gibi orkestra şefliğine devam etmiştir. Hem öğretim elemanlarından, hem de öğrencilerden oluşan orkestraları uzun yıllar çalıştırmıştır.

Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda ders veren keman solistimiz Cihat Aşkın'ın fikirleri ve işbirliği ile kısa adı CAKA olan "Cihat Aşkın ve Küçük Arkadaşları" adlı bir proje başlatmışlardır. Proje kapsamında küçük çocukların müzik ve kemanla tanışması hedeflenmiştir. Bursa Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda başlayan bu proje daha sonra Cihat Aşkın'ın çabalarıyla yurt geneline uygulanmaya çalışılmıştır. II. yılın başında çocuklardan oluşan bir orkestra kurulmuş ve ilk konserini Koral Çalgan yönetiminde "Konservatuar Çiçek Açtı" başlıklı bir programla 14 Mayıs 1999 günü vermiştir (Bkz: Ek D26).

Bu orkestraların yanısıra Bursa Devlet Senfoni Orkestrası, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası, İstanbul Oda Orkestrası ve Başkent Oda Orkestrası gibi orkestraları davet üzerine pek çok kez yönetmiştir. Uzun yıllar şeflik yapınca viyolacı Koral Çalgan, orkestra şefi olarak anılmaya başlamıştır. Koral Çalgan, orkestra şefi olarak hala konser vermeyi sürdürmektedir (Bkz: Ek D27, D27a, D27b, D27c, D27d, D27e, D27f).

4.6. VI. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Koral Çalgan'ın eğitimci olarak Türk müzik yaşantısına katkıları nelerdir?

4.6.1. Eğitimciliği

Koral Çalgan'ın eğitimciliğini, başta viyola öğretmenliği olmak üzere, konservatuar kurma çalışmaları ve iki üniversite bünyesinde kurmuş olduğu konservatuarlardaki çalışmalarıyla değerlendirmek mümkündür.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı

Çalgan'ın öğrenci olarak konservatuara girdiği yıl okul müdürü olan değerli sanatçı ve eğitimci Mithat Fenmen, 1970-73 yılları arasında ikinci kez konservatuar

müdürlüğü yaptığı dönemde, Çalgan'ın viyola konusundaki düşlerinin en önemlisi ve son halkası olan viyola öğretmenliği için teklifini şu cümlelerle yapmıştır;

"Sizin pek çok konserinizi izledim, şayet kendiniz gibi iyi yetişmiş viyolacılar yetiştirmek isterseniz, mezun olduğunuz okul sizi bekliyor, sizi aramızda görmekten mutlu oluruz."

Çalgan, ne zamandır düşlediği bu öneri karşısında oldukça mutlu olmuş ve Fenmen'e şu karşılığı vermiştir;

"Sayın hocam, bu öneriniz şimdiye kadar yaptığım tüm çalışmalarımın bir ödülü oldu, benim için ise büyük bir onur, size layık olamaya çalışacağım efendim".

Çalgan'ın Ankara Devlet Konservatuarı'na hoca oluşu bu şekilde başlamıştır. Viyola öğretmenliği, Çalgan'ın viyola çalmaya başladığı günden bu yana üzerinde düşündüğü ve tutku derecesinde yapmak istediği meslektir.

Büyük bir istek ve heyecanla yeni işine sarılır. Çok kısa bir süre ücretli çalıştıktan sonra Prof. Muammer Sun'un kısa süren konservatuar müdürlüğü sırasında, onun da teşvikiyle eski okuluna viyola hocası olarak atanmış ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndan ayrılarak, bir dönemi daha geride bırakmıştır. Yıllarca Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, TRT Ankara Oda Orkestrası, Rheinische Kammer Orchester'de çalıştıktan sonra, solo viyolacılık ve solistliğin ardından, artık uzun yıllar Türkiye'nin sanat yaşantısına bir müzik eğitimcisi olarak hizmet vereceği mesleğine başlamıştır.

Uzun bir süre Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarında viyola öğretmenliği yapan Çalgan, 01 Mart 1984 tarihinde Sanatta Yeterlilik diplomasını, 03 Şubat 1986 tarihinde doçentlik unvanını, 10 Mart 1988 tarihinde ise profesörlük unvanını almıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde tarafından yaptığı hizmetlerden ötürü, kendisine Akademik Hizmet Belgesi verilmiştir (Bkz: Ek D19, D19a, D19b, D19c).

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı'nda uzun yıllar sürdürdüğü viyola öğretmenliği boyunca, ülkemizin sanat ve eğitim yaşantısına emek veren birçok viyola eğitimcisi ve sanatçısı yetiştirmiştir. Öğrencilerinin bir bölümü şu anda viyola solistliği, Türkiye'nin önde gelen çeşitli orkestralarında viyola sanatçılığı ve çeşitli üniversitelerde viyola öğretmenliği yapmaktadır.

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı

1989 yılında Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın kurulmasına karar vermiş, bu amaçla Çalgan ile bir telefon görüşmesi yapmış ve görüşmenin ardından Eskişehir'de bir araya gelinmiştir. Prof. Dr. Büyükerşen görüşmede, Anadolu Üniversitesi bünyesinde, Eskişehir'de bir konservatuar olmasını çok istediğini, bir süre önce Güzel Sanatlar Fakültesi açtığını, sıranın konservatuarda olduğunu ancak bu işin ihtisas gerektiren bir iş olduğu için doğru adamı bulmanın önemini belirtmiştir. Yaptığı araştırmalar neticesinde, konservatuar kurma işini Çalgan'ın yapabileceğine inandığını ve bu nedenle araç-gereç, öğretim elemanı kadrosunu oluşturmak gibi işleri bilen bir kişi olarak, konservatuarda sanatsal sorumluluğu üstlenmesini rica etmiştir.

Prof. Dr. Büyükerşen'in bu teklifi karşısında oldukça heyecanlanan Çalgan, hayata geçirmek istediği projeleri ve planları için yeni bir çalışma alanı bulmuştur. Prof. Dr. Büyükerşen'e, kendisine duyduğu güven nedeniyle teşekkür ettikten sonra, bu görevin kendisi için büyük bir onur olduğu kadar, ülkemizde kutsal bir görevi yerine getirme şansı verdiği için son derece mutlu olduğunu belirtir ve hemen çalışmalara başlayacağını söyler.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü'nden Çalgan için gerekli izinler alınır. Ertesi gün öğretim elemanı seçmek için konservatuar müdürü Prof. Dr. Ömer Zühtü Altan ile bir gazete ilanı hazırlanır ve ilk sınav Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu'nda yapılır. Sınav neticesinde oluşan öğretim elemanı kadrosuna göre de öğrenci alımlarına başlanır. Bazı eksik kalan kadrolar içinde Ankara Devlet Konservatuar'ından Çalgan'ın bazı arkadaşları derslere gelir.

İkinci kez yapılan sınav sonucunda alınan öğretim elemanlarıyla küçük bir oda orkestrası oluşturulabilecek sayıya ulaşılmıştır. Konservatuar bünyesinde biri öğrencilerden diğeri ise öğretim üyelerinden oluşan iki orkestra kurar. Çalgan'ın kurduğu iki orkestrada oldukça iyi bir seviyeye gelir. Üniversite öğrencilerinin dışında Eskişehir halkı da konserlere ilgi göstermeye başlamış ve konservatuarın giriş sınavları için başvurular artmıştır. Eğitim düzeyi giderek yükselmeye başlamıştır. Konservatuar bünyesinde oluşturulan yaylı çalgılar orkestrası ve Çalgan'ın viyola sınıfı öğrencileri Eskişehir dışında pek çok ilde de başarılı konserler vermiştir.

Konservatuarın başarılarına tanık olan üniversite yönetimi, konservatuar için tüm imkânlarını seferber etmiş ve iki yeni bina daha yaparak birine sahne sanatları bölümü, diğerine de müzik bölümünü yerleştirmiştir.

Bu süreç içerisinde, 07 Mart 1997 tarihinde merkezi İtalya'nın başkenti Roma'da bulunan, Uluslararası Kültür ve Sanat Merkezi "Foyer des Artistes", 3 Türk bilim adamını, bilime ve sanata yaptıkları katkılardan dolayı ödüllendirir. Bu isimler arasında Koral Çalgan'da bulunmaktadır. Koral Çalgan'ın da aralarında bulunduğu 3 Türk bilim adamının bu ödülü alması, gerek ulusal, gerekse uluslararası basında yer bulmuştur (Bkz: Ek D28, D28a, D28b).

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın kuruluşundaki ve okulun yaylı çalgılar oda orkestrası ile öğrenci orkestrasının oluşumundaki katkıları nedeniyle üniversite yönetimi, 28 Eylül 1998 tarihinde Çalgan'a Fahri Doktora unvanı vermiştir (Bkz: Ek D29).

12 Aralık 1998 tarihinde ise dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından Devlet Sanatçılığı unvanı ile ödüllendirilmiştir. Ulusal basın bu konuya ilgi göstermiş ve konu hakkında pek çok gazetede haber yayınlanmıştır (Bkz: Ek D30, D30a, D30b).

Konservatuarın kuruluşunun 9. yılında, Cumhuriyetin kuruluşunun 75. yıldönümü nedeniyle yapılan etkinlikler kapsamında, Çalgan konservatuar bünyesinde

kurmuş olduğu orkestra ile Hollanda'nın Rotterdam kentine konser vermeye gitmiştir (Bkz: Ek D31, D31a). Başarılı geçen bir konserin ardından, Eskişehir'deki görevinin tamamlandığını düşünerek ayrılmaya karar vermiştir.

Çalgan, Anadolu Üniversitesi'ndeki yoğun çalışmalarının sonucunda ülkemize yeni bir konservatuar kazandırmış ve okulun yapılanmasının tamamlanması için 9 yıllık bir çalışma süreci geçirmiştir. Üstelik Ankara, İstanbul ve İzmir dışında, Anadolu'da kurulmuş ilk konservatuar olma özelliğine sahiptir. Çalgan, Eskişehir'e yaptıklarından ötürü, Ocak 2009 yılında düzenlenen bir törenle, Eskişehir Sanat Derneği tarafından Müzik Sanat Ödülüne layık görülmüştür (Bkz: Ek D32).

> Çalgan;
> Yıllarca çalışmanın sonucunda, sağlam temellere oturmuş, ayakları yere basan bir konservatuarımız daha olmuştu. Söz verdiğim herşeyi gerçekleştirebilmenin mutluluğu içindeydim. Artık ayrılma zamanıydı. Yanımda götürebileceğim tek şey, bir işi başarmanın onuru ile bu süreçte yaşadığım ve anımsadıkça yüreğimi ısıtacak anılarım olacaktı. Hiç kuşkusuz bu ayrılış şeklen bir ayrılıştı. Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'na olan sevgim ve manevi bağım hala sürmektedir.

Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı

Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın kuruluş öyküsü de Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın kuruluş öyküsüne yakındır. Bursa Uludağ Üniversitesi bünyesinde bir konservatuar kurulmak istenmiş ancak bir türlü başarılı olunamamıştır. Uludağ Üniversitesi rektörü Prof. Ayhan Kızıl'ın, bu işi başarabilecek birisinin bulunabilmesi halinde konservatuarın kurulacağını bildirmesi üzerine, konservatuarı kurma işini üstlenecek bir isim aranır. Bu arada Bursa Devlet Senfoni Orkestrası'nın bir konserini yönetmek için Bursa'ya gelen Çalgan'ın, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nı kurduğu bilgiler arasındadır.

Orkestra provasının ardından Çalgan'a, konservatuar kurulması yolundaki çalışmalar anlatılır ve bu konuda yardımcı olup olamayacağı sorulur. Ancak Çalgan, Ankara'da çok yoğun işleri olduğu gerekçesiyle teklifi ilk başta kabul etmez. Ancak, Bursa Devlet Senfoni Orkestrası Fagot Sanatçısı ve aynı zamanda Çalgan'ın Ankara'dan öğrencisi olan İlker Kıroğlu ve Prof. İsmail Göğüş pes etmez ve birlikte Çalgan'ın kaldığı otele giderler. Konservatuar kurulması isteklerini bir kez daha yineledikten sonra uzun tartışmalar neticesinde Çalgan'a konservatuarın kurucusu olmayı kabul ettirmişlerdir.

Rektör Prof. Ayhan Kızıl ile görüşmenin ardından Çalgan konservatuarın kurulması için gerekenlerin neler olduğunu belirten bir rapor hazırlayarak Prof. Kızıl'a sunmuş ve bu raporun ardından el sıkışılarak konservatuarın kurulmasına karar verilmiştir.

16 Şubat 1998 tarihinde Uludağ Üniversitesi Rektörlüğüne verilen rapor esas alınarak, 29 Haziran 1998 Günü Yükseköğretim Genel Kurul Toplantısı'nda söz konusu teklifin uygun olduğuna karar verilerek Bursa'da konservatuar kurulmasına onay verilmiştir (Bkz: Ek D33). Bunun üzerine Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü'nden Çalgan için izin alınmış, Çalgan içinde bir konservatuar kurma görevi daha başlamıştır.

Yorucu ve uzun soluklu bir dönem daha başlamaktadır. Konservatuar kurma teklifine Çalgan'ın ilk başlarda direnmesinin nedeni Anadolu Üniversitesi'nde geçen 9 yılın yorgunluğudur. Her hafta Ankara-Eskişehir arası gidip gelmiş, Eskişehir'deki derslerinin yanısıra Ankara Konservatuarı'ndaki derslerine de devam etmiştir. Şimdi aynı şey Bursa içinde geçerlidir üstelik Bursa daha uzaktır. Ancak bunca yorgunluğa rağmen, ülkemize bir konservatuar daha kazandıracağı için de mutludur. Bursa'da bir konservatuar açılacağı haberi ulusal basında ve Bursa'da oldukça heyecanla karşılanmıştır (Bkz: Ek D34).

Bu düşüncelerle 3-4 Ekim 1998 günü konservatuara giriş sınavları yapılmış ve 38 öğrenci alınarak 14 Ekim'de eğitime başlanmıştır. İlk etapta öğretim elemanı ihtiyacı Bölge Senfoni Orkestrası'ndan ve Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nden

sağlanmıştır. Daha sonra kadro açıldıkça, konservatuar kendi öğretim elemanı kadrosunu oluşturmaya başlamıştır.

III. yılın başında üfleme çalgıların dışındaki diğer dallarda, konservatuar kendi kadrosunu büyük ölçüde oluşturmuş ve genç öğretim elemanlarının akademik kariyer yapabilmeleri için yüksek lisans ve sanatta yeterlilik programları açılmıştır. Öğretim elemanlarından oluşan oda orkestrası da devreye girmiştir.

Yıllar ilerledikçe yeni oluşumlarla birlikte Çalgan'ın omuzlarındaki yükte artmaya başlamıştır. Bu arada Uludağ Üniversitesi'nin rektörü değişmiş, Prof. Ayhan Kızıl'ın yerine Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran gelmiştir.

Prof. Yurtkuran, Çalgan ile bir görüşmesinde konservatuarın onun elinde doğduğunu ve bu çocuğu yerinde büyütmesini, üniversitenin, kendisini kadrosunda görmekten onur duyacağını belirtir. Bu teklif üzerine Çalgan, düşünmek için biraz süre ister. Bu sürenin sonunda başka bir üniversiteye geçme isteğini belirten dilekçesini, tüm sınavları bittikten, yaz tatiline girdikten sonra verir. Yapılan resmi yazışmaların ardından 11 Ekim 2001 günü Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın profesörlük kadrosuna ataması gerçekleştirilir. Gerek öğrenci olarak gerekse öğretmen olarak bulunduğu Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı'na veda etmiştir.

Uludağ Üniversitesi'ne geçiş işlemlerinin tamamlanmasının ardından, rektör tarafından konservatuar müdürü yapılmak istenmiş ancak bu teklifi sanat yaşamının büyük bir bölümünün yöneticilikle geçtiğini, artık geri kalan zamanının tümünü eğitime ve öğrencilerine vermek istediğini belirterek kabul etmemiştir.

Bursa'da bir konservatuar kurulmasına Çalgan'ın öncülük etmesi için yoğun uğraşlar sarf eden konservatuar müdürü Prof. İsmail Göğüş, Çalgan'ın Bursa'ya yerleşme aşamasında da katkıları ve yardımları ile ön plana çıkmıştır.

Çalgan;

Sanat yaşamımın en rahat yıllarını Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda geçirdim. Ankara'daki derslerim ortadan kalkmış, başka bir kente gidip gelmek sona ermiş, kendime zaman ayırabilen bir insan olmuştum. Öğrencilerime zaman ayırabiliyor güzel konserler yapıyorduk. Eskişehir-Ankara, Bursa-Ankara arasında geçen bu kadar yoğun tempodan sonra meslek yaşamımın sonuna yaklaşırken rahata ermemin bana Tanrı'nın bir armağanı oldu sanıyorum.

Yazar Ahmet Say, Çalgan'ın viyola eğitimciliği ve kurduğu konservatuarlar için şunları söylemektedir:

Koral Çalgan'ın yetiştirdiği viyola sanatçılarının çoğunluğu, yurtdışında ve yurdumuzda başarı kazandı. Onların bir kısmıyla tanışırım. Burada isim saymaktan kaçınıyorum, çünkü listede eksikliklere düşersem, haksızlık yapmış olurum. Ayrıca, yüzlerce ismi belirtecek bilgiye sahip değilim. Yalnız ilginç bir nokta var ki onu özellikle belirtmeliyim: Bu değerli viyola sanatçılarından birkaç tanesi bugün konservatuarlarımızda yöneticilik yapmaktadır. Biri konservatuar müdürü, öteki de ünlü bir konservatuarımızı idare eden müdür yardımcısıdır. Ben bu noktayı önemsiyorum. Çünkü koca sorumluluklar gerektiren ciddi ve büyük bir profesyonel müzik okulunu yönetmek, zorlukları, hüsranları, öğrencilerin aykırı davranışlarını, bazı öğretmenlerin sanatçı kaprislerini yenebilecek akıl almaz bir özveriyi gerektirir. Bu arkadaşların yöneticilik vasıfları konusunda Koral Çalgan'ın çok iyi bir örnek olmasının payı bulunduğunu düşünüyorum.

Şu da var ki; Koral Çalgan yalnızca bir yönetici değil, aynı zamanda ülkemizde ilk olarak T.C. uyruklu bir konservatuar kurucusu olma niteliğini de taşır. Eskişehir Anadolu Üniversitesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi Konservatuarları'nı Koral Çalgan kurmuştur. Ben bu iki

devlet konservatuarını, kuruluşlarından başlayarak yıllar içinde izledim. Söz konusu iki okul, profesyonel müzik eğitimi veren kurumlar olarak bugün Türkiye'nin, disipliniyle tanınan en ileri konservatuarları arasındadır.

Öğrencilerinden Bige Bediz Koçak, Çalgan için şunları belirtmektedir:

İnsanın çocukluğuna ilişkin bazı izler tüm yaşamında kendisiyle birlikte olur. Konservatuar gibi mesleki eğitimin çocuk denecek yaşlarda başladığı bir okulda okuyorsanız tüm eğitim sürecinde öğrendikleriniz ve meslek dersi hocanıza ilişkin iyi ya da kötü iz ve izlenimler yetişkin olduğunuzda da sizinle birliktedir.

11 yaşında öğrencisi olduğum, mezuniyet sonrası asistanı ve meslektaşı olarak birlikte çalıştığım hocam Koral Çalgan'ın üzerimde bıraktığı iz, bugün yetişkin bir birey olarak, mesleki alanda kendime olan güvenim ve yaptığım işe gerek hoca, gerek icracı olarak duyduğum saygı ve sevgidir.

11 yaşımda öğrencisi olmam ile başlayan tanışmamız daha sonra asistanı ve meslektaşı olarak 32 yıllık bir zaman dilimine ulaşmıştır. Bu zaman diliminde O'nu tanıdıkça ne kadar değerli, ne kadar hassas, ne kadar çalışkan, yaptıklarına ve yapmak istediklerine ne kadar yürekten sarılan bir insan olduğu ayrımına varmam hocam Çalgan'a olan sevgimi ve öykünmemi pekiştirmiştir.

Bana ve diğer öğrencilerine müziği, viyola çalmayı sevdiren -ki bu çok önemlidir- mesleki özgüvenimizin olumlu yönde gelişmesini sağlayan, mezun ettikten sonra dahi bir iş sahibi olabilmemiz konusunda endişe taşıyan bir hocamız idi.

Düşünceleri, müziğe bakışı çok yönlü olup, müzik içine sıkışmış bakış açıları olmayan, yaptığı her derste mutlaka ince esprilerle bizleri kahkahaya boğan ama otoriterliği ile de bir yandan çok çekindiğimiz, bir yandan çok sevdiğimiz ve gerek şahsiyeti gerekse yaptığı işler ile saygı duyduğumuz bir hocamız olmuştur.

Çalgan yıllarını verdiği viyola öğretmenliği için şunları söylemektedir:

Nasıl bir viyola öğretmeni olduğumun takdiri öğrencilerime aittir. Ancak şunu iftiharla söyleyebilirim ki, hiçbir öğrencim viyola notası bulmak konusunda sıkıntı yaşamadı. Almanya'da çalıştığım dönemlerde kazandığım paranın yarısından fazlasını viyola notalarına yatırdım. Türkiye'ye döndüğümde viyola repertuarının yüzde seksenine sahiptim. Bu notaların uzun süreli yaşaması için tümünü ciltlettim. Etütler siyah, sonatlar koyu mavi, konçertolar bordo ve küçük parçalar açık mavi renkte ciltli olarak tümü hayatta. Üstelik bu notalardan yalnız kendi öğrencilerim değil, Türkiye'nin her yerinden viyolacılar istediklerinde yararlandılar.

Yıllarımı verdiğim Ankara Devlet Konservatuarı'nda yetiştirdiğim pek çok öğrencim bazı orkestralarda viyola grup şefi ve viyola üyesi oldular. Akademik kariyer yapmak isteyen hem kendi öğrencilerime hem de başka yerden gelen viyolacılara, yüksek lisans ve sanatta yeterlik dersleri verdim. Yetiştirdiğim bazı viyolacılar Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Bursa'daki konservatuarlarda viyola öğretmeni oldular.

Başta oğlum Görkem Çalgan olmak üzere, onların yetiştirdiği öğrencilerinin sınavlarında bulunduğumda, "işte öğrencilerimin öğrencileri, torunlarım da yetişiyor" diye bazen gözyaşlarımı tutamayarak onlarla gurur duydum.

> Gazi Terbiye Enstitüsü'nde ders verdiğim yıllarda üç viyolacı mezun ettim. Bunlardan Ali Nadir ve İbrahim Muslu, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası sınavını kazanarak orkestracı oldular. Ne yazık ki erken yaşta yitirdiğimiz Doç. Ramazan Akkuş, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nde viyola hocasıydı. Daha sonra bir süre şu anda viyola eğitimciliği yapan Doç. Dr. Ahmet Serkan Ece ve Doç. Dr. Fatih Yayla ile ders yaptım.
>
> Konservatuardan devre arkadaşlarımın bile çocuklarına hocalık yapmak nasip oldu. Öğrencilerimin nikâh şahidi oldum. En önemlisi akademik kariyer yapan öğrencilerimden Çetin Aydar, Bediz Koçak ve Görkem Çalgan'ın doçentlik cüppelerini giydirmek, onların başarılarına tanık olmak mutluluğunu yaşadım. Öğrencilerimin başarıları, sanat yaşamımda bana verilen en büyük ödül oldu.

Nesiller boyu müzisyen bir ailenin üyesi olan Çalgan, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı'nda, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda ve Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda viyola eğitimcisi olarak nesiller boyu öğrenciler yetiştirmiştir. Türkiye'deki birçok viyola öğrencisi, onun birebir öğrencisi olmasa bile yetiştirdiği öğrencilerinin öğrencileri olmuştur. Birçok viyola eğitimcisi ve öğrencisi, onun kütüphanesinden viyola eğitimine kazandırılmış eser ve etüt notalarıyla eğitimini sürdürmüştür.

Gerek viyola solisti olarak gerekse yıllarca viyola eğitimcisi olarak yaptığı işlerle, Türkiye'de viyola ekolünün kurucusu diyebileceğimiz Çalgan için, hocaların hocası demek doğru bir tabir olacaktır.

Koral Çalgan, doğum günü olan 08 Nisan 2007 tarihinde 67 yaşını doldurmuş ve yasal olarak yaş sınırına gelmesinden dolayı, 20 Mart 2007 tarihinde emeklilik dilekçesini vermiştir. 1962 yılından itibaren tam 45 yıl dolu dolu, müziğin ve müzik eğitimciliğinin hemen her kademesinde hizmet vermiş ve viyola öğretmeni olarak

emekli olmuştur (Bkz: Ek D36). Bursa'da kalması için pek çok formül bulunmuş fakat hiçbirisini kabul etmemiştir.

Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü, 10 Nisan 2007 günü Fethiye Kültür Merkezi'nde, Çalgan için bir tören düzenlemiştir. Çalgan o akşam teşekkür konuşmasını yaptıktan sonra öğrencileriyle bir veda konseri yapmıştır. Vermiş olduğu bu konser hakkında gerek Bursa'daki yerel basında gerekse ulusal basında değerbilirlik örneği sergileyen pek çok haber çıkmıştır (Bkz: Ek D37, D37a, D37b).

Bir törende Ankara'da Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde 28 Nisan 2008 günü kızı Gizem Doğanay ve öğrencisi Doç. Bediz Koçak'ın nazik çabaları sonucunda "Müziğe ve Müzikçi Yetiştirmeye Adanmış Bir Yaşam" ismi verilerek düzenlenmiştir.

1962 yılında başlamış olduğu mesleki kariyerine, 45 yıl hizmetten sonra resmi olarak nokta koymuştur. Çalgan 45 yıllık meslek yaşantısı boyunca Türkiye'nin müzik yaşantısına gerek solist gerekse orkestra şefi, yönetici, yazar ve öğretmen olarak birden fazla alanda hizmet etmiştir.

"Sanatçının emeklisi olmaz" görüşü Koral Çalgan'ın hayatında da geçerliliğini korumuştur. Resmi olarak emekli olmasının ardından Çalgan, hala şef olarak konserlerine ve yazılarına devam etmekte ve İstanbul Teknik Üniversitesi, Dr. Erol Üçer Müzik İleri Araştırmalar Merkezi MİAM'da, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine viyola ve oda müziği dersleri vermektedir.

Çalgan emekliliği ve meslek yaşamı için şunları söylemektedir:

> Tam 45 yıl dolu dolu çalışmıştım. En önemlisi da arkamda keşke diyecek bir şey bırakmamıştım. Mesleki doyum denen şeyi tatmış, yetiştirdiğim öğrencilerimin başarılarına tanık olmuş, şayet yanılmıyorsam sevilen ve sayılan bir hoca olmuştum. İçim rahat ve mutlu bir şekilde yeni bir yaşama başlayacaktım. Üstelik yazmayı

tasarladığım yeni kitaplar için daha çok zaman bulacaktım. Baş döndürücü bir hızla akıp giden meslek yaşamımdan sonra, dönüp gerilere doğru baktığımda acı tatlı, sayısız olayların belleğimde hala eski canlılıklarıyla yaşadıklarını görebiliyor, bunca yıldır edindiğim bilgi ve deneyimlerimi kimi zaman derslerimde, kimi zaman yazılarımla öğrencilerimle paylaşabildiğim için kendimi mutlu sayıyorum.

BÖLÜM V

5. Sonuçlar ve Öneriler

5.1. Sonuçlar

Koral Çalgan, 08 Nisan 1940 tarihinde, kendisinin doğumundan yıllar önce başlayan ve 3 kuşak boyunca devam eden müzik geleneğinin hâkim olduğu bir aile ortamı içerisinde dünyaya gelmiştir. Ailesinin ve bilhassa babası Turgut Çalgan'ın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda viyola sanatçısı olması onu etkilemiş, müziği meslek olarak seçmesinde etkili olmuş ve 1953 yılında konservatuara girmiştir. Ankara Devlet Konservatuarı'ndan 1962 yılında mezun olduktan sonra, aynı yıl Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın açtığı sınavı kazanarak, bu orkestrada viyola sanatçısı olmuş ve 3 kuşak boyunca devam eden bir geleneğin 4. Kuşak temsilcisi olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda çalışırken, müzik eğitimi için Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu'nun sınavına girmiş ve sınavı başarı ile vermesinin ardından Prof. Ernst Nippes'in viyola öğrencisi olmuştur. Köln'de müzik eğitimi aldığı süre içerisinde "Reinische Kammer Orchester" adlı bir oda orkestrasında solo viyolacı olarak çalışmıştır. 08 Temmuz 1968 tarihinde başarılı bir diploma sınavı vererek Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu'ndan mezun olmuştur. Yurda dönmesinin ardından Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ndaki işine geri dönmüştür.

Gerek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda çalıştığı dönemlerde gerekse TRT Ankara Oda Orkestrası'nda Solo Viyolacı olarak görev yaptığı dönemlerde deneyimli bir orkestracı olarak sayısız konserlere imza atmış,

Solist olarak viyolanın Türkiye'de, sahne önünde solo bir enstrüman olarak çalınmasına öncülük etmiş, pek çok eserin Türkiye'de ve dünyada ilk seslendirilişlerini yapmış,

Kültür Bakanlığı bünyesinde Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcılığı görevini üstlenerek, ülkemizin kültür ve sanat sorunlarını çözmek için çabalamış,

Viyola eğitimciliği boyunca, onlarca viyola öğrencisi ve eğitimcisi yetiştirerek, Türkiye'nin viyola eğitiminde önemli bir yer tutmuş ve hocaların hocası olabilmiş, Türkiye'de iki tane konservatuarın kuruluşunda görev alarak, bir müzik eğitimcisi olarak binlerce gencin müzik eğitimi ile tanışmasına ve yetişmesine vesile olmuş, ülkemizde hizmet veren senfoni orkestralarının sanatçı altyapılarını hazırlayarak ve öğrenci orkestraları kurarak genç müzisyenlerin ilk kez orkestra deneyimi yaşamasını sağlamış,

4 yıl boyunca yazdığı köşe yazıları, 4 adet kitap, makale ve bildirileri ile kültür sanat yaşantımıza solist, eğitimci, orkestra şefi, yönetici olarak hizmet etmesinin yanısıra müzik yazarı olarak da hizmet etmiştir.

Koral Çalgan 45 yıllık meslek hayatı boyunca müziğin farklı alanlarında yaptığı sayısız hizmetlerle gerek çevresine gerekse yetiştirdiği öğrencilerine ve gelecek nesillere örnek olarak, ülkemizin eğitim, kültür ve sanat abidesi olmuştur.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın literatür bölümü hazırlanırken görülmüştür ki, ülkemizin çoksesli müzik tarihine, bu tarihin yazılmasını sağlayan kişilere yönelik yapılan çalışmalar genellikle ilk dönem besteci ve eğitimcilerimize yönelmiştir. İlk dönem besteci ve eğitimcilerimizin yetiştirdiği ve onlardan sonra ülkemizin kültür ve sanat hayatına katkıda bulanan insanların hayatlarına yönelik olarak yapılmış çalışmaların

sayısı oldukça sınırlı ve yok denecek kadar azdır. Bu çalışmaların ise genellikle kitap olarak yazıldığı, akademik anlamda yapılan tezlere az sayıda konu olduğu görülmüştür.

Müzik bölümlerinde lisansüstü programlarında çalışma yapacak olan araştırmacılara, ülkemizin ilk dönem besteci ve eğitimcilerinin hayatları ve çalışmaları dışında, onların yetiştirdiği öğrencilerinin de hayatlarına ve çalışmalarına ilgi duyarak, ülkemizin kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunan bu kişilerin tanınmasına katkıda bulunmaları ve bu kişilerin kültür-sanat hayatımıza katkılarının yeni nesiller tarafından da öğrenilmesini sağlayarak, kültür akışının devamına katkıda bulunmaları önerilmektedir.

Yine yapılan literatür taraması sonucunda çıkarılan biyografik özellikli kitapların genellikle aynı yazarlar üzerinden, bazı vakıfların ya da kurumların desteklediği yayınevleri vasıtasıyla çıkarıldığı görülmüştür. Başka yazarların ve yayınevlerinin de ülkemizin kültür ve sanat hayatına katkıda bulunan kişilerin hayatına dair çalışmalar yapmasını ve bu çalışmaların teşvik edilerek, kültür akışına katkıda bulunmaları önerilmektedir. Ülkemizin kültür sorunlarının çözümünden ve kültür gelişiminden sorumlu olan kurumların başında gelen Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, ilk ve orta öğretim kurumlarında müzik dersleri için hazırlanan ders kitapları içerisinde ülkemizin kültür ve sanat hayatına katkıda bulunan kişilerin hayatlarına ait bilgilere yer vermesi suretiyle ülkemizin kültür akışına ve aktarımına katkıda bulanabilecek kurumların başında gelen Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konuya gerekli hassasiyeti göstermesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

A.Adnan Saygun'a Armağan. (1991) *A.Adnan Saygun'a Armağan.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Aksu, F.A. (1988) *Abdülbaki Nasır Dede ve Tetkik u Tahkik*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Alapınar, Ç. (1993). *Ahmet Adnan Saygun'dan bir kesit*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Altınay, F.R. (1993). *Muzaffer Sarısözen'in hayatı ve Türk halk müziğine katkıları.* Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ali, F. (1996). *Cemal Reşit Rey-Unutulmaz marşın büyük bestecisi*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Ali, F. (2000). *Ferhunde Erkin-Tuşlar arasında*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Ali, F. (2002). *Elektronik müziğin öncüsü Bülent Arel*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Aracı, E. (2007). *Ahmet Adnan Saygun- Doğu-batı arası müzik köprüsü* (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Aydın, Y. (2003). *Türk beşleri*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Başar, A.S. (1995). *Udi Nevres Bey'in ud icrasının özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başeğmezler, N. (1994). *Necil Kazım Akses-Cumhuriyetin özgün bestecisi.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Birkan, Ü. (2004). *İdil Biret-Piyanodaki harika* (2.Baskı). Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri.*(2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, 5 Aralık 1986 tarihli konser programı.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, 1963-1964 Konser Mevsimi Broşürü.

Çalgan, G. (2007). *Necil Kazım Akses'in yaşam öyküsü ile Viyola Konçertosu'nun müzikal ve teknik analizi diğer Türk bestecilerinin viyola için yazılmış eserlerine yönelik bir değerlendirme*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü.

Çalgan, K. (1991). *Franz Liszt ve M.R. Gazimihal'in bir araştırması "Liszt'in İstanbul konserleri.* Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Çalgan, K. (1991). *Ulvi Cemal Erkin'e Armağan.* Ankara: Sevda Cenap And Vakfı Yayınları.

Çalgan, K. (1997). *Müzik Fıkraları.* Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Çalgan, K. (1998). Konservatuar yılları. *Filarmoni Sanat*, 150, 7-11.

Çalgan, K. (2001). *Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin* (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Ece, A.S. (2006). Çağdaş Türk bestecilerinin biyografik özellikleri ve eğitim süreçleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* Özel Sayı,29-42.

Ece, A.S. (2007).Çoksesli Türk müziği bestecileri ile ilgili lisansüstü tez ve yayınlar antolojisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 2(9), 148-164.

Ekmen, G. (1989). *Tanburi Ali Efendi hayatı eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Elçi, A.C. (1992). *Muzaffer Sarısözen (hayatı, eserleri ve çalışmaları)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ergür, C.E. (2003) *Musikinas Zeki Altun'un hayatı ve eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gedikli, N. (1982). *Ekrem Zeki Ün- yaşamı, sanatçılığı, eğitimciliği ve çağdaş Türk sanat müziğinde ki yeri*. Yüksek Lisans Tezi.

Giray, S. (2003). *A biography of the Turkish composer A.Adnan Saygun and a discussion of his violin Works.* New York: Edwin Mellen Press.

Göğüş, M. T. (1993). *N. Kazım Akses – Yaşamı, sanatçılığı, eğitimciliği ve çoksesli Türk Müziğindeki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Göktürk, O.N. (1970). Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının hayatta olan emekli üyeleri. *Ankara Filarmoni Aylık Müzik Dergisi.* 45, 6.

Görsev, S. (1988). *Muammer Sun yaşamı-sanatçılığı eğitimciliği kültür felsefesi ve çağdaş Türk sanat müziğinde ki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güner, E. (2000). *Cemal Reşit Rey'in yaşamı ve piyano yapıtlarına derin yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürpınar, M.H. (1991). *Buhurizade Mustafa Itri Efendi, hayatı, neva karin makam olarak incelenmesi ve elimdeki notası mevcut eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hekimoğlu, M. (1997). *Suna Kan-Öz şarkısını duyuran keman*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

İlyasoğlu, E. (1989). *25 Türk bestecisi.* İstanbul: Pan Yayıncılık.

İlyasoğlu, E. (1994). *İlhan Usmanbaş'a armağan*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

İlyasoğlu, E. (1997). *Cemal Reşit Rey- Müzikten ibaret bir dünyada gezintiler.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İlyasoğlu, E. (1998). *Çağdaş Türk bestecileri.* İstanbul: Pan Yayıncılık.

İlyasoğlu, E. (1998). *Necil Kazım Akses- Minyatür'den destana bir yolculuk.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İlyasoğlu, E. (2000). *İlhan Usmanbaş-Ölümsüz deniz taşlarıydı.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İlyasoğlu, E. (2002). *Ayla'yı dinler misiniz?* İstanbul: Remzi Kitabevi

İlyasoğlu, E. (2006). *Bülent Tarcan-Bir hekimin senfonik öyküsü.* İstanbul: Dünya Yayıncılık.

İlyasoğlu, E. (2007). *71 Türk bestecisi.* İstanbul: Pan Yayıncılık.

İlyasoğlu, E. (2009). *Mersin'den yükselen çağdaş bir ses-Nevit Kodallı.* İstanbul: Pan Yayıncılık.

Kahramankaptan, Ş. (2001). *Ferit Tüzün-Çeşmebaşı'ndan esintilerle*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Kahramankaptan, Ş. (2010). *Müzikte derin zirve-İlhan Baran.* İstanbul: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Kalkan, Ş. (2004). *Muhalif bağlama-Arif Sağ kitabı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Karaesmen, E. (2002). *Kamuran Gündemir-Piyanist, hoca ve Cumhuriyet aydını.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Karaesmen, E. (2007). *Evrenimizi iç ışıklarıyla aydınlatanlar, Ayla Erduran-müzik ve keman.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi.*(16. Baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasoy, Y. Yavuz, O. Kayasandık, A. Direkci, B. (2005).Y. Karasoy (ed.), *Uygulamalı Türk dili ve kompozisyon bilgileri.* (ss. 368-369) İçinde. Konya: Tablet Kitabevi.

Kaya, M.R. (1993). *Hüseyin Fahreddin Dede.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaymakçıoğlu, N.B. (2009). *Ahmet Gazi Ayhan'ın hayatı ve sanat hayatı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçak, O. (2005). *Ahmet Adnan Saygun.* İstanbul: Kastaş Yayınları.

Kulin, A. (1996). *Bir tatlı huzur-Fotoğraflarla Münir Nurettin Selçuk'un yaşam öyküsü.* İstanbul: Sel Yayıncılık.

Kütahyalı Ö. (2003). *Hikmet Şimşek-Işığı taşıyan adam*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Müziğe ve Müzikçi Yetiştirmeye Adanmış Bir Yaşam cd kaydı, 28.04.2008.

Okyay, E. (1998). *Nevit Kodallı-Türkülerden oratoryoya.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Okyay, E. (1999). *Ferid Alnar-Longa'dan konçertoya*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Okyay, E. (2004). *Faik Canselen-Eğitime tutkulu bir besteci*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Okyay, E. (2009). *Atatürk devrimlerinin simgesi-Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına armağan.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Or, H. (1997). *Sadi Yaver Ataman ve müzik yaşamı (Halk müziğimize katkıları).* Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oral, Z. (1995). *Leyla Gencer-Operanın Türk divası.* Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Özerden, O. (1991). *Suphi Ziya Özbekhan'ın hayatı ve bazı eserlerinin müzikal açıdan incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özmenteş, G. (1999) *"Mithat Fenmen yaşamı- sanatçılığı- eğitimciliği ve çoksesli Türk Sanat müziğinde ki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztuna, Y. (1986). *Sadeddin Arel*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Öztuna, Y. (1987). *Dede Efendi*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Öztuna, Y. (1988). *Abdülkaadir Merağı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Öztürk, C. (2002). *Nevit Kodallı ve viyolonsel konçertosu*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Refiğ, G. (1991). *Ahmet Adnan Saygun ve geçmişten geleceğe Türk musikisi.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Refiğ, G. (1997). *Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası.* İstanbul: Boyut Yayınları.

Riyaseticumhur Orkestrasının Maarif Vekâletine Raptı Hakkında Kanun (2 Temmuz 1932). *Resmi Gazete*, 2139/1656.

Riyaseticumhur Senfoni Orkestrasının Kuruluşu Hakkında Kanun (29 Mart 1957). *Resmi Gazete*, 9572/16794.

Sağlam, A. (2001). Sanatçı müzik öğretmeni Halil Bedi Yönetken'in yaşamı, tüm müzik öğretmenlerine bıraktığı gerçek bir hazinedir. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 1(14), 29-42.

Sarmaşık, H. (1998). *Nevit Kodallı'nın yaşamı, sanatçılığı ve besteciliği*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Say, A. (1992). *Müzik ansiklopedisi cilt I.* Ankara.

Say, A. (1992). *Müzik ansiklopedisi cilt II.* Ankara.

Say, A. (1992). *Müzik ansiklopedisi cilt III.* Ankara.

Say, A. (1992). *Müzik ansiklopedisi cilt IV.* Ankara.

Say, A. (2010). *Müzik ansiklopedisi cilt I.* (2. Baskı) Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Say, A. (2006). *Müzik tarihi.* (6. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Şahinoğlu, A. (1999). *Saadet İkesus Altan, yaşamı, sanatçılığı, eğitimciliği ve Türk opera sanatındaki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: 9 Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tanır, G.A. (2001). *Kemal İlerici hayatı- eserleri ve müzikolojiye katkıları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekok, A. (1993). *Ulvi Cemal Erkin*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Tokel, B.B. (2002). *Neşet Ertaş kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Uluçınar, B. (2003) *Alfred Schnittke ve Necil Kazım Akses'in hayatı, eserleri ve Viyola konçertolarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yamak, H.Y. (2003). *Neşet Ertaş'ın hayatı ve eserleri*. Yüksek Lisan Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yamaner, B. (1993). *Bestekâr Rıfat Bey: hayatı ve eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yediğ, S. (2008) *Gülsin Onay-Yaşama sevinci tuşlarla buluşunca.*

Yener, Ö. (2006). *Muammer Sun'un yaşamı ve eğitim müziğine katkıları*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.

Yıldız, D. (2007). *Doğumunun 100. yılında Ahmed Adnan Saygun*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

Yücebıyık, F.A. (1992). *Mesud Cemil'in hayatı ve eserleri.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

http://tdkterim.gov.tr/bts/, 24.08.2011'de erişildi.

EKLER

EKLER “A” DİZİSİ

1. Flütçü Habip Bey

2. Klarnetçi Süleyman Bey

EK A1: Flütçü Habib Bey

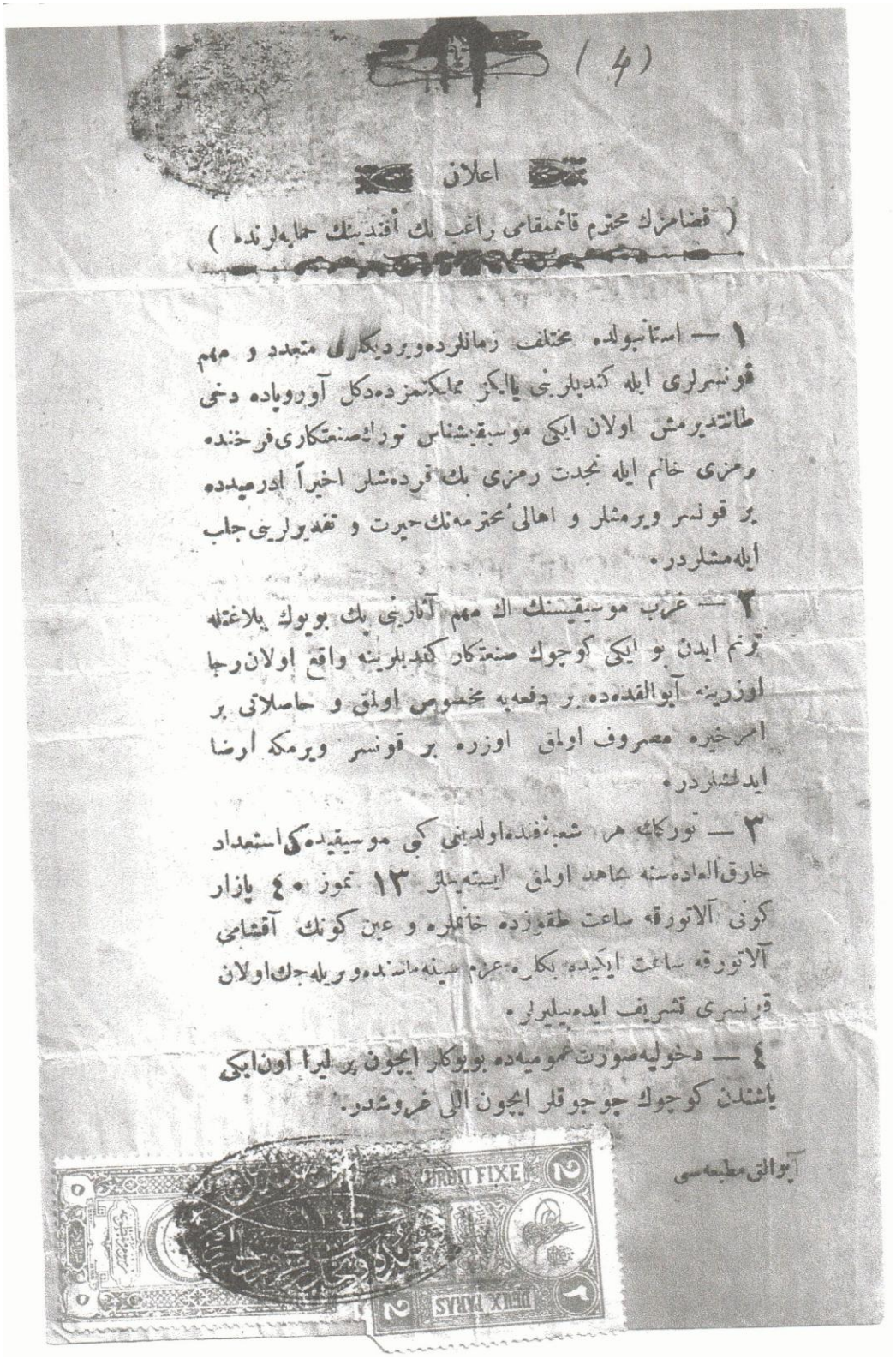
EK A1a: Klarnetçi Süleyman Bey

EKLER “B” DİZİSİ

1. Şükriye Hanım’ın çevirileri.

2. Şükriye Hanım’ın çevirileri.

3. Koral Çalgan’ın ilkokul diploması.

(۶)

اعلان

(قضامزك محترم قائممقامی راغب بك أفندیمك حمایه‌لرنده)

۱ — استانبولده مختلف زمانلرده ورديكارى متعدد و مهم
قونسرلری ایله کندیلرینی یالکز مملکتمزده دکل آورویاده دخی
طانتدیرمش اولان ایکی موسیقیشناس تورك صنعتکاری فرخنده
رمزی خانم ایله نجدت رمزی بك قرده‌شلر اخیراً ادرنه‌یه‌ده
بر قونسر ویرمشلر و اهالی محترمه‌نك حیرت و تقدیرلرینی جلب
ایله‌مشلردر .

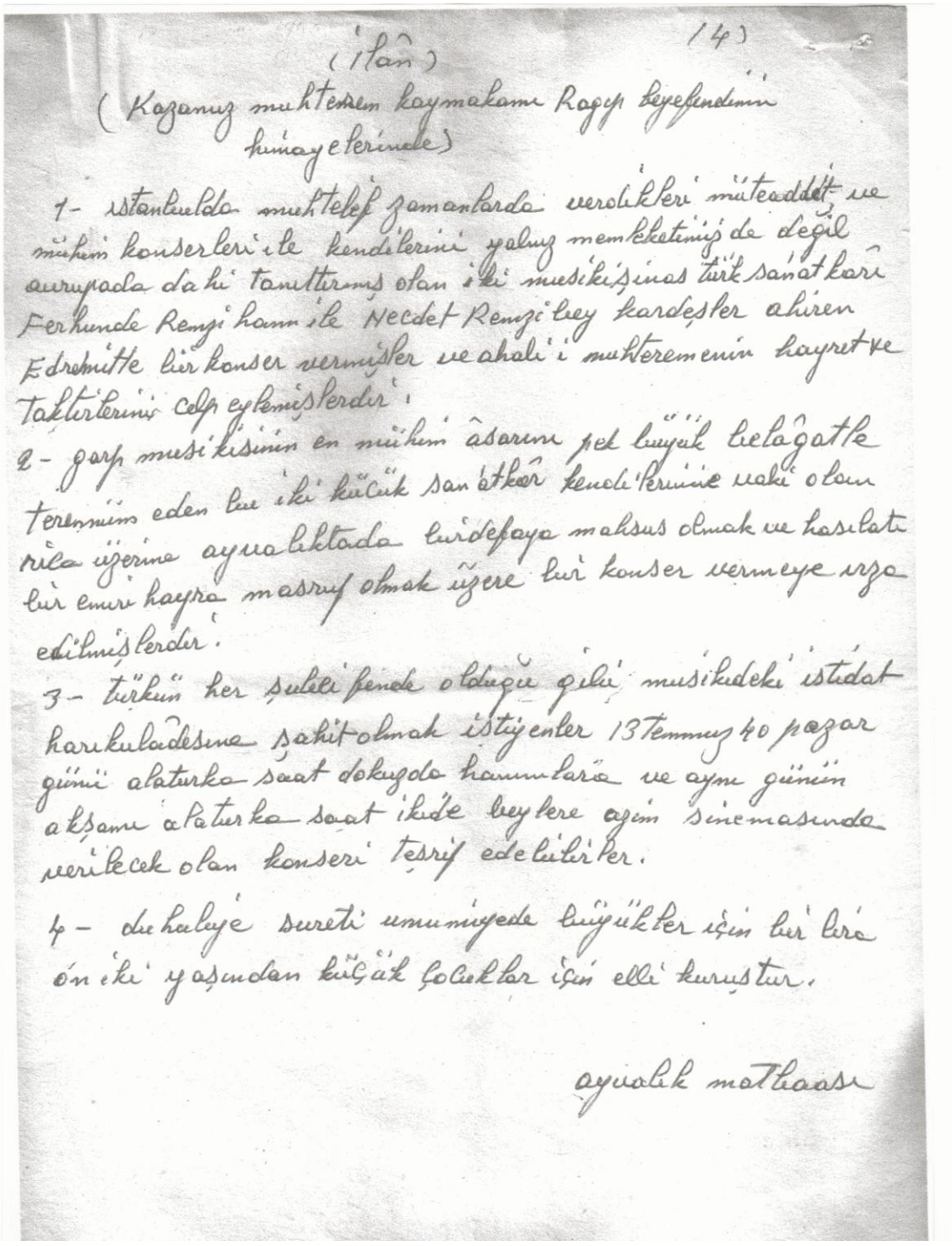
۲ — غرب موسیقیسنك اك مهم آثارینی بك بویوك بلاغتله
ترنم ایدن بو ایکی کوچوك صنعتکار کندیلرینه واقع اولان رجا
اوزرینه آیوالقده‌ده بر دفعه‌یه مخصوص اولق و حاصلاتی بر
امر خیره مصروف اولق اوزره بر قونسر ویرمکه ارضا
ایدهجکلردر .

۳ — تورکیه‌ده هر شعبه‌نك فقده اولدیغی کبی موسیقیده‌کی استعداد
خارق‌العاده‌سنه شاهد اولمق ایسته‌یلر ۱۳ تموز ۴۰ پازار
کونی آلاتورقه ساعت طقوزده خانقلره و عین کونك آقشامی
آلاتورقه ساعت ایکیده بکلرم عزم صینه‌ماسنده ویرله‌جك اولان
قونسری تشریف ایده‌بیلیرلر .

۴ — دخولیه صورت عمومیه‌ده بویوکلر ایچون بر لیرا اون ایکی
یاشندن کوچوك جوجوقلر ایچون الی غروشدر .

آیوالق مطبعه‌سی

EK B1: Şükriye Çalgan'a ait çevirinin ana metni.

(İlân) 14)

(Kazamız muhterem kaymakamı Recep Beyefendinin himayelerinde)

1- İstanbulda muhtelif zamanlarda verdikleri müteaddit ve mühim konserleri ile kendilerini yalnız memleketimiz de değil avrupada dahi tanıtmış olan iki musikişinas türk sanatkarı Ferhunde Remzi hanım ile Necdet Remzi bey kardeşler ahiren Edremitte bir konser vermişler ve ahali i muhteremenin hayret ve takdirlerini celp eylemişlerdir.

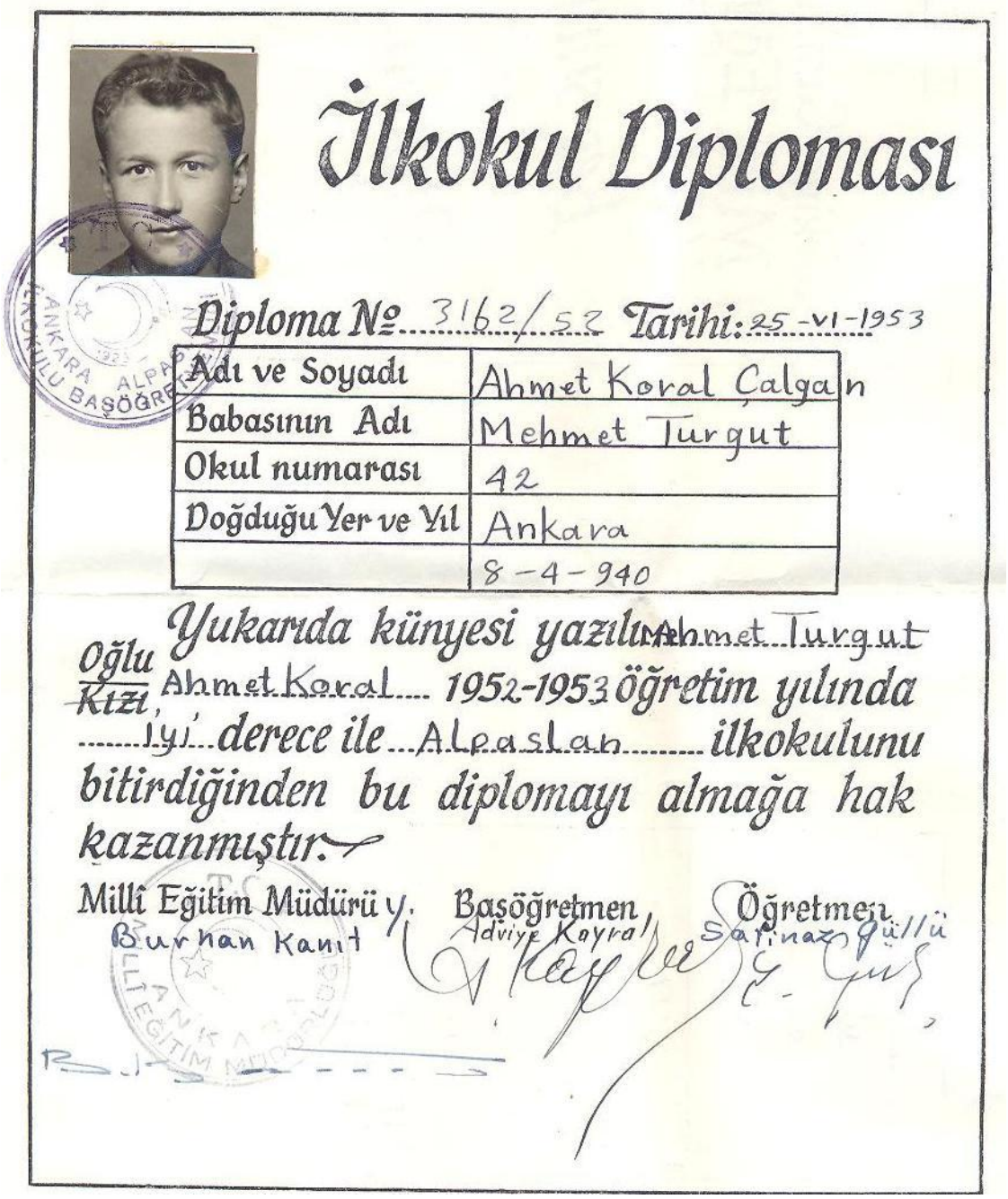
2- garp musikisinin en mühim âsarını pek büyük belâgatle temsil eden bu iki küçük sanatkâr kendilerine vaki olan rica üzerine ayvalıktada bu defaya mahsus olmak ve hasılatı bir emri hayra masruf olmak üzere bir konser vermeye rıza edilmişlerdir.

3- türkün her şubeli fenne olduğu gibi musikideki istidat harikuladesine şahit olmak istiyenler 13 temmuz 40 pazar günü alaturka saat dokuzda hanımlara ve aynı günün akşamı alaturka saat ikide beylere açık sinemasında verilecek olan konseri teşrif edebilirler.

4- dahiliye sureti umumiyede büyükler için bir lira ön iki yaşından küçük çocuklar için elli kuruştur.

ayvalık matbaası

EK B1a: EK B1'deki metnin, Şükriye Çalgan'a ait çevirisi.

İlkokul Diploması

Diploma No. 3162/52 Tarihi: 25-VI-1953

Adı ve Soyadı	Ahmet Koral Çalgan
Babasının Adı	Mehmet Turgut
Okul numarası	42
Doğduğu Yer ve Yıl	Ankara
	8-4-940

Yukarıda künyesi yazılı ~~Oğlu~~ Kızı Ahmet Turgut Ahmet Koral 1952-1953 öğretim yılında iyi derece ile Alpaslan ilkokulunu bitirdiğinden bu diplomayı almağa hak kazanmıştır.

Millî Eğitim Müdürü v. Burhan Kanıt

Başöğretmen Adviye Kayral

Öğretmen Sarınaz Güllü

EK B2: Koral Çalgan'a ait ilkokul diploması.

EKLER "C" DİZİSİ

1. Çalgan'ın konservatuar diploması.

2. Çalgan'ın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na katılım ilanı.

3. Handel Konçerto konser programı.

4. Weikersheim'de sahnelenen eserlerin programı.

5. Weikersheim'de, orkestrada çalan sanatçıların listesi.

6. Çelist Rostropoviç'in üzerine notlar aldığı nota örneği.

7. Çalgan'ın, Köln Devlet Yüksek Müzik Okulu'ndan aldığı diploma.

Türkiye Cumhuriyeti
Milli Eğitim Bakanlığı

ANKARA
DEVLET
KONSERVATUVARI

DİPLOMA Nº
228

DİPLOMA TARİHİ
30 Eylül 1962

Adı: Ahmet Koral	Doğduğu yıl: 1940
Soyadı: Çalgan	Şubesi: Yaylı Sazlar "Viyola"
Numarası: 412	Derecesi: Pekiyi
Doğduğu yer: Ankara	Hareket durumu: Pekiyi

Devlet Konservatuvarı yüksekdönem bitirme sınavını kazanan yukarda kimliği yazılı öğrenciye bu diploma verilmiştir.

Marcel Dehot
Bölüm Şefi

Necdet Remzi Atak
Esas Ders Öğretmeni

Milli Eğitim Bakanı

Prof. Dr. R. Hat.poğlu

ADK
Güzel Sanatlar
Genel Müdürü

Şevki Tastan
Devlet Konservatuvarı
Müdürü v.

EK C1: Koral Çalgan'a ait konservatuar diploması.

Devlet Konservatuarını geçen yıl pek iyi derece ile bitirip, orkestramız giriş sınavını kazanan Koral ÇALGAN 1962-63 sezonunda Orkestramız ailesine katılmıştır. Genç arkadaşımıza başarılar dileriz.

Filârmoni Haberleri

Ocak / 1963 ayı içerisinde, konserlerimizi idare etmek üzere, Ankaraya gelmiş bulunan Konuk Şef George Weldon ilk konserini 4 ocak cuma günü vermiş ve büyük bir başarı kazanmıştır. Ünlü piyanist Julius Katchen'in solist olarak katıldığı konser, Ankara Sanatseverlerince uzun zaman unutulamıyacaktır.

20 ocak 1963 günü konser salonumuzda büyük bir piyanistin resitali var. Arjantin uyruklu MALCUZYNSKİ bir resital ve bir konser vermek üzere Ankaraya gelecektir. Dünyanın en ünlü piyanistlerinden sayılan MALCUZYNSKİ 22 ocak akşamı Orkestramız eşliğinde bir konser verecek ve Chopin ve Liszt'in, ikinci piyano konsertolarını çalacaktır.

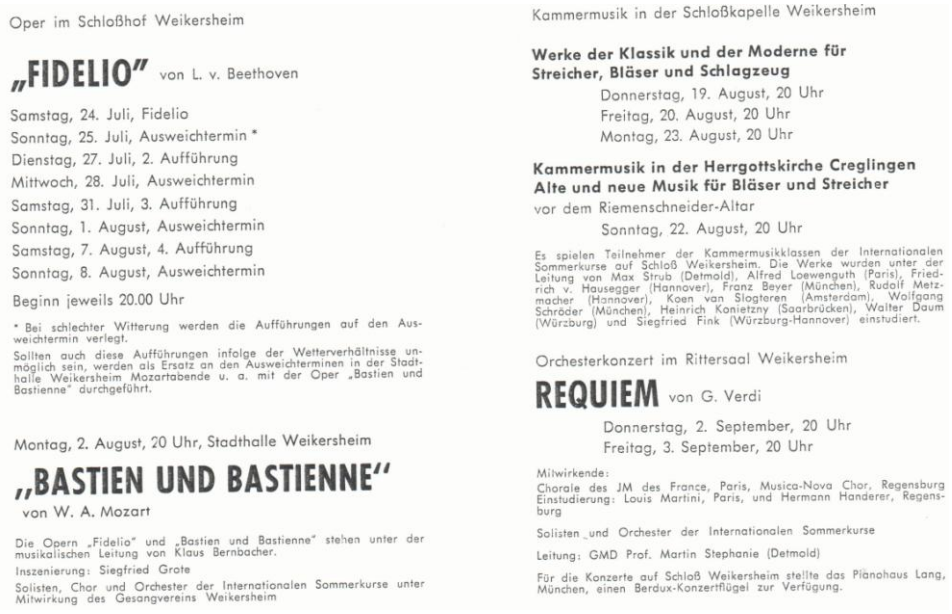
Son haftalar içerisinde orkestramızla unutulmıyacak konserler vermiş olan, sanat dünyasının büyük artistlerinin, memleketimizde konserler vermesini sağlayan ARKON müessesesi, MALCUZYNSKİ den sonra HENRYK SZERYNG'i de Nisan ayı içerisinde Ankaraya getirtecektir.

EK C2: Çalgan'ın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na katılımı üzerine yayınlanan ilan.

CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI'NIN 1965 - 66 KONSERLERİ SOLİST VE ŞEFLERİ

	Şefler	Solistler	
1 Eylûl 1965	Prof. G. E. LESSING	AYŞEGÜL SARICA (Piyano)	İzmir
8 Eylûl 1965	Prof. G. E. LESSING	SUNA KAN (Keman)	İzmir
30 Eylûl 1965	Prof. G. E. LESSING	SUNA KAN (Keman)	Ankara
1 Ekim 1965	Prof. G. E. LESSING	SUNA KAN (Keman)	Ankara
8 Ekim 1965	Prof. G. E. LESSING	FRIEDRICH WÜHRER (Piyano - Almanya)	Ankara
9 Ekim 1965	Prof. G. E. LESSING	FRIEDRICH WÜHRER	Ankara
~~15 Ekim 1965~~	~~Prof. G. E. LESSING~~		Ankara
~~16 Ekim 1965~~	~~Prof. G. E. LESSING~~		Ankara
22 Ekim 1965	Prof. G. E. LESSING	PETER KATIN (Piyano - İngiltere)	Ankara
24 Ekim 1965	Prof. G. E. LESSING	PETER KATIN	Eskişehir
25 Ekim 1965	Prof. G. E. LESSING	PETER KATIN	Bursa
1 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	**Üniversite Açılış Konseri**	Ankara
4 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	GERARD JARRY (Keman - Fransa)	Ankara
10 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	**Atatürk'ü Anma Konseri**	Ankara
13 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	GERARD JARRY	Ankara
19 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	VERDA ERMAN (Piyano)	Ankara
21 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	VERDA ERMAN	Karabük
22 Kasım 1965	Prof. G. E. LESSING	VERDA ERMAN	Bolu
27 Kasım 1965	SEDAT EDİZ	KORAL ÇALGIN (Viyola)	Ankara
3 Aralık 1965	JEAN MEYLAN (Fransa)		
4 Aralık 1965	JEAN MEYLAN	DINA SCHNEIDERMANN (Keman - Bulgaristan)	Ankara
10 Aralık 1965	Prof. G. E. LESSING	ANDOR FOLDES (Piyano - İsviçre)	Ankara
11 Aralık 1965	Prof. G. E. LESSING	ANDOR FOLDES	Ankara
17 Aralık 1965	HİKMET ŞİMŞEK	BOLZANO TRİOSU (Keman, Piyano, Viyolonsel / İtalya)	Ankara
19 Aralık 1965	HİKMET ŞİMŞEK	GÜLDEN TURALI (Keman)	Eskişehir
20 Aralık 1965	HİKMET ŞİMŞEK	GÜLDEN TURALI	Bursa
25 Aralık 1965	HİKMET ŞİMŞEK	GÜLDEN TURALI - METİN ÖĞÜT (Piyano)	Ankara
6 Ocak 1966	PIERRE COLOMBO (Fransa)		Ankara
7 Ocak 1966	PIERRE COLOMBO	ERICH GRUENBERG (Keman - İngiltere)	Ankara
14 Ocak 1966	J. STERNBERG (Amerika)	AYLA ERDURAN	Ankara
15 Ocak 1966	JONATHAN STERNBERG	AYLA ERDURAN	Ankara
21 Ocak 1966	CEMAL REŞİD BEY	MİTHAT FENMEN (Piyano)	Ankara
29 Ocak 1966	Prof. G. E. LESSING	OKTAY DALAYSEL (Keman) SELÇUK GÜNDEMİR (Piyano)	Ankara
4 Şubat 1966	Prof. G. E. LESSING	IGOR OYŞTRAH (Keman - Sovyetler Birliği)	Ankara
5 Şubat 1966	Prof. G. E. LESSING	IGOR OYŞTRAH	Ankara
7 Şubat 1966	Prof. G. E. LESSING	IGOR OYŞTRAH	İstanbul
8 Şubat 1966	Prof. G. E. LESSING	IGOR OYŞTRAH	İstanbul
13 Şubat 1966	Prof. G. E. LESSING	SANGERLE DÜOSU (Flüt - Arp / Avusturya)	Eskişehir

EK C3: Çalgan'ın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile verdiği ilk konserin yer aldığı yıllık program.

Oper im Schloßhof Weikersheim

„FIDELIO" von L. v. Beethoven

Samstag, 24. Juli, Fidelio
Sonntag, 25. Juli, Ausweichtermin *
Dienstag, 27. Juli, 2. Aufführung
Mittwoch, 28. Juli, Ausweichtermin
Samstag, 31. Juli, 3. Aufführung
Sonntag, 1. August, Ausweichtermin
Samstag, 7. August, 4. Aufführung
Sonntag, 8. August, Ausweichtermin

Beginn jeweils 20.00 Uhr

* Bei schlechter Witterung werden die Aufführungen auf den Ausweichtermin verlegt.

Sollten auch diese Aufführungen infolge der Wetterverhältnisse unmöglich sein, werden als Ersatz an den Ausweichterminen in der Stadthalle Weikersheim Mozartabende u. a. mit der Oper „Bastien und Bastienne" durchgeführt.

Montag, 2. August, 20 Uhr, Stadthalle Weikersheim

„BASTIEN UND BASTIENNE"
von W. A. Mozart

Die Opern „Fidelio" und „Bastien und Bastienne" stehen unter der musikalischen Leitung von Klaus Bernbacher.

Inszenierung: Siegfried Grote

Solisten, Chor und Orchester der Internationalen Sommerkurse unter Mitwirkung des Gesangvereins Weikersheim

Kammermusik in der Schloßkapelle Weikersheim

Werke der Klassik und der Moderne für Streicher, Bläser und Schlagzeug

Donnerstag, 19. August, 20 Uhr
Freitag, 20. August, 20 Uhr
Montag, 23. August, 20 Uhr

Kammermusik in der Herrgottskirche Creglingen
Alte und neue Musik für Bläser und Streicher
vor dem Riemenschneider-Altar

Sonntag, 22. August, 20 Uhr

Es spielen Teilnehmer der Kammermusikklassen der Internationalen Sommerkurse auf Schloß Weikersheim. Die Werke wurden unter der Leitung von Max Strub (Detmold), Alfred Loewenguth (Paris), Friedrich v. Hausegger (Hannover), Franz Beyer (München), Rudolf Metzmacher (Hannover), Koen van Slogteren (Amsterdam), Wolfgang Schröder (München), Heinrich Konietzny (Saarbrücken), Walter Daum (Würzburg) und Siegfried Fink (Würzburg-Hannover) einstudiert.

Orchesterkonzert im Rittersaal Weikersheim

REQUIEM von G. Verdi

Donnerstag, 2. September, 20 Uhr
Freitag, 3. September, 20 Uhr

Milwirkende:
Chorale des JM des France, Paris, Musica-Nova Chor, Regensburg
Einstudierung: Louis Martini, Paris, und Hermann Handerer, Regensburg

Solisten und Orchester der Internationalen Sommerkurse

Leitung: GMD Prof. Martin Stephanie (Detmold)

Für die Konzerte auf Schloß Weikersheim stellte das Pianohaus Lang, München, einen Berdux-Konzertflügel zur Verfügung.

EK C4: Weikersheim Müzik Şenliği'nde sahnelenen eserlerin programı.

Orchester der Internationalen Sommerkurse 1965

Violinen
Wilfried Zembsch, 1. Konzertmeister
Margot von der Linde
Michael Wolf
Renate Lethaus
Knut Schröder
Renate Liesmann
Renate Schmidt
Jürgen Colberg
Renate Quandt
Hartmut Dähnhardt
Wiltrud Baumgärtner
Marianne Baumann
Dietrich Meckelburg
Karin Richter
Dorothee Schumann
Hans-Peter Schug
Theresa Martinez

Viola
Koral Calgan
Jürgen Pumplün
Gisela Hahn
Dieter Holtbrugger
Helga Richter
Majas

Violoncello
Eckart Stahl
Almuth Lieske
Ingrid Korte
Feike van der Heide

Kontrabaß
Ulrich Huba
Michel Raupp
Frédérich Stoch

Flöte
Amelia Tyler
Knut Herting
Ursula Becher

Oboe
Hartmut Festerling
Peter Healy
Karl Tikka
Johannes Gehlhoff
Hans-Wilhelm Goetzke
Hassan Dosri

Fagott
Dieter Conrad
Willi Gros

Horn
Gunter Otte
Wendelin Lonicer
Werner Rohde
Burkhart Maring
Detlef Grimmer
Eduard Steyer

Posaune
Hans-Werner Kögl
Gottfried Hilbig

Pauken
Cornelis Teeling

EK C4a: Weikersheim Müzik Şenliği'nde, orkestrada görev alan sanatçılar.

EK C5: Ünlü Çelist Rostropoviç'in, üzerinde yay şekilleri ve parmak numaraları için notlar aldığı notalardan bir örnek.

STAATLICHE HOCHSCHULE FÜR MUSIK KÖLN

ZEUGNIS

DER KÜNSTLERISCHEN REIFE

Herr Koral C a l g a n

geboren am 8.4. 194o in Ankara/Türkei

hat die Staatliche Hochschule für Musik Köln

von W.S. 1966/67 bis Ende S.S. 1968

besucht und am 8. Juli 1968

die künstlerische Reifeprüfung

im Hauptfach V i o l a

mit dem Prädikat: " G u t "

bestanden.

Köln, den 8. Juli 1968

Der Direktor:

Der Prüfungsausschuß:

Prof. Rudolf Petzold

EK C6: Çalgan'ın Köln Devlet Yüksek Müzik Okulu'ndan aldığı diploması.

EKLER "D" DİZİSİ

1. Çalgan'ın solist olarak katıldığı ilk konserin programı.

2. Çalgan'ın ilk viyola resitalinin programı.

3. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile verdiği ilk konserin afişi.

4. Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Zelter-Viyola Konçertosu"nun afişi.

5. Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Zelter-Viyola Konçertosu"nun programı.

6. TRT Ankara Radyosu Stüdyo Konserleri kapsamında verdiği bir konserin afişi.

7. Verdiği viyola resitallerinden bir örnek.

8. Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Gyula-Viyola Konçertosu"nun afişi.

9. Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Gyula-Viyola Konçertosu"nun programı.

10. Bartok-Viyola Konçertosu'nu Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ilk kez seslendirdiği konserin afişi.

11. Viyola konserlerinden birine ait afiş.

12. Necil Kazım Akses'in kendisine ithaf ettiği "Viyola Konçertosu"nun, dünyada ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait afiş.

13. Necil Kazım Akses'in kendisine ithaf ettiği "Viyola Konçertosu"nun, dünyada ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait program.

14. Necil Kazım Akses'in kendisine ithaf ettiği "Viyola Konçertosu"nun, dünyada ilk seslendirilişini yaptığı konser hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

15. Akses-Viyola Konçertosu'nun Arnavutluk'ta seslendirildiği konsere ait afiş.

16. Akses-Viyola Konçertosu'nun Arnavutluk'ta seslendirildiği konsere ait afiş.

17. Akses-Viyola Konçertosu'nun Arnavutluk'ta seslendirildiği konser hakkında Arnavutluk gazetelerinde çıkmış bir gazete yazısı.

18. Necil Kazım Akses'in solo viyola için yazdığı "Capriccio" adlı eserin ilk seslendirilişinin yapıldığı programa ait afiş.

19. Necil Kazım Akses'in solo viyola için yazdığı "Capriccio" adlı eserin ilk seslendirilişinin yapıldığı konserin programı.

20. Akses-Capriccio'nun ilk seslendirilişinin yapıldığı konsere hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

21. Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü nedeniyle Kıbrıs'ta verdiği konserlere ait bir afiş.

22. Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü nedeniyle Kıbrıs'ta verdiği konser hakkında Kıbrıs gazetelerinde çıkmış bir haber.

23. Necil Kazım Akses'in "İdil" adlı eserinin ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait afiş.

24. Necil Kazım Akses'in "İdil" adlı eserinin ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait program.

25. Necil Kazım Akses'in "İdil" adlı eserinin ilk seslendirilişini yaptığı konsere hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

26. "Bartok-Viyola Konçertosu" Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ikinci kez çaldığı konsere ait afiş.

27. "Bartok-Viyola Konçertosu" Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ikinci kez çaldığı konser hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

28. Ankara Solistleri dörtlüsü ile verdiği konserlere ait bir afiş.

29. Solist olarak katıldığı son konsere ait afiş ve program.

30. TRT Ankara Oda Orkestrası hakkında yurtdışı basında çıkmış bir gazete yazısı.

31. TRT Ankara Oda Orkestrası hakkında yurtiçi basında çıkmış bir gazete yazısı.

32. TRT Ankara Oda Orkestrası hakkında yurtiçi basında çıkmış bir gazete yazısı.

33. Çalgan'ın, Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcılığı görevine getirilmesine yönelik resmi yazı.

34. İstanbul Devlet Konservatuarı'nda Tiyatro Bölümü açılmasına dair resmi yazı.

35. Çalgan'ın, Kültür Bakanlığı'nda yürüttüğü görevi sırasında hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

36. Cumhuriyet Gazetesi'nde yazmış olduğu müzik yazılarından bir örnek.

37. "Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin" kitabı için çıkmış bir gazete yazısı.

38. "Müzik Fıkraları" kitabı için çıkmış bir gazete yazısı.

39. "Franz Liszt ve M.R. Gazimihal'in Bir Araştırması, Liszt'in İstanbul Konserleri" kitabı için çıkmış bir gazete yazısı.

40. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Gençlik Senfoni Orkestrası'nın ilk konserine ait belge.

41. Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı bünyesinde kurmuş olduğu oda orkestrası ile verdiği ilk konsere ait afiş.

42. Oluşturmuş olduğu çocuk orkestrasıyla verdiği ilk konsere ait afiş.

43. Çalgan'ın şefliğinde çocuklardan oluşan bir orkestra ile verdiği konsere ait afiş.

44. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

45. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

46. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

47. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

48. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

49. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

50. Şef olarak yönettiği orkestralara ait konser bir afişi.

51. Sanatta Yeterlilik diploması.

52. Çalgan'a, doçentlik unvanı verilmesine dair Yüksek Öğretim Kurulu kararı.

53. Profesörlük Belgesi.

54. Akademik Hizmet Belgesi.

55. İtalya'nın başkenti Roma'da bulunan, Uluslararası Kültür ve Sanat Merkezi "Foyer des Artistes" tarafından verilen diploma.

56. İtalya'da aldığı ödül hakkında yurtiçi basında çıkmış bir haber.

57. İtalya'da aldığı ödül hakkında yurtdışı basında çıkmış bir haber.

58. Fahri Doktora belgesi.

59. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından verilen Devlet Sanatçılığı unvanının verilmesi için düzenlenen törene ait davetiye.

60. Devlet Sanatçılığı unvanı aldığına dair bakanlık yazısı.

61. Devlet Sanatçılığı unvanı verilmesi üzerine yurtiçi basında çıkan bir gazete haberi.

62. Hollanda'nın Rotterdam kentindeki, Cumhuriyetin 75. Yılı kutlamalarına ev sahipliği yapan Türk Başkonsolosu'nun, kutlamalar için verilen konsere ait davetiyesi.

63. Rotterdam kentindeki konser hakkında yurtiçi basında çıkmış bir gazete yazısı.

64. Müzik Sanat Ödülü Belgesi.

65. Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nın kurulmasına dair Yüksek Öğretim Kurulu kararı.

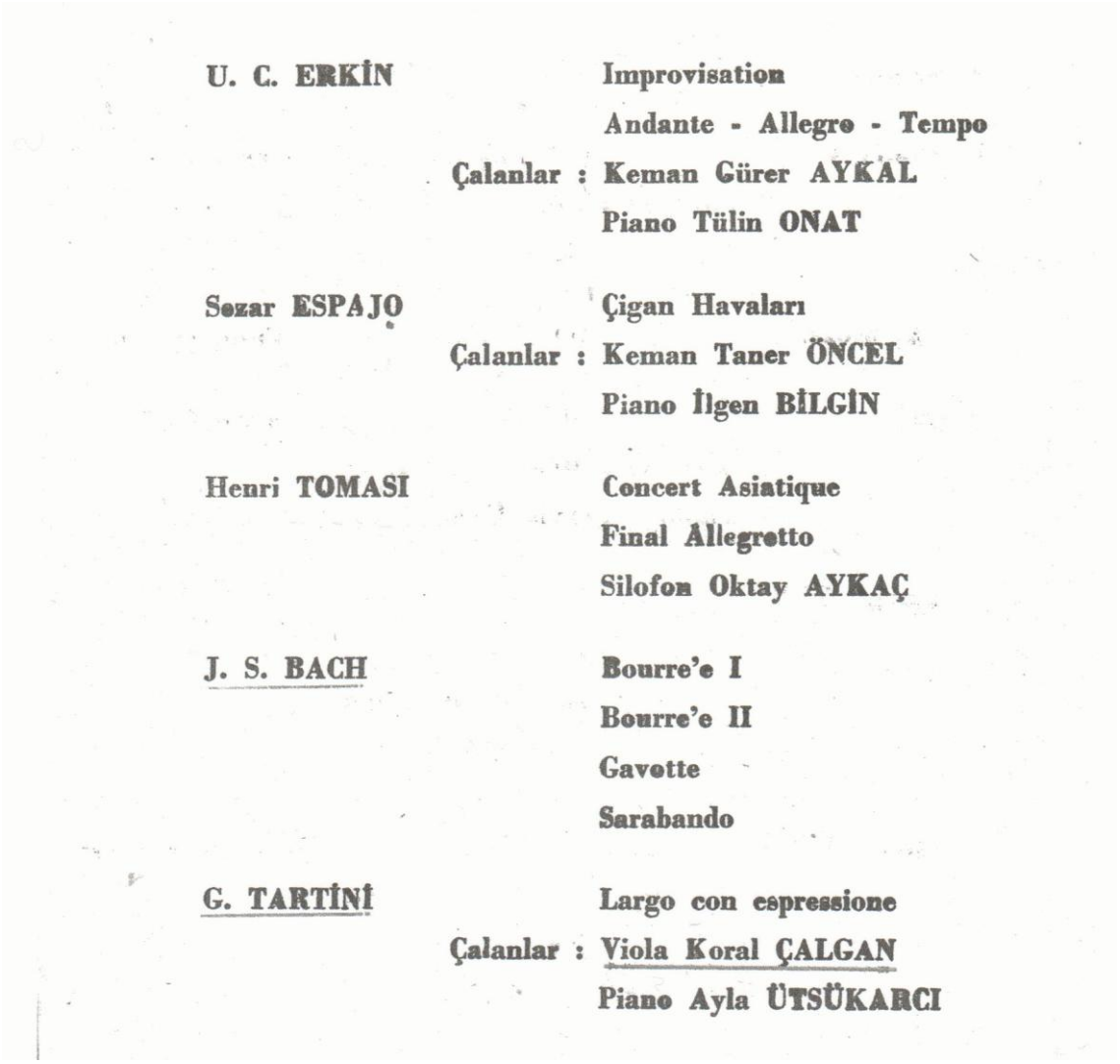
66. Bursa'da konservatuar kurulması üzerine çıkmış bir gazete yazısı.

67. Emeklilik dilekçesi.

68. Veda Konseri'ne ait afiş.

69. Emekliliği üzerine yerel basında çıkan bir haber.

70. Emekliliği üzerine ulusal basında çıkan bir haber.

U. C. ERKİN — Improvisation
Andante - Allegro - Tempo
Çalanlar : Keman Gürer AYKAL
Piano Tülin ONAT

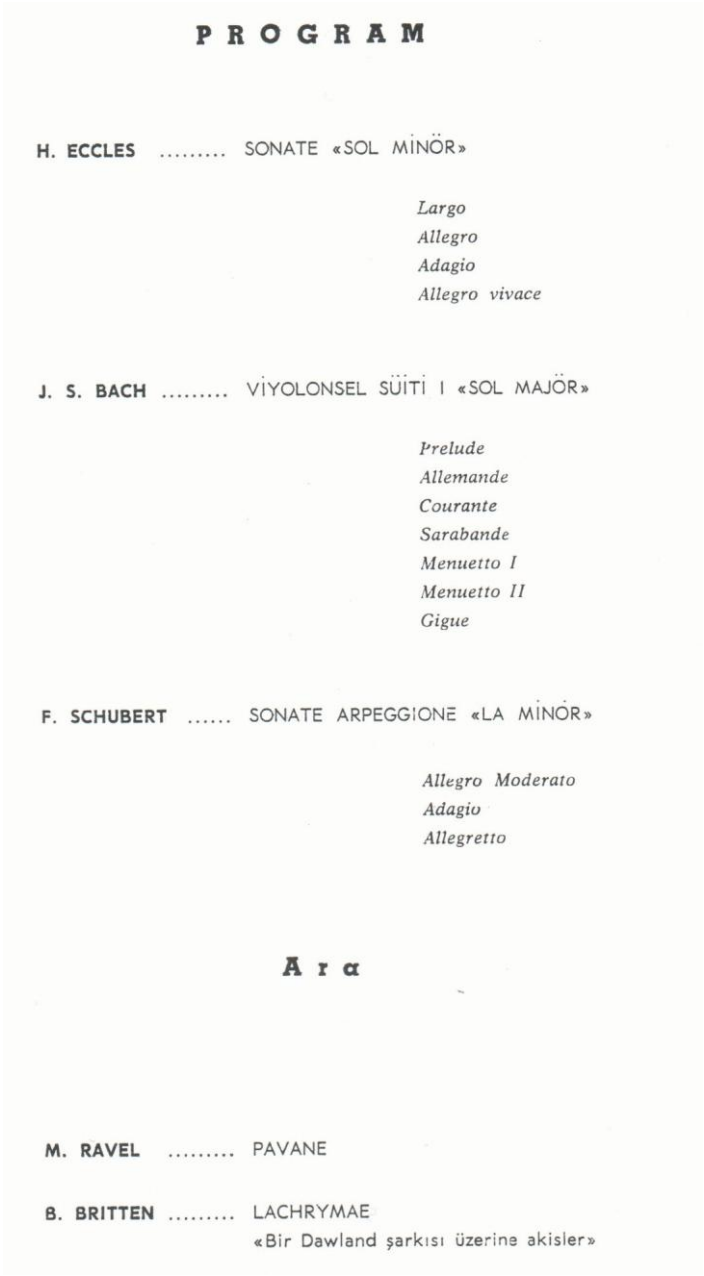
Sezar ESPAJO — Çigan Havaları
Çalanlar : Keman Taner ÖNCEL
Piano İlgen BİLGİN

Henri TOMASI — Concert Asiatique
Final Allegretto
Silofon Oktay AYKAÇ

J. S. BACH — Bourre'e I
Bourre'e II
Gavotte
Sarabando

G. TARTİNİ — Largo con espressione
Çalanlar : Viola Koral ÇALGAN
Piano Ayla ÜTSÜKARCI

EK D1: Çalgan'ın katıldığı ilk konserin programı.

PROGRAM

H. ECCLES ..... SONATE «SOL MİNÖR»

Largo
Allegro
Adagio
Allegro vivace

J. S. BACH ..... VİYOLONSEL SÜİTİ I «SOL MAJÖR»

Prelude
Allemande
Courante
Sarabande
Menuetto I
Menuetto II
Gigue

F. SCHUBERT ..... SONATE ARPEGGİONE «LA MİNÖR»

Allegro Moderato
Adagio
Allegretto

Ara

M. RAVEL ..... PAVANE

B. BRITTEN ..... LACHRYMAE
«Bir Dawland şarkısı üzerine akisler»

EK D2: Çalgan'ın ilk viyola resitalinin programı.

EK D3: Çalgan'ın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile verdiği ilk konserin afiş ve programı.

ANKARA TÜRK FİLARMONİ DERNEĞİ VE
DEVLET KONSERVATUVARI ÖĞRENCİ DERNEĞİ
Sunarlar

ANKARA ODA ORKESTRASI

ŞEF

GÜRER AYKAL

KONSERTMASTER

RUŞEN GÜNEŞ

11 MART 1969
SALI, 20.30

ANKARA DEVLET
KONSERVATUVARI SALONU

PROGRAM

ARCANGELO CORELLİ

CONCERTO GROSSO NR. 9 FA M.

PRELUDİO Largo
ALLEMANDA Allegro
CORRENTE Vivace
GAVOTTA Allegro
Adagio
MİNUETTO Vivace

G. F. HANDEL

CONCERTO GROSSO Op. 6 Ne 1

Tempo Giusto
Allegro
Adagio
Allegro
Allegro

K. F. ZELTER

VİYOLA KONSERTOSU

Allegro
Adagio
Rondo

Solist : KORAL ÇALGAN
Türkiye'de İlk Seslendirilişi

J. S. BACH

KEMAN KONSERTOSU LA m.

Allegro
Andante
Allegro Assai

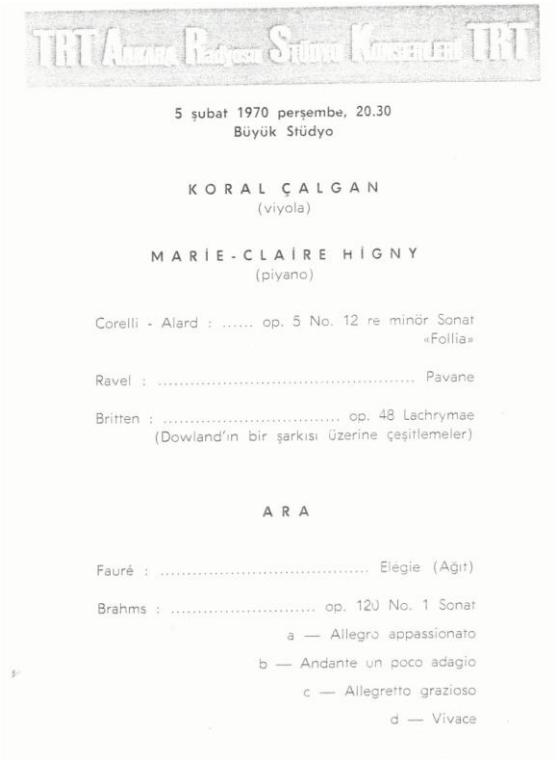
Solist : GÜLDEN TURALI

W. A. MOZART

SERENADE NR. 6

Marcia Maestoso
Menuetto
Rondo

EK D4 ve D4a: Çalgan'ın, Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Zelter-Viyola Konçertosu"nun konser afişi ve programı.

TRT Ankara Radyosu Stüdyo Konserleri TRT

5 şubat 1970 perşembe, 20.30
Büyük Stüdyo

KORAL ÇALGAN
(viyola)

MARİE-CLAİRE HİGNY
(piyano)

Corelli - Alard : ..... op. 5 No. 12 re minör Sonat «Follia»

Ravel : ..... Pavane

Britten : ..... op. 48 Lachrymae (Dowland'ın bir şarkısı üzerine çeşitlemeler)

ARA

Fauré : ..... Elégie (Ağıt)

Brahms : ..... op. 120 No. 1 Sonat

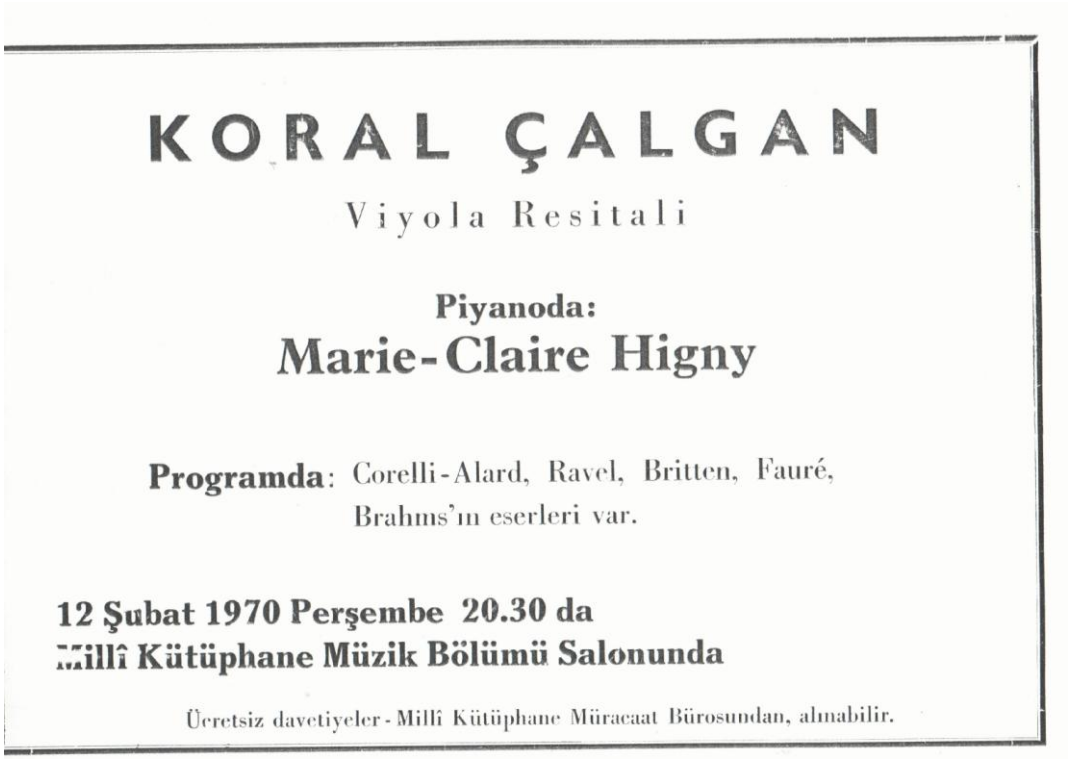
a — Allegro appassionato

b — Andante un poco adagio

c — Allegretto grazioso

d — Vivace

EK D5: TRT Ankara Radyosu Stüdyo Konserleri kapsamında verdiği bir konserin afişi.

KORAL ÇALGAN

Viyola Resitali

Piyanoda:
Marie-Claire Higny

Programda: Corelli-Alard, Ravel, Britten, Fauré, Brahms'ın eserleri var.

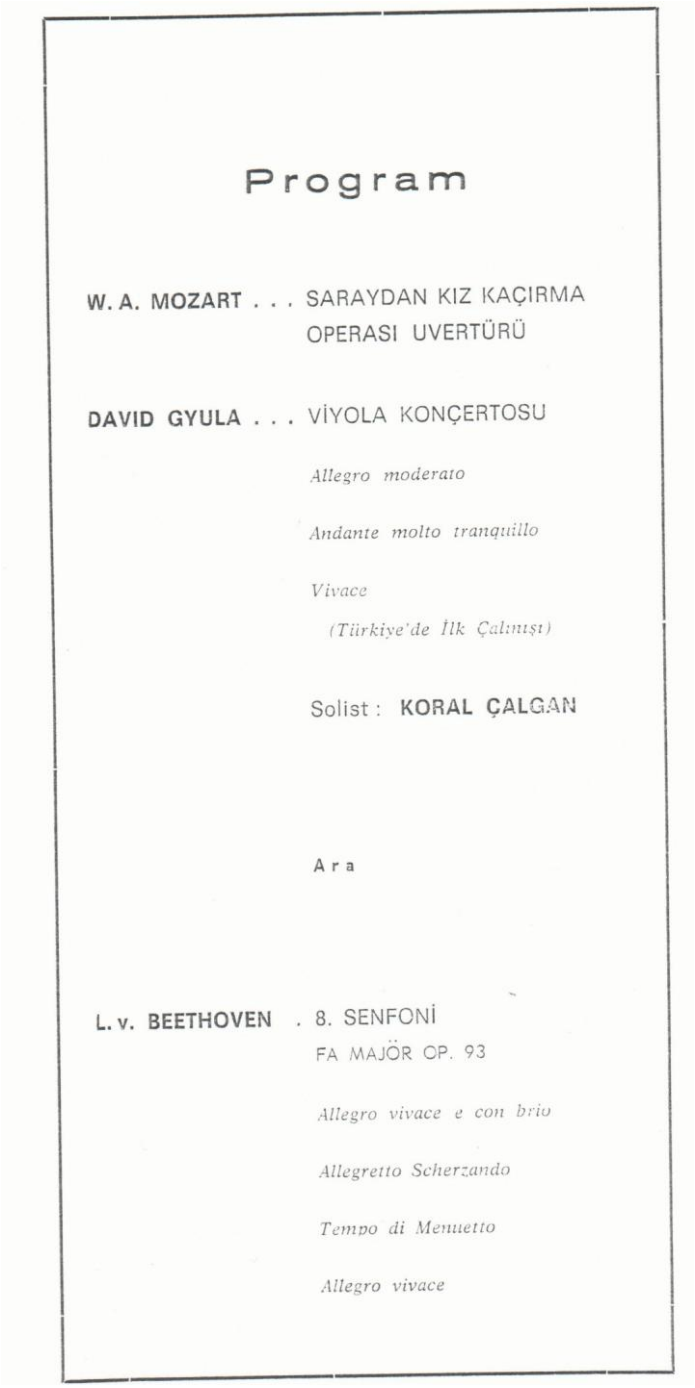
12 Şubat 1970 Perşembe 20.30 da
Millî Kütüphane Müzik Bölümü Salonunda

Ücretsiz davetiyeler - Millî Kütüphane Müracaat Bürosundan, alınabilir.

EK D6: Verdiği viyola resitallerinden bir örnek.

EK D7: Çalgan'ın Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Gyula-Viyola Konçertosu"nun konser afişi.

Program

W. A. MOZART . . . SARAYDAN KIZ KAÇIRMA OPERASI UVERTÜRÜ

DAVID GYULA . . . VİYOLA KONÇERTOSU

Allegro moderato

Andante molto tranquillo

Vivace

(Türkiye'de İlk Çalınışı)

Solist : **KORAL ÇALGAN**

Ara

L. v. BEETHOVEN . 8. SENFONİ
FA MAJÖR OP. 93

Allegro vivace e con brio

Allegretto Scherzando

Tempo di Menuetto

Allegro vivace

EK D7a: Çalgan'ın Türkiye'de ilk seslendirilişini yaptığı "Gyula-Viyola Konçertosu"nun konser programı.

EK D8: "Bartok-Viyola Konçertosu"nu Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ilk kez çaldığı konserin afişi.

PROGRAM

1. Bölüm / Part 1

Viola : **KORAL ÇALGAN**
Piano : **AYKUT ARIKAN**

G. Philipp TELEMANN ... ... Sonate Si bemol Majeur
Largo - Allegro - Largo - Vivace

Henry PURCELL ... ... Sonate in Sol Minor
Adagio - Moderato - Largo - Alegretto

Benedette MARCELLO ... ... Sonate Sol Majeur
Andente - Allegro - Grave - Allegro

2. Bölüm / Part 2

Soprano : **REZZAN SÖKMEN**
Piano : **AYKUT ARIKAN**

G. F. HANDEL ... ... Recitativo ed Aria nel "RİNALDO"
G. F. HANDEL ... ... Ah mio Cor

Tenor : **CEMİL SÖKMEN**
Piano : **AYKUT ARIKAN**

J. S. BACH ... ... "Erbarme dich" Kantate
Tenor : **CEMİL SÖKMEN**
Viola : **KORAL ÇALGAN**
Piano : **AYKUT ARIKAN**

J. S. BACH ... ... "O Seelen Paradies" Kantate
Tenor : **CEMİL SÖKMEN**
Piano : **AYKUT ARIKAN**

J. S. BACH ... ... İch will bei meinem Jesu
Soprano : **REZZAN SÖKMEN**
Obua : **İRFANİ ÖZDEMİR**
Piano : **AYKUT ARIKAN**

J. S. BACH ... ... "Wo gehest du hin" Kantate

ARA / INTERMISSION

3. Bölüm / Part 3

"BACH ile HAREKET"

Koreograf : **SAİT SÖKMEN**

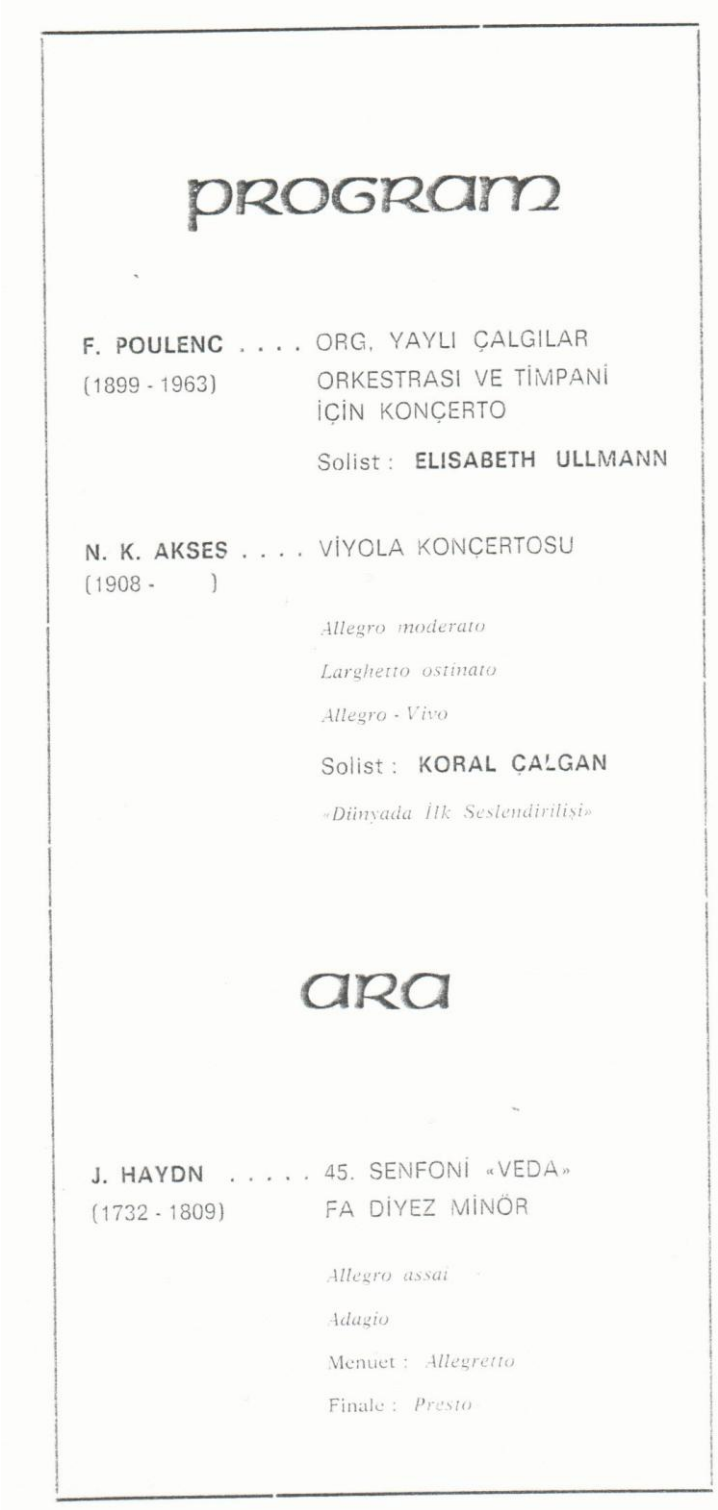
KUĞU DANS TOPLULUĞU : **AYGEN ÖZBAY, BANU TİMUR, BERİL KROMER, BERNA ORHON, BİNGÜL SABUNCUOĞLU, BİNNUR TUNBUL, DEFNE KOZ, DENİZ ERCENGİZ ELVAN SUNGUR, LEYLA DELİVELİ, MEHVEŞ TEMEL, PITIRCIK AKKERMAN, RENGİN ERTUĞ, SEYHAN BİRKAN, YAKUT AKYÖN, YEŞİM TARIM, YONCA ÇELTİKÇİ, ZEYNEP TANBAY**

J. S. BACH ... ... La Majeur Concerto-Re Majeur Concerto
Allegro Allegro - Adagio - Allegro

EK D9: Barok Dönem eserleri seslendirdiği bir konsere ait afiş.

EK D10: Necil Kazım Akses'in kendisine ithaf ettiği "Viyola Konçertosu"nun, dünyada ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait afiş.

PROGRAM

F. POULENC . . . . ORG. YAYLI ÇALGILAR
(1899 - 1963) ORKESTRASI VE TİMPANİ
İÇİN KONÇERTO

Solist : **ELISABETH ULLMANN**

N. K. AKSES . . . . VİYOLA KONÇERTOSU
(1908 -)

Allegro moderato

Larghetto ostinato

Allegro - Vivo

Solist : **KORAL ÇALGAN**

«Dünyada İlk Seslendirilişi»

ARA

J. HAYDN . . . . . 45. SENFONİ «VEDA»
(1732 - 1809) FA DİYEZ MİNÖR

Allegro assai

Adagio

Menuet : *Allegretto*

Finale : *Presto*

EK D10a: "Akses-Viyola Konçertosu"nun ilk kez seslendirildiği konsere ait program.

Milliyet
24 Nisan 1978 Sayı: 274
750 Kuruş

SANAT DERGİSİ

ANKARA

Mumla «Veda» - Genç öğrenciler

Geçtiğimiz hafta Ankaralı müzikseverler iki anlamlı törene tanık oldular: Bunlardan ilki Devlet Konservatuvarı Salonu'nda genç yaştaki piyano öğrencilerinin sundukları dinletiler, ikincisi de C.S.O.'nun Polonyalı konuk yönetmeni Tadeusz Strugala'nın 14 Nisan Cuma akşamı, mum ışıkları arasındaki "veda" sahnesiydi... "Niçin mum ışığında, yoksa yine Elektrik Kurumu'nun azizliği mi?" demeyiniz! Hayır, çünkü, Strugala geleneklere saygı göstererek ve Haydn'ın 45 sayılı Fa diyez minör tondaki tanınmış "veda" senfonisini çaldırarak bu sezon için, onu çok seven Ankaralı dinleyicilerine "Hoşça Kalınız!" diyordu... Bu ilginç ve heyecan verici tören cuma akşamı orkestranın olağan dinletisinin sonunda yer aldı, tarihsel anlamı olan güzel senfoninin sonunda topluluğun üyeleri, büyük bir düzen içinde, teker teker rahlelerini aydınlatan mumları söndürerek sazlarını alıp parmaklarının ucuna basarak sahneden ayrıldılar... Şef Strugala da birinci ve ikinci keman önderlerini başbaşa bırakıp mumunu söndürdü, bu onun 1977-78 müzik sezonu boyunca büyük bir feragat ve görev bilinci içinde hizmet sunduğu C.S.O.'ya ve kendisine yürekten bağlı dinleyicilerine en anlamlı biçimdeki ayrılık selâmıydı. Alkıştan çınlayan salondaki müzikseverlerin coşkusu onu yine bırakmadı, senfoninin "Menuetto"sundan kısa bir bölüm yeniden seslendirilerek —bu kez elektrik ışığında— veda sahnesini tamamladı. Böylece, bu sezonda artık adet hükmüne geldiği biçimde, Strugala'nın son dinletisi de "bis" yaptırılarak bitmiş oluyordu... Gelecek sezonda orkestramızın başında, bu çok çalışkan, yetenekleri büyük, iyi niyetli ve içtenlikle çaba harcayan sanatçıyı yine görmek umuduyla kendisine mutluluklar ve esenlikler dileriz. Gerçekten, Tadeusz Strugala'nın adı C.S.O.'nun tarihine, büyük katkılar getiren, yararlı bir konuk sanatçı olarak geçmiş bulunmaktadır.

Cuma akşamı izlediğimiz bu törensel dinletinin bir başka özelliği, büyük Türk bestecisi Necil Kâzım Akses'in en yeni bestesinin ilk çalınışının programda yer almış oluşuydu. Bestecinin 1977'de başlayıp bu yıl bitirdiği ve viyolist Koral Çalgan'a armağan ettiği viyola konçertosunu, değerli solistimiz seslendirdi. Şef Strugala'nın bu çok yeni, üstelik kendisine hayli yabancı gelebilecek türden besteyi yorumlamadaki üstünlüğü ve bilgili yönetimi ile Çalgan'ın tertemiz seslendirişi birleşince, en küçük ayrıntıları bile gizlenmeksizin, Akses'in bestecilik yeteneklerinin verimli ürünü tüm haşmetiyle ortaya çıktı. Özellikle ikinci bölümün kendisine özgü anlatımı içinde, solist Çalgan ile orkestranın trompet üyesi Mehmet Erten'in eşsiz güzellikteki "söyleşisi" bestenin unutulmayacak yönlerinden biriydi. Birinci bölümde viyolanın sesi orkestranın "forte"leriyle biraz gölgelendiyse de ikinci ve son bölümlerin olumlu görüntüsü bu izlenimi kolayca silmeyi başardı. Dinletinin bir başka sürprizi de, belki Ankara'da ilk kez bir bayan orgçunun, Avusturyalı Bayan Elisabeth Ullmann'ın, sahnede yer almasıydı. Bu seçkin sanatçı, orkestra eşliğinde Francis Poulenc'in "Org, Yaylı Çalgılar ve Timpani için" Sol minör tondaki konçertosunu büyük başarıyla seslendirdikten sonra, dinleyicilerin gösterisini Bach'ın ünlü re minör tondaki "Toccata ve Füg"ünden yalnız Toccato bölümüyle ödüllendirdi.

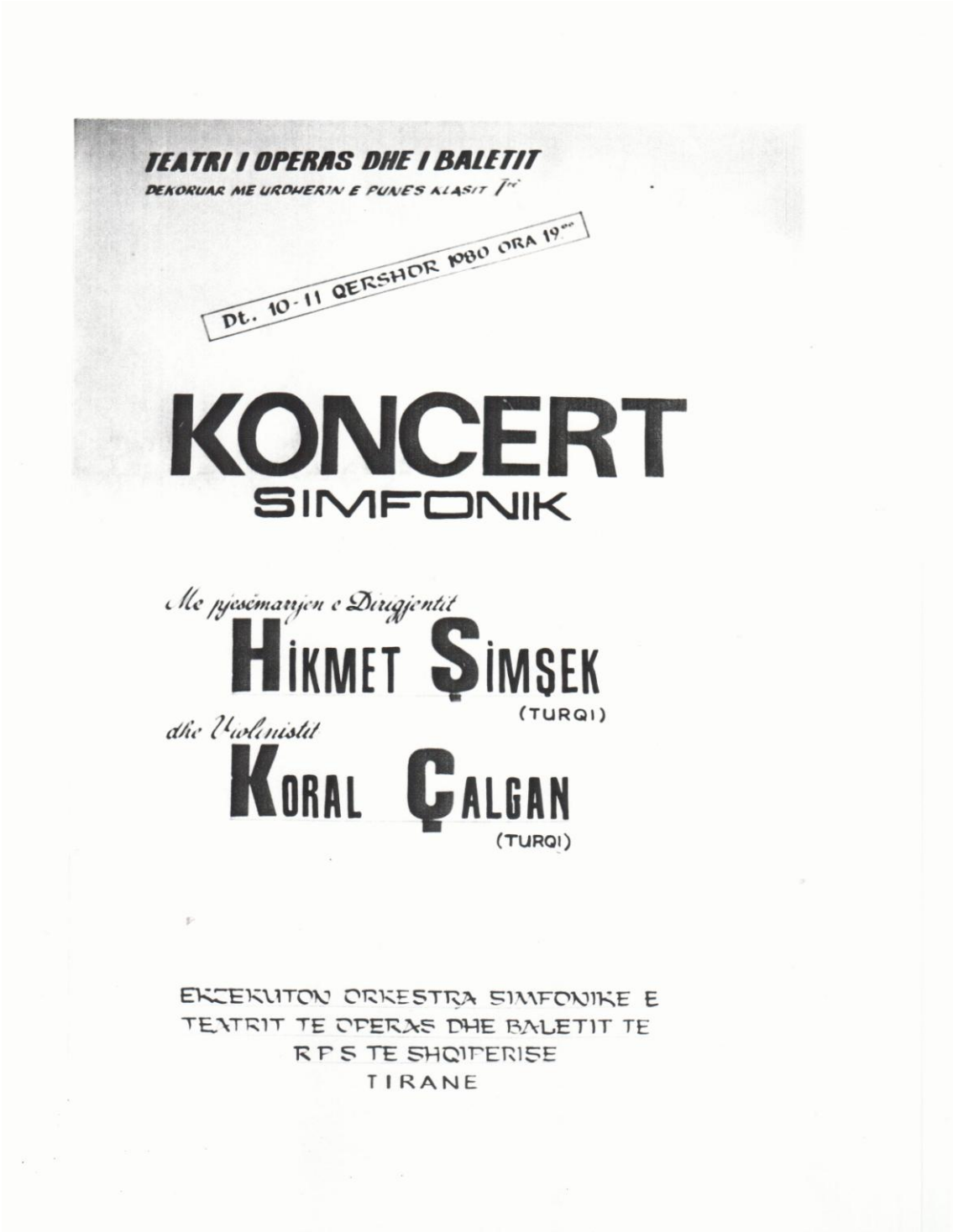
Haftanın anlamlı bir başka olayı Devlet Konservatuvarı Salonu'nda verilen, Elif ve Bedii Aran'ın piyano öğrencilerinin dinletileriydi. Benim katıldığım dinletide Ufuk Dördüncü ile Sibel Özgün yer aldılar ve Scarlatti, Schubert, Debussy, Haçaturyan ile Schumann ve Mendelssohn'dan parçalar çaldılar. Özellikle Sibel Özgün, bize gelecekte iyi bir virtüoz olabileceğinin umut ışıklarını verdiği için mutluluk duyduk ve heyecanla izledik...

DANİYAL ERİÇ

EK D10b: "Akses- Viyola Konçertosu"nun ilk seslendirilişinin yapılması üzerine çıkmış bir yazı.

EK D11: "Akses-Viyola Konçertosu"nun Arnavutlukta seslendirildiği konsere ait bir afiş.

EK D11a: "Akses-Viyola Konçertosu"nun Arnavutlukta seslendirildiği konsere ait bir afiş.

PROLETARE TE TE GJITHA VENDEVE, BASHKOHUNI!

ZËRI i POPULLIT

ORGAN I KOMITETIT QENDROR TE PPSH

Viti I 38-të I botimit
Nr. 142 (9942)

E shtunë, 14 qershor 1980

Çmimi 30 qindarka

Koncert në Durrës me pjesëmarrjen e dirigjentit turk Hikmet Simsek

Mbrëmë në sallën e teatrit «A. Moisiu» në Durrës u dha një koncert nga orkestra sinfonike e Teatrit të Operas dhe të Baletit të RPS të Shqipërisë me pjesëmarrjen e dirigjentit turk Hikmet Simsek.

Ndodheshin punonjës të qendrave të punës e të prodhimit, njerëz të artit e të kulturës, nxënës të shkollës së muzikës «Mujo Ulqinaku» dhe të tjerë.

Ndodhej, gjithashtu, zëvendëskryetari i komitetit ekzekutiv të KP të rrethit Agim Këlliçi.

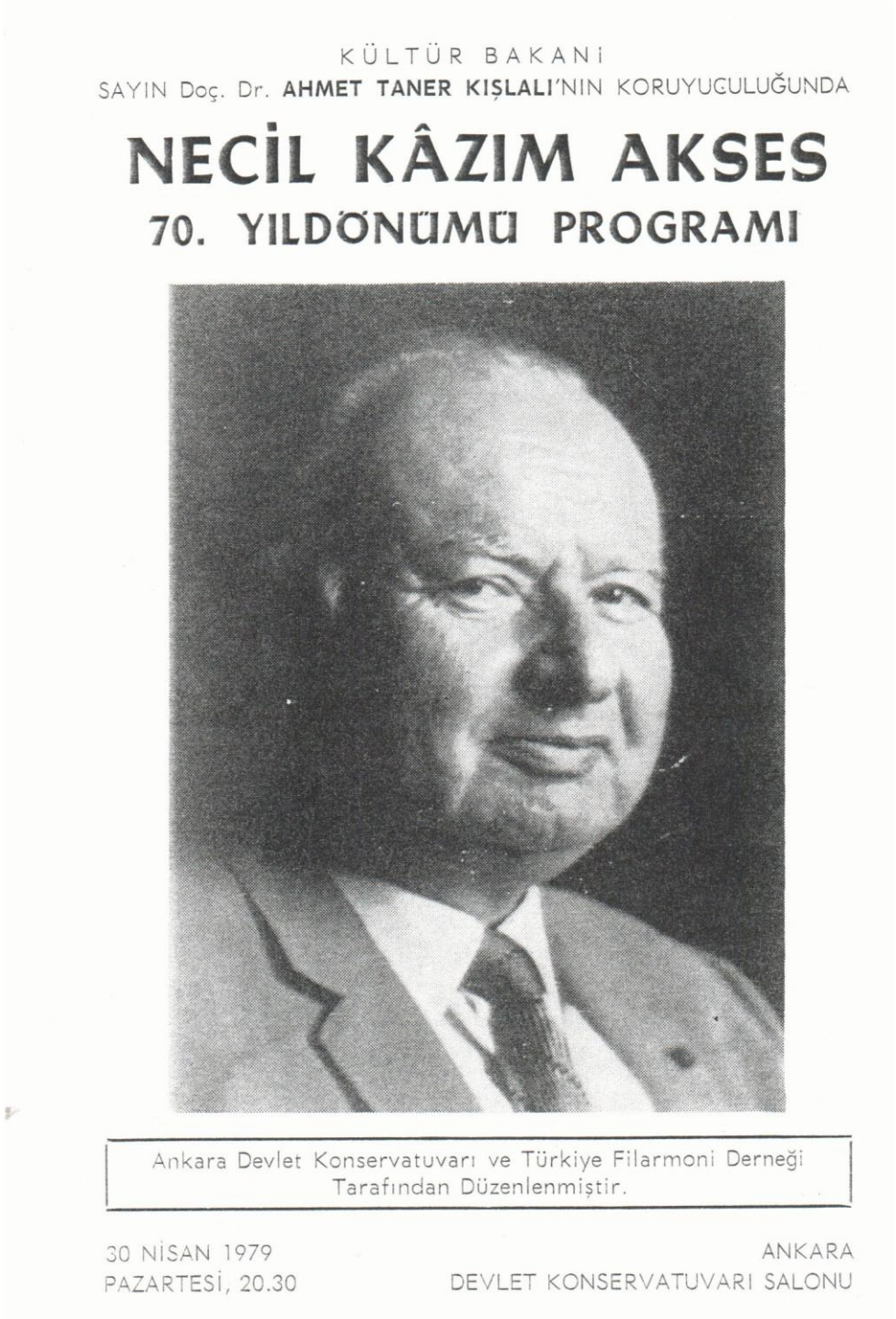
Koncerti u ndoq me interes dhe u mirëprit nga të pranishmit. Ata pëlqyen sidomos suitën sinfonike në tri kohë «Era e lehtë» të kompozitorit turk Ferit Tuzun, uverturën festive të kompozitorit Nikolla Zoraqi, si dhe pjesët e tjera të programit. Interpretimet virtuoze të violistit turk Koral Çalgan merituan duartrokitjet e ngrohta të artdashësve durrsakë. Në pjesën e dytë të programit orkestra ekzekutoi me nivel të lartë artistik sinfoninë e shtatë të Bethovenit, që u duartrokit gjatë. I gjithë programi u shqua për interpretime të ngrohta e me mjeshtëri. Në mënyrë të veçantë mbresa la Hikmet Simseku për dirigjimet e tij me aftësi dhe pjekuri artistike.

Në fund të shfaqjes dirigjentit dhe violistit turk iu dhuruan buqeta me lule.

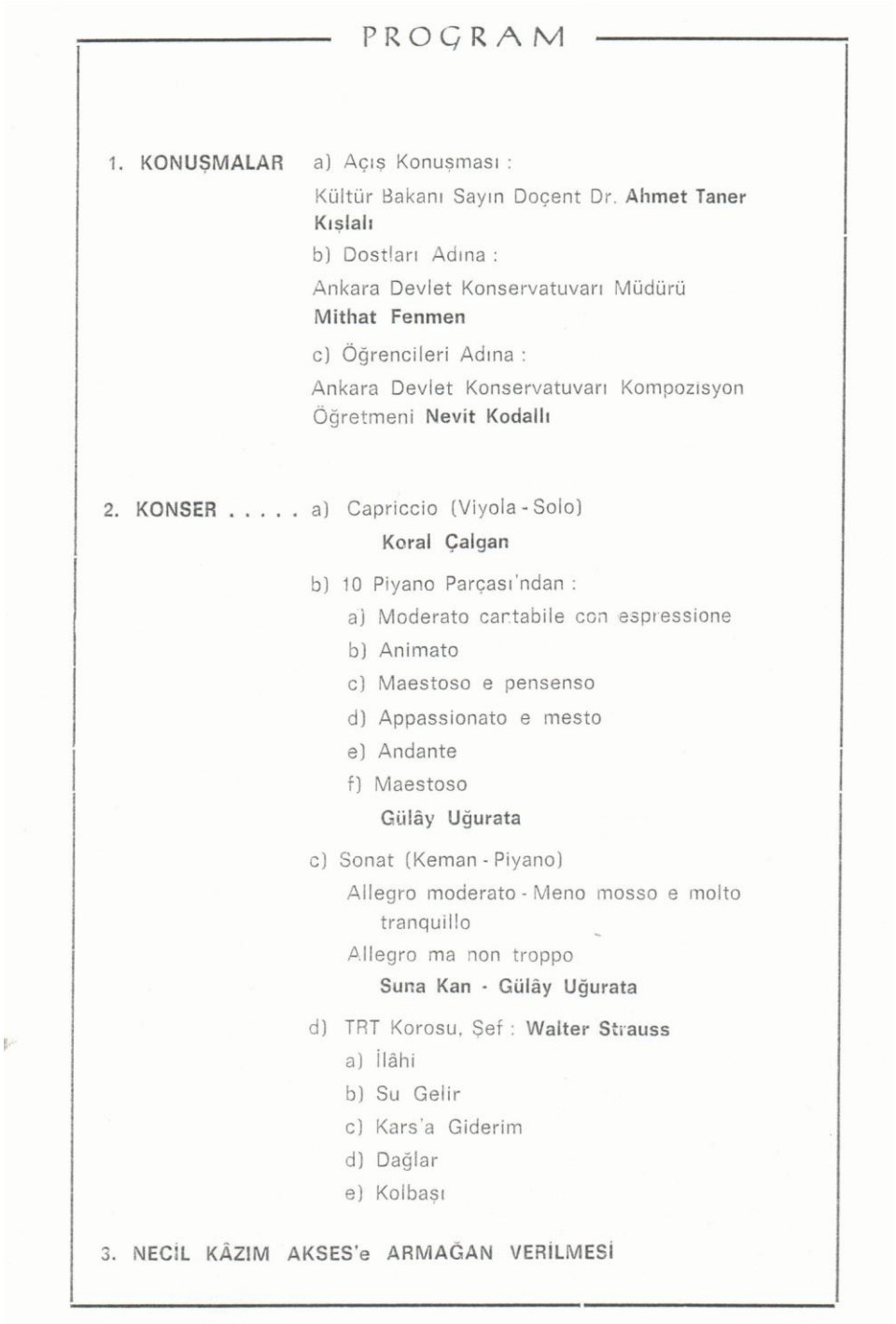
Për nder të tyre, komiteti ekzekutiv i KP të rrethit shtroi një darkë, e cila kaloi në një atmosferë mi-

(ATSH)

EK D11b: "Akses-Viyola Konçertosu"nun Arnavutlukta seslendirilmesi üzerine, Arnavutluk gazetelerinde çıkmış bir haber.

EK D12: Necil Kazım Akses'in solo viyola için yazdığı "Capriccio" adlı eserin ilk seslendirilişinin yapıldığı programa ait afiş.

PROGRAM

1. KONUŞMALAR
a) Açış Konuşması :
Kültür Bakanı Sayın Doçent Dr. **Ahmet Taner Kışlalı**
b) Dostları Adına :
Ankara Devlet Konservatuvarı Müdürü **Mithat Fenmen**
c) Öğrencileri Adına :
Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Öğretmeni **Nevit Kodallı**

2. KONSER . . . . .
a) Capriccio (Viyola - Solo)
Koral Çalgan
b) 10 Piyano Parçası'ndan :
a) Moderato cantabile con espressione
b) Animato
c) Maestoso e pensenso
d) Appassionato e mesto
e) Andante
f) Maestoso
Gülây Uğurata
c) Sonat (Keman - Piyano)
Allegro moderato - Meno mosso e molto tranquillo
Allegro ma non troppo
Suna Kan - Gülây Uğurata
d) TRT Korosu, Şef : **Walter Strauss**
a) İlâhi
b) Su Gelir
c) Kars'a Giderim
d) Dağlar
e) Kolbaşı

3. NECİL KÂZIM AKSES'e ARMAĞAN VERİLMESİ

EK D12a: Akses'in solo viyola için yazdığı "Capriccio" adlı eserin ilk seslendirilişinin yapıldığı konsere ait program.

Milliyet
7 Mayıs 1979 Sayı: 322
10 Lira

SANAT DERGİSİ

MÜZİK

İSTANBUL

Bir «Akses» konseri

Birkaç yıl önce "ÖRF - Avusturya Radyo Televizyonu" Müzik Bölümü yöneticisiyle söyleşirken adam bir an durdu, "Biliyor musunuz, dedi, buraya gelen bir Türk bestecisini unutamam. Bu son derece cana yakın kişi Viyanaca konuşuyor, kentin tüm iyi lokantalarını benden iyi tanıyordu..." Sözünü kestim: "Adı Akses'di değil mi?" "Tamam, diye bağırdı. Nereden anladınız?" Nasıl bilmezdim; Cumhuriyet sonrası "çok sesli sanat müziği"mizin ilk kuşağındaki öncülerden Necil Kâzım Akses (1908) doğduğu kent İstanbul'da öğreneceklerini öğrendikten sonra on sekiz yaşında Viyana'ya gitmiş, Müzik ve Tiyatro Akademisi'nde Joseph Marx gibi tanınmış öğretmenler yanında altı yıl çalışmıştı. Yerli ve örneğin "Mayer's Handbuch über die Musik" gibi önemli yabancı ansiklopedi ve bilgi kaynaklarına bakarsanız onun bu kadarla yetinmeyip daha sonra Prag'a giderek Alois Haba gibi yenilikçi ustalardan yararlandığını görürsünüz.

Akses yurda döndükten sonra öğretmenlik, kültür ataşeliği, opera genel müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuş, kendisine "Devlet Sanatçısı" payesinin yanısıra bazı yabancı ülkelerin nişan ve rütbeleri verilmiştir. Sanatçının 1930 yıllarında başlayan ve 1970 yıllarına dek süren dönemde verim dağarı daha çok türlü biçimlerde deneysel yapıtlarla oluşmuş, "Ankara Kalesi" adlı senfonik şiirle viyolonsel ve orkestra için "Poeme"i yaygın ilgi derleyebilmiştir. Bestecimizin verim eğrisinde "Keman Konçertosu" ile başlayan yükseliş son on yıl boyunca sürmüş, bu süre boyunca verdiği yapıtlar bir üstün yapıtlar zincirini oluşturmuştur. Bunlar arasında yer alan "Viyola Konçertosu" ve "Orkestra Konçertosu" geçen hafta İ.D.S.O. programında bir "Akses Konseri" ile ilk kez İstanbul müzikseverlerine sunuldu.

"Viyola Konçertosu" bu zincirin yalın müzik amacına dönük bir halkası. "Alto" adıyla da bilinen, kemanın biraz büyüğü, ses yönünden pesi, viyolonsel'in küçüğü, ses yönünden tizi "viyola" anlamlı ve duyarlı, şiirsel ve düşsel sesiyle bilinir, sevilir. Hele bu özelliklerini iyi sindirmiş bir "konçerto" veya "sonat" dinlemesi doyumsuz dakikaları sürükler peşpeşe. Akses'in "Konçerto"sunda bu özellikleri, "sonat" biçimindeki ana planda sindirilmiş özgürce örülü ayrıntılarla, trompet ve silofon gibi çalgıların uzun tümceli katımıyla süren "birinci bölüm"de, "tutti"nin tekdüze ısrarlı ritmi eşliğinde solo çalgının derin şarkısında yansıyan "ikinci bölüm"de, "divan müziği"nin gölgeleri dolaşan, sirto'yu anımsatan ölçülerle oluşan "üçüncü bölüm"de rahatça izleriz. Hele yapıtın solisti Koral Çalgan gibi "üstün çalış" nitelikleriyle özdeşleşmiş, elindeki "sesli yazın"ın duygu yükünü çalgısına bindirmiş usta bir sanatçı olursa, yüreğiniz övünçle, kıvançla çarpar, yazan ellerle çalan ellere sarılmak gelir içinizden.

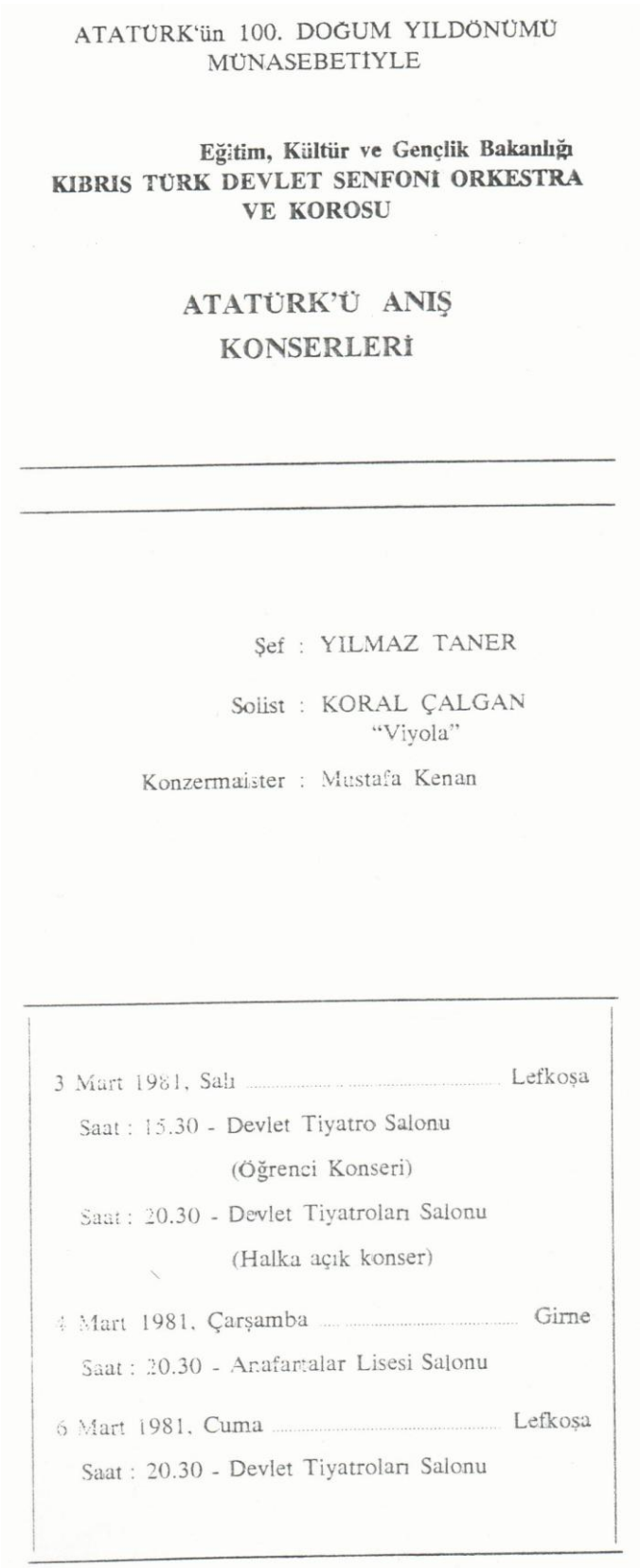
Necil Kazım Akses

Akses sanat yaşamının amacına en yakın düşünlerini "Orkestra için Konçerto" ile simgelemiştir desem bilmem yanılır mıyım. Görkemli bir orkestra yapısı içinde kendi görüşüne uyarlı "model" öğelerin, "Viyola Konçertosu" boyunca denediği "rastlamsal" elementlerin döküldüğü, "divan müziği"nin katıldığı potasıyla, yer yer çalgı monolog ve diyaloglarıyla bu ilginç yapıt şakacı ve iyimser bir ortamda sürüklüyor dinleyeni. Yüzyılımızda özellikle yenilikçi Çek müziğinin getirdiği kuramlardan yayılan kıvılcımları anımsatan pırıltılarla.

Her iki yapıtın çalınışında Gürer Aykal'ın ustalıklı ve dikkatli yönetimiyle İ.D.S.O. sehpalarındaki solo görevlilerinin başarısını içtenlikle selâmlarken Akses'e boyutları giderek büyüyen esininden daha nice aksesler getirmesi dileğiyle saygılar.

FARUK YENER

EK D12b: Akses-Capriccio'nun çalındığı konserin ardından çıkmış bir yazı.

ATATÜRK'ün 100. DOĞUM YILDÖNÜMÜ
MÜNASEBETİYLE

Eğitim, Kültür ve Gençlik Bakanlığı
KIBRIS TÜRK DEVLET SENFONİ ORKESTRA
VE KOROSU

ATATÜRK'Ü ANIŞ
KONSERLERİ

Şef : YILMAZ TANER

Solist : KORAL ÇALGAN
"Viyola"

Konzermaister : Mustafa Kenan

3 Mart 1981, Salı ..... Lefkoşa
Saat : 15.30 - Devlet Tiyatro Salonu
(Öğrenci Konseri)
Saat : 20.30 - Devlet Tiyatroları Salonu
(Halka açık konser)

4 Mart 1981, Çarşamba ..... Girne
Saat : 20.30 - Anafartalar Lisesi Salonu

6 Mart 1981, Cuma ..... Lefkoşa
Saat : 20.30 - Devlet Tiyatroları Salonu

EK D13: Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü nedeniyle Kıbrıs'ta verdiği konserlere ait bir afiş.

Bozkurt

günlük tarafsız siyasî gazete

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: CEMAL TOGAN
Sorumlu ve Yazı İşleri Müdürü: SADI C. TOGAN

ÇARŞAMBA, 4 MART, 1981 – YIL: 30 – SAYI: 10,285 – FİATI: 10 TL. – TEL: 71567

Dün başlayan "Atatürk'ü Anış" Konserinden bir görünüs. (Foto: TAK)

ATATÜRK'Ü ANIŞ KONSERLERİ BAŞLADI

LEFKOŞA: KTFD Senfoni Orkestra ve Korosu'nun Ulu Önder Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dolayısıyle düzenlediği "Atatürk'ü Anış" konserleri dün saat 15.30'da Lefkoşa'da Devlet Tiyatroları Salonunda öğrencilere verilen ilk konserle başladı. TC. Dışişleri ve Kültür Bakan-

(Devamı sayfa 4'te)

ATATÜRK'Ü ANIŞ KONSERLERİ BAŞLADI

(Sayfa 1'den devam)

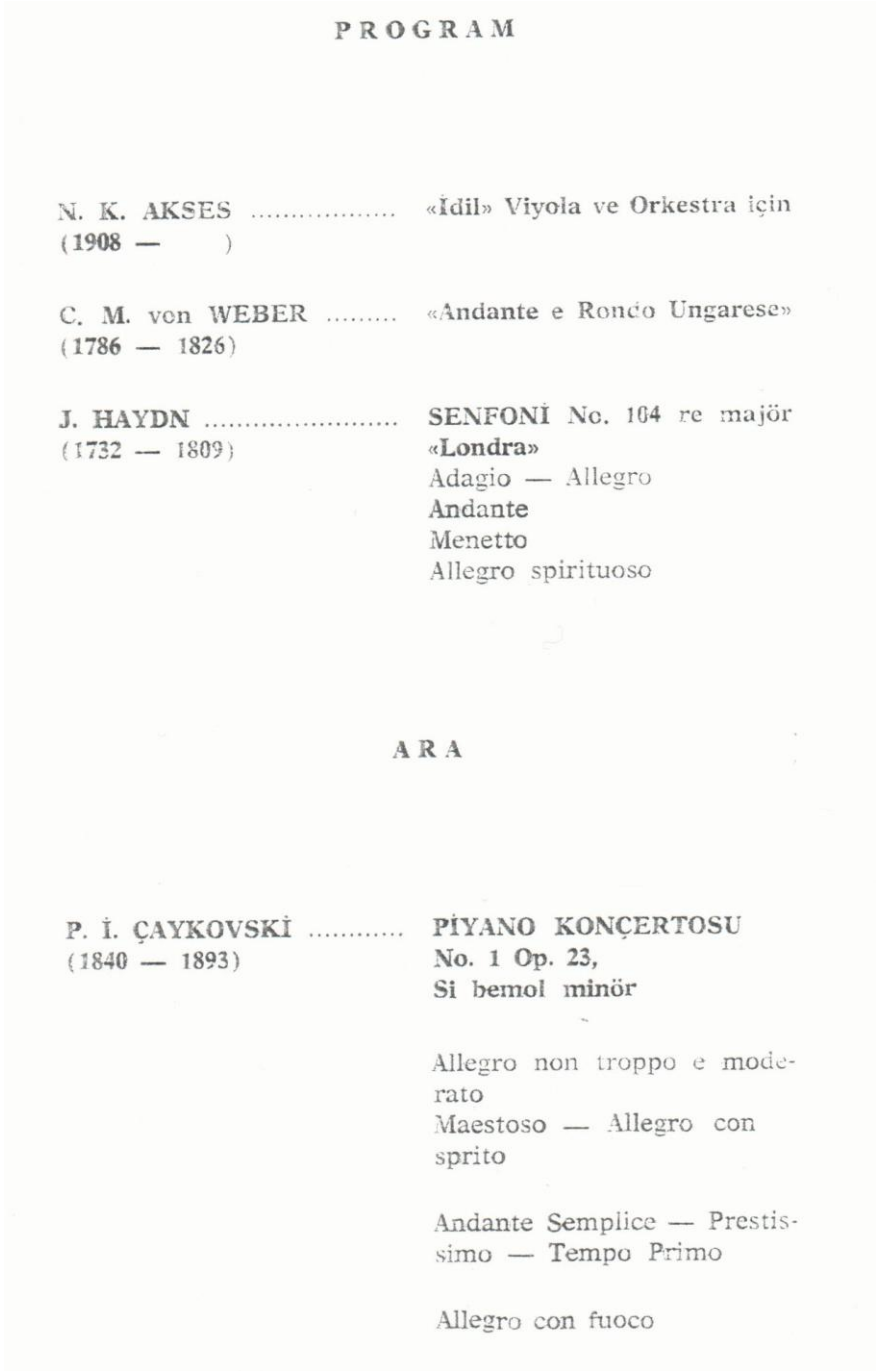
lıkları ile Kıbrıs Türk Vakıflar İdaresi ve Kıbrıs Türk Hava Yolları tarafından finanse edilen konserler Lefkoşa ve Girne'de yeralıyor.

Konserlerde Türk ve Batılı bestecilerin orkestra ile koro çalışmaları sunulurken, Ankara Devlet Konservatuvarı öğretim görevlisi Koral Çalgan da programa solist olarak katılıyor.

EK D13a: Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü nedeniyle Kıbrıs'ta verdiği konserlere ait çıkmış bir gazete yazısı.

EK D14: Necil Kazım Akses'in "İdil" adlı eserinin ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait afiş.

PROGRAM

N. K. AKSES ..... (1908 —)	«İdil» Viyola ve Orkestra için
C. M. von WEBER ..... (1786 — 1826)	«Andante e Rondo Ungarese»
J. HAYDN ..... (1732 — 1809)	SENFONİ No. 104 re majör «Londra» Adagio — Allegro Andante Menetto Allegro spirituoso

ARA

P. İ. ÇAYKOVSKİ ..... (1840 — 1893)	PİYANO KONÇERTOSU No. 1 Op. 23, Si bemol minör Allegro non troppo e moderato Maestoso — Allegro con sprito Andante Semplice — Prestissimo — Tempo Primo Allegro con fuoco

EK D14a: Necil Kazım Akses'in "İdil" adlı eserinin ilk seslendirilişini yaptığı konsere ait program.

Milliyet Yeni Dizi 37/1 Aralık 1981/75 Lira
SANAT DERGİSİ

MÜZİK

Durgun Bir Mevsimden Yankılar

İSTANBUL müzik yaşamı göze mi geldi, ne oldu, mevsime son yıllarda pek alışılmamış bir durgunlukla girdi. Atatürk Kültür Merkezi'nin bir türlü derlenip toparlanamayan onarımı bir yana dış ülkeler kültür temsilcilikleri de şöyle nefeslenip hareket getiremediler bu ortama. Devlet Opera ve Balesi opera türünde perde açamadığı gibi her yılın düzenli oda müziği konserlerine de başlayamadı. Filarmoni Derneği de henüz aynı alandaki etkinliklere katılmış değil. Bir tutarsızlık, bir uyuşumsuzluk var nedenlerin kökeninde kuşkusuz. Acaba nereden kaynaklanıyor bütün bunlar? Aslında sorunların temele dek uzandığı, çözüme temelden başlamanın zorunlu olduğu bir gerçek. Kente ayrı bir konser salonu mu sağlanır, Devlet Tiyatrosuna başka bir sahne mi bulunur, yoksa en azından çekişmesiz bir uyuşuma mı gidilir ama istenir, özlenirse bir çare bulunur. Sorunlar ortadadır ve "teşhis tedavinin yarısıdır". İyi niyetlerine inandığımız sorumluların kenti hiç değilse gelecek mevsime dertsiz kavuşturacağı inancını koruyoruz.

İSTANBUL Devlet Senfoni Orkestrası beşinci konserine Cem Mansur yönetiminde bir "viyola şöleni" ile başladı. Koral Çalgan'ı iki yapıtla dinledik; Necil Kazım Akses'in "İdil"i ve Carl Maria von Weber'in "Andante e Rondo Ungarese"si. Son yıllarda olağanüstü verim coşkusuna tanık olduğumuz değerli bestecimizin 1980 armağanlarından biridir "İdil"... "Gözde veya kulakta mutlu, barışçı etkiler bırakan yumuşak, tatlı görüntü ve sesler" anlamındaki Grekçe "İdil" sözcüğüne bilmem bundan daha çok yaraşan bir partisyon kolay bulunur mu? Viyola kendi ezgisini işte bu partisyonun içeriğindeki zarif ve duyarlı orkestralama eşliğinde söylerken Maden Fakültesi Salonunda yer almış bine yakın dinleyicinin de aynı izlenimi edindiğini savunmaya pek gerek yoktu, yüzlerdeki huzur belirtisi yeterliydi anlatımın başarısına.

C.M. von Weber'in "Andante e Rondo Ungarese"sini her bestecinin günah hanesinde yazılı zorlamalar arasına katabiliriz rahatça. Aynı bestecinin "Piyano ve orkestra için konçerto parçası" gibi bazı başka abur-cuburlarına pek çok "büyük" bestecinin "opus"larında rastlarız ama o güzelim romantik operaların yaratıcısına bu türlü yüzeyde kalmış verimi yakıştırmak güç geliyor doğrusu. Koral Çalgan yapıtı teknik yeteneğine, müziksel duygu ve inceliğine dayatarak olabildiğince cilalamayı denediyse de genç Weber'in kaleminden damlamış lekeleri silemedi, genel kazanç yalnızca "viyola edebiyatında böyle bir şeyler" bulunduğunu gözlemek oldu.

Orkestra konserinde Joseph Haydn'ın "No. 104 Re majör Senfoni"si, "Senfoni Babası"nın bu türdeki son örneği, tüm programın bütünüyle en başarılı sunulan yapıtı olarak kaldı. Cem Mansur yaşı düşünüldüğünde kolay umulmayan bir tempo bilinciyle götürdü yapıtı.

Piyanist Arın Karamürsel kent müzikseverlerinin yabancısı olmayan bir sanatçıdır, başlangıçtan bu yana seçkin öğretmenler yanında yetişmiş, konserler vermiştir... Her tanıyan bu sevimli, bu nazik müzikçimizi sevip saymıştır. Bütün bu niteliklerine karşın sahnede piyano taburesi üzerindeki Bn. Karamürsel konserlerinden sonra çelişik yargılar bırakmıştır tortu olarak. Orkestra eşliğinde çaldığı Piyotr İlyiç Çaykovski'nin "Op. 23 No. 1 Si bemol minör Piyano Konçertosu"da aynı sonucu getirdi. Bazı eleştirilere bakılırsa bu olağanüstü yaygınlığa ulaşmış yapıt boyunca Bn. Karamürsel yeteneği ve sağlam eğitimiyle sağladığı teknik kolaylıklara karşın bir bakıma doğuştan tutsağı olduğu aşırı "tempéremant"ı gene denetimine alamamış, yapıtın ilk akorlarıyla dinleyiciye yaydığı huzursuzluk "radyasyon"ları yorumun bırakması beklenen başarı izlenimini engellemişti. Bu durumun yöneticiyi de etkilediğini kabul edersek genellikle beraberlikten yoksun, gerilimlerle yuvarlanan "Çaykovski Konçertosu"nun görüntüsünü sezmiş oluruz. Çok üzgünüm ama ben de katılıyorum bu eleştiriye. Bn. Karamürsel'i sevip saymama karşın...

İSTANBUL Devlet Senfoni Orkestrası altıncı konserine Camille Saint - Saens'in "Op. 22 No. 2 Sol minör Piyano Konçertosu" ile başladı. Yapıt bittiğinde solist Azerbeycanlı Ferhad Badalbeyli'nin aldığı alkış boşuna değildi. Konserin yöneticisi Gürer Aykal'ı pek üzüp yormamış, notaları biraz kalın uçla yazılı görüp tuşları fazlaca güçle çekiçlemiş, genç kuşak "Sovyet Piyanistleri"ne musallat olan bu sendrom'dan o da kurtulamamıştı. Oysa bu "Konçerto" romantizmin alabildiğine ağırlık kazandığı bir çağda doğmuş, Franz Liszt'e adanmış, 113 yıldan bu yana genellikle yumuşak, ince ve zarif bir çalış yeğ tutulmuştu. Bay Badalbeyli gençti, o da gücünü yeterince denetleme niteliğinden yoksundu ama "teknik kolaylıklar"ı doğrusu ya selama değerdi. Nitekim bu yönünü Aram Haçaduryan'ın "Toccata"sında ve Azerbeycanlı bestecilerden seçilmiş parçalarda da gözledik ve bu "bravura" piyanistine bir "bravo" çektik.

32 yaşında P.İ. Çaykovski 1872 yılı yaz ayları boyunca Ukrayna'da enistesinin çiftliğinde geçirdiği günlerin izlenimlerini halk ezgileriyle özdeşleştirip uzunca bir tını fantezisi vermişti: "Op. 17. No. 2 Do minör Senfoni". Köklü bir orkestra bilgisinin hemen her bölümünde gözlendiği yapıt o çağlarda Rus millî müziğine yön veren "Beş Besteci" tarafından hayranlıkla karşılanmıştı, karşılanmıştı ama yapıtın yüzyılı aşkın bir süredir söyleyecek evrensel bir sözü de kalmamıştı. Gürer Aykal'ın bu "Senfoni"yi seçiminde iki amaç gözetilmişti bence; dinleyenlere daha sonraki "Senfoni"lerinde kendini kat kat aşan bestecinin bu alandaki ilk denemelerinden yüzeyde kalmış bir örneği tanıtmak, topluluklarımıza "iyi bir orkestralama" dokusuyla bağdaşım olanağı kazandırmak. Gürer'in bu amaçlardan her ikisine de ulaştığını kabul etmek gerekir; üstün yeteneği ona olanaklar elverdiğince tartışılmaz yetkinlikte bir seslendiri getirmiş, bu sonuç, çevresinde ne düşünülürse düşünülsün bu "Senfoni" üzerine yorum olanağı sağlamış, İ.D.S.O. için yeni olumlu puanlar derlenmişti.

SOPRANO Melek Çeliktaş ve tenor Erol Uras'ı İtalyan Kültür Merkezi'ndeki "Puccini Akşamı" boyunca dinledim. Piyanist Elisabetta di Stefano'nun eşlik ettiği konserde İtalyan bestecisinin "Tosca" ve "Manon Lescaut" adlı operalarından bazı arya ve sahneler ilgiyle izlendi. Mesleklerine bağlılık ve saygıdan kuşku duymadığım iki sanatçımız içtenlikle ve iyi niyetle çalışmış, niteliklerini sererek yer almışlardı sahnede. Ancak, meraklılarca çok tanınan, İtalyan opera evreninden en gözde seslerin incelikleriyle alışılan bu parçalarda istenmeyen düş kırıklıklarını doğal kabul etmek gerekirdi, bu gerçek göz önüne alındığında her iki sanatçımızı da alkışlamamak için neden kalmıyordu.

FARUK YENER

EK D14b: Necil Kazım Akses'in "İdil" adlı eserinin ilk seslendirilişinin yapılması üzerine çıkmış bir yazı.

EK D15: "Bartok-Viyola Konçertosu" Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ikinci kez çaldığı konsere ait afiş.

Cumhuriyet

l; Sayı: 20712 Kurucusu : Yunus NADİ 20 TL. 2 Nisan 1982 Cu

ankara.. anka..

Müşerref HEKİMOĞLU

Giderek Artan Özlem

Uzun süre tutuklu yattıktan sonra birden şiirler, öyküler, bir de roman yazan bir arkadaşa rastladım. Umudunu, neşesini yitirmemiş, hiç; sekiz buçuk ayı cezaevinde geçiriyor, mahkemeler, savunmalar, aklanıyor sonunda. Yanlışlık olmuş ,ama o bu yanlışlığı acıyla, öfkeyle değil, gülümseyerek anımsıyor.

— Cezaevindeki yaşamda bir çiçek, bir yeşil dal, gökyüzünde bir yıldız görmek, güzel şiirler okumak özlemini çok duydum. Belki de bu özlemle yazarlığa yöneldim, diyor.

Galerilerde, konser salonunda da benzer sözler ediliyor her zaman. Gökyüzünde parlayan bir yıldız, çiçek açmış bir ağaç, biraz sevgi, biraz dostluk özlemi giderek bastırıyor. Konserlerde, sergilerde ya da yayınevlerinde avunuyor insanlar. Güzel bir müzik dinleyerek, güzel resimler seyrederek, güzel kitaplar, dergiler okuyarak özlem dindiriyorlar, başka çareleri yok...

Geçen hafta bir Fransız arpist dinledik konser salonunda. Giselle Herbert hafif soğuk, biraz yukardan bakan bir kadın ilk bakışta, ama çalmaya başlayınca yıldızların parladığını, bütün ağaçların çiçek açtığını hissediyor insan, bir ırmağın denize ulaştığını, özlemin dindiğini...

Özlem dindiren bir başka sanatçı da, Bartok'un viola konçertesuyla Koral Çalgan'dı o konserde. Dört kuşak müzikle uğraşan bir ailenin çocuğu Koral Çalgan. Babası, büyükbabası, dedesi hep Muzika-i Hümayunda çalmışlar, o da Ankara Oda Orkestrasında çalışıyor, ayrıca Konservatuarda öğretmen. Bartok'un viola konçertosunu Ruşen Güneş çalacaktı aslında. Londra'dan gelmesi bekleniyordu. Gelmeyeceği anlaşılınca Koral Çalgan hazırlandı ve çok başarılı bir konser verdi.

Konservatuar öğretmenlerinin de konser vermeleri güzel bir olay, ama ayrıca güç bir olay. Meslekten solistler gibi durmadan konser vermiyorlar, bu nedenle bir virtüoz parıltısından yoksun kalıyorlar çoğu kez. Koral Çalgan'ın öğretmenliği yanında solistlik niteliğini de vurguluyor. Çünkü sık sık konser vermekten geri kalmıyor, bir de müziğe büyük saygısı var, işini ciddiye alan bir kişi...

Geçen hafta Necil Kâzım Akses'in **«Barış İçin Savaş»** adlı yapıtını da ilk kez dinledi başkentliler. Değerli bestecimiz Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü nedeniyle yazdı bu yapıtları bir de ödül aldı Turizm ve Kültür Bakanlığı Müsteşarından. Atatürk'ün 100. yıldönümünde müziksel bir yapıt, müzik devriminin iyi bir kanıtı herşeyden önce. Türk toplumunu çok sesli müziğe yöneltmeyi çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmanın bir koşulu diye düşünmüş Atatürk. Müzik dalında yetişen ve uluslararası boyutlara ulaşan çalgıcılarımız, bestecilerimiz, yöneticilerimiz de bu düşüncenin doğruluğunu kanıtlıyor durmadan. Bir İdil Biret, bir Suna Kan, bir Adnan Saygun, bir Ulvi Cemal Erkin, bir Gürer Aykal sınırları aşarak çağdaşlığımızı belgeliyorlar. Ankara'da, İzmir'de çalıyorlar, gidiyor New York'ta, çalıyorlar, Paris'te, Helsinki'de çalıyorlar.

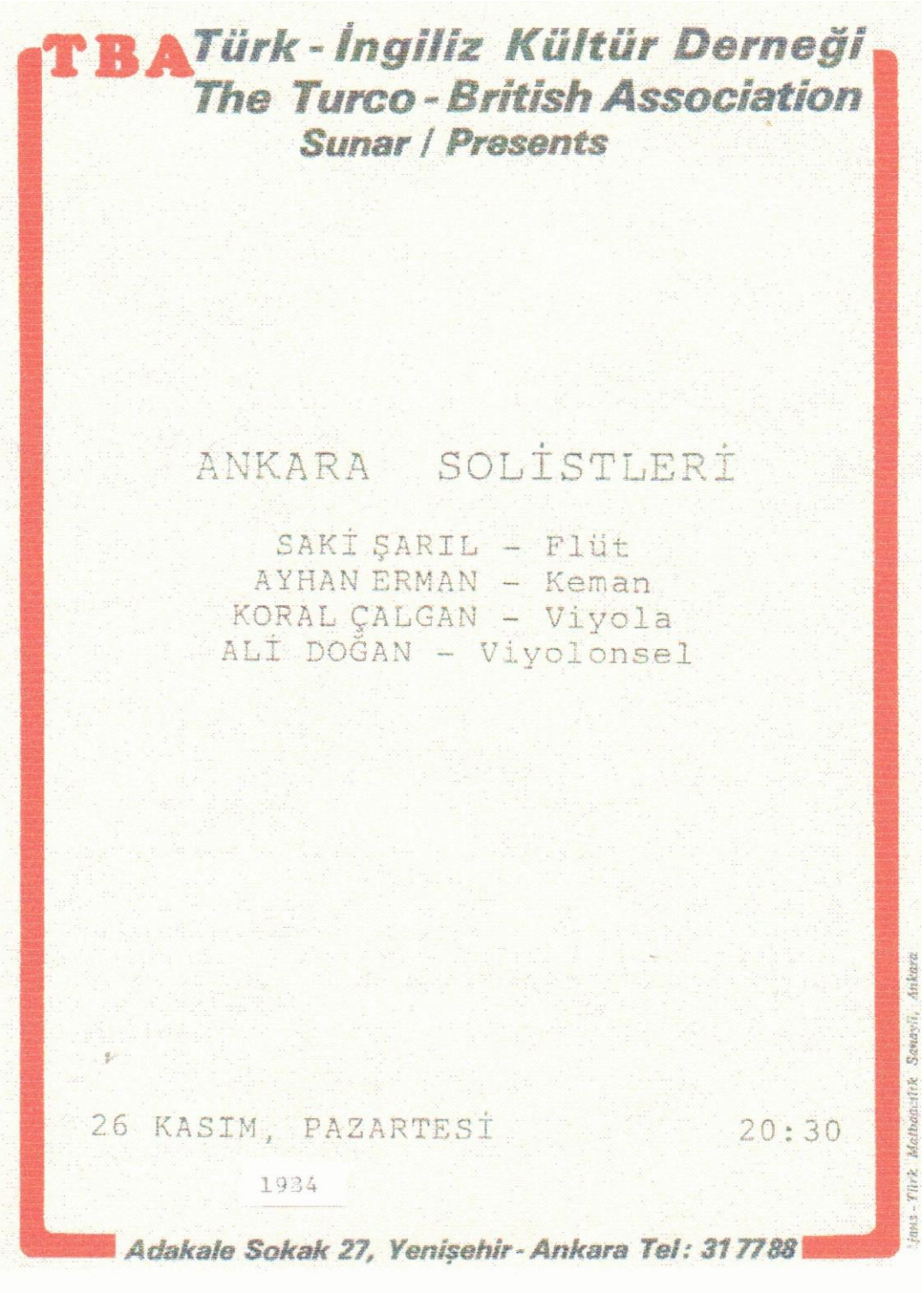
Barış İçin Savaş, adlı yapıtı ilk dinleyişte karar vermek güç geldi bana. Kalın çizgili, matematiksel bir müzik yapıtı bu. Müzikseverler iyi düşünülmüş bir kompozisyon, diye niteleidiler. Mimarlık yönünü övdüler, ama duygudan yoksun, soğuk bulanlar da var.

Bence asıl önemlisi bir besteci olarak Atatürk'e seslenebilmek, savaşın barış için geçerli olduğunu vurgulamak doğrusu. Ben o konserde biraz hüzünlendim. Böyle bir olayın daha büyük ilgiyle kutlanmasını bekliyor insan. Ancak arabesk müziğin yaygınlaştığı bir ortamda böyle beklentilere yer var mı acaba?

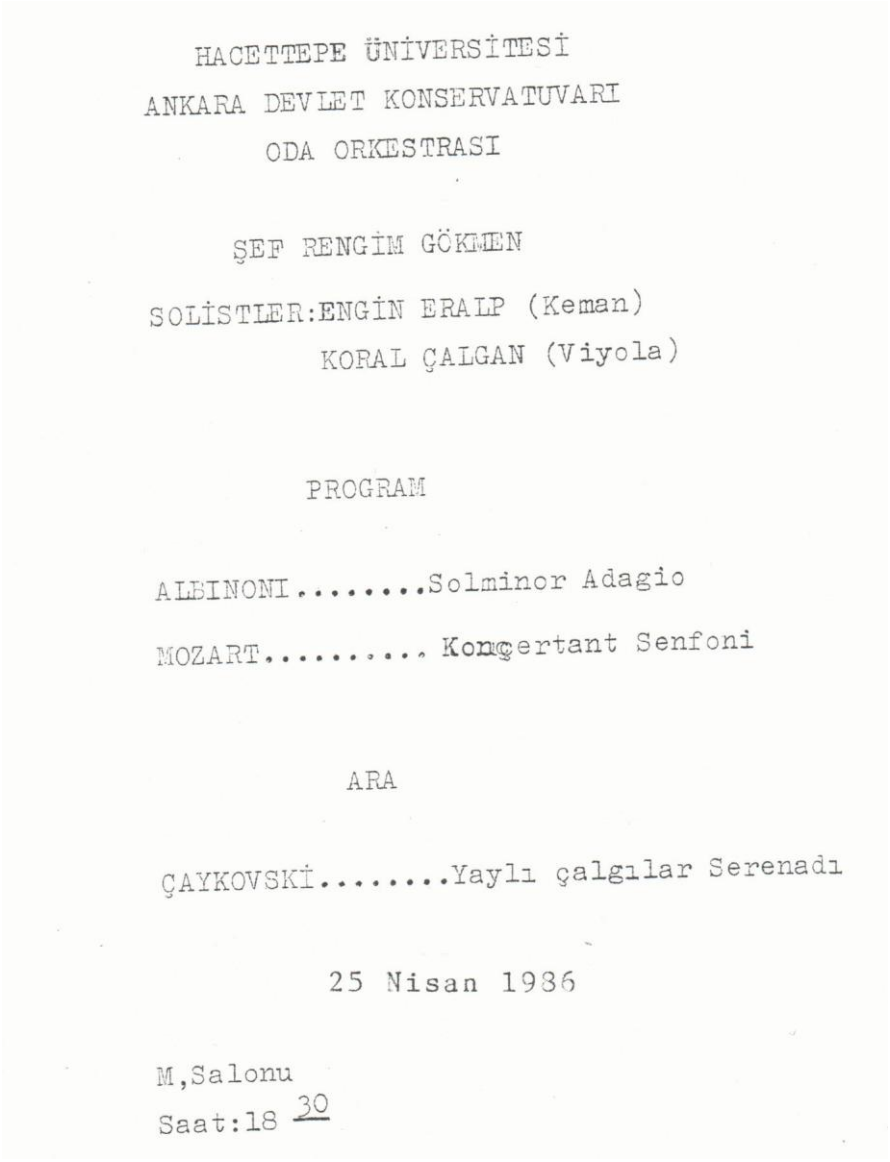
★★★

Bu yazımı Ankara'dan uzaklara, Okyanusun ötesine Oscar ödülü alan iki sanatçıya seslenerek bitirmek istiyorum. Çocukluğumdan bu yana hayranlıkla seyrettiğim iki sanatçı, Katherine Hepburn ve Henry Fonda. Biri yetmiş iki, öteki yetmiş altı yaşında. Genç değiller, güzel değiller, ama hâlâ parlıyor yıldızları, sönmüyorlar, eskimiyorlar. Güzel bir birikimi en güzel biçimde değerlendiriyorlar. Önemli bir olay bu. Birçok sahnede parıltısını birden yitiren, karanlığa gömülüveren, yaşlanmadan ihtiyarlayan, çizgileri aşınmış, yoz oyuncular seyredenler için, eskimeyenlerin başarısını kutlamanın başka bir tadı var doğrusu. Hangi sahnede olursa olsun eskimeyenlere saygı duyuyor insan!.. Bu da bir sanat kuşkusuz, ama belli yetenekler ve nitelikler de istiyor... Dalında açan bir çiçek, gökyüzünde parlayan bir yıldız kadar, rol aldığı sahnede eskimeden kalabilen oyunculara da özlem duyuluyor doğrusu...

EK D15a: "Bartok-Viyola Konçertosu"nun çalınması üzerine çıkan bir gazete yazısı.

EK D16: Ankara Solistleri adındaki dörtlü ile katıldığı bir konsere ait afiş.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI
ODA ORKESTRASI

ŞEF RENGİM GÖKMEN

SOLİSTLER:ENGİN ERALP (Keman)
KORAL ÇALGAN (Viyola)

PROGRAM

ALBINONI.....Solminor Adagio

MOZART..... Konçertant Senfoni

ARA

ÇAYKOVSKİ.....Yaylı çalgılar Serenadı

25 Nisan 1986

M,Salonu
Saat:18 30

EK D17: Solist olarak çıktığı son konsere ait konser afiş ve programı.

ÉDITION DE 5 HEURES — 1,60 F
ADMINISTRATION, ABONNEMENTS,
PUBLICITÉ : 25, AVENUE MATIGNON
75380 PARIS CEDEX 08. **TÉL. 256-80-00**
DIRECTION, RÉDACTION, SERV. VENTE
IMPRESSION : 37, RUE DU LOUVRE
75081 PARIS CEDEX 02. **TÉL. 233-44-00**

MUSIQUE

Les Turcs en Bretagne

Saluons l'effort et la persévérance de Philippe Dourguin, qui a réussi à mettre sur pied, dans une région qui n'est pas particulièrement riche en festivals, toute une série de concerts, dont l'ensemble forme « Les semaines musicales de Vannes ».

C'est ainsi que du 15 juillet au 15 août, Dix-huit manifesta-

VANNES
CLAUDE PASCAL

tions sont programmées avec, notamment, un spectacle audiovisuel de Jean-Daniel Hirvois **Microcosmopéra III**, un récital de piano, par Eric Heidsieck, un concert Max Pinchard dirigé par Pierre-Michel Le Conte et six concerts, centrés sur l'orchestre de chambre d'Ankara.

C'est à l'un de ces derniers que j'assiste, dans la nouvelle cathédrale Saint-Pierre, douillettement entourée par les pittoresques maisons à colombages du vieux Vannes.

De création toute récente, l'Orchestre de chambre d'Ankara a le double privilège d'être dirigé par un chef solide et chaleureux — Gürer Aykal — et d'être doté d'un violon solo de tout premier ordre. La gracieuse Suna Kan, artiste d'Etat de Turquie et premier prix du Conservatoire de Paris en 1952.

Dans le **Concerto grosso n° 6** de Haendel, j'admire la belle pâte sonore de l'orchestre ; dans le **Divertimento en ré majeur K 136** de Mozart, sa finesse, son élan, sa cohésion, sa souplesse et j'ai plaisir à découvrir la vivante **Sinfonietta** d'Ulvi Cemal Erkin, compositeur turc récemment décédé. Un premier mouvement dynamique, un douloureux mouvement lent, aux lignes mélodiques, finement entremêlées, un final, teinté de folklore oriental.

Trois bis ont été nécessaires pour que le public consente à quitter les lieux. Beau succès, qui ne nous fait malheureusement pas oublier les difficultés qu'éprouvent les organisateurs à intéresser les populations à

L E F İ G A R O , Paris

TÜRKLER BRÖTANYA'DA

Kısa bir süre önce kurulmuş olan Ankara Oda Orkestrasının iki büyük kazancı var : Gürer Aykal gibi sağlam ve ateşli bir yönetici ile birinci sınıf bir keman solistine sahip olmak. Türkiye'nin Devlet Sanatçısı olan Suna Kan, bu sevimli kemancı, Paris Konservatuarını 1952 yılında bitirmiş.

Haendel'in 6 numaralı Concerto Grosso'sunda orkestranın güzel tınısına, Mozart'ın re majör Divertimento'sunda inceliğine, zerafetine, beraberliğine, yumuşaklığına hayran oldum ve son yıllarda ölmüş olan Türk bestecisi Ulvi Cemal Erkin'in canlı Sinfonietta'sını keşfetmekten kıvanç duydum. Eserin dinamik bir ilk bölümü, melodik çizgilerin birbiriyle incelik içinde kaynaştığı acılı bir ağır bölümü ve doğu folklorundan esinlenmiş bir finali var.

Dinleyicilerin salonu terketmiye razı olması için Ankara Oda Orkestrasının program dışı üç parça daha çalması gerekti. Büyük başarı...

Claude Pascal

EK D18: TRT Ankara Oda Orkestrası'nın bir yurtdışı konseri sonrası çıkan gazete yazısı.

Cumhuriyet

Yıl: Sayı 21495 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. 28 Haziran 1984 Perşembe

TEK KONSERLERİ BUGÜN AYA İRİNİ'DE — Gürer Aykal yönetimindeki TRT Ankara Oda Orkestrası, 12. Uluslararası İstanbul Festivali kapsamındaki tek konserini bugün Aya İrini'de veriyor. Suna Kan'ın da solist olarak katılacağı konserde orkestra Mozart, Vivaldi, Schönberg ve Arenski'nin yapıtlarını seslendirecek.

TRT Ankara Oda Orkestrası'nı Aya İrini'de dinleyeceğiz

Kültür Servisi — 12. Uluslararası İstanbul Festivali'nde bugün Çağdaş Danimarka Dans Topluluğu ve Varşova Caz Topluluğu gösterilerini Atatürk Kültür Merkezi Büyük Salon'da son kez yinelerken, **Gürer Aykal** yönetimindeki TRT Ankara Oda Orkestrası, Festivaldeki tek konserini bugün saat 18.30'da Aya İrini'de verecek. Öte yandan, İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçıları, **Mozart'ın "Saraydan Kız Kaçırma"** operasını bugün saat 21.30'da Topkapı Sarayı'nda ilk kez sahneleyecekler. Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü öğrencileri ise, **Müşfik Kenter'in** sahnelediği **William Shakespeare'in "Julius Caesar"** adlı oyununu saat 21.30'da Rumelihisarı'nda son kez sergileyecekler.

TRT Ankara Oda Orkestrası, kemancı **Suna Kan'ın** da solist olarak katıldığı konserinde, **Mozart'ın "Si bemol majör Divertimento"sunu, Vivaldi'nin "Mi bemol majör Keman Konçertosu"**nu, **Schönberg'in "Aydınlanan Gece"**sini ve **Arenski'nin "Çaykovski'nin Bir Teması Üstüne Çeşitlemeler"**ini seslendirecek. Şef **Gürer Aykal** ve solist **Suna Kan'ın** yanı sıra TRT Ankara Oda Orkestrası **Cengiz Özkök, Nuri Çeken, Semra Bayraktar, Murat Tamer, Ayhan Erman, Leda Cenas, Koral Çalgan, Sumru Çalgan, Selim Öğüt, Ali Doğan, Engin Sansa, Gülgün Akagün, Tahir Sümer, Seiçuk Gündemir** ve **Engin Eral'**dan oluşuyor.

Şef Gürer Aykal

TRT Ankara Oda Orkestrası'nın şefi ve Devlet Sanatçısı **Gürer Aykal**, 1962'de Ankara Devlet Konservatuvarı Keman Bölümü'nü bitirdikten sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyesi oldu. 1969'da Kompozisyon Bölümü'nü bitirdikten sonra ise devlet bursuyla İngiltere'ye gönderildi. Guildall Müzik Okulu'nda **Andre Previn, Rudolf Swartz, George Hurst** gibi ünlü şeflerle çalıştı. 1971'de Siena'da Accademia Chigiana'nın orkestra yöneticiliği bölümünü, ardından Guildall Müzik Okulu'nu ve Royal Academy of Music'i bitirdi. 1972-73'te Roma'ya giderek Santa Cecilia Orkestrası'nı **Franco Ferrara** döneminde yöneterek mezun oldu. **Gürer Aykal** halen Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve TRT Ankara Oda Orkestrası'nın şefliğini yapıyor.

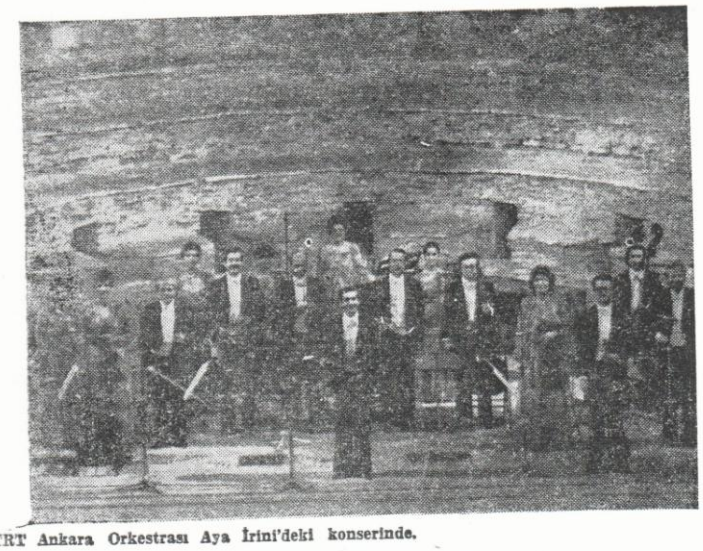
Solist Suna Kan

Ankara Oda Orkestrası'nın hem baş kemancılığını, hem de solistliğini yapan **Suna Kan**, 1948'de özel bir yasayla Paris'e gönderildi ve **G.Bouillon**'un yanında öğrenimini tamamladı. 1954'te Cenevre Yarışması'nda birinciliği, 1956'da Münih Yarışması'nda 5. ödülü kazandı. Birlikte konser verdiği ünlü sanatçı ve topluluklar arasında **Pierre Fournier, İstvan Kertesz, Zubin Mehta,** Los Angeles Filarmoni Orkestrası ve Londra Senfoni Orkestrası sayılabilir.

EK D18a: TRT Ankara Oda Orkestrası hakkında yurtiçi basında çıkmış bir haber.

Cumhuriyet

Sayı: 20837 Kurucusu : Yunus NADİ 20 TL. 7 Ağustos 1982 Cumartesi

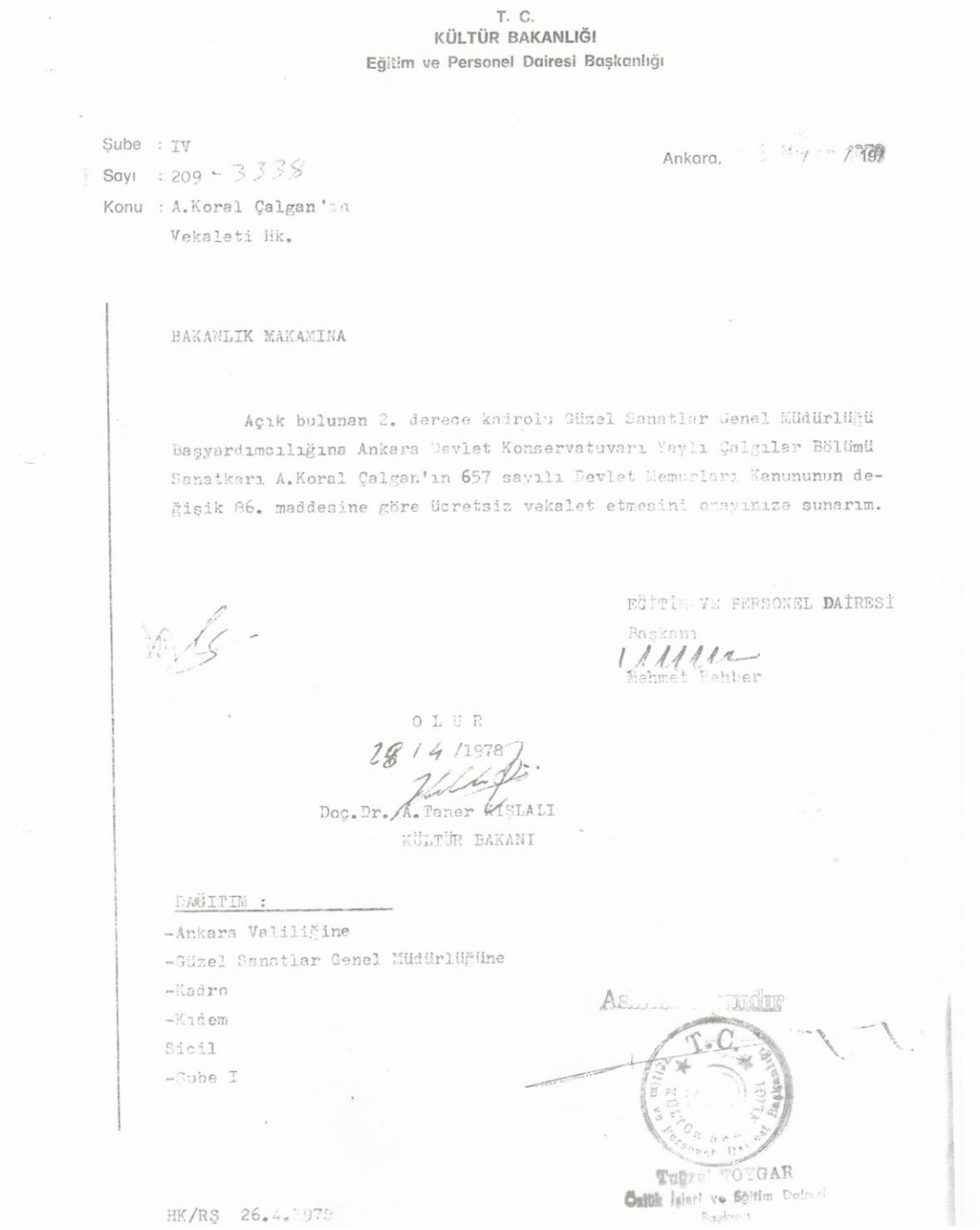

TRT Ankara Orkestrası Aya İrini'deki konserinde.

TRT Ankara Oda Orkestrası Avrupa'da konserler veriyor

Sanat Servisi — TRT Ankara Oda Orkestrası konserler vermek üzere geçen çarşamba günü Avrupa'ya gitti. Topluluk, Yugoslavya'nın üç kentinde (Ohrid, Arandjelovac, Belgrad) çaldıktan sonra Sicilya'da beş konser daha verecek. Müzik çevrelerinde uluslararası düzeydeki Ohrid, Belgrad ve Taormina konserlerine ayrı bir önem veriliyor. Onaltı kişiden oluşan topluluğu Gürer Aykal yönetiyor. Ankara Oda Orkestrasının baş kemancası ve solisti bilindiği gibi Suna Kan.

EK D18b: TRT Ankara Oda Orkestrası hakkında yurtiçi basında çıkmış bir haber.

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Eğitim ve Personel Dairesi Başkanlığı

Şube : IV
Sayı : 209 - 3338
Konu : A.Koral Çalgan'ın
Vekaleti Hk.

Ankara, [illegible] 1978

BAKANLIK MAKAMINA

Açık bulunan 2. derece kadrolu Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Başyardımcılığına Ankara Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Bölümü Sanatkarı A.Koral Çalgan'ın 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 86. maddesine göre ücretsiz vekalet etmesini onayınıza sunarım.

EĞİTİM VE PERSONEL DAİRESİ
Başkanı
Mehmet Behber

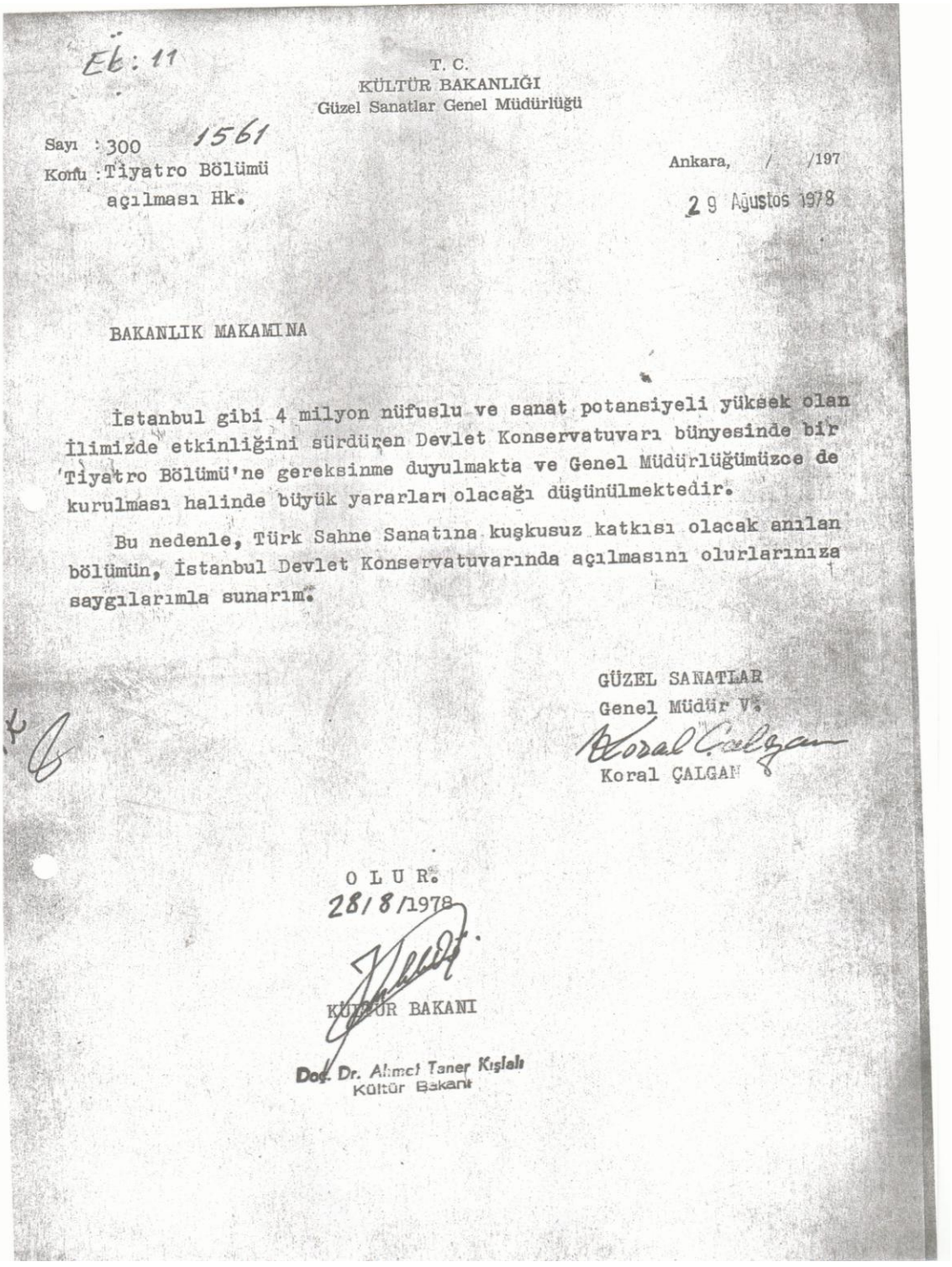
O L U R
28/4/1978
Doç.Dr. A.Taner KIŞLALI
KÜLTÜR BAKANI

DAĞITIM :
-Ankara Valiliğine
-Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne
-Kadro
-Kıdem
Sicil
-Şube I

As[illegible]müdür
T.C. [illegible]
Tuğrul TOZGAR
Özlük İşleri ve Eğitim Dairesi Başkanı

HK/RŞ 26.4.1978

EK D19: Çalgan'ın, Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcılığı görevine getirilmesine yönelik resmi yazı.

Ek: 11

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 300 1561
Konu : Tiyatro Bölümü açılması Hk.

Ankara, / /197
29 Ağustos 1978

BAKANLIK MAKAMINA

İstanbul gibi 4 milyon nüfuslu ve sanat potansiyeli yüksek olan İlimizde etkinliğini sürdüren Devlet Konservatuvarı bünyesinde bir 'Tiyatro Bölümü'ne gereksinme duyulmakta ve Genel Müdürlüğümüzce de kurulması halinde büyük yararları olacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle, Türk Sahne Sanatına kuşkusuz katkısı olacak anılan bölümün, İstanbul Devlet Konservatuvarında açılmasını olurlarınıza saygılarımla sunarım.

GÜZEL SANATLAR
Genel Müdür V.
Koral Çalgan
Koral ÇALGAN

O L U R.
28/8/1978
KÜLTÜR BAKANI
Doç. Dr. Ahmet Taner Kışlalı
Kültür Bakanı

EK D20: Çalgan'ın, Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcılığı görevini yürütürken, İstanbul Devlet Konservatuarı bünyesinde Tiyatro Bölümü açılmasını bakan oluruna sunduğu resmi yazı.

Cumhuriyet

Sayı: 19441 Kurucusu : YUNUS NADİ 300 Kuruş 11 Eylül 1978

ANKARA — Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcısı Koral Çagan, mevcut sanat kurumlarıyle toplumda sanatın yeterince yaygınlaştırılamadığını belirterek, sanatı ve sanatçıyı destekleyici, geniş kitlelere sanat etkinliklerini götürücü çalışmaların gerekli olduğunu söylemiştir.

Sanat olayının toplumun her kesiminde yaşanır hale gelebilmesini sağlamak amacıyle bu yıl Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü olarak bazı önlemlerin alındığını bildiren Çalgan güzel sanatlar konusunda eğitim yapan kurumların daha verimli bir kaynak haline gelebilmesi için çok sayıda öğrencinin alınmasının planlandığını belirtmiştir. İstanbul Konservatuvarında bir tiyatro bölümünün de açıldığını

Kültür Bakanlığı sanatın toplumda yaygın hale gelmesi için çalışıyor

sözlerine ekleyen Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcısı Koral Çalgan, Devlet Konservatuvarları yönetmenliğinin yeniden düzenlendiğini bildirmiş, «Toplumda sanatı yaygınlaştırmak amacıyle kısa dönemde çözüm, sanat etkinliklerini çevreye taşıyarak, uzun dönemde ise hem eğitim hem de icra yapan sanat kurumlarını başka yörelerde de kurmak olacaktır.» demiştir.

Koral Çalgan sanatçıyı desteklemenin, özendirmenin gerektiğini söylemiş, onun yalnızca sanatıyle ilgilenmesinin daha verimli olacağını savunarak maddi konuda kendisine yardımda bulunmanın gerekliliği üzerinde durmuştur.

(a.a.)

149

EK D20a: Çalgan'ın, Kültür Bakanlığı'nda yürüttüğü görevi sırasında hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

Ankara Devlet Konservatuvarı niçin bu kadar geç açıldı?

KORAL ÇALGAN

Haftalardır ilgili ilgisiz herkesin dilinde tek bir konu vardı: Ankara Devlet Konservatuvarı ne zaman açılacak? Öğrenciler adına, veliler adına telefonlar ediliyor, basından bilgi isteniyordu.

Bunlar bizi öylesine sevindiriyordu ki. Demek bunca yıl hangi koşullarda eğitim ve öğretim yaptığımız yakından izleniyor, yaklaşık yirmi yıldır bitirilmeye çalışılan (büyük sahnesinin dışında bina bitmiştir) yeni binalarımıza taşınmamızı onlar da bizim gibi özlemle bekliyor olmalıydılar...

Şimdi ayrıntılara girmeden yıllar öncesine dönelim. Dönelim ki akıllara durgunluk verecek serüvenimizin ilginç gelişmesini birlikte görelim.

Ünlü Alman bestecisi **Paul Hendemith,** Türkiye'de müzik işlerini yeni baştan düzenlemek için bakanlık danışmanı olarak ve konservatuvarın kurulması önerisini ortaya koyan önemli raporunu hazırlamak amacıyla ülkemize geliyor. 1935 yılında verdiği ilk raporda konumuzla ilgili şu notları özellikle vurguluyor:

"Yüz yirmi öğrenci, derslerinin dışında bireysel çalışma da yapmak zorundadır. Oda sayısının yetersizliği yüzünden öğrenciler koridorlarda, avluda, hatta bahçede ağaçlar altında çalışmaya uğraşıyorlar. Bu yararsız çalışmalardan öğrenci hoşnut değildir. Bütün çalgıların curcunası içinde kendi çaldığını denetleyebilmesi ve bu çalışmadan yarar sağlayabilmesi olanaksızdır."

Hindemith'in 48 yıl önce dile getirdiği bu sorunu bir tek değişiklikle, çalışma alanı olarak sıraladığı yerlere yıllar önce tuvaletlerin de eklenmesiyle ve öğrenci sayısının beş katına çıkmasıyla bu yükü artık taşıyamayan bir okul olarak günümüze dek sabırla geçirdik.

Yeni binalarımıza taşınabilmekle öğrenciler tuvalet aralarında çalışmaktan kurtulacak, öğretmenlerin çoğu ders yapabilecek oda bulacak, yılların yıprattığı elektrik donanımının yaratabileceği yangın tehlikesinden uzak kalınabilecek, çatlayan duvarlardan dökülenleri kafamıza yemeyecektik. Sorun salt bina değişikliği de değildi. Yıllarca çözüm bekleyen sorunlarının çoğunun çözülme aşamasına gelinebilmesi, kendine yeter bir binaya kavuşulmasına bağlıydı. Örneğin, mevcut sanat kurumlarının sanatçı gereksinmesini bile karşılayamıyor, kurulması hayli gecikmiş yeni sanat kurumlarının kaynağını oluşturacak yeterli sayıda öğrenci alamıyor, bu öğrencileri yetiştirecek öğretim kadrosunu kendi bünyesinde kuramıyor, etkinliklerini sergileyebilecek alanlardan yoksun ileriye dönük atılımlardan söz bile edilemiyordu. Özet olarak üzerinde durulması gereken konu, neden geç açıldığından daha çok bina değiştirilirken kabuğun da değişip değişmeyeceğiydi? Üstelik sorun salt Ankara'nın da sorunu değildi. Yıllardır gündeme gelmesi gereken ve belki de daha kötü koşullarda eğitim yapan İstanbul ile İzmir'in bizim yakında kavuşmayı umduğumuz bu olanaklara ne zaman kavuşacağıydı.

Sonuç olarak, yılların beklentisi yeni binaların bitmesiyle sona erdi derken hazin ve düşündürücü serüvenimiz başladı.

Her şey yolunda gidiyordu. Hacettepe Üniversitesi'nin üst yöneticileri gerekli emirleri veriyor, 1983-84 eğitim yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nın yeni binalarda derslere başlayabilmesi için büyük çaba harcıyorlardı. Bu arada temmuz ayında atanan genç ve dinamik müdür **Ersin Onay** yardımcılarıyla birlikte gece gündüz akıl almaz güçlüklerle savaşıyordu. Suyun ve elektriğin bağlanması, ısıtma çabaları, binayı teslim edecek insanlar, binayı teslim alacak yetkililer, bürokrasi, çıkarılan engeller tek tek sabırla aşılıyordu. Tüm bu işlerin koca yaz aylarında yapılmamasını eleştirmek ise bu saatten sonra yararsızdı. Umut fakirin ekmeği, Bu kadar bekleyen birkaç gün daha bekleyebilirdi. Aşamalar bu noktaya varmışken su borularında çıkan bazı çatlaklar sabrı taşıran son damla oldu ve eski binaya dönmemiz uygun görüldü.

Kültür Bakanlığı'nda çalıştığım yıllarda çorbada benim de biraz tuzum bulunduğundan üzülmemek elde değildi. Olsun, konservatuvarlı olmanın yazgısı beklemekti. Yeni binaya taşıdığımız gönlümüzü, yüreğimizi, sevincimizi, umutlarımızı geri getirdik.

Yeni öğretim yılında tümöğrencilere ve öğretmen arkadaşlarıma başarılar dilemekten başka elden ne gelir.

Son gelişmeler öylesine etkilemiş olacak ki, bu haftaki konseri dinlerken başka şeyler düşünmekten kendimi alamadım. Müziği dinlerken, içinde bulunmadığım bir şeyi yazmam söz konusu olmadığına göre sanatçıların ve okurlarımın beni bağışlayacağını umarım. Ayrıca konservatuvarların sorunları çözülmedikçe de geleceğin sanat ortamı istenilen düzeye daha bir süre gelemeyecektir.

EK D21: Çalgan'ın, Cumhuriyet Gazetesi'nde yazmış olduğu müzik yazılarından örnek.

Milliyet
Halk Gazetesi
22 MAYIS 1991
20 SAYFA • 1500 LİRA
(KDV DAHİL)

İki konser iki kitap

Faruk YENER

PETER Katin çok kez dinlediğim sanatçılar arasındadır. İlk gençlik günlerinde İstanbul'da, daha sonra Londra'da ve gene İstanbul'da klavyesinden ürettiği seslerden doyumla ayrıldım. Bu ince, zarif 'gentelman'i **C.R. Rey Salonu**'nda bulur bulmaz çöktüm koltuğa ve baştan sona güvenli bir seslendirinin keyfini çıkardım; ilk yarıda önce **D. Scarlatti**'nin yüzlerce 'essercici' ya da 'sonat'larından dördünü klavsene benzer üslup ve gözetimle dinletti sanatçı. Bay **Katin** sonra 'piyano sanatı'nda yüz yılı aşan sürenin inceliklerini kolaylıkla yakalayarak **F. Schubert**'in 4 'İmpromtu'sünü özgür yapılarındaki özelliklerle sergiledi 'tuş'larda. İkinci yarıda **C. Debussy**'nin 'Estemps'larından üç izlenimci resmi seyrettik: 'Pagodalar', 'Granada'da Akşam' ve 'Yağmur Altında Bahçeler'.

Üç şiir birbiri ardına Bay **Katin**'in güçlü ve duyarlı parmakları aracılığı ile desenlendi, renklendi... Ve **Chopin** yazınına geçti sanatçı; Op. 58 No. 3 Si minör Sonat'la... Hani şu öteden bu yana ilk ikisi gibi sevilememiş, içeriği tartışılmış da zengin arabeskleriyle son bölümü lütfen benimsenmiş eserle. Eleştiriciler bu güzel ve lirik dokunun Bay **Katin** niteliği ile nasıl bir izlenim bırakacağını kestirememişlerdi sanırım... Bestecinin bu son eserini duyarak, sindirerek izledik iliklerimize dek... Bay **Katin**'e kocaman bir 'thank you!'

Avusturya'nın Steiermark eyaleti başkenti Graz'daki Mariatrost Kilisesi'nde kurulan bir koro Prof. **Fritz Lippe** yönetiminde gelişir, yanına üyelerinin çoğunu amatörlerin oluşturduğu bir 'oda orkestrası'nı alarak C.R. Rey Salonu'nda **W.A. Mozart**'ın eserlerini içeren bir programla az rastlanan bir konser verir. Bu konserin programındaki ilk iki parça toplulukların İstanbul'da bulunuşları onuruna yer almıştı kuşkusuz; konusu İstanbul'da geçen 'Saraydan Kız Kaçırma' adlı operanın davullu zilli, başı sonu coşkulu uvertürü ve aynı operadan 'Yeniçeri Korosu'. Bu iki parçada daha sonraki eserlerle pekişecek izlenim; ses topluluğunun çalgı topluluğundan üstün görünen dengesi, disiplin ve beraberliği. 'KV 622 La majör Klarnet Konçertosu'nda çalgının gerçek tınısal özelliklerini tekniği ve soluğu ile kulaklara ileten bir sanatçı; Karl Pelzmann. İkinci yarıda önce bir 'motet'; 16 yaşındaki bestecinin İtalya'da doğan 'Exultate Jubilae'si. Klasik dönemi haberleyen güzel dokuya her özelliği ile ruh katan bir şarkıcı: soprano Franziska Hammer - Drexler. Ve bir 'castrato - hadım şarkıcı' için bestelenmiş eserden sonra KV 317 Do majör 'Taç Giyme Duası'. Solistler ve toplulukların beraberce başarıyla seslendirdiği bir 'Mozart şöleni'. Avusturyalı sanatçılara selam!

Değerli sanat adamı Prof. **Koral Çalgan**'ın **'DUYUŞLAR**-Ulvi Cemal Erkin' adlı 200 sayfayı aşan incelemesini bir müziksever olarak sevinerek ve övünerek okudum; yaşamında tanımak mutluluğuna erdiğim, saydığım, her verimini sevdiğim bestecinin özelliklerini öğrenerek, çevresine ve evrenine daha çok yaklaşarak, ısınarak... İlk kez Batılı yöntemle hazırlanan böyle bir 'yaşamöyküsü'nü gerçekleştiren dostum **Çalgan**'ı kutluyor, **Erkin** 'Usta'yı bir kez daha rahmetle anıyorum.

Alman müzik yazarı **Kurt Pahlen**'in 'Harikalar Diyarı Müzik - Müzik Evreninde Zevkli Bir Müzik Gezisi' adlı kitabında on yaşlarında **Hans** ve **Christine** adlı iki kardeş bir gün yazarın kapısını çalarak müzik sanatı konusunda bilgi isterler, yazar onlara sade bir dille müzik evrenini tanıtmaya çalışır, böylece oluşan bir kitabı dünya çocuklarına adar. Arkadaşımız **Leyla Pamir**'in benzer yöntemle ve yalnız küçük Ayşe ile yaptığı aydınlatıcı ve eğitici sohbetleri içe-

Ulvi Cemal

EK D22: "Duyuşlar-Ulvi Cemal Erkin" kitabı hakkında çıkan bir gazete yazısı.

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991) 19 EYLÜL 1998 CUMARTESİ

PENCERE

"Müzik Fıkraları"

Müzik dünyası **Ahmet Say**'ı piyanist **Fazıl Say**'ın babası olarak bilir; yayın ve edebiyat dünyası Fazıl Say'ı yazar Ahmet Say'ın oğlu olarak bilir.

Boynuzun kulağı geçmesi doğaldır.

Ahmet Say uzun süre *'Türk Solu'* dergisini çıkardı, 12 Mart döneminde uzun süre tutuklu kaldı, düşün ve yayın dünyamızda özel bir yeri olan Say'ın kurduğu *"Müzik Ansiklopedisi Yayınları"*ndan kitaplar elime geçiyor; bunlardan sonuncusu *"Müzik Fıkraları"*dır; derleyen Prof. **Koral Çalgan,** Ankara Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesi violacı...

Müzik dünyasının kendine özgü mizahı var, daha ağırbaşlı, gıdıklamayan, belli bir kültürün süzgecinden geçmeyene bir şey söylemeyen fıkralar bunlar...

★

*"Kudüm"*ün bir adı da *"çiftenağra"*dır.

Paşa konağında düğün varmış; saz, çengi, köçek derken kafayı bulan çingene çiftenağrayı patlatmış. *"Eyvah ne yapacağım"* derken aklına yakındaki Mevlevi tekkesi gelmiş; hemen oraya koşup çiftenağrayı ödünç istemiş...

Çingeneyi azarlamışlar:

- Ona çiftenağra değil, kudüm-ü şerif derler.

Tekkenin şeyhi çingeneyi kovalayanlara sitem etmiş:

- Canım, verseydiniz iyi olurdu.

- Ama şeyh hazretleri, herif kudüm-ü şerife çiftenağra diyor.

- Zararı yok, çingenenin eline düşünce çiftenağra, tekkeye gelince kudüm-ü şerif olur.

★

Beethoven Ayışığı Sonatı'nı çalıyormuş.

Dinleyenlerden biri:

- Üstad, bununla neyi anlatmak istediniz?..

Beethoven sonatı bir kez daha çalmış ve

- İşte bunu, demiş.

★

Kemancı **Menuhin** konser turnesi sırasında bir kente gitmişti. Konserinden birkaç saat önce tıraş olmak için otel berberine indi.

Berber:

- Yabancı mısınız?..

- Evet..

- Tam zamanında gelmişsiniz, Yehudi Menuhin bu akşam bir resital verecek, siz de gidersiniz değil mi?

- Giderim herhalde...

- Yalnız.. biletlerin hepsi satıldı, sanırım ayakta kalacaksınız.

- O adamın konserlerinde ben zaten hep ayakta dururum.

★

Müziksever karı-koca kavga ediyorlardı. Kadın kocasının başka kadınlarla ilgilenmesinden hiç hoşnut değildi. Koca kendisini savunuyordu:

- Canım, biraz anlayışlı ol, insan arada sırada pikaptaki plağı değiştirmek istemez mi?

Kadın:

- Öyle mi!.. Ben de arada sırada iğneyi değiştirirsem sen de kızma emi!..

★

Bir deli piyano çalıyordu. Onu dinleyen arkadaşı sordu:

- Neden yalnız siyah tuşlara basıyorsun?..

- Matemdeyim.

★

Arap çölde giderken şeytana rastlar.

Şeytan der ki:

- Böyle ikimiz de yoruluruz, kolaylık bulalım.

- Nasıl?..

- Ben senin omzuna bineyim, şarkılar söyleyeyim, şarkılarım bittiği zaman sen benim omzuma bin, şarkıların bittiği zaman inersin.

Öneri Arabın hoşuna gitti, şeytanı omzuna aldı; bir süre sonra şarkıları bitiren şeytan indi; bu kez Arap şeytanın sırtına bindi, bir *"'yalelli"* tutturdu.

Koca çölü geçinceye dek şarkı bitmedi.

İlhan Selçuk

EK D22a: "Müzik Fıkraları" kitabı hakkında çıkmış bir gazete yazısı.

Sayı 28/1 Mart 1992/3.000 Lira (KDV dahil)

SANAT DERGİSİ

"Liszt'in İstanbul Konserleri"

Üner Birkan

Prof.Koral Çalgan: Franz Liszt ve M.R. Gazimihal'in Bir Araştırması / Liszt'in İstanbul Konserleri - Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1991.

MÜZİK kitaplığımızda, özellikle araştırmacılar bakımından büyük hizmetler gördüğüne, önemli bir boşluğu doldurduğuna inandığım, dört ciltlik "Müzik Ansiklopedisi"nin yayıncısı Ahmet Say, geçen yılın son ayında üç müzik kitabı daha yayımladı: Prof. Koral Çalgan'ın yayına hazırladığı "Franz Liszt/M.R.Gazimihal'in Bir Araştırması: Liszt'in İstanbul Konserleri", gene Çalgan'ın derlediği "Müzik Fıkraları", bir de, piyanist Mithat Fenmen'den "Müzikçinin El Kitabı". Bu kitaplardan, bugün için yalnızca birincisini okurlarına kısaca tanıtmak istiyorum.

On dokuzuncu yüzyılın en parlak müzik kişiliklerinden biri olan piyanist - besteci Franz'ın Liszt (1811-1886), ününün doruğunda olduğu bir sırada, 36 yaşında, Sadrazam Mustafa Reşid Paşa'nın aracılığıyla, Padişah Abdülmecid'in huzuruna, İstanbul'a çağrılmış, orada iki piyano resitali vermiştir. Müzikoloji biliminin Türkiye'deki ilk ve önemli temsilcisi Mahmut Ragıp Gazimihal (1900-1961), kendine özgü anlatımıyla, 1847 yılının Haziran başı ile Temmuz ortası arasında, bir buçuk ay kadar süren bu ziyareti ayrıntılarıyla aktarıyor, olayın "Türkiye'de çoksesli müziğin gelişme süreci" içinde taşıdığı ağırlığı vurguluyor. Prof. Gazimihal bu araştırmayı ölümünden kısa bir süre önce tamamlamış, ancak yayımlayamamış. Koral Çalgan, el yazması bir metin olarak arşivinde bulunduğu "Liszt'in İstanbul Konserleri" başlıklı makaleyi, bu müzikçinin konser piyanisti ve besteci kişiliklerini tanıtan birer yazı ile birlikte okuyucuya sunuyor; ayrıca, piyanist İdil Biret'in 1986 yılında Liszt'in, "Beethoven Senfonileri"ni plağa alması olayını da kitabın sonunda bir yazı ile değerlendiriyor.

1847 yılı, Tanzimat Fermanı'nın, (Gülhane Hatt-ı Hümâyunu) ilanından dokuz yıl sonrası. Zaman, yenileşmenin, devlet yönetiminde, eğitimde, kültürde, sanatta Batı'ya yönelmenin zamanıdır. Padişah İkinci Mahmud, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nı, onunla birlikte mehterhaneleri kaldırmış, yerine Mızıka-i Hümâyûn'u kurmuş, böylece, Batı anlamında ilk konservatuvarın oluşmasını sağlamıştır. Başına, ünlü opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin ağabeyi Giusepe Donizetti'nin (1788-1856) geçirilmesiyle, bu eğitim kurumu da gelişmiş, böylece Osmanlı sarayında çoksesli müziğin yerleşmesi yolunda ilk önemli adım atılmış olmaktadır. 1 Temmuz 1839'da tahta çıkan Sultan Abdülmecid, yenileşme yolunda atılan adımları çok daha ileri götürmeye kararlıdır. İşte Franz Liszt, bu gelişme süreinin en ileri aşamasında İstanbul'a gelmiş, Beyoğlu'nda Nur-ü Ziya Sokağı 19 numaradaki Kommendiger ailesinin konuğu olmuş, biri Çırağan Sarayı'nda Padişah'ın huzurunda, öbürü Büyükdere'de Franchini Köşkü'nde iki piyano resitali vermiştir. Sarayda verilen "özel" resitalin programı, yayımlanmadığı için, bugün bilinememektedir. Büyükdere'deki resital ise, "100 kuruş" giriş karşılığında verilmiştir; programda, G.Donizetti'nin Lucia, Bellini'nin Norma ve J.Puritani operalarından parafrazlar, Chopin'in bir mazurkası, Schubert'in Erlkönig adlı Lied'inin piyano uyarlamasıyla, "Macar Melodileri" yer almaktadır. Liszt, büyük mutluluk içinde geçirdiği, parasal durumunu düzeltme olanağını bulduğu İstanbul ziyareti dolayısıyla, Donizetti Paşa'nın, "Meci-

EK D22b: "Franz Liszt ve M.R. Gazimihal'in Bir Araştırması, Liszt'in İstanbul Konserleri" kitabı için yazılan bir yazı.

UNICEF'in Kuruluşunun
Kırkıncı Yıldönümü Münasebetiyle
UNICEF TÜRKİYE MİLLİ KOMİTESİ SUNAR

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı
GENÇLİK SENFONİ ORKESTRASI (ilk konser)

Şef	*: Doç. Koral ÇALGAN*
Solist	*: Çağlayan ÜNAL (Viyolonsel)*
Konzertmeister	*: Emre TAMER*

PROGRAM

W.A. MOZART	*"Saraydan Kız Kaçırma" Operası'ndan Uvertür*
COUPERIN	*I. Prélude* *II. Siciliène* *III. La Tromba* *IV. Plainte* *V. Air de Diable* *Solist: Çağlayan ÜNAL*

ARA

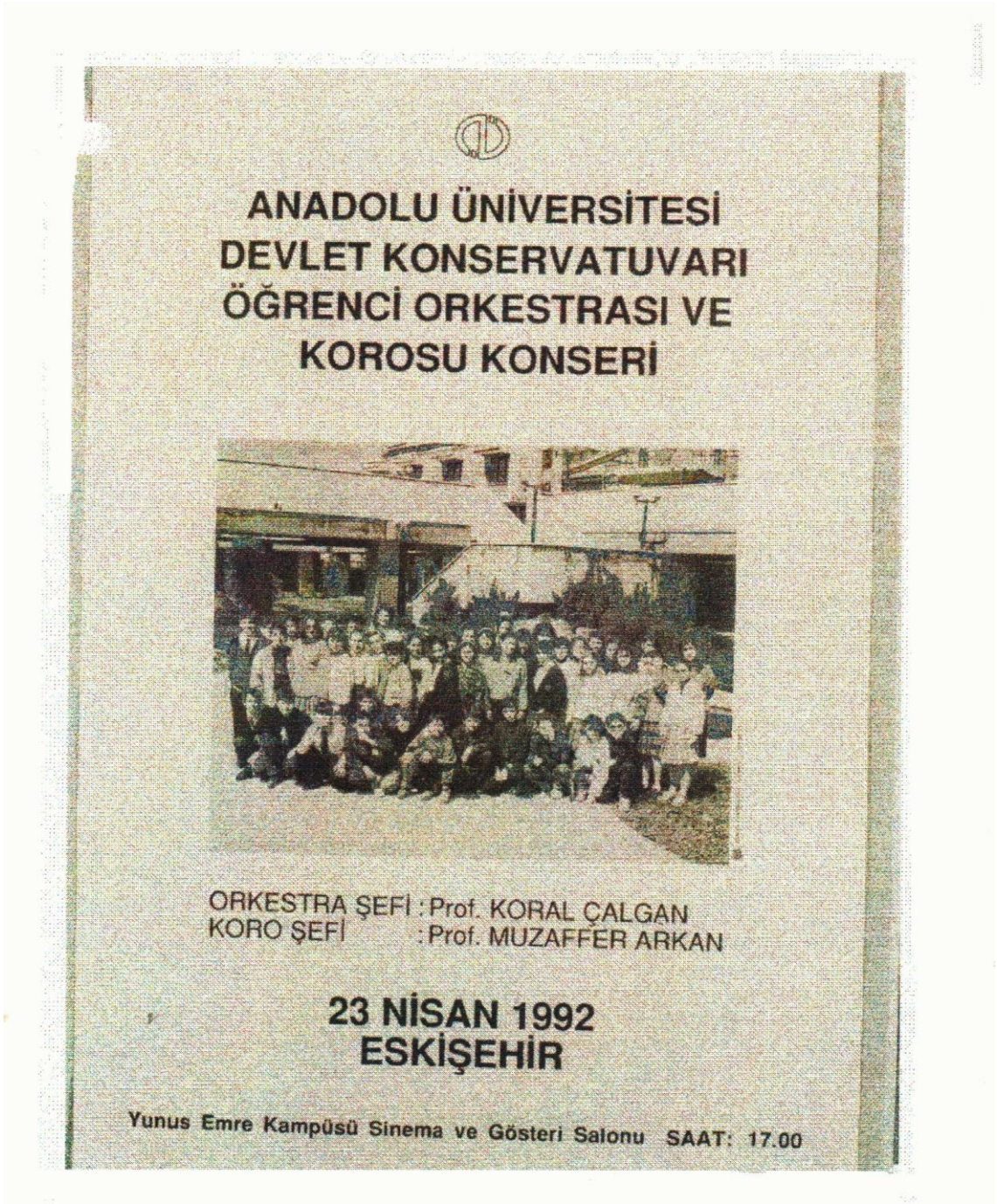
F. SCHUBERT	*8. Senfoni* *Allegro Moderato* *Andante con moto*

10 Aralık 1986 M Salonu

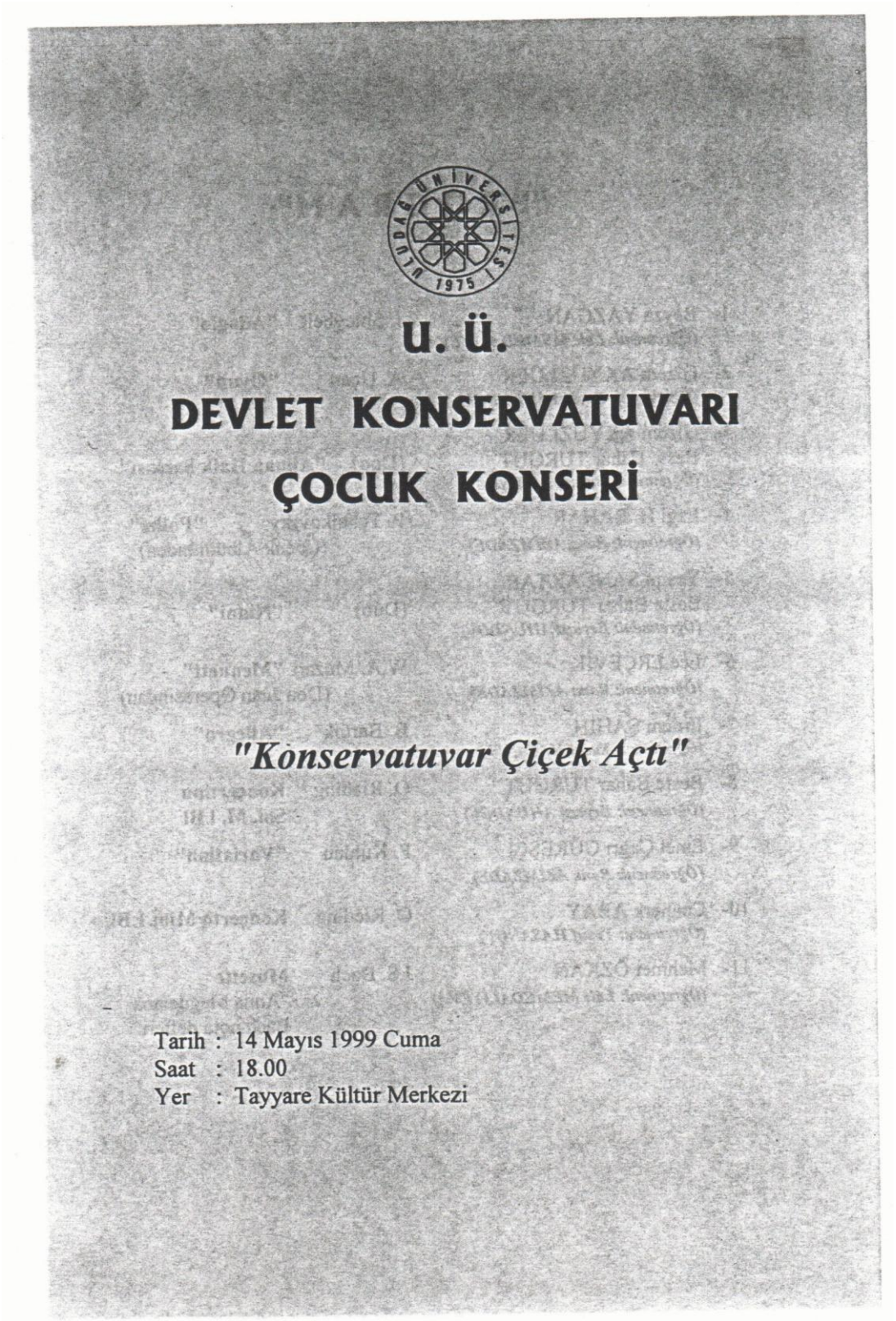
EK D23: UNICEF'in kuruluşunun 40. Yılı dolayısıyla verilen konsere ait program. Aynı zamanda Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Gençlik Senfoni Orkestrası'nın ilk konseri.

EK D24: Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı bünyesinde kurmuş olduğu oda orkestrası ile verdiği ilk konsere ait afiş.

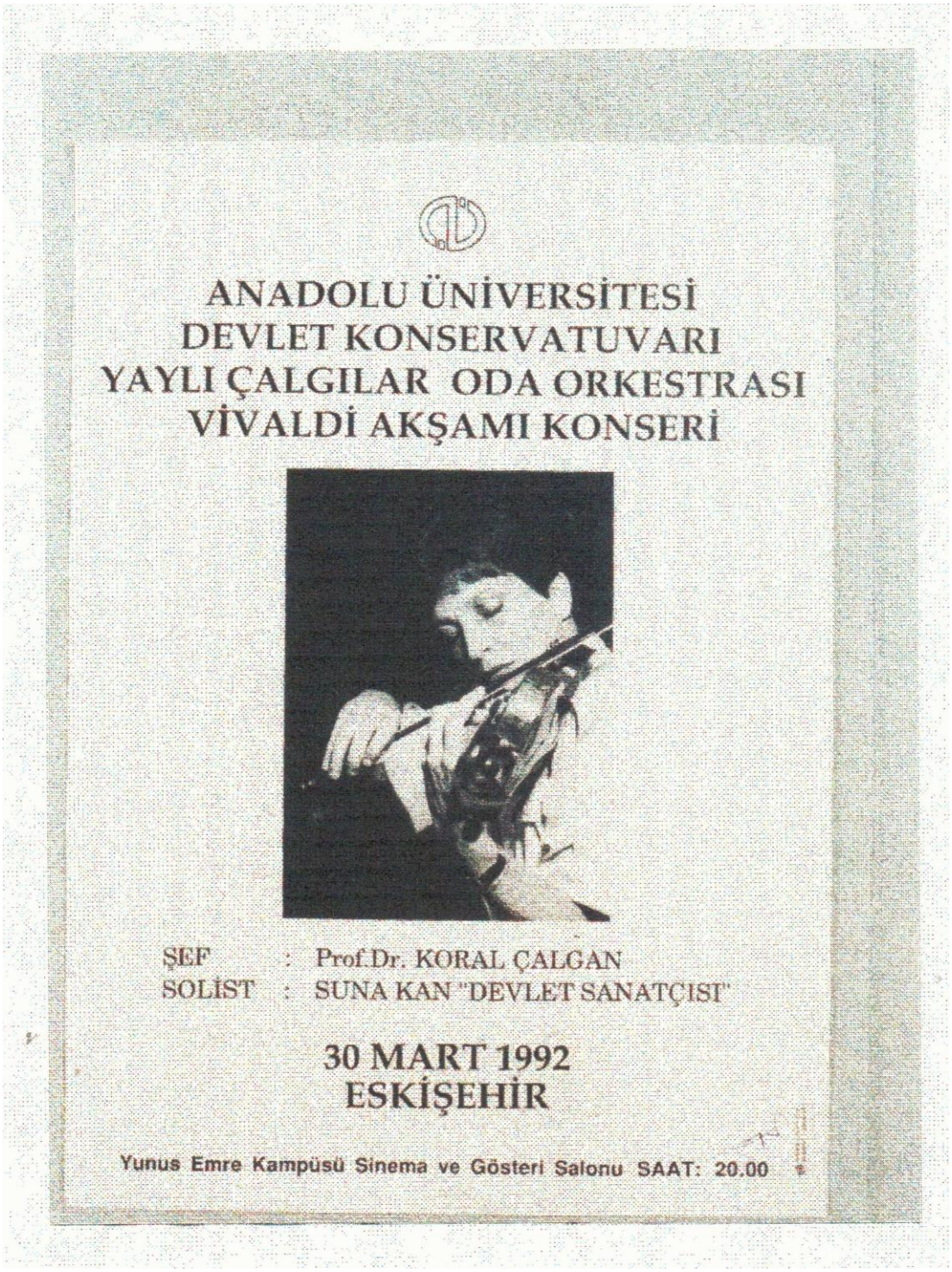
EK D25: Oluşturmuş olduğu "Çocuk Orkestrası" ile verdiği ilk konsere ait afiş.

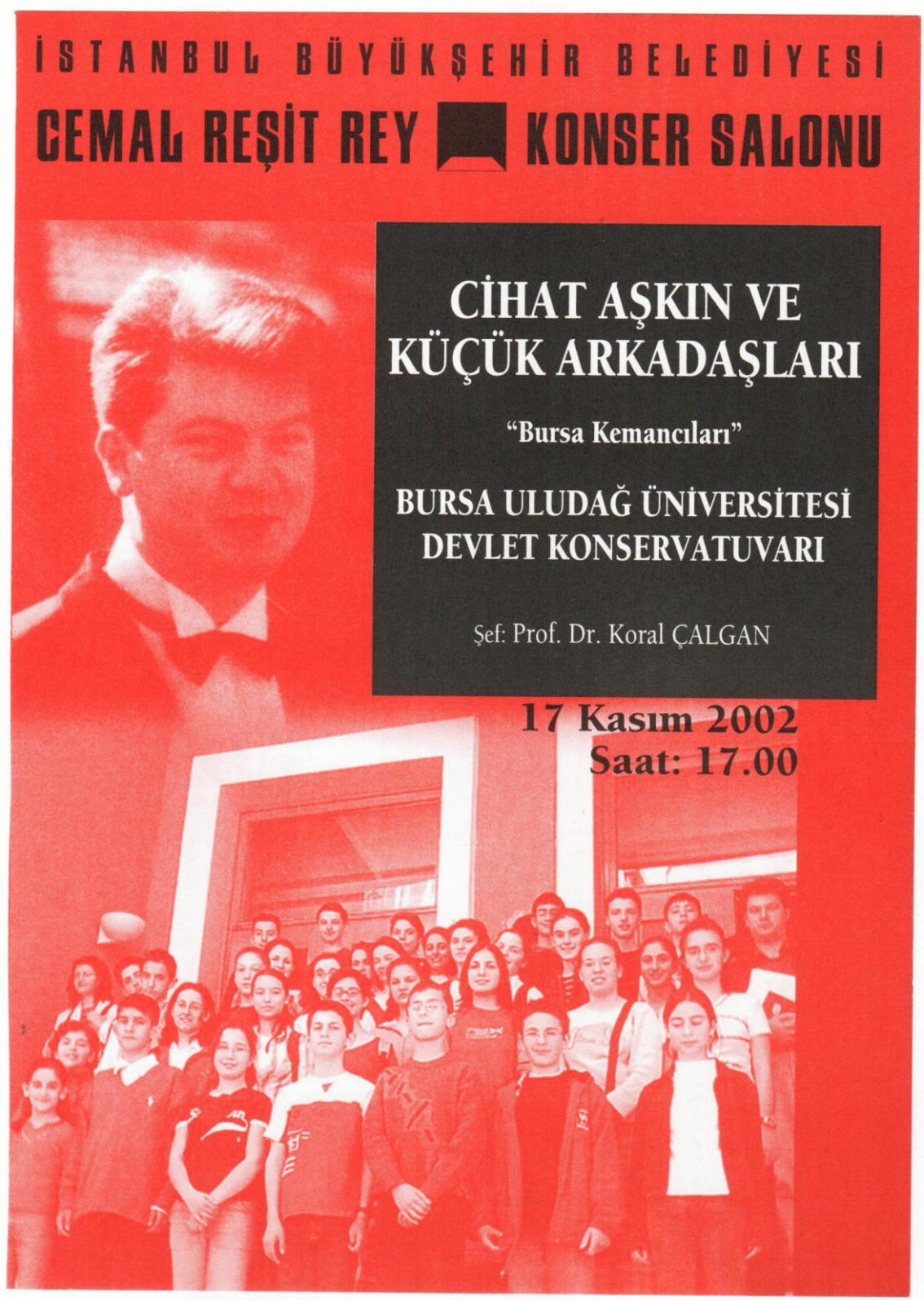
EK D26: Çalgan'ın şefliğinde çocuklardan oluşan bir orkestra ile verdiği konsere ait afiş.

EK D27: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

EK D27a: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

EK D27b: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

EK D27c: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

EK D27d: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

EK D27e: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

EK D27f: Şef olarak yönettiği orkestralara ait bir konser afişi.

Diploma No
83_UD_018

Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sanatta Yeterlik Diploması

Yaylı Çalgılar Anasanat dalında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve Lisans Üstü Öğretim Yönetmeliği gereğince

Koral Çalgan'a

verilmiştir.

Rektör
Prof. Dr. A. Yüksel Bozer

Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Orhan Morgil

EK D28: Sanatta Yeterlilik Diploması.

T.C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI

İADELİ TAAHHÜTLÜ
Bilkent/ANKARA
3 ŞUBAT 1986

Sayı : APK 08/03-051 S 58 --1672
Konu : Öğr.Üyel.Yük.ve Atanma hk.

Sayın Doç. Koral ÇALGAN'A
Hacettepe Üniversitesi
Devlet Konservatuvarı
Öğretim Üyesi ANKARA

2809 Sayılı Kanun'un geçici 10. maddesi ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre Üniversitelerarası Kurul'un 6 Ocak 1986 tarih ve 14 sayılı kararı ile doçentliğe yükseltilme ve atanması önerilen Koral Çalgan'ın durumu görüşülmüş ve konunun incelenmesi için kurulmuş bulunan komisyonun raporu da gözönünde tutularak Koral Çalgan'ın doçentliğe yükseltilmesi, Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Viyola Anasanat Dalı doçentliğine sözleşmeli olarak atanması Kurulumuzun 8 Ocak 1986 tarihli toplantısında uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Tebrik ederim başarılar dilerim

BAŞKAN ADINA

K Karhan
Kemal Karhan
Başkan Vekili

DAĞITIM
Gereği İçin :
Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi İçin :
Doç.Koral Çalgan'a
Hacettepe Üniversitesi
Devlet Konservatuvarı
Öğretim Üyesi

EK 28a: Çalgan'a, doçentlik unvanı verilmesine dair Yüksek Öğretim Kurulu kararı

EK D28b: Çalgan'a ait profesörlük belgesi

EK D28c: Hacettepe Üniversitesi tarafından verilen Akademik Hizmet Belgesi

EK D29: İtalya'nın başkenti Roma'da bulunan, Uluslararası Kültür ve Sanat Merkezi "Foyer des Artistes" tarafından verilen diploma.

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991) 18 MART 1987 SALI

3 Türk profesörüne ödül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Merkezi Roma'da bulunan Premio Internazionale "Foyer Des Artistes" tarafından alanlarındaki çalışmaları nedeniyle 39 bilimadamı ve sanatçının ödüllendirildiği törende, 3 Türk profesörü de diploma ve altın madalya kazandı. Ödüller, Prof. Koral Çalgan'a çocuk orkestrası ve oda orkestrası kurduğu ve yönettiği için, Prof. Dr. Sıtkı M. Erinç'e plastik sanatlar ve kültür alanlarında yaptığı kuramsal çalışmalar için, Prof. Dr. Engin Ataç'a da Eskişehir'de çağdaş bir güzel sanatlar fakültesi kurduğu ve geliştirdiği için verildi.

EK D29a: İtalya'da aldığı ödül üzerine Türk basınında çıkan haberlerden bir örnek.

IL GIORNALE D'ITALIA CRONACA di ROMA VENERDI' 7 MARZO 1997 27

Alla "Sapienza" i «Foyer des Artistes»

Saranno consegnati oggi nell'Aula Magna della Sapienza i riconoscimenti del premio «Foyer des Artistes», giunto alla venticinquesima edizione. Pubblichiamo un ricordo scritto da Mario Biasi. «Un uomo dinamico, dai più svariati interessi artistici, e intorno a lui un manipolo di idealisti, che, malgrado il caos spirituale dei tempi nostri, crede fermamente nella forza dell'arte come linguaggio di fraternità fra i popoli, hanno creato, a Roma, un cenacolo internazionale di cultura e d'arte, sotto il simpatico nome di "Foyer des Artistes". Foyer: focolare, "luogo - come dice il Petit Larousse - dove si accende il fuoco".Ed è proprio quello che vogliono fare questi nostri bizzarri ed anacronistici amici: accendere il fuoco della fraternità nell'arte, in un ambiente intimo, raccolto, che pur non avendo fastosità di saloni, si adorni della più ricca spiritualità, sicché il concetto di spazio diventa relativo, poiché non vi sono limiti di spazio ai sogni. Ma dobbiamo riconoscere, se la valutazione può essere data dal pieno successo dell'iniziativa, che qualche volta anche i sogni possono farsi realtà». E' questo un passo di un articolo firmato da Welma Sorrentino, scrittrice e maestra di giornalismo, pubblicato su un periodico della Capitale in occasione dell'inaugurazione del Centro Internazionale "Foyer des Artistes". La cerimonia - in via Belisario, 8 - fu presieduta dal Cardinal Traglia, Vicario del Santo Padre, alla presenza di un pubblico delle grandi occasioni, di autorità. Al tavolo della presidenza, come sempre Mario Morelli, un uomo dinamico, dai più svariati interessi artistici. Segretario Generale, Costantino Mormone, originario di Odessa e figlio d'arte; fra i Consiglieri ricordiamo ancora i professori Umberto De Grandi e Gislero Flesh, criminologo di fama mondiale e Alfonso Omiccioli. C'era poi Armando Scognamiglio, ingegnere affermato ed estroso giornalista napoletano. Lo scrivente era, per così dire, solo un apprendista fra tante eccellenze; giovanissimo e quindi "nessuno". Sono passati 25 anni: una grossa fetta di vita vissuta intensamente e ricca di accadimenti cittadini e nazionali, di cui il "Foyer des Artistes" è stato testimone e cronista fedele. Siamo ancora qui, a fianco di Mario Morelli, a raccontargli a modo nostro la XXV Edizione dell'omonimo importante Premio ma, soprattutto, a dirgli il nostro grazie di cuore per quello che ha fatto per la Cultura italiana e per il progresso dell'Umanità. In questi anni tanti personaggi sono stati premiati: Karol Woytyla, Leda Montalcini, Francesca De Gasperi, Vittorio Gassman, Alberto Sordi, Oreste Lionello, Franco Piccinelli, Franco Zeffirelli, il Coro Genzianella, Alberto Franco e lo scrivente.

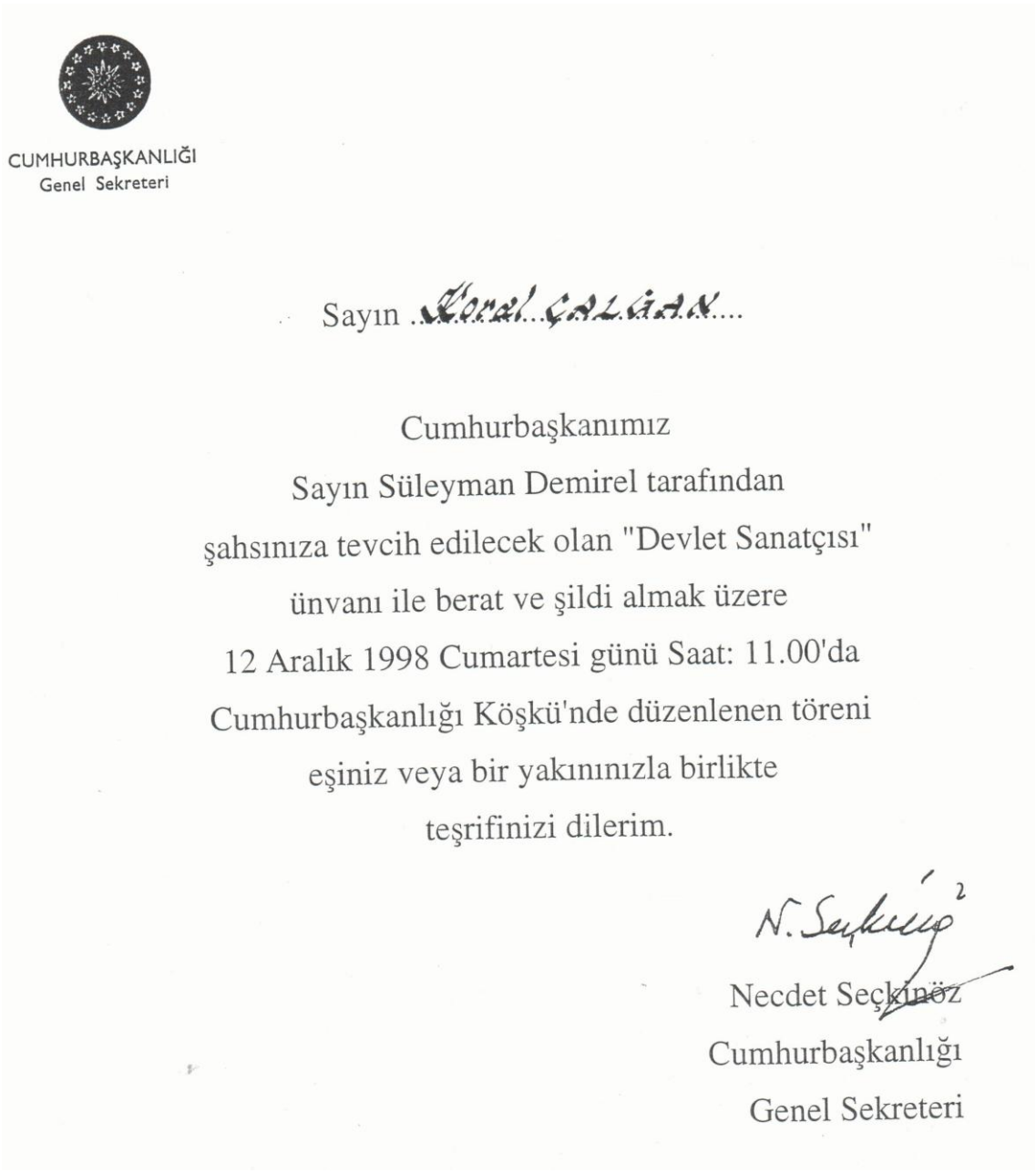
I nomi dei premiati

Ecco l'elenco dei premiati: Complesso musicale Alma Latina, Arisio Luigi, Atac Engin, Bellini Pietro, Biasi Fabio, Borzomati Pietro, Boyle Leonard E., Calgan Koral, Cassone Rosario, Costa Emilia, Csury Lajos Edvin, De Gasperi Maria Romana, De Simone Adolfo, Erinc Sitki, Familiari Rocco, Faroni Wanda, Frignani Angelo, Frisina Marco, Guidotti Francesco, Laberer Helmut, Lupi Mario, Martinelli Vincenzo, Mazza Marcello (alla memoria), Morabito Bruno, Morelli Raffaello, Natalini Ernesto, Padoan Anna, Panatta Adriano, Perna Vincenzo, Ranalli Silvia, Ricci Maurizio, Rondinella Giacomo, Santucci Bruno, Scuderi Giuseppe, Stinchelli Enrico, Taddei Giuseppe, Terranova Bartolomeo, Vitetti Ernesto, Canale 5 emittente televisiva, (per le trasmissioni TG5 di Enrico Mentana, Le frontiere dello spirito di Cecilia Sangiorgi, Sgarbi quotidiani, I Servizi speciali sportivi di Giacomo Crosa).

EK D29b: İtalya'da aldığı ödül üzerine İtalya basınında çıkan haberlerden bir örnek.

EK D30: Anadolu Üniversitesi tarafından verilen “Fahri Doktora” unvanı.

CUMHURBAŞKANLIĞI
Genel Sekreteri

Sayın ..Koral ÇALIŞAN....

Cumhurbaşkanımız
Sayın Süleyman Demirel tarafından
şahsınıza tevcih edilecek olan "Devlet Sanatçısı"
ünvanı ile berat ve şildi almak üzere
12 Aralık 1998 Cumartesi günü Saat: 11.00'da
Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde düzenlenen töreni
eşiniz veya bir yakınınızla birlikte
teşrifinizi dilerim.

N. Seçkinöz

Necdet Seçkinöz
Cumhurbaşkanlığı
Genel Sekreteri

EK D31: Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından verilen Devlet Sanatçılığı unvanının verilmesi için düzenlenen törene ait davetiye.

Türk Sanatına yaptığı değerli hizmetler
ve
üstün Sanatçı kişiliği dolayısıyla
Kültür Bakanı'nın teklifi
ve
Cumhurbaşkanı
Sayın Süleyman Demirel'in onayıyla

Koral ÇALGAN'a

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Sanatçısı
ünvanı verilmiştir

M. İstemihan TALAY
Kültür Bakanı

EK D31a: Devlet Sanatçılığı unvanı verildiğine dair bakanlık yazısı.

EK D31b: Devlet Sanatçılığı unvanının verilmesi üzerine ulusal basında çıkan bir gazete haberi.

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991) 7 ARALIK 1998 PAZARTESİ

Sanatçılara, 12 Aralık'ta Çankaya Köşkü'nde düzenlenecek törenle Demirel tarafından berat ve şilt verilecek

72 sanatçıya 'Devlet Sanatçısı' unvanı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Çeşitli sanat alanlarında başarılı çalışmalarıyla yurtiçi ve dışında tanınan 72 sanatçıya **'Devlet Sanatçısı'** unvanı verilecek. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi'nden yapılan açıklamaya göre Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel,** 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 60. maddesi ve ilgili yönetmelik hükümleri gereğince Türk sanatına üstün hizmetlerde bulunan, başarılı sanat çalışmalarıyla yurtiçi ve dışında tanınan sanatçılar arasından Kültür Bakanlığı'nca seçilerek önerilen 72 sanatçıya Devlet Sanatçısı unvanı verilmesini uygun buldu.

29 Temmuz tarihinde Devlet Sanatçısı unvanı alan **Müzeyyen Senar, Mehveş Emeç, Şefika Kutluer** ve **Tekin Akmansoy** ile birlikte toplam 76 sanatçıya 12 Aralık 1998 tarihinde Çankaya Köşkü'nde düzenlenecek törenle Demirel tarafından berat, şilt ve unvanları verilecek. Devlet Sanatçısı unvanı verilen sanatçılar şöyle:

"Melih Cevdet Anday (şair-düşünür), **Jale Yılmabaşar,** Prof. Dr. **Hamiye Çolakoğlu** (seramik), **Ruşen Güneş** (solist-viyola sanatçısı), **Rengim Gökmen, Erol Erdinç, Koral Çalgan** (orkestra şefi), **Muammer Sun** (kompozitör), **Dinçer Sümer** (tiyatro sanatçısı-yazar), **Fahrettin Güven, Merih Çimenciler** (bale) **Nurşen Girginkoç, Müşfik Kenter, Dilek Türker, Metin Akpınar, Zeki Alasya, Gazanfer Özcan, Nejat Uygur, Levent Kırca, Gülriz Sururi, Nedret Güvenç, Ali Poyrazoğlu** (tiyatro) **Orhan Taylan, Avni Arbaş, Kayıhan Keskinok, Fikret Otyam, Cemil Karababa** (ressam), **Orhan Asena** (oyun yazarı), **Selim İleri, Orhan Pamuk, Nezihe Araz, Recep Bilginer** (yazar), **Fikret Hakan** (sinema) **Attila Manizade, Semiha Berksoy** (opera), **İnci Çayırlı, Ferit Sıdal, Mustafa Sağyaşar, Ziya Taşkent, Kutlu Payaslı, Zekai Tunca, Necdet Varol, Muazzez Abacı, Ahmet Özhan** (Türk sanat müziği), **Neriman Altındağ Tüfekçi, Ali Can, Arif Sağ, Belkıs Akkale, İzzet Altınmeşe, Kamil Sönmez, Musa Eroğlu,** Dr. **Armağan Elçi** (Türk halk müziği), **Yekta Kara** (opera yönetmeni), **Ozan Sağdıç** (fotoğraf), **Nedret Selçuker** (radyo-TV sanat programcısı), **Sezen Cumhur Önal** (müzik), **Şener Şen, Münir Özkul** (tiyatro ve sinema), **Gülşen Tatü** (orkestra), **Selahattin İçli, Avni Anıl, Yusuf Nalkesen** (besteci), **Haldun Dormen** (tiyatro sanatçısı ve yönetmeni), **Atıf Yılmaz** (sinema yönetmeni), **Ajda Pekkan** (hafif müzik sanatçısı), **Timur Selçuk** (müzisyen ve besteci), **Selmi Andak** (müzisyen), Prof. Dr. **Tankut Öktem, Metin Yurdanur** (heykeltıraş), **Mengü Ertel** (grafiker), **Turhan Selçuk, Semih Balcıoğlu** (karikatürist)."

EK D32: Hollanda'nın Rotterdam kentindeki, Cumhuriyetin 75. Yılı kutlamalarına ev sahipliği yapan Türk Başkonsolosu'nun, kutlamalar için verilen konsere ait davetiyesi.

Hürriyet

1 Kasım 1998 Pazar Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

Cumhuriyet coşkusu

HOLLANDA'DA KUTLAMA

Hollanda'nın Rotterdam kentindeki Cumhuriyet kutlamasının evsahipliğini yapan Başkonsolos **Erkut Onart** ile eşi **Hamra** Onart'ın De Doelen salonunda verdikleri resepsiyonda, çeşitli ülkelerin konsolosları, Hollandalı yetkililer, Türk dernek ve cemiyetlerinin yöneticileri biraraya geldi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yaylı Çalgılar Oda Orkestrası'nın konseri ilgi topladı. **Hüsnü Şengül** adlı konuğun Haziran ayında Hollanda Özürlüler Şampiyonası'nda kazandığı madalyayı Türkiye Cumhuriyetine armağan etmesi konuklar tarafından dakikalarca alkışlandı.

Hollanda'nın Tilburg kentinde Türk Merkezi tarafından düzenlenen kutlama etkinliğine katılan vatandaşlarımız birlik ve beraberlik örneği sergilediler.

■ HABER MERKEZİ

ROTTERDAM'DA KONSER Rotterdam'da De Doelen salonunda şef Prof. Koral Çalgan'ın yönettiği Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yaylı Çalgılar Oda Orkestrası'nın Mozart, Respighi, Dall Abaco, Ulvi Cemal Erkin ve Sami Hatipoğlu'nun eserleri ilgiyle izlendi.

EK D32a: Rotterdam'daki konsere dair ulusal basında çıkan bir gazete haberi.

ESKİŞEHİR SANAT DERNEĞİ

Sayı : 08/5-31
Konu : Sanat Ödülleri Hk.

Tarih: 29.12.2008

Sayın Prof.Koral ÇALGAN

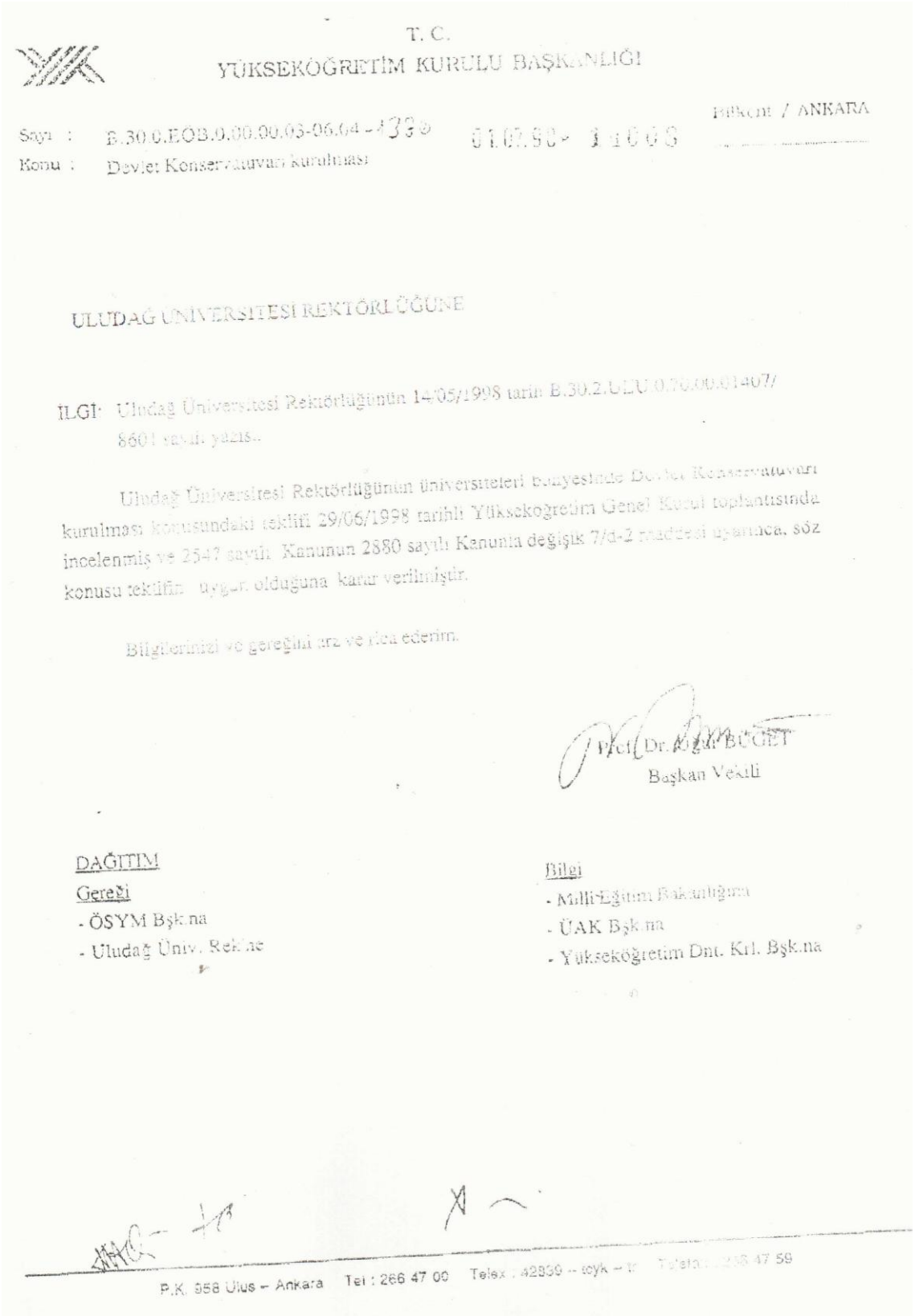
Derneğimizce düzenlenecek olan 2008 yılı Sanat Ödülleri kapsamında "Müzik Sanat Ödülü" adını taşıyan sanat ödülünün şahsınıza verilmesi jüri üyelerince kararlaştırılmış bulunmaktadır.

16 Ocak 2009 Cuma günü Saat 17.00'da Anadolu Üniversitesi'nde yapılacak ödül töreninde aramızda bulunmanızdan onur duyarız.

Eskişehir Sanat Derneği
Yönetim Kurulu adına
Şahabettin TOSUNER
BAŞKAN

Adres: Deliklitaş Mh. Dr.Hilmi Sokak No:3/B ESKİŞEHİR Pk.85 (Merkez)
Tel: 0-222-2302557
E-posta: eskisehirsanat@hotmail.com

EK D33: Çalgan'a Eskişehir Sanat Derneği'nce, Müzik Sanat Ödülü verildiğini belirten yazı.

T. C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : B.30.0.EÖB.0.00.00.03-06.04-1330 01.07.98-11008 Bilkent / ANKARA
Konu : Devlet Konservatuvarı Kurulması

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İLGİ: Uludağ Üniversitesi Rektörlüğünün 14/05/1998 tarih B.30.2.ULU.0.70.00.01407/8601 sayılı yazısı.

Uludağ Üniversitesi Rektörlüğünün üniversiteleri bünyesinde Devlet Konservatuvarı kurulması konusundaki teklifi 29/06/1998 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında incelenmiş ve 2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 7/d-2 maddesi uyarınca, söz konusu teklifin uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Vekil Dr. Oğuz BÜGET
Başkan Vekili

DAĞITIM
Gereği
- ÖSYM Bşk.lığına
- Uludağ Üniv. Rektörlüğüne

Bilgi
- Milli Eğitim Bakanlığına
- ÜAK Bşk.lığına
- Yükseköğretim Dnt. Krl. Bşk.lığına

P.K. 958 Ulus – Ankara Tel : 266 47 00 Telex : 42830 – iöyk – tr Telefax : 266 47 59

EK D34: Bursa Uludağ Üniversitesi bünyesinde konservatuar kurulmasına dair Yüksek Öğretim Kurulu'nun verdiği onaya dair yazısı.

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1[illegible] 12 AĞUSTOS 1998 ÇARŞAMBA

Prof. Koral Çalgan'ın Bursa'da konservatuvar kurma çalışmaları

Dokunduğu yerden müzik fışkırır

AHMET SAY

ANKARA - Bunca ahlaksızlığın, yolsuzluğun kol gezdiği bir toplumda sanki hiç başka dert yokmuş gibi, senfoni orkestralarının açılmasını istemek komik mi kaçıyor? Neyin komik ve neyin dramatik olduğunu ayırt etmek için şunu söyleyelim: Çirkin işlere karşı biz güzel işleri savunuyoruz. Dönüp dolaşıp yine Bursa'da bir devlet senfoni orkestrasının kurulması konusuna gelmemizin nedeni budur.

Bölge orkestrası

Bursa Senfoni'nin kişiliğinde orkestralarımızın iki temel sorunu vardır; şimdi onlara değinmek istiyorum. Anımsattığı için **Hikmet Şimşek** öğretmenimize teşekkür ediyorum.

Biz bu kurumu bir **"bölge orkestrası"** olarak tasarlıyoruz. Bursa Senfoni sadece bu kentin değil, **"bölgenin"** orkestrası olmalıdır. Sözgelişi, Yalova'nın, Balıkesir'in, Gemlik'in, Erdek'in, Mudanya'nın, Çanakkale'nin... Böylece konser etkinlikleri yaygınlaştırılacak, orkestranın verimi yükselecek, temel işlevi yaşama geçirilecektir. Bir müzik kurumunun temel görevi **"halkla bütünleşmek"** değil midir? Bunu gerçekleştirecek olan orkestra da devingen olmalıdır.

Adından da belli olduğu üzere, **"Çukurova Devlet Senfoni"**nin bu devingen özelliği taşıması bekleniyordu. Adana'daki bu orkestramız, kendi ilindeki ilçelere, Antakya, Kahramanmaraş, Gaziantep gibi komşu illere neden gitmesin? Etkinliklerini neden taşımasın?

Cumhurbaşkanlığı Senfoni, İstanbul ve İzmir'deki **"devlet senfoni"** orkestraları, bölge orkestrası niteliğinde değildir. Oysa unutmayalım, Cumhurbaşkanlığı Senfoni, eskiden **"yurtiçi turneler"** yapardı.

Bursa Senfoni'ye dönelim... Yerel olanaklarla kurulmuş olan ve bir yıl içinde başarılı bir topluluk olduğunu kanıtlayan bu orkestramızın kurucuları da **"bölge orkestrası"** özelliğini benimsemişlerdir.

İkinci nokta, **"katılımcılık"**tır. Bölge orkestrası, yörenin öteki kentlerince de desteklenmelidir. Diyelim ki Bursa Senfoni'nin, Yalova, Balıkesir ve öteki kentlerde sunacağı konserlerin getireceği ulaşım, konaklama ve benzeri giderler; bu yerleşim birimleri tarafından karşılanmalı katılımcı yaklaşım esas alınmalıdır.

"Bölge orkestrası" niteliği, müzik etkinliklerinin yaygınlaşması açısından devlete yük getirmeyecektir. Yaygınlaşma sorunu, kabuğundan çıkmayan orkestralara bırakılırsa belki 30-40 orkestranın kurulması gerekecektir. Oysa ülkemizin yedi bölgesinde kurulacak devingen müzik birimleriyle bu sorun çözümlenebilir. Uygar ülkelerdeki uygulama bu yöndedir. Klasik müzikte 1945 yılı sonrasında atılım yapmaya başlayan Japonya ve Kore'de orkestralar, neredeyse **"gezgin"** diyebileceğimiz özelliktedir. Türkiye'de ise devingen anlayıştan yola çıkan müzik kurumlarını mumla arıyoruz. Mersin Devlet Opera ve Balesi, bu konuda olumlu adımlar atıyor: Sıkça yurtiçi turneler yapan bu kurum, geçen yıl Gümüşhane'nin ilçelerine bile gitti.

Dokunsa gül biter

Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın 1998-99 öğretim yılında açılması bekleniyor. Bursa'da sanat ve müzik tutkunu, yapıcı, yaratıcı iki aydınımız var: Rektör Prof. Dr. **Ayhan Kızıl** ve Rektör Yardımcısı Prof. Dr. **Erhan Oğul**. Bursa Senfoni'nin kurulmasına da Büyükşehir Belediye Başkanı **Erdem Saker**'le birlikte bu iki aydınımız öncülük etmişlerdir.

Bursa Senfoni'nin bölge orkestrası özelliğinde bir **"devlet senfoni"**ye dönüşmesi şimdi şart olmuştur. Çünkü konservatuvarda öğretim elemanı olarak görev alan çalgı sanatçılarına aynı zamanda orkestrada çalışma olanağı tanınacaktır. Bu formülün **"mucidi"** değerli viyola solistimiz ve orkestra şefi Prof. Dr. **Koral Çalgan**'dır. Ankara Konservatuvarı'ndaki görevinin yanı sıra Çalgan, Eskişehir'deki Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın kurucuları arasında yer almış, bu başarılı konservatuvarda genç öğretim elemanlarından oluşan **"Anadolu Oda Orkestrası"**nı kurmuştur. Çalgan şimdi de Uludağ Üniversitesi'nde konservatuvar kurmak üzere danışmanlık yapmaktadır. Onun elini attığı yerden müzik fışkırır.

Dernek başkanının kendi derneğini soyduğu bir ülke hâlâ ayakta durabiliyorsa üç konservatuvara birden hızır gibi yetişen Çalgan'ların sayesindedir.

EK D35: Bursa'da konservatuar kurulması kararının ardından yazar Ahmet Say'ın, Çalgan ve konservatuar hakkında yazmış olduğu yazı.

DEVLET KONSERVATUVARI MÜDÜRLÜĞÜNE

Konservatuvarınız Müzik Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktayım.

08 Nisan 2007 tarihinde yasanın öngördüğü emeklilik yaşı olan 67 yaşını doldurmuş bulunmaktayım. 09 Nisan 2007 tarihi itibariyle yaş haddinden emeklilik işlemlerimin yapılması hususunda gereğini arz ederim. 20.03.2007

Gereğini Rektörlük Makamına sunalım

Koral Çalgan

Prof.Koral ÇALGAN

EMEKLİ AYLIĞIMI ALACAĞIM ADRES :

Selvili Cad. Köprücü Apt.
18/8 Çekirge- BURSA

EK D36: Emeklilik dilekçesi.

EK D37: Veda konserine ait afiş.

OLAY
PERŞEMBE, 5 Nisan 2007 TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK ŞEHİR GAZETESİ 50 YKr.

Koral Çalgan'dan 'jübile' konseri

Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim görevlisi olan Prof. Koral Çalgan, 45 yıllık sanat yaşamının resmi görevi süresince yaptığı konserlerin sonuncusuna hazırlanıyor. Viyola solisti, orkestra şefi, konservatuvar kurucusu ve eğitimci olarak sanata büyük katkılarla hizmet veren Çalgan, 10 Nisan tarihinde saat 20:00'de Fethiye Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilecek "45. Sanat Yılı" adlı bir jübile konseri verecek.

MÜZİSYEN AİLEDEN...

Mızıka-i Hümayun'un flüt sanatçısı Habib Bey'in torununun çocuğu olan Çalgan, Mızıka-i Hümayun'un klarnet sanatçılarından Süleyman Bey'in torunu, Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası viyola sanatçısı Turgut Bey'in oğlu. Müzisyen bir ailenin ferdi olarak çok erken yaşlarda müzikal öğrenimine başlayan Çalgan, öğrencilik yıllarında aile eğitiminin karşılığını yüksek başarılarla aldı.

1968 yılında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda viyola grup şefliğine atanan Çalgan, 1974 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ders vermeye başlayarak, çok sayıda viyola konçertosunu ülkemizde ilk olarak seslendirdi.

1985 yılından itibaren orkestra şefliğine başlayan Çalgan, Eskişehir Anadolu Üniversitesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi'ndeki konservatuvarları ulusal bir anlayışla açtı. 1997 yılında Roma'da, "P. Aldo Moro Sapienza Üniversitesi'nde düzenlenen törende altın madalya ile ödüllendirilen Çalgan'a, Anadolu Üniversitesi konservatuvar kurucusu olduğu için fahri doktor unvanı da verildi.

EK D37a: Çalgan'ın emekliliği üzerine Bursa yerel basınında çıkan bir gazete haberi.

Hürriyet
CUMA, 13 Nisan 2007 Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953 Fiyatı: 50 YKr (KKTC: 1 YTL)

Prof. Dr. Koral Çalgan Yesterday ile vada etti

ORKESTRA Şefi Prof. Dr. Koral Çalgan, Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı Gençlik Senfoni Orkestrası ile çıktığı 45'inci sanat yılı konserinde, The Beatles topluluğu gitaristi Paul McCartney'in ünlü pop şarkısı "Yesterday" ile veda etti. Defalarca sahneye davet edilen Prof.Dr.Çalgan, alkışlar bir türlü dinmeyince Başkemancı Elif Öztürk'ün elinden çekerek orkestra ile birlikte sahneden uzaklaşabildi.

Çalgan'a UÜ Devlet Konservatuarı Müdürü Doç. Dr. İsmail Göğüş keman şeklinde vazo hediye etti.

EK D37b: Çalgan'ın emekliliği üzerine ulusal basında çıkan bir gazete haberi.

EKLER “E” DİZİSİ

FOTOĞRAFLAR

EK E1: Süleyman Bey (solda) ve Turgut Çalgan

EK E2: Mızıka-i Hümayun öğrencileri bir kültür dersinde. Soldan üçüncü Turgut Çalgan.

EK E3: Mızıka-i Hümayun öğrencileri çalgılarıyla bir ders öncesi.

EK E4: Şükriye Çalgan ve Turgut Çalgan.

EK E5: Şükriye Çalgan, Turgut Çalgan, Ayşen Çalgan (Cuhruk) ve Koral Çalgan.

EK E6: İlkokuldan bir görüntü. Ortada sınıf öğretmeni Safinaz Hanım, Başöğretmen Adviye Kayral ve yanında Koral Çalgan.

EK E7: Koral Çalgan, Ankara Devlet Konservatuarı'ndaki ilk yıl.

EK E8: Koral Çalgan, Necdet Remzi Atak'ın sınıf konserinden bir görüntü.

EK E9: Necdet Remzi Atak ve Koral Çalgan, bir eseri incelerken.

EK E10: Öğrenciyken kurdukları bir oda orkestrası. Sağdan üçüncü Koral Çalgan.

EK E11: Kıbrıs için yapılan bir yürüyüş. Bayrağı taşıyan Koral Çalgan.

EK E12: İsmet İnönü'yü ziyaret. En arkada Koral Çalgan.

EK E13: Koral Çalgan, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na girdiği yıl, 1962.

EK E14: Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın 1963 yılı Avrupa turnesinden bir görüntü. Turgut Çalgan ve Koral Çalgan yan yana.

EK E15: Koral Çalgan, Türkiye'de televizyon yayınının başladığı 1968 yılında, televizyonda verdiği ilk konsere ait bir görüntü.

EK E16: Weikersheim Müzik Şenliği, Fidelio Operası provasından bir görüntü. Viyola grup şefi Koral Çalgan.

EK E17: Weikersheim'de oda müziği provası, en solda Koral Çalgan, oda müziği hocası Max Strub.

EK E18: Ren Oda Orkestrası. Soldan ikinci Koral Çalgan.

EK E19: Tuzla Piyade Yedek Subay Okulu.

EK E20: Arnavutluk. Şef Hikmet Şimşek yönetiminde, Besteci Necil Kazım Akses'in Viyola Konçertosu'nu çalarken.

EK E21: TRT Ankara Oda Orkestrası sanatçıları, İtalya'daki konserleri sırasında Roma'daki Türk Büyükelçiliği'nin bahçesinde. Oturanlar, ikinci sırada Koral Çalgan.

EK E22: Besteci Necil Kazım Akses ve Koral Çalgan.

EK E23: Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Başyardımcılığı görevindeyken, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki (şimdiki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) diploma töreninde bir öğrenciye diplomasını verirken.

EK E24: Soldan sağa, Ethem Günöz, Ruşen Güneş, Ahmet Adnan Saygun, Necil Kazım Akses, Gürer Aykal ve Koral Çalgan.

EK E25: Ankara Devlet Konservatuarı'ndan devre arkadaşları. Soldan sağa Kornocu Erol Gömürgen, Tenor Şinasi Özel, Koral Çalgan, Viyolacı Mete Ünal, Viyolacı İmer Saraçoğlu, Tenor Yalçın Davran, Viyolacı Ruşen Güneş, Viyolacı Ethem Günöz.

EK E26: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı'ndaki viyola öğrencileriyle.

EK E27: Öğrencisi Çetin Aydar'a doçentlik cüppesi giydirirken.

EK E28: Öğrencisi Bige Bediz Koçak'ın doçentlik sınav jürisi. Ortada Koral Çalgan, sağında Doç. Bige Bediz Koçak.

EK E29: Uludağ Üniversitesi'ndeki törende oğlu Görkem Çalgan'a yardımcı doçentlik cüppesini giydirirken. Fotoğraftakiler en sağda rektör Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran, yanında konservatuar müdürü Prof. İsmail Göğüş.

EK E30: Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı Öğrenci Orkestrası'nın bir konseri, Şef Koral Çalgan.

EK E31: Anadolu Üniversitesi Oda Orkestrası'nın Suna Kan ile yaptığı bir konser, Şef Koral Çalgan.

EK E32: Anadolu Üniversitesi Oda Orkestrası Viktor Pikaizen ve Görkem Çalgan ile bir konserde, Şef Koral Çalgan.

EK E33: Roma "P.Aldo Moro Sapienza" üniversitesinde düzenlenen bir törenle Mart 1997'de, İtalya'nın Kültür ve Sanat Vakfı "Foyer Des Artistes" tarafından verilen diploma ve altın madalya ödülünü alırken. Çalgan'ı tebrik eden Vakıf Başkanı Mario Morelli.

EK E34: Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Engin Ataç'ın elinden "Fahri Doktora" unvanı belgesini alırken.

EK E35: “Fahri Doktora” töreninin ardından Piyanist İdil Biret ile.

EK E36: Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen ile.

EK E37: Oğlu Görkem Çalgan'ın, Cenevre Konservatuarı'ndaki viyola hocası Prof. Nicholas Pache ile. Solda Görkem Çalgan.

EK E38: Solda Turan Tuna, Koral Çalgan ve Çalgan'ın Edebiyat Öğretmeni, Şair Cahit Külebi.

EK E39: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Gençlik Senfoni Orkestrası bir televizyon çekiminde, Şef Koral Çalgan.

EK E40: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Gençlik Senfoni Orkestrası'nın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu'ndaki bir konserinden görüntü, Şef Koral Çalgan.

EK E41: Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası'nın bir konserinden. Solistler Cihat Aşkın ve Görkem Çalgan, Şef Koral Çalgan.

EK E42: Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası. Yalçın Tura Viyola Konçertosu'nun provası. Solist Ruşen Güneş, Şef Koral Çalgan.

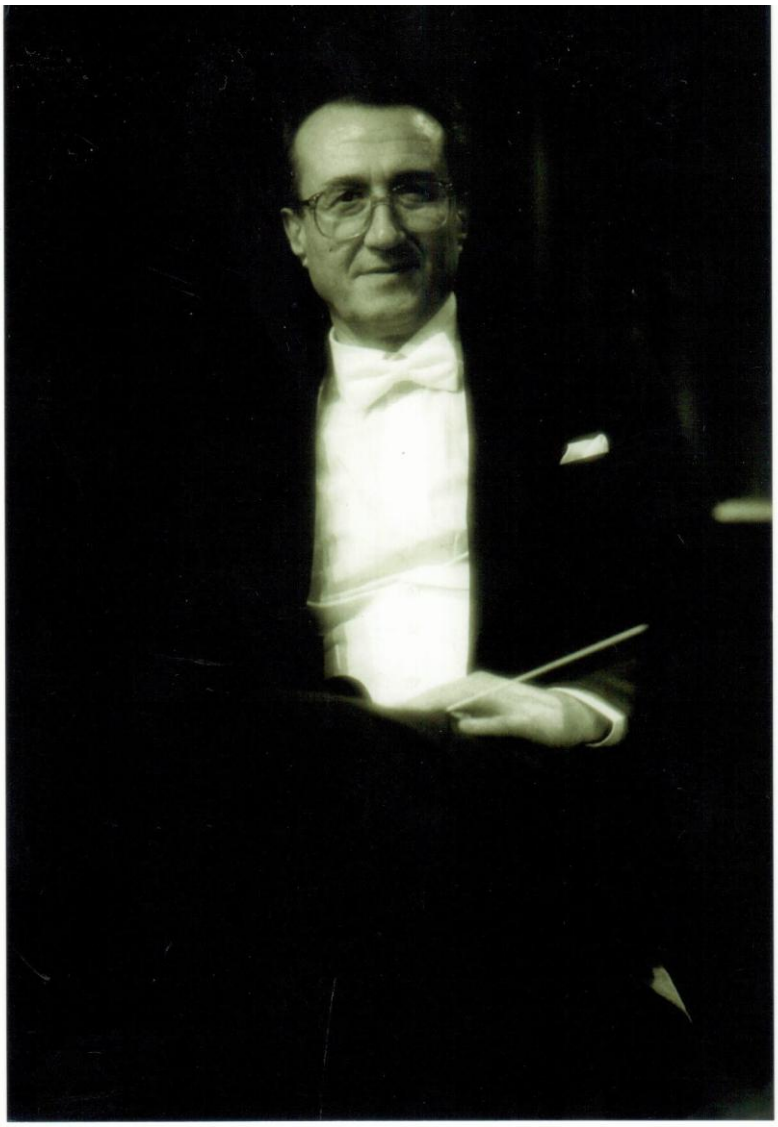
EK E43: Ankara'daki emeklilik törenine Eskişehir'den gelen bir grup ile.

EK E44: Kızı Gizem Çalgan (Doğanay), oğlu Görkem Çalgan ve Koral Çalgan.

EK E45: Doç. Dr. Ahmet Serkan Ece ve Prof. Koral Çalgan.

EK E46: Şef Koral Çalgan.